

ГРЧКИ ЈЕЗИК 1

скрипта за студенте класичних наука

*

Орсат Лигорио

доцент Филозофског факултета у Београду

ЈЕСЕЊИ СЕМЕСТАР

ВЈЕЖБА а. Препознај слово: **1. Ν 2. Η 3. Θ 4. Υ 5. Σ 6. Ι 7. Ξ 8. Υ 9. Φ 10. Ψ 11. Κ 12. Γ 13. Μ 14. Β 15. Ω 16. Ο 17. Δ 18. Ε 19. Ρ 20. Τ 21. Q 22. Ζ 23. F 24. Π.**

Г р а д и в о : велика слова грчког алфабета (GGJ, §1).

Р ј е ш е њ е : **1. νύ 2. ἦτά 3. θήτά 4. ὕ ψιλόν 5. σίγμα 6. ἰώτα 7. ξεῖ / ξι 8. ὕ ψιλόν 9. φεῖ / φι 10. ψεῖ / ψι 11. κόπιᾶ 12. γάμμα 13. μύ 14. βήτά 15. ὦ μέγα 16. ὀ μικρόν 17. δέλτα 18. ἔ ψιλόν 19. ῥώ 20. ταῦ 21. κόπιᾶ 22. ζητά 23. δίγαμμα 24. πεῖ / πι.**

ВЈЕЖБА б. Препознај слово: **1. ξ 2. φ 3. σ 4. ρ 5. μ 6. θ 7. ο 8. π 9. α 10. ζ 11. χ 12. ψ 13. μ 14. ν 15. ς 16. ω 17. η 18. ζ 19. Ϝ 20. π 21. β 22. ρ 23. τ 24. γ.**

Г р а д и в о : мала слова грчког алфабета (GGJ, §1).

Р ј е ш е њ е : **1. ξεῖ / ξι 2. φεῖ / φι 3. σίγμα 4. σαμπι 5. μύ 6. θήτά 7. ὀ μικρόν 8. πεῖ / πι 9. ἄλφα 10. ζητά 11. χεῖ / χι 12. ψεῖ / ψι 13. μύ 14. νύ 15. σίγμα 16. ὦ μέγα 17. ἦτά 18. ζητά 19. δίγαμμα 20. πεῖ / πι 21. βήτά 22. ῥώ 23. ταῦ 24. γάμμα.**

ВЈЕЖБА с. Препознај слово: **1. δ 2. ο 3. Ι 4. Σ 5. Ξ 6. α 7. σ 8. Α 9. δ 10. ι 11. θ 12. η 13. Θ 14. η 15. Υ 16. Τ 17. Ε 18. ω 19. Ξ 20. λ 21. Ν 22. λ 23. Δ 24. Σ.**

Р ј е ш е њ е : **1. δέλτα 2. ὀ μικρόν 3. ἰώτα 4. σίγμα 5. ξεῖ / ξι 6. ἄλφα 7. σίγμα 8. ἄλφα 9. δέλτα 10. ἰώτα 11. θήτά 12. ἦτά 13. θήτά 14. ἦτά 15. ὕ ψιλόν 16. ταῦ 17. ἔ ψιλόν 18. ὦ μέγα 19. ξεῖ / ξι 20. λάμβδα 21. νύ 22. λάμβδα 23. δέλτα 24. σίγμα.**

ВЈЕЖБА d. Препиши и прочитај: **1. ΑΚΑΔΗΜΕΙΑ / Ἀκαδημεῖα. 2. ΑΡΜΟΝΙΑ / ἀρμονιᾶ. 3. ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ / βιογραφιᾶ. 4. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ / βιβλιοθήκη. 5. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ / γραμματική. 6. ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ / γυμνάσιον. 7. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ / δημοκρατιᾶ. 8. ΔΙΑΛΟΓΟΣ / διάλογος. 9. ΕΛΕΓΕΙΑ / ἐλεγεία. 10. ΕΠΟΣ / ἔπος. 11. ΖΕΥΣ / Ζεὺς. 12. ΖΩΟΛΟΓΙΑ / ζωολογιᾶ. 13. ΗΡΩΣ / ἥρως. 14. ΗΓΕΜΟΝΙΑ / ἡγεμονιᾶ. 15. ΘΕΡΜΟΣ / θερμός. 16. ΘΕΑΤΡΟΝ / θεᾶτρον. 17. ΙΑΤΡΟΣ / ἰατρός. 18. ΙΣΤΟΡΙΑ / ἱστοριᾶ. 19. ΚΑΘΕΔΡΑ / καθέδρα. 20. ΚΡΙΤΙΚΗ / κριτική. 21. ΛΕΩΝΙΔΑΣ / Λεωνιδᾶς. 22. ΛΑΜΠΑΣ / λαμπάς. 23. ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ / μαθηματική. 24. ΜΑΡΑΘΩΝ / Μαραθῶν.**

Г р а д и в о : читање, писање и изговор слова грчког алфабета (GGJ, §1-1-3).

А н а л и з а : **Именице:** **Ἀκαδημεῖα** (→ *академија*) – nom fsg, Ἀκαδημεῖα *Academia*, *Академија*; **ἀρμονιᾶ** (→ *хармонија*) – nom fsg, *comprages, junctura, harmonia, спајање, скалд, хармонија*; **βιβλιοθήκη** (→ *библиотека*) – nom fsg, βιβλιοθήκη *bibliotheca*, *библиотека*; **βιογραφιᾶ** (→ *биографија*) – nom fsg, βιογραφιᾶ *biographia*, *биографија*; **γραμματική** (→ *граматика*) – nom fsg, γραμματική *grammatika*, *граматика*; **γυμνάσιον** (→ *гимназија*) – nom nsg, γυμνάσιον *gymnasium*, *вјежбалице*; **δημοκρατιᾶ** (→ *демократија*) – nom fsg, δημοκρατιᾶ *democratia*, *демократија*; **διάλογος** (→ *дијалог*) – nom msg, διάλογος *dialogus, sermocinatio, разговор*; **ἐλεγεία** (→ *елегија*) – nom fsg, ἐλεγεία *carmen elegiacum*, *елегија*; **ἔπος** (→ *ен*) – nom nsg, ἔπος *verbum, carmen, рјеч, pjesma*; **Ζεὺς** (→ *Зевс*) – nom msg, Ζεὺς *Jupiter, Зевс*; **ζωολογιᾶ** (→ *зоологија*) – nom fsg, ζωολογιᾶ *zoologia*, *зоологија*; **ἡγεμονιᾶ** (→ *хегемонија*) – nom fsg, ἡγεμονιᾶ *imperium*, *власт*; **ἥρως** (→ *херој*) – nom msg, ἥρως *heros, херој, јунак*; **θεᾶτρον** (→ *театар*) – nom nsg, θεᾶτρον *theatron*, *позориште*; **θερμός** (→ *термос*) – nom msg, θερμός *fortius, топао*; **ἰατρός** (→ *психијатар*) – nom msg, ἰατρός *medicus, лекар*; **ἱστοριᾶ** (→ *историја*) – nom fsg, ἱστοριᾶ *historia*, *историја*; **καθέδρα** (→ *катедра*) – nom fsg, καθέδρα *cathedra, sedes, сједиште*; **κριτική** (→ *критика*) – nom fsg, κριτική *judicandi peritia*, *умијеће расуђивања*; **λαμπάς** (→ *лампа*) – nom fsg, λαμπάς *lampas*, *бакља*; **Λεωνιδᾶς** (→ *Леонида*) – nom msg, Λεωνιδᾶς *Leonidas*, *Леонида*; **μαθηματική** (→ *математика*) – nom msg, μαθηματική *mathematika*, *математика*; **Μαραθῶν** (→ *Μαραθῶν*) – nom msg *Μαραθῶν Marathon*, *Μαραθῶν*.

P j e ш e њ e : 1. ἀκαδημεῖα [akadē:meia]. 2. ἀρμονία [harmonia:]. 3. βιογραφία [biografh̄ia:]. 4. βιβλιοθήκη [bibliothē:ke:]. 5. γραμματική [grammatikē:]. 6. γυμνάσιον [gymnāsion]. 7. δημοκρατία [de:mokratia:]. 8. διάλογος [diálogos]. 9. ἐλεγεία [elegēia:]. 10. ἔπος [ēpos]. 11. Ζεὺς [dzēus]. 12. ζωολογία [zo:ologia:]. 13. ἦρωες [hē:rō:s]. 14. ἡγεμονία [he:gemonia:]. 15. θερμός [thermōs]. 16. θεᾶτρον [thēa:tron]. 17. ἰατρός [ia:trōs]. 18. ἱστορία [historia:]. 19. καθέδρα [kathēdra:]. 20. κριτική [kritikē:]. 21. Λεωνίδας [le:niða:s]. 22. λαμπάς [lampās]. 23. μαθηματική [mathē:matikē:]. 24. Μαραθῶν [Maratḥōn].

ВРЕЖБА е. Препиши и прочитај: 1. ΝΙΚΗ / νίκη. 2. ΝΕΙΛΟΣ / Νείλος. 3. ΕΥΛΟΝ / ζύλον. 4. ΞΕΡΞΗΣ / Ξέρξης. 5. ΟΡΧΗΣΤΡΑ / ὀρχήστρα. 6. ΟΜΗΡΟΣ / Ὅμηρος. 7. ΠΑΠΥΡΟΣ / πάπυρος. 8. ΠΟΛΙΤΙΚΗ / πολιτική. 9. ΡΥΘΜΟΣ / ῥυθμός. 10. ΡΕΥΜΑ / ῥεῦμα. 11. ΣΦΑΙΡΑ / σφαίρα. 12. ΣΧΟΛΗ / σχολή. 13. ΤΕΧΝΗ / τέχνη. 14. ΤΑΥΡΟΣ / ταῦρος. 15. ΥΠΝΟΣ / ὕπνος. 16. ΥΠΟΘΗΚΗ / ὑποθήκη. 17. ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ / φιλοσοφία. 18. ΦΟΒΟΣ / φόβος. 19. ΧΡΟΝΟΣ / χρόνος. 20. ΧΑΟΣ / χάος. 21. ΨΥΧΗ / ψυχή. 22. ΨΕΥΔΩΝΥΜΟΝ / ψευδώνυμον. 23. ΩΚΕΑΝΟΣ / Ὠκεανός. 24. ΩΙΔΗ / ὦδή.

А н а л и з а : Именице: **Νείλος** (→ *Нил*) – nom msg, Νείλος *Nilus*, *Нил*; **νίκη** (→ *Ника*) – nom fsg, νίκη *vicтория*, *побѣда*; **Ξέρξης** (→ *Ксеркс*) – nom msg, Ξέρξης *Xerxes*, *Ксеркс*; **ξύλον** (→ *ксило-фон*) – nom nsg, ζύλον *lignum*, *дрво*; **Ὅμηρος** (→ *Хомер*, *Омир*) – nom msg, Ὅμηρος *Homērus*, *Хомер*; **ὀρχήστρα** (→ *оркестра*) – nom fsg, ὀρχήστρα *orchestra*, *оркестра*; **πάπυρος** (→ *папир*) – nom msg / fsg, πάπυρος *papyrus*, *папир*; **πολιτική** (→ *политика*) – nom fsg, πολιτική *ars bene administrandae rei publicae*, *државничко умијеће*; **ῥεῦμα** (→ *реума*) – nom nsg, ῥεῦμα *fluxus*, *rheuma*, *струјање*, *течење*; **ῥυθμός** (→ *ритам*) – nom msg, ῥυθμός *rhythmus*, *ритам*, *такт*; **σφαίρα** (→ *сфера*) – nom fsg, σφαίρα *globus*, *sphaera*, *кугла*; **σχολή** (→ *школа*) – nom fsg, σχολή *otium*, *schola*, *доколица*, *школа*; **ταῦρος** (→ *тауро-долуја*) – nom msg, ταῦρος *taurus*, *бик*; **τέχνη** (→ *техника*) – nom fsg, τέχνη *ars*, *умијеће*, *вјештина*; **ὑπνος** (→ *хипноза*) – nom msg, ὑπνος *somnus*, *сан*; **ὑποθήκη** (→ *хипотека*) – nom fsg, ὑποθήκη *suppositio*, *hypotheca*; **φιλοσοφία** (→ *φιλοзофија*) – nom fsg, φιλοσοφία *philosophia*, *φιλοзофија*; **φόβος** (→ *φοβija*) – nom msg, φόβος *timor*, *страх*; **χάος** (→ *хаос*) – nom nsg, χάος *chaos*, *хаос*; **χρόνος** (→ *χροно-логија*, *дија-χροнија*) – nom msg, χρόνος *tempus*, *вријеме*; **ψευδώνυμον** (→ *псеудоним*) – nom nsg, ψευδώνυμον *false nominatum*, *лажно име*; **ψυχή** (→ *псиχα*) – nom fsg, ψυχή *vita*, *анџа*, *живот*, *душа*; **ὦδή** (→ *ода*) – nom fsg, ὦδή *cantus*, *нјесма*; **Ὠκεανός** (→ *океан*) – nom msg, Ὠκεανός *Oceānus*, *Океан*.

P j e ш e њ e : 1. [nī:ke:]. 2. [nēilos]. 3. [ksýlon]. 4. [ksérkse:s]. 5. [orkḥē:stra:]. 6. [home:ros]. 7. [pápy:ros]. 8. [poli:tikē:]. 9. [r(h)ythmōs]. 10. [r(h)eúma]. 11. [spḥaíra]. 12. [skḥolē:]. 13. [tēkḥne:]. 14. [taúros]. 15. [hýpnos]. 16. [hypothē:ke:]. 17. [philosophía:]. 18. [phōbos]. 19. [kḥrōnos]. 20. [kḥāos]. 21. [psy:kḥē:]. 22. [pseudōnymon]. 23. [ɔ:keanōs]. 24. [ɔdē:].

ВРЕЖБА f. Препиши и прочитај: 1. κλαγγή, ἄγκυρᾶ, λόγχη, Σφιγξ. 2. ἀποθήκη, ἔπος, ὄργανον, Ἀχιλλεύς, Ἄρης, Ὀλυμπος. 3. Ἴωνιά, Ἰάσων, ἰατρός. 4. ἱππόδρομος, ὠρᾶ, Ὅμηρος, Ἑλλάς, Ἐκτώρ, ῥεῦμα, Ῥώμη. 5. Καύκασος, τραῦμα, Αἴγυπτος, Καίσαρ, Νείλος, εἰρήνη, Εὐρώπη, Ζεὺς, Τροιά, Κροῖσος, μυῖα, οὐρανός, Μοῦσα. 6. τραγωδία, κωμωδία, Θράκη. 5. Ἄιδη, Ὠιδεῖον.

А н а л и з а : Именице: **ἄγκυρᾶ** (→ *дијал. анкора*) – nom fsg, ἄγκυρᾶ *ancōra*, *цидро*, *котва*; **Αἴγυπτος** (→ *Египат*) – nom fsg, Αἴγυπτος *Aegyptus*, *Египат*; **Ἄιδη** (→ *Хад*) – nom msg, Ἄιδη *Pluto*, *Orcus*, *Хад*; **ἀποθήκη** (→ *апотека*) – nom fsg, ἀποθήκη *repositorium*, *складиште*; **Ἄρης** (→ *Арес*) – nom msg, Ἄρης *Mars*, *Арес*; **Ἀχιλλεύς** (→ *Ахилеј*) – nom msg, Ἀχιλλεύς *Achilles*, *Ахилеј*; **εἰρήνη** (→ *Ирена*, *Ирина*) – nom fsg, εἰρήνη *rax*, *мир*; **Ἐκτώρ** (→ *Хектор*) – nom msg, Ἐκτώρ *Hector*, *Хектор*; **Ἑλλάς** (→ *Хелада*) – nom fsg, Ἑλλάς *Graecia*, *Грчка*; **ἔπος** (→ *ен*) – nom nsg, ἔπος *verbum*, *carmen*, *ријеч*, *нјесма*; **Εὐρώπη** (→ *Еуропа*) – nom fsg, Εὐρώπη *Eurōpa*, *Еуропа*; **Θράκη** (→ *Тракија*) – nom fsg, Θράκη *Thracia*, *Тракија*; **Ζεὺς** (→ *Зевс*) – nom msg, Ζεὺς *Juppiter*, *Зевс*; **Ἰάσων** (→ *Јасон*) – nom msg, Ἰάσων *Jaso(n)*, *Јасон*; **ἰατρός** (→ *псицх-ијатар*) – nom msg, ἰατρός *medicus*, *лекар*; **ἱππόδρομος** (→ *хиподром*) – nom msg, ἱππόδρομος *hippodrōtus*, *circus*, *хиподром*; **Ἴωνιά** (→ *Јонија*) – nom fsg, Ἴωνιά *Ionia*, *Јонија*; **Καίσαρ** (→ *цар*, *Цезар*) – nom msg, Καίσαρ *Caesar*, *Цезар*; **Καύκασος** (→ *Кавказ*) – nom msg, Καύκασος *Caucāsus*, *Кавказ*; **κλαγγή** – nom fsg, κλαγγή *clangor*, *бука*, *граја*; **Κροῖσος** (→ *Крез*) – nom msg, Κροῖσος *Croesus*, *Крез*; **κωμωδία** (→ *комедија*) – nom fsg, κωμωδία *comœdia*, *комедија*; **λόγχη** – nom fsg,

λόγχη *lancea, hasta, копье*; **Μούσα** (→ *Μυσα*) – nom fsg, Μούσα *Musa, Myza*; **μυῖα** – nom fsg, μυῖα *musca, μυβα*; **Νεῖλος** (→ *Нил*) – nom msg, Νεῖλος *Nilus, Нил*; **Ὀλυμπος** (→ *Олимп*) – nom msg, Ὀλυμπος *Olympus, Олимп*; **Ὅμηρος** (→ *Хомер, Омир*) – nom msg, Ὅμηρος *Homērus, Хомер*; **ὄργανον** (→ *орган*) – nom nsg, ὄργανον *instrumentum, оργη*; **οὐρανός** (→ *Уран*) – nom msg, οὐρανός *caelum, небо*; **ῥεῦμα** (→ *реυμα*) – nom nsg, ῥεῦμα *fluxus, rheuma, струјање*; **Ῥώμη** (→ *Рим*) – nom fsg, Ῥώμη *Roma, Рим*; **Σφίγξ** (→ *Сфинкса*) – nom fsg, Σφίγξ *Sphinx, Сфинкса*; **τραγωδιᾶ** (→ *трагедија*) – nom fsg, τραγωδιᾶ *tragoedia, трагедија*; **τραῦμα** (→ *траума*) – nom nsg, τραῦμα *vulnus, рана*; **Τροιά** (→ *Троја*) – nom fsg, Τροιά *Troja, Троја*; **Ὠιδεῖον** (→ *Одеј*) – nom fsg, Ὠιδεῖον *Odeum, Одеј*; **ὥρα** (→ *двјат. ура*) – nom fsg, ὥρα *tempus, вријеме, доба, час*.

Р ј е ш е њ е : **1.** κλαγγή [kɫaŋgɛː], ἄγκυρᾶ [ãŋkyːra], λόγχη [lõŋkʰeː], Σφίγξ [spʰiŋks]. **2.** ἀποθήκη [apothɛːkeː], ἔπος [ɛːpos], ὄργανον [õrganon], Ἀχιλλεύς [akʰillɛus], Ἄρης [ãreːs], Ὀλυμπος [õlympos]. **3.** Ἴωνιά [iːniãː], Ἴασιον [iãsiːon], ἰατρός [iaːtrõs]. **4.** ἵπποδρομος [hippõdromos], ὥρα [hõːraː], Ὅμηρος [hõmeːros], Ἑλλάς [hellãs], Ἐκτώρ [hɛktõːr], ῥεῦμα [rʰɛuma], Ῥώμη [rʰõːmeː]. **5.** Καύκασος [kãukasos], τραῦμα [trãuma], Αἴγυπτος [ãigyptos], Καίσαρ [kãisar], Νεῖλος [nɛilos], εἰρήνη [eirɛːneː], Εὐρώπη [eurõːpeː], Ζεὺς [dzɛus], Τροιά [trõi(j)aː], Κροῖσος [krõisos], μυῖα [mũi(j)a], οὐρανός [oːranõs], Μούσα [mõːsa]. **6.** τραγωδιᾶ [tragõːdiãː], κωμωδιᾶ [kõːmõːdiãː], Θράκη [thrãːkeː]. **7.** Ἄιδης [hãdeːs], Ὠιδεῖον [õːdeif(j)on].

ВРЕЖБА г. Препиши и прочитај: **1.** δράμα, σκηνή, χορός, μελωδιᾶ, λῦρα, μουσική, συμφωνιᾶ. **2.** βακτηριᾶ, φαρμακεύς, πλευριτίς, ἀγωνιᾶ, θεραπειᾶ, ἀορτή, ἀρτηριᾶ, ἄσθμα, βιολόγος, ἔκζεμα, χειρουργός, νάρκωσις, προφύλαξις, πρόθεσις, σκλήρωσις. **3.** σχολή, βιβλίον, ὀρθογραφιᾶ, ποιησις, ἱστοριᾶ, γεωγραφιᾶ, φιλοσοφιᾶ, φαντασιᾶ, βοτανική. **4.** πολιτική, ἀριστοκρατιᾶ, ὀλιγαρχιᾶ, αὐτόνομος, πολεμική, πράξις, πρόβλημα, σύστημα.

А н а л и з а : **Именице:** **ἀγωνιᾶ** (→ *агонија*) – nom fsg, ἀγωνιᾶ *certamen, борба*; **ἀορτή** (→ *аорта*) – nom fsg, ἀορτή *vena, крвни суд*; **ἀριστοκρατιᾶ** (→ *аристократија*) – nom fsg, ἀριστοκρατιᾶ *aristocratia, аристократска власт*; **ἀρτηριᾶ** (→ *артерија*) – nom fsg, ἀρτηριᾶ *arteria, vena, крвни суд*; **ἄσθμα** (→ *астма*) – nom nsg, ἄσθμα *asthma, тешко дисање*; **αὐτόνομος** (→ *аυτοномија*) – nom msg, αὐτόνομος *suus legibus vivens, ко живи по својим законима*; **βακτηριᾶ** (→ *бактерија*) – nom fsg, βακτηριᾶ *bacillus, шпан*; **βιβλίον** (→ *Библија*) – nom nsg, βιβλίον *libellus, књижица*; **βιολόγος** (→ *биолог*) – nom msg, βιολόγος *biologus, диолог*; **βοτανική** (→ *ботаника*) – nom fsg, βοτανική *botanica, herbārum doctrina, ботаника*; **γεωγραφιᾶ** (→ *географија*) – nom fsg, γεωγραφιᾶ *geographia, terrarum orbis descriptio, географија*; **δράμα** (→ *драма*) – nom nsg, δράμα *actus, fabula, чин, драма*; **ἔκζεμα** (→ *екзем*) – nom nsg, ἔκζεμα *fervor, aestuatio, што се успали*; **θεραπειᾶ** (→ *терапија*) – nom fsg, θεραπειᾶ *ministerium, sanatio, нега, лијечење*; **ἱστοριᾶ** (→ *историја*) – nom fsg, ἱστοριᾶ *historia, историја*; **λῦρα** (→ *лира*) – nom fsg, λῦρα *lyra, лира*; **μελωδιᾶ** (→ *мелодија*) – nom fsg, μελωδιᾶ *melodia, modulatio, мелодија, нјевање*; **μουσική** (→ *музика*) – nom fsg, μουσική *musica, музика*; **νάρκωσις** (→ *наркоза*) – nom fsg, νάρκωσις *torpefactio, stupor, умријње*; **ὀλιγαρχиᾶ** (→ *олигархија*) – nom fsg, ὀλιγαρχиᾶ *oligarchia, олигархија*; **ὀρθογραφιᾶ** (→ *ортографија*) – nom fsg, ὀρθογραφιᾶ *orthographia, правонис*; **πλευριτίς** (→ *плеуритис*) – nom fsg, πλευριτίς *pleuritis, плеуритис, упала плеуре*; **ποιησις** (→ *поезија*) – nom fsg, ποιησις *poesis, творење, нјесничко стварање*; **πολεμική** (→ *полемика*) – nom fsg, πολεμική *ars militaris, ратно умјеће*; **πολιτική** (→ *политика*) – nom fsg, πολιτική *ars bene administrandae rei publicae, државничко умјеће*; **πράξις** (→ *пракса*) – nom fsg, πράξις *actio, дјеловање*; **πρόβλημα** (→ *проблем*) – nom nsg, πρόβλημα *propositio, problema, предложено, проблем*; **πρόθεσις** (→ *протеза*) – nom fsg, πρόθεσις *propositum, представљено*; **προφύλαξις** (→ *профилакса*) – nom fsg, προφύλαξις *cautio, providentia, предострожност*; **σκηνή** (→ *сцена*) – nom fsg, σκηνή *scaena, сцена*; **συμφωνиᾶ** (→ *симфонија*) – nom fsg, συμφωνиᾶ *consonantia, symphonia, музички склад, сагласје*; **σύστημα** (→ *систем*) – nom nsg, σύστημα *compositio, systema, састављено, систем*; **σχολή** (→ *школа*) – nom fsg, σχολή *otium, schola, доколица, школа*; **φαντασιᾶ** (→ *фантазија*) – nom fsg, φαντασιᾶ *visio, phantasia, привидање*; **фармаκεύς** (→ *фармацеут*) – nom msg, фармаκεύς *medicamentorum confector, коју припрењује лијекове, лекар*; **φιλοσοφιᾶ** (→ *филозофија*) – nom fsg, φιλοσοφιᾶ *philosophia, филозофија*; **χειρουργός** (→ *хирург*) – nom msg, χειρουργός *chirurgus, вудар*; **χορός** (→ *хор*) – nom msg, χορός *chorus, chorɛa, хор, играње*.

Р ј е ш е њ е : **1.** δράμα [drãːma], σκηνή [skeːnɛː], χορός [kʰorõs], μελωδιᾶ [melõːdiãː], λῦρα [lũːraː], μουσική [mõsikɛː], συμφωνιᾶ [symfõːniãː]. **2.** βακτηριᾶ [bakteːriãː], φαρμακεύς [pʰarmakɛus], πλευριτίς [pleuritis], ἀγωνιᾶ [agõːniãː], θεραπειᾶ [tʰerapeif(j)aː], ἀορτή [aortɛː], ἀρτηριᾶ [arteːriãː], ἄσθμα [ãːstʰma], βιολόγος [biolõgos], ἔκζεμα [ɛkɫzema], χειρουργός [kʰeirõːrgõs], νάρκωσις [nãrkõːsis], προφύλαξις [propʰylaksis], πρόθεσις [prõthɛsis], σκλήρωσις [sklɛːrõːsis]. **3.** σχολή [skʰolɛː], βιβλίον [biblion], ὀρθογραφιᾶ [ortʰograpʰiãː], ποιησις [poi(j)ɛːsis],

ιστοριᾶ [historiá:], γεωγραφίᾳ [geō:graphí:a:], φιλοσοφίᾳ [filosopí:a:], φαντασιᾶ [pʰantasiá:], βοτανική [botanikḗ:].
4. πολιτικῆ [politikḗ:], ἀριστοκρατιᾶ [aristokratía:], ὀλιγαρχίᾳ [oligarkhía], αὐτόνομος [autónomos], πολεμικῆ [polemikḗ:], πράξις [prá:ksis], πρόβλημᾶ [pròble:ma], σύστημᾶ [sýste:ma].

ВРЕЖБА h. Прочитај пазећи на акценат: **1.** Ἄττική, Μαραθών, μαθηματική, Ὠκεανός, ἠχώ, χαρακτήρ. **2.** Ἀσιᾶ, βιβλιοθήκη, Ἀπόλλων, Ἀφροδίτη, Σωκράτης, ιστοριᾶ, δημοκρατιᾶ. **3.** Πάτροκλος, Φίλιππος, φιλόσοφος, θέατρον, διάλογος, γυμνάσιον, πάπυρος. **4.** Ἀθηνά, Σοφοκλῆς, Ποσειδών, Ἑρμῆς, Περικλῆς, Ξενοφών, γῆ, Ἀπελλῆς. **5.** Ῥήμος, πράξις, δῶμᾶ, δρᾶμᾶ, χρώμᾶ.

Г р а д и в о : акценат у грчком језику (GG), §17–22).

А н а л и з а : Именице: Ἀθηνά – nom fsg, Ἀθηνά *Athēna*, *Атена*; Ἀπελλῆς – nom msg, Ἀπελλῆς *Apelles*, *Апел*; Ἀπόλλων – nom msg, Ἀπόλλων *Apollo*, *Аполон*; Ἀσιᾶ – nom fsg, Ἀσιᾶ *Asia*, *Азија*; Ἄττική – nom fsg, Ἄττική *Attica*, *Атика*; Ἀφροδίτη – nom fsg, Ἀφροδίτη *Venus*, *Афродита*; βιβλιοθήκη – nom fsg, βιβλιοθήκη *bibliothēca*, *библиотека*; γῆ – nom fsg, γῆ *terra*, *земља*; γυμνάσιον – nom nsg, γυμνάσιον *gymnasium*, *бжедалуште*; δημοκρατιᾶ – nom fsg, δημοκρατιᾶ *democratia*, *демократија*; διάλογος – nom msg, διάλογος *dialōgus*, *sermocinatio*, *дијалог*; δρᾶμᾶ – nom nsg, δρᾶμᾶ *actus*, *fabūla*, *чин*, *драма*; δῶμᾶ – nom nsg, δῶμᾶ *domus*, *кућа*; Ἑρμῆς – nom msg, Ἑρμῆς *Mercurius*, *Хермес*; ἠχώ – nom fsg, ἠχώ *echo*, *exo*, *јeka*; θέατρον – nom nsg, θέατρον *theatrum*, *нозориште*; ιστοριᾶ – nom fsg, ιστοριᾶ *historia*, *историја*; μαθηματική – nom fsg, μαθηματική *mathematica*, *математика*; Μαραθών – nom msg, Μαραθών *Marāthon*, *Μαρατον*; Ξενοφών – nom msg, Ξενοφών *Xenophon*, *Ксенофонт*; πάπυρος – nom msg / fsg, πάπυρος *papyrus*, *папир*; Πάτροκλος – nom msg, Πάτροκλος *Patroclus*, *Патрокло*; Περικλῆς – nom msg, Περικλῆς *Pericles*, *Перикле*; Ποσειδών – nom msg, Ποσειδών *Neptūnus*, *Посејдон*; πράξις – nom fsg, πράξις *actio*, *дјеловање*; Ῥήμος – nom msg, Ῥήμος *Remus*, *Рем*; Σοφοκλῆς – nom msg, Σοφοκλῆς *Sophocles*, *Софокле*; Σωκράτης – nom msg, Σωκράτης *Socrātes*, *Сократ*; Φίλιππος – nom msg, Φίλιππος *Philippus*, *Филип*; φιλόσοφος – nom msg, φιλόσοφος *philosōphus*, *φιλοзоф*; χαρακτήρ – nom msg, χαρακτήρ *nota*, *жиг*, *билге*; χρώμᾶ – nom nsg, χρώμᾶ *color*, *боја*; Ὠκεανός – nom msg, Ὠκεανός *Oceānus*, *Океан*.

Р ј е ш е њ е : **1.** Окситоне: Ἄττική [attikḗ:], Μαραθών [maratʰō:n], μαθηματική [matʰe:matikḗ:], Ὠκεανός [ɔ:keanōs], ἠχώ [e:kʰō:], χαρακτήρ [kʰarakṯḗ:r]. **2.** Парокситоне: Ἀσιᾶ [asiá:], βιβλιοθήκη [bibliothḗ:ke:], Ἀπόλλων [apóllō:n], Ἀφροδίτη [aphrodíte:], Σωκράτης [sɔ:krāte:s], ιστοριᾶ [historiá:], δημοκρατιᾶ [de:mokratía:]. **3.** Пропарокситоне: Πάτροκλος [pátroklos], Φίλιππος [pʰilippos], φιλόσοφος [pʰilōsopʰos], θέατρον [tʰéatron], διάλογος [diálogos], γυμνάσιον [gymnāsion], πάπυρος [pápy:ros]. **4.** Περιспомене: Ἀθηνά [athē:ná:], Σοφοκλῆς [sophoklé:s], Ποσειδών [poseidō:n], Ἑρμῆς [hermḗ:s], Περικλῆς [periklé:s], Ξενοφών [ksenophō:n], γῆ [gḗ:], Ἀπελλῆς [apellḗ:s]. **5.** Προпериспомене: Ῥήμος [rʰḗ:mos], πράξις [prá:ksis], δῶμᾶ [dō:ma], δρᾶμᾶ [drá:ma], χρώμᾶ [kʰrō:ma].

ВРЕЖБА i. Идентификуј тип акценоване ријечи: **1.** Ἑρμῆς. **2.** Ἀσιᾶ. **3.** Σοφοκλῆς. **4.** Ὠκεανός. **5.** Μαραθών. **6.** ιστοριᾶ. **7.** ἠχώ. **8.** θέατρον. **9.** Ἀπόλλων. **10.** πράξις. **11.** φιλόσοφος. **12.** Ποσειδών. **13.** διάλογος. **14.** γῆ. **15.** βιβλιοθήκη. **16.** Ῥήμος. **17.** δημοκρατιᾶ. **18.** δρᾶμᾶ. **19.** Ἀφροδίτη. **20.** αἶμᾶ. **21.** μαθηματική. **22.** δῶμᾶ. **23.** Περικλῆς.

А н а л и з а : Именице: αἶμᾶ – nom nsg, αἶμᾶ *sanguis*, *крв*; Ἀπόλλων – nom msg, Ἀπόλλων *Apollo*, *Аполон*; Ἀσιᾶ – nom fsg, Ἀσιᾶ *Asia*, *Азија*; Ἀφροδίτη – nom fsg, Ἀφροδίτη *Venus*, *Афродита*; βιβλιοθήκη – nom fsg, βιβλιοθήκη *bibliothēca*, *библиотека*; γῆ – nom fsg, γῆ *terra*, *земља*; δημοκρατιᾶ – nom fsg, δημοκρατιᾶ *democratia*, *демократија*; διάλογος – nom msg, διάλογος *dialōgus*, *sermocinatio*, *разговор*; δρᾶμᾶ – nom nsg, δρᾶμᾶ *actus*, *fabūla*, *чин*, *драма*; δῶμᾶ – nom nsg, δῶμᾶ *domus*, *кућа*; Ἑρμῆς – nom msg, Ἑρμῆς *Mercurius*, *Хермес*; ἠχώ – nom fsg, ἠχώ *echo*, *exo*, *јeka*; θέατρον – nom nsg, θέατρον *theatrum*, *нозориште*; ιστοριᾶ – nom fsg, ιστοριᾶ *historia*, *историја*; μαθηματική – nom fsg, μαθηματική *mathematica*, *математика*; Μαραθών – nom msg, Μαραθών *Marāthon*, *Μαρατον*; Περικλῆς – nom msg, Περικλῆς *Pericles*, *Перикле*; Ποσειδών – nom msg, Ποσειδών *Neptūnus*, *Посејдон*; πράξις – nom fsg, πράξις *actio*, *дјеловање*; Ῥήμος – nom msg, Ῥήμος *Remus*, *Рем*; Σοφοκλῆς – nom msg, Σοφοκλῆς *Sophocles*, *Софокле*; φιλόσοφος – nom msg, φιλόσοφος *philosōphus*, *φιλοзоф*; Ὠκεανός – nom msg, Ὠκεανός *Oceānus*, *Океан*.

Р је ш е њ е : 1. Ἑρμῆς – периспомена. 2. Ἀσιᾶ – парокситона (баритона). 3. Σοφοκλῆς – периспомена. 4. Ὠκεανός – окситона. 5. Μαραθῶν – окситона. 6. ἱστορίᾱ – парокситона (баритона). 7. ἦχώ – окситона. 8. θέατρον – пропарокситона (баритона). 9. Ἀπόλλων – парокситона (баритона). 10. πρόξις – пропериспомена (баритона). 11. φιλόσοφος – пропарокситона (баритона). 12. Ποσειδῶν – периспомена. 13. διάλογος – пропарокситона (баритона). 14. γῆ – периспомена. 15. βιβλιοθήκη – парокситона (баритона). 16. Ρῆμος – пропериспомена (баритона). 17. δημοκρατίᾱ – парокситона (баритона). 18. δράμᾱ – пропериспомена (баритона). 19. Ἀφροδίτη – парокситона (баритона). 20. αἶμᾱ – пропериспомена (баритона). 21. μαθηματικῆ – окситона. 22. δῶμᾱ – пропериспомена (баритона). 23. Περικλῆς – периспомена.

ВЈЕЖБА ј. Акцентуј ове баритоне: 1. οὔτος. 2. σοφιά. 3. νεανιάς. 4. φευγε. 5. ἔχε. 6. λῦε. 7. λῦσᾱς. 8. λῦσᾶν. 9. ἐλαβομην. 10. κεγχρος. 11. λαρυγξ. 12. ἀγγελου. 13. ῥοίζος. 14. αἰσχος. 15. ῥώμη. 16. θαυμά. 17. ἀνθρωπου. 18. ζημιᾱ. 19. Μιλιτιάδης. 20. παιδων.

Г р а д и в о : општа правила грчке акцентуације (GGJ, §31–37).

А н а л и з а : Именице: ἀγγελου – gen msg, ἄγγελος *nuntius, гласник*; αἰσχος – nom nsg, αἰσχος *turpītudo, probrum, dedēsus, срамота, погрда*; ἀνθρωπου – gen msg, ἄνθρωπος *homo, vir, човјек*; θαυμά – nom nsg, θαύμα *res mira, miracūlum, чудо*; ζημιᾱ – nom fsg, ζημιᾱ *multa, казна*; κεγχρος – nom msg, κέγχρος *mīlium, просо*; λαρυγξ – nom msg, λάρυγξ *guttur, грло*; Μιλιτιάδης – nom msg, Μιλιτιάδης *Militiādes, Милитијад*; νεανιάς – nom msg, νεανιάς *juvēnis, младић*; παιδων – gen mpl / fpl, παῖς *filius, puer, puella, дијете, син, кћи*; ῥοίζος – nom msg / fsg, ῥοίζος *stridor, sibīlus, ниска, зјување*; ῥώμη – nom fsg, ῥώμη *robur, fortitūdo, vis снага, сила*; σοφιά – nom fsg, σοφιά *sapientia*. З а м ј е н и ц е : οὔτος – nom msg, οὔτος *iste, maj*. Г л а г о л и : ἐλαβομην – 1sg ind aor med, λαμβάνω *sumo, capio, узимати, хватати*; ἔχε – 2sg ipv praes act, ἔχω *habeo, имати*; λῦε – 2sg ipv pr aes act, λύω *solvo, одрјешуивати*; λῦσᾶν – nom nsg pt aor act, λύω *solvo, одрјешуивати*; λῦσᾱς – nom msg pt aor act, λύω *solvo, одрјешуивати*; φευγε – 2sg ipv praes act, φεύγω *(con)ugio, бјежати*.

Р је ш е њ е : 1. οὔτος. 2. σοφιά. 3. νεανιάς. 4. φευγε. 5. ἔχε. 6. λῦε. 7. λύσᾱς. 8. λύσᾶν. 9. ἐλαβομην. 10. κέγχρος. 11. λάρυγξ. 12. ἀγγελου. 13. ῥοίζος. 14. αἰσχος. 15. ῥώμη. 16. θαυμά. 17. ἀνθρώπου. 18. ζημιᾱ. 19. Μιλιτιάδης. 20. παιδων.

ВЈЕЖБА к. Ријеши енклизу: 1. Ἡ ὁμόνοιᾱ τῆς εὐδαιμονιάς πηγή ἐστίν. 2. Ἡ ὁμόνοιᾱ πηγῆ τῆς εὐδαιμονιάς ἐστίν. 3. Ἡ ὁμόνοιᾱ ἐστὶ πηγῆ τῆς εὐδαιμονιάς. 4. Ἡ γῆ ἐστὶ σφαίρᾱ. 5. Ἡ γῆ σφαίρᾱ ἐστίν.

Г р а д и в о : енклитике и енклиза акцента (GGJ, §39–43).

А н а л и з а : Именице: γῆ – nom fsg, γῆ *terra, orbis terrārum, земља*; εὐδαιμονιάς – gen fsg, εὐδαιμονιά *felicītas, beatitūdo, блаженство, благоданье*; ὁμόνοιᾱ – nom fsg, ὁμόνοιᾱ *concordia, слога*; πηγῆ – nom fsg, πηγή *fons, извор*; σφαίρᾱ – nom fsg, σφαίρᾱ *sphaera, globus, кугла*. Члан: ἡ – nom fsg, ἡ; τῆς – gen fsg, τῆς. Глаголи: ἐστίν(v) – 3sg ind praes act, εἶμι *sum, бити*.

Р је ш е њ е : 1. Ἡ ὁμόνοιᾱ τῆς εὐδαιμονιάς πηγή ἐστίν. 2. Ἡ ὁμόνοιᾱ πηγῆ τῆς εὐδαιμονιάς ἐστίν. 3. Ἡ ὁμόνοιᾱ ἐστὶ πηγῆ τῆς εὐδαιμονιάς. 4. Ἡ γῆ ἐστὶ σφαίρᾱ. 5. Ἡ γῆ σφαίρᾱ ἐστίν.

ВЈЕЖБА α'. Αναλίζирај и преведи: α' Ἡ νίκη τιμὴν φέρει. β' Χαίρω τῆ τῆς νίκης τιμῆ. γ' Παιδείᾱ φέρει καὶ νίκην. δ' Αἰ τῶν στρατιῶν νίκαῖ τὰς χώρᾱς φυλάττουσῖν. ε' Αἰ ἐπιστῆμαῖ τὰς ψυχὰς πλουτίζουσῖν. ζ' Τῆ τῆς οὐ πιστευόμεν. ζ' Ἡ εἰρήνη τὰς τέχνᾱς τρέφει.

Г р а д и в о : промјена женског рода члана (GGJ, §90); промјена именица ā-основа са nom sg на -η (GGJ, §90–96); промјена индикатива презентива активног тематских глагола (GGJ, §231–233); инфинитив презентива активног тематских глагола (GGJ, §231–233) и атематског глагола εἶμι (GGJ, §315).

П о ј а в е : реклија грч. гл. χαίρω (+ dat) и срп. *радовати се* (+dat) која се разликује од рекције лат. гл. *gaudeo, laetor* (+abl) и рекције грч. гл. πιστεύω (+dat) и лат. *credo* (+dat) која се разликује од рекције срп. гл. *уздати се* (sc. y +acc).

А н а л и з а : Именице: εἰρήνη – nom fsg, εἰρήνη pax, мир; ἐπιστήμαῖ – nom fpl, ἐπιστήμη scientia, наука, знање; νικάῖ – nom fpl, νίκη victoria, победа; νίκη – nom fsg, νίκη victoria, победа; νικην – acc fsg, νίκη victoria, победа; νίκης – gen fsg, νίκη victoria, победа; παιδείᾱ – nom fsg, παιδεία eruditio, васпитање, образовање; στρατιῶν – gen fpl, στρατιὰ exercitus, војска; τέχνας – acc fpl, τέχνη ars, умијеће, занат; τιμῆ – dat fsg, τιμή honor, част; τιμῆν – acc fsg, τιμή honor, част; τύχῃ – dat fsg, τύχη fortuna, срећа, случај; χώρᾱς – acc fpl, χώρᾱ terra, земља, крај; ψυχᾱς – acc fpl, ψυχή anīma, душа, дух, срце. Члан: αἰ – nom fpl, ἡ; ἡ – nom fsg, ἡ; τὰς – acc fpl, ἡ; τῆ – dat fsg, ἡ; τῆς – gen fsg, ἡ; τῶν – gen fpl, ἡ. Глаголи: πιστεύομεν – 1pl ind praes act, πιστεύω credo, вјеровати, уздати се у; πλουτίζουσιν – 3pl ind pres act, πλουτίζω locuplētō, divitem reddo, богатишти; τρέφει – 3sg ind praes act, τρέφω nutrio, хранити, гајити, његовати; φέρει – 3sg ind praes act, φέρω fero носити, доносити; φυλάττουσιν – 3pl ind praes act, φυλάττω servo, чувати; χαίρω – 1sg ind praes act, χαίρω gaudeo, laetor, радовати се. Везници: καὶ – et, -que, и. Речце: οὐ – non, не.

T r a n s l a t i o : **i.** Victoria honōrem fert. **ii.** Victoriae honōre gaudeo. **iii.** Eruditio et victoriam fert. **iv.** Exercituum victoriae terras servant. **v.** Divites scientiae anīmas reddunt. **vi.** Fortūnae non credimus. **vii.** Pax artes nutrit.

П р е в о д : **1.** Победа доноси част. **2.** Радујем се части победе. **3.** Васпитање доноси и (саму) победу. **4.** Побједу војски (Војне побјед) чувају земље. **5.** Знања богате душе. **6.** Не уздамо се у срећу. **7.** Мир гаји умијећа.

ВЈЕЖБА β'. Αναλίζирај и преведи: α' Βιά βιάν τίκτει. β' Ἡ ἱστορίᾱ διδάσκει. γ' Ἡ κωμωδίᾱ καὶ τέρπει καὶ διδάσκει. δ' Ἡ δημοκρατίᾱ ἄρχει. ε' Μανθάνεις; Οὐ μανθάνω. ζ' Αἰ ἀδικίαί τὰς ἐχθρᾱς τίκτουσιν. ζ' Ἡ τῶν στρατιῶν ἀνδρείᾱ ταῖς χώραις σωτηριᾱν φέρει. η' Τῆ ἐργασίᾱ καὶ τῆ φιλεργίᾱ τὴν χώρᾱν πλουτίζομεν.

Г р а д и в о : промјена именица ā-основа са nom sg на -ā (GGJ, §90-96).

П о ј а в е : директно питање, у грч. μανθάνεις? (за разлику од лат. discisne? и срп. учииш ли?); инструментални датив (dativus instrumenti), у τῆ ἐργασίᾱ и τῆ φιλεργίᾱ, који се преводи на латински аблативом (industriā, sedulitate) а на српски инструменталом (радом, марљивошћу).

А н а л и з а : Именице: ἀδικίαί – nom fpl, ἀδικία injustitia, неправда; ἀνδρείᾱ – nom fsg, ἀνδρεία virtus, мужевност, храброст; βιά – nom fsg, βιά vis, сила; βιάν – acc fsg, βιά vis, сила; δημοκρατίᾱ – nom fsg, δημοκρατία imperium poplāre, демократија; ἐργασίᾱ – dat fsg, ἐργασία industria, рад, посао; ἐχθρᾱς – acc fpl, ἐχθρᾱ inimicitia, непријатељство; ἱστορίᾱ – nom fsg, ἱστορία historia, историја; κωμωδίᾱ – nom fsg, κωμωδία comoedia, комедија; στρατιῶν – gen fpl, στρατιὰ exercitus, војска; σωτηριᾱν – acc fsg, σωτηρία salus, спас; φιλεργίᾱ – dat fsg, φιλεργία sedulitas, марљивост; χώραις – dat fpl, χώρᾱ terra, земља, крај; χώρᾱν – acc fsg, χώρᾱ terra, земља, крај. Члан: αἰ – nom fpl, ἡ; ἡ – nom fsg, ἡ; ταῖς – dat fpl, ἡ; τῆ – dat fsg, ἡ; τῆν – acc fsg, ἡ; τῶν – gen fpl, ἡ. Глаголи: ἄρχει – 3sg ind praes act, ἄρχω dominor, владашти; διδάσκει – 3sg ind praes act, διδάσκω doceo, подучавашти; μανθάνεις – 2sg ind praes act, μανθάνω disco, учити; μανθάνω – 1sg ind praes act, μανθάνω disco, учити; πλουτίζομεν – 1pl ind praes act, πλουτίζω divitem reddo, богатишти; τέρπει – 3sg ind praes act, τέρπω delecto, радовати, развеселавати; τίκτει – 3sg ind praes act, τίκτω pario, рађашти; τίκτουσιν – 3pl ind praes act, τίκτω pario, рађашти; φέρει – 3sg ind praes act, φέρω fero, носити. Везници: καὶ – et, -que, и. Речце: οὐ – non, не.

T r a n s l a t i o : **i.** Vis vim parit. **ii.** Historia docet. **iii.** Comoedia & delectat & docet. **iv.** Democratia dominatur. **v.** Discisne? Non disco. **vi.** Injustitiae inimicitias pariunt. **vii.** Exertcituum virtus terris salutem fert. **viii.** Terram industria & sedulitate divitem reddimus.

П р е в о д : **1.** Сила силу рађа. **2.** Историја подучава. **3.** Комедија и радује и подучава. **4.** Демократија влада. **5.** Учиш ли? Не учим. **6.** Неправде рађају непријатељства. **7.** Храброст војски земљама носи спас. **8.** Радом и марљивошћу богатиштимо земљу.

ВЈЕЖБА γ'. Αναλίζирај и преведи: α' Ἡ ἀνδρείᾱ ἐστὶ ῥίζᾱ τῆς δόξης. β' Τῆ ὁμοιοῖα καὶ τῆ ἀνδρεία φυλάττετε τὴν ἐλευθεριᾱν. γ' Αἰ Μοῦσαι εἰσὶ θεαὶ τῆς σοφίᾱς. δ' Ἡ θάλαττά ἐστὶ πηγὴ τῆς εὐδαιμονίᾱς. ε' Ἡ μὲν ἀνδρεία νικην καὶ δόξαν φέρει, ἡ δὲ δειλιᾱ φυγὴν καὶ ἥττᾱν. ζ' Θαυμάζομεν τὴν τῶν μελιττῶν φιλεργίᾱν. ζ' Ἡ πείρᾱ

ἐπιστήμης καὶ σοφίᾳς ἀρχή. ἦ Ἡ ἐγκράτειᾶ σωφροσύνην ἐν τῇ ψυχῇ τίκτει. θ' Αἰ Μοῦσαἰ χαίρουσὶ ταῖς χορείαις καὶ ψδαῖς.

Г р а д и в о : промјена именица *ā*-основа (GGJ, §97-99); промјена индикатива презента активног атематског глагола *εἶμι* (GGJ, §315); инфинитив презента активног атематског глагола *εἶμι* (GGJ, §315); промјена императива презента активног тематских глагола (GGJ, §231-233) и атематског глагола *εἶμι* (GGJ, §315);

П о ј а в е : *ορτοτοναција енклитике*, у *ἀνδρείᾳ ἐστίν*; *енклиза*, у *Μοῦσαἰ εἰσὶν* и *θάλαττά ἐστίν*; *инструментални датив* (*dativus instrumenti*), у *τῇ ὁμοιοῖα* и *τῇ ἀνδρείᾳ*, који преводи се на латински аблативом (*concordiā, virtūte*) а на српски инструменталом (*слогом, храброуићу*); *реκција* грч. гл. *θαυμάζω (+acc)* и лат. гл. *miror (+acc)* која се разликује од реκције срп. гл. *дивити се (+dat)* и реκција грч. гл. *χαίρω (+ dat)* и срп. *радовати се (+dat)* која се разликује од реκције лат. гл. *gaudeo, laetor (+abl)*.

А н а л и з а : Именице: *ἀνδρείᾳ* – nom fsg, *ἀνδρείᾳ virtus*; *ἀνδρεία* – dat fsg, *ἀνδρείᾳ virtus, мужевност, храброст*; *ἀρχή* – nom fsg, *ἀρχή initium, почетак*; *δειλιᾶ* – nom fsg, *δειλιᾶ timiditas, плашљивост*; *δόξᾶν* – acc fsg, *δόξα fama, gloria, laus, глас, чувење, слава*; *δόξης* – gen fsg, *fama, gloria, глас, чувење, слава*; *ἐγκράτειᾶ* – nom fsg, *ἐγκράτειᾶ temperantia, суздржљивост*; *ἐλευθεριᾶν* – acc fsg, *ἐλευθεριᾶ libertas, слобода*; *ἐπιστήμης* – gen fsg, *ἐπιστήμη scientia, знање, наука*; *εὐδαιμονιάς* – gen fsg, *εὐδαιμονιά felicitas, beatitudo, срећа, благостање*; *ἦττᾶν* – acc fsg, *ἦττα clades, пораз*; *θάλαττα* – nom fsg, *θάλαττα mare, more*; *θεαἰ* – nom fpl, *θεά dea, богиња*; *μελιττων* – gen fpl, *μέλιττα apis, пчела*; *Μοῦσαἰ* – nom fpl, *Μοῦσα Musa, муза*; *νικην* – acc fsg, *νίκη victoria, побједа*; *ὁμοιοῖα* – dat fsg, *ὁμόνοια concordia, слога*; *πειρᾶ* – nom fsg, *πειρᾶ peritia, искуство*; *πηγή* – nom fsg, *πηγή fons, извор, врело*; *ρίζᾶ* – nom fsg, *ρίζᾶ radix, коријен*; *σοφιάς* – gen fsg, *σοφία sapientia, мудрост*; *σωφροσύνην* – acc fsg, *σωφροσύνη prudentia, modestia, разборитост, скромност*; *φιλεργιάν* – acc fsg, *φιλεργιά sedulitas, марљивост*; *φυγήν* – acc fsg, *φυγή fuga, бјег, бјекство*; *χορείαις* – dat fpl, *χορεία chorēa, игра, коло*; *ψυχῇ* – dat fsg, *ψυχῇ vita, аἷμα, живот, душа*; *ψδαῖς* – dat fpl, *ψδῆ carmen, cantus, пјесма, пјевање*. Члан: *αἰ* – nom fpl, *ἡ*; *ἡ* – nom fsg, *ἡ*; *ταῖς* – dat fpl, *ἡ*; *τῇ* – dat fsg, *ἡ*; *τῇν* – acc fsg, *ἡ*; *τῆς* – gen fsg, *ἡ*; *τῶν* – gen fpl, *ἡ*. Глаголи: *εἰσὶ (v)* – 3pl ind praes act, *εἶμι sum, бити*; *ἐστί(v)* – 3sg ind praes act, *εἶμι sum, бити*; *θαυμάζομεν* – 1pl ind praes act, *θαυμάζω miror, дивити се*; *τίκτει* – 3sg ind praes act, *τίκτω pario, рађати*; *φέρει* – 3sg ind praes act, *φέρω fero, носити*; *φυλάττετε* – 2pl ind (ipv) praes act, *φυλάττω custodio, серво, чувати*; *χαίρουσὶ* – 3pl ind praes act, *χαίρω gaudeo, laetor, радовати се*. Везници: *καὶ* – *et, -que, u*. Предлози: *ἐν* – + dat, *in, u, na, међу, код*. Речце: *μὲν ... δέ* – *o ... vero, o ... a*.

T r a n s l a t i o : i. Virtus famae radix est. ii. Concordiā & virtūte libertātem servātis. iii. Musae sapientiae deae sunt. iv. Mare felicitātis fons est. v. Virtus victoriam famamque fert, timiditas vero fugam clademque. vi. Apium sedulitatem mirāmur. vii. Peritia scientiae & sapientiae initium. viii. Temperantia modestiam in anima (animae modestiam) parit. ix. Musae chorēis cantibusque laetantur.

П р е в о д : **1.** Храброст је почетак чувења. **2.** Слогом и храброуићу чувате слободу. **3.** Музе су богиње храбрости. **4.** Море је врело благостања. **5.** Храброст доноси побједу и чувење, а плашљивост бјекство и пораз. **6.** Дивимо се марљивости пчела. **7.** Искуство је почетак знања и мудрости. **8.** Суздржљивост раба (ствара) скромност у души (скромност душе, душевну скромност). **9.** Музе се радују колима и пјесмама.

ВЈЕЖБА δ'. **Анализирај и преведи:** **α'** Οἱ προδόται τὴν ἦττᾶν τῇ στρατιᾷ φέρουσιν. **β'** Εἰκότως κολάζομεν τὸν προδότην. **γ'** Τῷ νεανία πρέπει ἡ ἐγκράτειᾶ. **δ'** Ἡ τῶν ἐργατῶν φιλεργιά τοῖς πολίταις ὠφέλειᾶν παρέχει. **ε'** Ἡ τέχνη τὸν τεχνίτην τρέφει. **ς'** Οἱ Κέλται τὰς θύρας τῶν οἰκιῶν οὐδέποτε κλείουσιν. **ζ'** Ὁρέστην καὶ Πυλάδην θαυμάζομεν διὰ τὴν φιλιᾶν.

Г р а д и в о : промјена именица *ā*-основа мушког рода (GGJ, §100-102).

П о ј а в е : *реκција* грч. гл. *θαυμάζω (+acc)* и лат. гл. *miror (+acc)* која се разликује од реκције срп. гл. *дивити се (+dat)*.

А н а л и з а : Именице: *ἐγκράτειᾶ* – nom fsg, *ἐγκράτειᾶ temperantia, суздржљивост, умјереност*; *ἐργατῶν* – gen mpl, *ἐργάται operae, радници*; *ἦττᾶν* – acc fsg, *ἦττα clades, пораз*; *θύρας* – acc fpl, *θύρα porta, јанина, foris врата*; *Кέλται* – nom mpl, *Келтис Gallus, Celta, Гал, Келт*; *νεανία* – dat msg, *νεανίας juvenis, младић*; *οἰκιῶν* – gen fpl, *οἰκία domus, кућа*; *Ὁρέστην* – acc msg, *Ὁρέστης Orestes, Орест*; *πολίταις* – dat mpl, *πολίτης civis, грађанин*;

προδόται – nom mpl, προδότης *proditor, издајица*; **προδότην** – acc msg, προδότης *proditor, издајица*; **Πυλάδην** – acc msg, Πυλάδης *Pylades, Пилад*; **στρατιῶ** – dat fsg, στρατιά *exercitus, војска*; **τέχνη** – nom fsg, τέχνη *ars, умијеће, занат*; **τεχνίτην** – acc msg, τεχνίτης *artifex умјетник, занатлија*; **φιλεργιᾶ** – nom fsg, φιλεργιᾶ *sedulitas, марљивост*; **φιλίᾶν** – acc fsg, φιλία *amicitia, пријатељство*; **ὠφέλειᾶν** – acc fsg, ὠφέλειᾶ *emolumentum, корист, добитак*. **Члан:** **ἦ** – nom fsg, **ή;** **οἱ** – nom mpl, **ό;** **τάς** – acc fpl, **ή;** **τῆ** – dat fsg, **ή;** **τήν** – acc fsg, **ή;** **τόν** – acc msg, **ό;** **τοῖς** – dat mpl, **ό;** **τῷ** – dat msg, **ό;** **τῶν** – gen fpl, **ή.** **Глаголи:** **θαυμάζομεν** – 1pl ind praes act, θαυμάζω *miror, дивити се*; **κλειουσίβ** – 3pl ind praes act, κλείω *obsēro, claudo, закључавати, затварају*; **κολάζομεν** – 1pl ind praes act, κολάζω *ripio, кажњавати*; **παρέχει** – 3sg ind praes act, παρέχω *praebeo, давати, пружати*; **πρέπει** – 3sg ind praes act, πρέπει *decet, пристоји се, доликује*; **τρέφει** – 3sg ind praes act, τρέφω *alo, хранити*; **φέρουσίβ** – 3pl ind praes act, φέρω *fero, носити, доносити*. **Прилози:** **εἰκότως** – *jure, меῖτο, право, с правом*; **οὐδέποτε** – *numquam, никада*. **Предлози:** **διὰ** – + acc, *causā, gratiā, ради, због*. **Везници:** **καί** – *et, -que, и*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Proditores exercitui cladem ferunt.* **ii.** *Proditorem merito punimus.* **iii.** *Decet juveni temperantia.* **iv.** *Sedulitas operarum civibus emolumentum praebet.* **v.** *Ars artificem alit (Ars artificis alimentum).* **vi.** *Galli domorum (domuum) portas numquam obsērant.* **vii.** *Orestem Pylademque amicitiae causā mirāmur.*

П р е в о д : **1.** Издајице доносе пораз војсци. **2.** Издајицу с правом кажњавамо. **3.** Младићу доликује умјереност. **4.** Марљивост радника (радничка марљивост) пружа корист (користи) грађанима. **5.** Умијеће умјетника храни. **6.** Келти никада не закључавају врата кућа (кућна врата). **7.** Дивимо се Оресту и Пиладу због (с. њиховог) пријатељства.

ВЈЕЖБА 1. Μετάφραζε: **1.** У Атини цвату науке и умијећа. **2.** Радам повећавамо благостање. **3.** Правда је почетак пријатељства. **4.** У бици не спасава војску бијег него храброст. **5.** Искусством повећаваш знање. **6.** Побједа је извор славе и части. **7.** Снага војске је извор слободе. **8.** Не избјегавај рад! **9.** Љубите и чувајте слободу! **10.** Диви се чувењу Атине!

А н а л и з а : **Именице:** **Атина** – Ἀθῆναι; **бијег** – φυγή; **битка** – μάχη; **благостање** – εὐδαιμονία; **војска** – στρατιά; **извор** – πηγή; **искусство** – πείρα; **знање** – ἐπιστήμη; **љубити** – στέρω; **наука** – ἐπιστήμη; **побједа** – νίκη; **почетак** – ἀρχή; **правда** – δικαιοσύνη; **пријатељство** – φιλία; **рад** – ἐργασία; **слава** – δόξα; **слобода** – ἐλευθερία; **снага** – ὥμη; **умијеће** – τέχνη; **храброст** – ἀνδρεία; **часть** – τιμή; **чувати** – φυλάττω; **чување** – δόξα. **Глаголи:** **бити** – εἶμι; **дивити се** – θαυμάζω; **избјегавати** – φεύγω; **повећавати** – αὐξάνω; **спасавати** – σφάζω; **цваст** – ἀκμάζω. **Предлози:** **у** – ἐν. **Везници:** **и** – καί; **него** – ἀλλά. **Речце:** **не** – οὐ (+ ind), μή (+ ipv).

Μ ε τ ά φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Ἐν ταῖς Ἀθῆναις ακμάζουσίβ αἱ ἐπιστήμαί καὶ αἱ τέχναί. **β'** Τῆ ἐργασίᾳ αὐξάνομεν τὴν εὐδαιμονίᾶν. (Π ο ј а в е : **инструментални датив** (*dativus instrumenti*), у τῆ ἐργασίᾳ.) **γ'** Ἡ διακοσύνη τῆς φιλίας ἀρχή ἐστίν. (Π ο ј а в е : **енклиза**, у ἀρχή ἐστίν; **именски предикат**, у ἀρχή ἐστίν, у којем у грчком обично не стоји члан.) **δ'** Ἐν τῆ μάχῃ τὴν στρατιᾶν σφάζει ἡ ἀνδρεία, οὐχ ἡ φυγή. (Π ο ј а в е : **негација οὐχ**, која овако гласи испред аспирате и хака, у οὐχ ἡ.) **ε'** Τῆ πείρᾳ αὐξάνεις τὴν ἐπιστήμην. (Π ο ј а в е : **инструментални датив** (*dativus instrumenti*), у τῆ πείρᾳ.) **ς'** Ἡ νίκη ἐστὶ πηγή τῆς δόξης καὶ τῆς τιμῆς. (Π ο ј а в е : **ортотонација енклитике**, у νίκη ἐστίν; **именски предикат**, у πηγή ἐστίν, у којем у грчком обично не стоји члан.) **ζ'** Ἡ τῆς στρατιᾶς ὥμη ἐστὶ πηγή τῆς ἐλευθερίας. (Π ο ј а в е : **ортотонација енклитике**, у ὥμη ἐστίν; **именски предикат**, у πηγή ἐστίν, у којем у грчком обично не стоји члан.) **η'** Μὴ φεύγε τὴν ἐργασίᾶν. **θ'** Στέργετε καὶ φυλάττετε τὴν ἐλευθερίᾶν. **ι'** Θαύμαζε τὴν τῶν Ἀθηνῶν δόξᾶν (Појаве: **реклија** грч. гл. θαυμάζω (+acc) која се разликује од рекције срп. гл. *дивити се* (+dat).)

ВЈЕЖБА ε'. **Анализирај и преведи:** **α'** Αἱ Ἀθῆναι ἐπωνυμίᾶν ἔχουσίβ ἀπὸ Ἀθηνᾶς τῆς θεᾶς. **β'** Θαλὴν μὲν ἐπὶ τῆ σοφία θαυμάζομεν, Ἀπελλὴν δὲ ἐπὶ τῆ γραφικῆ. **γ'** Οἱ ναῦται τῷ βορῶρα θύουσίβ. **δ'** Ἐρμὴν τῆς παλαιστράς εὐρετὴν λέγουσίβ.

Г р а д и в о : промјена контрактних именица ā-основа мушког и женског рода (GGJ, §107–110).

Π ο ј а в е : **парафраза** грч. ἐπωνυμίᾶν ἔχειν ἀπὸ, тј. лат. *nomen ducere a* и срп. *звати се по; два акузатива*, тј. акузатив објекта са акизативом предиката, у Ἐρμὴν εὐρετὴν λέγουσίβ, што се на латински преводи такође

помоћу два акузатива (*Mercurium inventorem dicunt*) а на српски помоћу акузатива и инструментала (*Хермеса називају изумитељем*).

А н а л и з а : **Именице:** **Ἀθῆναι** – nom fpl, Ἀθῆναι *Athēnae*, Атина; **Ἀθηνᾶς** – gen fsg, Ἀθηνᾶ *Athēna*, Атина; **Ἀπελλῆν** – acc msg, Ἀπελλῆς *Apelles*, Апел; **βορέα** – dat msg, βορέας *boreas*, бугра, сјеверни вјетар; **γραφικῆ** – dat fsg, γραφικῆ *ars pingendi*, сликање, сликарство; **ἐπωνυμιᾶν** – acc fsg, ἐπωνυμίᾳ *nomen*, име; **εὐρετήν** – acc msg, εὐρετῆς *inventor*, изумитељ; **Ἑρμῆν** – acc msg, Ἑρμῆς *Mercurius*, Хермес; **Θαλῆν** – acc msg, Θαλῆς *Thales*, Талес; **θεᾶς** – gen fsg, θεᾶ *dea*, богиња; **ναῦται** – nom mpl, ναύτης *nauta*, морнар; **παλαιστρᾶς** – gen fsg, παλαιστρᾶ *palaestra*, палестра; **σοφία** – dat fsg, σοφία *sapientia*, мудрост. **Члан:** **αἱ** – nom fpl, ἡ; **οἱ** – nom mpl, οἱ; **τῆ** – dat fsg, ἡ; **τῆς** – gen fsg, ἡ; **τῷ** – dat msg, ὁ. **Глаголи:** **ἔχουσιν** – 3pl ind praes act, ἔχω *habeo*, имати; **θαυμάζομεν** – 1pl ind praes act, θαυμάζω *miror*, дивити се; **θύουσι(ν)** – 3pl ind praes act, θύω *sacra facio*, приностити жртве, жртвовати; **λέγουσι(ν)** – 3pl ind praes act, λέγω *dico*, казати, звати, називати. **Предлози:** **ἀπό** – + gen, *a, od*; **ἐπί** – + dat, *ob, causā, gratiā*, због, ради. **Речце:** **μέν ... δέ** – *o ... vero, o ... a*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Athēnae nomen ducunt a dea Athēna. ii.* *Thalem (Thalētem) sapientiae, Apellem vero pingendi causā mirāmur. iii.* *Nautae sacra boreae faciunt. iv.* *Mercurium palaestrae inventōrem dicunt.*

П р е в о д : **1.** Атина зове се по богињи Атини. **2.** Талесу се дивимо због мудрости, а Апелу због сликања. **3.** Морнари приносе жртве сјеверном вјетру. **4.** Хермеса називају изумитељем палестре.

ВЈЕЖБА ζ'. Анализирај и преведи: ΑΘΗΝΑΙ, ΣΠΑΡΤΗ, ΘΗΒΑΙ. Ἀθῆναι εἰσὶν ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ Σπάρτη ἐν τῇ Λακωνικῇ καὶ Θήβαι ἐν τῇ Βοιωτίᾳ. Αἱ Μοῦσαι καὶ αἱ τέχναί εἰσιν ἐν τιμῇ ἐν ταῖς Ἀθήναις, ἀλλ' οὐκ ἐν ταῖς Θήβαις. Ἡ δὲ Σπάρτη τῇ ἀνδρείᾳ καὶ τῇ πειθαρχίᾳ καὶ τῇ καρτερίᾳ διαφέρει, καὶ θαυμάζομεν τὴν Λεωνίδου τελευτήν ἐν ταῖς Θερμοπόλαις. Αἱ δὲ Πελοπίδου καὶ Ἐπαμεινώνδου νίκαί φέρουσι Θήβαις δόξαν καὶ τιμὴν.

П о ј а в е : **енлиза**, у Ἀθῆναι εἰσὶν; **ортотонација енклитике**, у τέχναί εἰσιν; **парафраза** грч. εἶναι ἐν τιμῇ, тј. лат. *in honore haberi* и срп. *бити на цијени*; **датуив начина** (*dativus modi*), у грч. τῇ ἀνδρείᾳ, τῇ πειθαρχίᾳ и τῇ καρτερίᾳ, који се на латински преводи аблативом (*virtute, oboedientia, patientia*) а на српски инструменталом (*храброшћу, послушношћу, устрајношћу*); **рекција** грч. гл. θαυμάζω (+acc) и лат. *miror* (+acc) која се разликује од реакције срп. гл. *дивити се* (+dat).

А н а л и з а : **Именице:** **Ἀθῆναι** – nom fpl, Ἀθῆναι *Athēnae*, Атина; **Ἀθηνᾶς** – dat fpl, Ἀθῆναι *Athēnae*, Атина; **ἀνδρεία** – dat fsg, ἀνδρείᾳ *virtus*, мужевност, храброст; **Ἀττικῆ** – dat fsg, Ἀττικῆ *Attica*, Атика; **Βοιωτίᾳ** – dat fsg, Βοιωτίᾳ *Boeotia*, Беотија; **δόξαν** – acc fsg, δόξα *fama, gloria, laus, глас, чубење, слава*; **Ἐπαμεινώνδου** – gen msg, Ἐπαμεινώνδᾳ *Eparinondas*, Епаминода; **Θερμοπόλαις** – dat fpl, Θερμοπόλαι *Thermopylae*, Термопиле; **Θήβαι** – nom fpl, Θήβαι *Thebae*, Теба; **Θήβαις** – dat fpl, Θήβαι *Thebae*, Теба; **καρτερία** – dat fsg, καρτερίᾳ *patientia*, устрајност, уздржљивост; **Λακωνικῆ** – dat fsg, Λακωνικῆ *Laconica*, Лаконика; **Λεωνίδου** – gen msg, Λεωνίδᾳ *Leonidas*, Леонида; **Μοῦσαι** – nom fpl, Μοῦσαι *Musa*, Муза; **νίκαί** – nom fpl, νίκη *victoria*, побједа; **πειθαρχία** – dat fsg, πειθαρχίᾳ *oboedientia*, послушност; **Πελοπίδου** – gen msg, Πελοπίδᾳ *Pelopidas*, Пелопида; **Σπάρτη** – nom fsg, Σπάρτη *Sparta*, Спарта; **τελευτήν** – acc fsg, τελευτή *finis, mors, свршетак, смрт*; **τέχναί** – nom fpl, τέχνη *ars, умијеће, занат*; **τιμῇ** – dat fsg, τιμῇ *honor, част*; **τιμῆν** – acc fsg, τιμῇ *honor, част*. **Члан:** **αἱ** – nom fpl, ἡ; **ταῖς** – dat fpl, ἡ; **τῇ** – dat fsg, ἡ; **τὴν** – acc fsg, ἡ. **Глаголи:** **διαφέρει** – 3sg ind praes act, διαφέρω *diffēro*, разликовати се; **εἰσι(ν)** – 3pl ind praes act, εἰμι *sum*, бити; **θαυμάζομεν** – 1pl ind praes act, θαυμάζω *miror*, дивити се; **φέρουσι(ν)** – 3pl ind praes act, φέρω *fero*, носити, доносити. **Предлози:** **ἐν** – + dat, *in*, у. **Везници:** **ἀλλά** – *sed, at, али, него*; **καὶ** – *et, и*. **Речце:** **δέ** – *vero, a*; **οὐ** – *non, не*.

T r a n s l a t i o : ΑΘΗΝΑΕ, ΣΠΑΡΤΑ, ΤΗΒΑΕ. *Athēnae in Attica sunt, Sparta in Laconica, Thebae in Boeotia. Musae & artes in honore habentur Athenis, haud vero Thebis. Sparta autem virtute oboedientiaque patientiaque differt & Leonidae in Thermopylis mortem mirāmur. Eparinondae Pelopidaeque victoriae Thebis famam & honorem ferunt.*

П р е в о д : АТИНА, СПАРТА, ТЕБА. Атина је у Атици, Спарта у Лаконици, Теба у Беотији. Музе и умијећа на цијени су Атини, али не (и) у Теби. Спарта се пак разликује храброшћу, послушношћу и устрајношћу, и (sc. ми) се дивимо Ленидиној смрти у Термопалима. Побједе Епаминонде и Пелопиде (Епаминондине и Пелопидине побједе) доносе Теби чубење и част.

ВЈЕЖБА 2. Μετάφραζε: **1.** *Σπαρτανци строго васпитавају младиће.* **2.** *Војнику доликује храброст, а ученику марљивост.* **3.** *Πлодност земље повећава благостање грађана.* **4.** *Извори понајвише избијају из земље.* **5.** *Дужност ученика је да марљиво учи.* **6.** *У Атини нарочито поштују богињу Атену.* **7.** *Грађани се диве храбрости војникâ.*

А н а л и з а : Именице: *Атена* – Ἀθηνᾶ; *Атина* – Ἀθῆναι; *благостање* – εὐδαιμονία; *богиња* – θεά; *војник* – στρατιώτης; *грађанин* – πολίτης; *земља* – γῆ; *извор* – πηγή; *марљивост* – φιλεργία; *младић* – νεανίας; *плодност* – εὐφορία; *Σπαρταναц* – Σпартиάτης; *ученик* – μαθητής; *храброст* – ἀνδρεία. Γлаголи: *бити* – εἶμι; *васпитавати* – παιδεύω; *дивити се* – θαυμάζω; *доликовати* – πρέπει; *избијати* – ἀνταλλάω; *повећавати* – αὐξάνω; *учити* – μανθάνω. Прилози: *марљиво* – σπουδαίως; *нарочито* – διαφερόντως; *понајвише* – μάλιστα; *строго* – ἰσχυρῶς. Предлози: *из* – ἐκ; *у* – ἐν. Речце: *ο ... α* – μέν ... δέ.

М е т а φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Οι Σπαρτιάται ἰσχυρῶς παιδεύουσι τοὺς νεανίας. **β'** Τῷ μὲν στρατιώτῃ πρέπει ἡ ἀνδρεία, τῷ δὲ μαθητῇ ἡ φιλεργία. **γ'** Ἡ τῆς γῆς εὐφορία αὐξάνει τὴν τῶν πολιτῶν εὐδαιμονίαν. **δ'** Αἱ πηγαὶ μάλιστα ἐκ τῆς γῆς ἀνταλλάουσι. **ε'** Τοῦ μαθητοῦ ἐστὶ σπουδαίως μανθάνειν. (Π ο ј а в е : *енκλιζа*, у μαθητοῦ ἐστὶν; *парафраза* грч. τοῦ μαθητοῦ ἐστὶν +inf (= лат. *discipūli est +inf*) , тј. срп. *дужност је ученика да.*) **ζ'** Ἐν ταῖς Ἀθήναις διαφερόντως θεραπεύουσι Ἀθηνᾶν τὴν θεάν. **ζ'** Οι πολῖται θαυμάζουσι τὴν τῶν στρατιωτῶν ἀνδρείαν.

ВЈЕЖБА ζ'. Αναλιзирај и преведи: **α'** "Υπνος ἀδελφός ἐστὶ θανάτου. **β'** Ὁ χρόνος τῶν ἀνθρώπων διδάσκαλός ἐστὶν. **γ'** Ἡ νίκη δόξαν τοῖς στρατηγοῖς φέρει. **δ'** Οἱ ἰατροὶ τὰς νόσους θεραπεύουσι. **ε'** Ἡ σοφία τοῖς ἀνθρώποις τῆς εὐδαιμονίας πηγή ἐστὶν. **ζ'** Τοῖς τοῦ φίλου λόγοις πολλάκις οὐ πιστεύομεν. **ζ'** Ἐν τῇ δημοκρατία ὁ δῆμος πολιτεύεται. **η'** Πλοῦτος βάσανός ἐστὶ τῶν τοῦ ἀνθρώπου τρόπων.

Г р а д и в о : промјена именица *ο*-основа мушког рода (GGJ, §107–110); промјена индикатива презента медиопасивног тематских глагола (GGJ, §231–233); инфинитив презента медиопасивног тематских глагола (GGJ, §231–233).

Π ο ј а в е : *енκλιζа*, у ἀδελφός ἐστὶ, διδάσκαλός ἐστὶν, πηγή ἐστὶν и βάσανός ἐστὶ.

А н а л и з а : Именице: *ἀδελφός* – nom msg, ἀδελφός *gemellus, gertānus, (ροβени) брат*; *ἀνθρώποις* – dat mpl, ἀνθρωπος *homo, vir, човјек*; *ἀνθρώπου* – gen msg, ἀνθρωπος *homo, vir, човјек*; *ἀνθρώπων* – gen mpl, ἀνθρωπος *homo, vir, човјек*; *βάσανος* – nom fsg, βάσανος *coticāla, камен кушиње*; *δημοκρατία* – dat fsg, δημοκρατία *democratia, демократија*; *дῆμος* – nom msg, дῆμος *ррpūlus, народ*; *διδάσκαλος* – nom msg, διδάσκαλος *magister, учитељ*; *δόξαν* – acc fsg, δόξα *fama, gloria, laus, глас, чување, слава*; *εὐδαιμονίας* – gen fsg, εὐδαιμονία *felicitas, beatitudo, срећа, благостање*; *θανάτου* – gen msg, θάνατος *mors, смрт*; *ἰατροὶ* – nom mpl, ἰατρός *medicus, лекар*; *λόγοις* – dat mpl, λόγος *verbum, ријеч*; *νίκη* – nom fsg, νίκη *victoria, побједа*; *νόσους* – acc fpl, νόσος *morbus, болест*; *πηγή* – nom fsg, πηγή *fons, извор, врело*; *πλοῦτος* – nom msg, πλοῦτος *opulentia, богатство*; *σοφία* – nom fsg, σοφία *sapientia, мудрост*; *στρατηγοῖς* – dat mpl, στρατηγός *dux, imperator, заповједник, војсковођа*; *τρόπων* – gen mpl, τρόπος *mos, начин, обичај, навада*; *ὑπνος* – nom msg, ὑπνος *somnus, сан*; *φίλου* – gen msg, φίλος *amicus, familiaris, пријатељ*; *χρόνος* – nom msg, χρόνος *tempus, вријеме*. Члан: *ἡ* – nom fsg, *ἡ*; *ὁ* – nom msg, *ὁ*; *οἱ* – nom mpl, *οἱ*; *τάς* – acc fpl, *ἡ*; *τῇ* – dat fsg, *ἡ*; *τῆς* – gen fsg, *ἡ*; *τοῖς* – dat mpl, *ὁ*; *τοῦ* – gen msg, *ὁ*; *τῶν* – gen msg, *ὁ*. Γлаголи: *ἐστί(ν)* – 3sg ind praes act, εἶμι *sum, бити*; *θεραπεύουσι(ν)* – 3pl ind praes act, θεραπεύω *curo, medeor, sano, његовати, лијечити*; *πιστεύομεν* – 1pl ind praes act, πιστεύω *credo, вјеровати, уздати се*; *полιτεύεται* – 3sg ind praes mp, πολιτεύομαι *rem publicam gero, државом управљати, владати*; *φέρει* – 3sg ind praes act, φέρω *fero, носити, доносити*. Прилози: *πολλάκις* – *saepe, често*. Предлози: *ἐν* – + dat, *in*. Речце: *οὐ* – *non*.

Т r a n s l a t i o : **i.** Somnus mortis gemellus est. **ii.** Tempus hominum magister est. **iii.** Victoria imperatoribus gloriam fert. **iv.** Medici morbos sanant. **v.** Hominibus sapientia felicitatis fons est. **vi.** Verbis amici saepe non creditimus. **vii.** Populus in democratia rem publicam gerit. **viii.** Opulentia hominis morum (morum humanorum) coticāla est. (Mores humani opulentia probantur.)

П р е в о д : **1.** Сан је брат смрти. **2.** Вријеме је учитељ људи (човјечанства). **3.** Побједа војсковођама доноси славу. **4.** Лекари лијече болести. **5.** За људе је мудрост врело среће. **6.** Често не вјерујемо ријечима пријатеља (пријатељевим ријечима). **7.** У демократији влада народ. **8.** Богатство је камен кушиње навада човјека (људских навада). (Богатство куша људска наваде.)

ВЈЕЖБА η'. Αναλίζεραј и преведи: α' Ἡ Αἴγυπτός ἐστὶ δῶρον τοῦ Νείλου ποταμοῦ. β' Ἀμοργὸς καὶ Πεπάρηθος αἱ νῆσοι οἶνον καὶ σῖτον καὶ ἔλαιον φέρουσιν. γ' Τὰ τῶν ἐχθρῶν δῶρᾶ βλάπτει. δ' Τὰ δένδρᾶ κόσμος ἐστὶ τῶν ἀγρῶν. ε' Λόγος εἶδωλον τῶν ἔργων ἐστίν. ς' Ὁ ὕπνος τῆς νόσου φάρμακόν ἐστίν. ζ' Λόγον τὰ ζῳᾶ οὐκ ἔχει. η' Τὸν χρόνον φάρμακον λέγουσὶ τῆς λύπης. θ' Ἐκ τῶν φυτῶν τὰ φάρμακᾶ λαμβάνεται.

Г р а д и в о : промјена именица о-основа средњег рода (GGJ, §107-110).

П о ј а в е : *конгруенција* женских о-основа са чланом, у η Αἴγυπτος, αἱ νῆσοι, τῆς νόσου; *енклиза*, у Αἴγυπτός ἐστὶν и φάρμακόν ἐστίν; *ορτοтонација енклитике*, у κόσμος ἐστὶν и ἔργων ἐστίν; *конгруенција* ном npl са 3sg глагола (τὰ ζῳᾶ τρέχει), у τὰ δῶρᾶ βλάπτει, τὰ ζῳᾶ οὐκ ἔχει и τὰ φάρμακᾶ λαμβάνεται; *негација οὐκ*, у οὐκ ἔχει, која испред вокала гласи οὐκ (не оу!); *два акузатива*, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у χρόνον φάρμακον λέγουσιν, који се на латински преводи такође помоћу два акузатива (*tempus remedium dicunt*) а на српски помоћу акузатива и инструментала (*вријеме називају лијеком*).

А н а л и з а : *Именице*: ἀγρῶν – gen mpl, ἀγρός *ager, campus, поле, њива*; Αἴγυπτος – nom fsg, Αἴγυπτος *Aegyptus, Egiptus*; Ἀμοργός – nom msg, Ἀμοργός *Amorgus, Amorq*; δένδρᾶ – nom npl, δένδρον *arbor, дрво*; δῶρᾶ – nom npl, δῶρον *donum, дар, поклон*; δῶρον – nom msg, δῶρον *donum, дар, поклон*; εἶδωλον – nom msg, εἶδωλον *simulacrum, лик, сјенка, авет*; ἔλαιον – acc msg, ἔλαιον *oleum, уље*; ἔργων – gen npl, ἔργον *opus, djelo, посао*; ἐχθρῶν – gen mpl, ἐχθρός *inimicus, непријатељ*; ζῳᾶ – nom npl, ζῳον *animal, живо биће, животиња*; κόσμος – nom msg, κόσμος *ornamentum, урес*; λόγον – acc msg, λόγος *verbum, sermo, ријеч, говор*; λόγος – nom msg, λόγος *verbum, sermo, ријеч, говор*; λύπης – gen fsg, λύπη *dolor, бол, жалост*; Νείλου – nom msg, Νείλος *Nilus, Нил*; νῆσοι – nom fsg, νῆσος *insula, острво*; νόσου – gen fsg, νόσος *morbus, болест*; οἶνον – acc msg, οἶνος *vinum, вино*; Πεπάρηθος – nom msg, Πεπάρηθος *Peparēthus, Пенарет*; ποταμοῦ – gen msg, ποταμός *flumen, ријека*; σίτον – acc msg, σίτος *frumentum, triticum, пшеница, жито*; ὕπνος – nom msg, ὕπνος *somnus, сан*; φάρμακον – nom / acc msg, φάρμακον *remedium, medicamentum, venenum, лијек, отров*; φάρμακᾶ – nom npl, φάρμακον *remedium, medicamentum, venenum, лијек, отров*; φυτῶν – gen npl, φυτὸν *planta, биљка*; χρόνον – acc msg, χρόνος *tempus, вријеме*. *Члан*: αἱ – nom fpl, η; ἡ – nom fsg, η; ὁ – nom msg, ὁ; τά – nom npl, τό; τῆς – gen fsg, η; τὸν – acc msg, ὁ; τοῦ – gen msg, ὁ; τῶν – gen mpl / npl, ὁ. *Глаголи*: βλάπτει – 3sg ind praes act, βλάπτω *posco, шкодити*; ἐστὶ(v) – 3sg ind praes act, εἶμι *sum, бити*; ἔχει – 3sg ind praes act, ἔχω *habeo, имати*; λαμβάνεται – 3sg ind praes mp, λαμβάνω *sumo, capio, узимати, хватати*; λέγουσὶ(v) – 3pl ind praes act, λέγω *dico, казати, звати, називати*; φέρουσὶ(v) – 3pl ind praes act, φέρω *fero, носити, доносити*. *Предлози*: ἐκ – e, из. *Везници*: καὶ – et, -que, и. *Речце*: οὐ – non, не.

T r a n s l a t i o : **i.** Aegyptus Nili fluminis donum est. **ii.** Amorgi & Peparēthi insulae vinum, frumentum oleumque ferunt. **iii.** Inimicorum dona nocent. **iv.** Arbores agrorum ornamenta sunt. **v.** Verbum operis simulacrum est. **vi.** Somnus morbi remedium est. **vii.** Animalibus sermo non est. **viii.** Tempus doloris remedium dicunt. **ix.** Medicamenta e plantis sumuntur.

П р е в о д : **1.** Египат је дар ријеке Нила. **2.** Острва Аморг и Пенарет доносе вино, жито и уље (рађају вином, житом и уљем). **3.** Дарови непријатеља (Непријатељски дарови) шкоде. **4.** Дрвеће је урес поља. **5.** Ријеч је сјенка дјелâ. **6.** Сан је лијек болести (лијечи болест). **7.** Животиње немају говор (не говоре). **8.** Вријеме називају лијеком против жалости. **9.** Лијекови узимају се из биљака.

ВЈЕЖБА 3. Μετάφραζε: **1.** У Спарти је велико мноштво робова. **2.** Слободу љубе и људи и животиње. **3.** Дрвеће се познаје по плодовима. **4.** Рад је за човјека част. **5.** Неслога шкоди народу. **6.** Љекари спасавају људима живот. **7.** Од лозе сељаци добивају вино. **8.** У болести и сан лијечи. **9.** Из књиге читааш причу. **10.** Учитель је учеников пријатељ.

Л е к с и к а : *Именице*: болест – νόσος; вино – οἶνος; част – τιμή; дрво – δένδρον; живот – βίος; животиња – ζῳον; књига – βιβλος; лоза – ἄμπελος; лекар – ἰατρός; људи – ἄνθρωποι; мноштво (sc. велико) – ἀφθονία; народ – δῆμος; неслога – διαφορά; плод – καρπός; пријатељ – φίλος; прича – μῦθος; рад – πόνος; роб – δοῦλος; сан – ὕπνος; сељак – γεωργός; слобода – ἐλευθερία; Спарта – Σπάρτη; ученик – μαθητής; учитель – διδάσκαλος; човјек – ἄνθρωπος. *Глаголи*: бити – εἶμι; добивати – λαμβάνω; лијечити – θεραπεύω; љубити – στέργω; познавати – γινώσκω; спасавати – σφίζω; читати – ἀναγιγνώσκω; шкодити – βλάπτω. *Предлози*: из – ἐκ; од – ἐκ; по – ἐκ; у – ἐν. *Везници*: и – καί; и ... и – τέ ... καί.

Μετὰ φρασῖς : **α'** Ἐν τῇ Σπάρτῃ τῶν δούλων ἀφθονία ἐστίν. (Ποῖα βε : *ορτοτοναција енκλιτικε*, у ἀφθονία ἐστίν.) **β'** Τὴν ἐλευθερίαν στέργουσι καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῷα. (Ποῖα βε : *конгруенција више субјеката гдје се са предикатом слаже најближи субјекат*, у στέργουσι καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῷα.) **γ'** Τὰ δένδρα ἐκ τῶν καρπῶν γινώσκεται. (Ποῖα βε : *конгруенција ном нрl са 3sg глагола* (τὰ ζῷα τρέχει), у τὰ δένδρα γινώσκεται.) **δ'** Ὁ πόνος τῷ ἀνθρώπῳ τιμὴ ἐστίν. (Ποῖα βε : *енклиза*, у τιμὴ ἐστίν; *именски предикат*, у τιμὴ ἐστίν, у којем у грчком обично не стоји члан.) **ε'** Ἡ διαφορά βλάπτει τῷ δήμῳ. **ζ'** Οἱ ἰατροὶ βίον τοῖς ἀνθρώποις σφζουοῖν. **η'** Οἱ γεωργοὶ ἐκ τῆς ἀμπέλου οἶνον λαμβάνουοῖν. **θ'** Ἐν τῇ νόσῳ καὶ ὁ ὕπνος θεραπεύει. **θ'** Ἐκ τῆς βίβλου μῦθον ἀναγινώσκεις. **ι'** Ὁ διδάσκαλός ἐστὶ μαθητοῦ φίλος. (Ποῖα βε : *енклиза*, у διδάσκαλός ἐστίν.)

ВЈЕЖБА **θ'**. Анализирај и преведи: ΓΕΩΡΓΟΣ ΚΑΙ ΙΠΠΟΣ. Γεωργός, ἕως μὲν πόλεμος ἦν, ἵππον τρέφει χόρτῳ καὶ σίτῳ καὶ συνεργὸν ἔχει ἐν τοῖς τοῦ πολέμου πόνοις καὶ κινδύνοις καὶ πολλάκις ὁ ἵππος τὸν γεωργὸν σφζει. Μετὰ δὲ τὸν πόλεμον ὁ γεωργός τῷ ἵππῳ παραβάλλει καλάμους ὡς τοῖς ὄνοις. Ἐπεὶ δὲ πάλιν πόλεμος ἦν, καὶ κίνδυνος ἦκει τῶν πολεμίων, ὁ μὲν γεωργός ἀναβαίνει ἐπὶ τὸν ἵππον, ὁ δὲ ἵππος ἀεὶ καταπίπτει. Τὸ τελευταῖον ὁ ἵππος λέγει πρὸς τὸν γεωργόν· πῶς, ὦ ἄνθρωπε, πάλιν ἐξ ὄνου ἵππον ἐθέλεις ἔχειν;

Ποῖα βε : *парафраза* грч. ἕως μὲν πόλεμος ἦν, тј. лат. *belli* (локативни генитив), грч. μετὰ τὸν πόλεμον, тј. лат. *bello confecto* (апсолутни аблатив), грч. καὶ κίνδυνος ἦκει τῶν πολεμίων, тј. лат. *non absente inimicorum pericūlo* (апсолутни аблатив, литота) и лат. πάλιν ἔχειν, тј. лат. *recipere*; *инструментални датив* (*dativus instrumenti*), који на латински преводи се аблативном (*faeno, tritico*) а на српски инструменталом (*сијеном, пиеницом*); *апозиција*, у (sc. αὐτὸν) (= ἵππον) συνεργὸν, која се на латински преводи такође апозицијом ((sc. eum) *adjutorem*) а на српски помоћу ријечнi као или за ((sc. ga) *за помоћника*); *реција* грч. гл. ἀναβαίνω (ἐπὶ +acc) која се разликује од реције од лат. гл. *conscendo* (+acc) и срп. гл. *узјашити* (+acc) и реција грч. гл. λέγω (πρὸς + acc) која се разликује од реције лат. гл. *dico* (+dat) и срп. гл. *казати* (+acc).

Анализа : Именице: **ἄνθρωπε** – voc msg, *ἄνθρωπος homo, човјек*; **γεωργόν** – acc msg, *γεωργός agricōla, rusticus, земљорадник, ратар*; **γεωργός** – nom msg, *γεωργός agricōla, rusticus, земљорадник, ратар*; **ἵππον** – acc msg, *ἵππος equus, коњ*; **ἵππος** – nom msg, *ἵππος equus, коњ*; **ἵππῳ** – dat msg, *ἵππος equus, коњ*; **καλάμους** – acc mpl, *κάλαμος harundo, трска*; **κινδύνοις** – dat mpl, *κίνδυνος pericūlum, опасност*; **κίνδυνος** – nom msg, *κίνδυνος pericūlum, погубао*; **ὄνοις** – dat mpl, *ὄνος asinus, магаре*; **ὄνου** – gen msg, *ὄνος asinus, магаре*; **πολεμίων** – gen mpl, *πολέμιος inimicus, непријатељ*; **πόλεμον** – acc msg, *πόλεμος bellum, рат*; **πόλεμος** – nom msg, *πόλεμος bellum, рат*; **πολέμου** – gen msg, *πόλεμος bellum, рат*; **πόνοις** – dat mpl, *πόνος calamitas, мука, невоља*; **σίτῳ** – dat msg, *σίτος frumentum, triticum, пиеница, жито*; **χόρτῳ** – dat msg, *χόρτος faenum, сијено*. Члан: **ὁ** – nom msg, *ὁ*; **τοῖς** – dat mpl, *ὁ*; **τὸν** – acc msg, *ὁ*; **τοῦ** – gen msg, *ὁ*; **τῷ** – dat msg, *ὁ*; **τῶν** – gen mpl, *ὁ*. Глаголи: **ἀναβαίνει** – 3sg ind praes act, (sc. ἐπὶ ἵππον) *ἀναβαίνω* (sc. *equum*) *conscendo*, (sc. *коња*), *зајашити, узјашити*; **ἐθέλεις** – 2sg ind praes act, *ἐθέλω volo, хтјети*; **ἔχει** – 3sg ind praes act, *συνεργὸν ἔχω habeo, имати*; **ἔχειν** – inf praes act, *ἔχω habeo, имати*; **ἦκει** – 3sg ind praes act, *ἦκω adsum, долазити, бити оvdје*; **ἦν** – 3sg ind ipf act, *εἶμι sum, бити*; **καταπίπτει** – 3sg ind praes act, *καταπίπτω decido* (sc. *in terram*), *падати*; **λέγει** – 3sg ind praes act, *λέγω dico, рећи, казати*; **παραβάλλει** – 3sg ind praes act, *παραβάλλω objicio, метати пред (давати)*; **σφζει** – 3sg ind praes act, *σφζω servo, спасавати*; **τρέφει** – 3sg ind praes act, *τρέφω* (sc. *equum*) *pasco, насти*. Прилози: **ἀεὶ** – *semper, увијек*; **ἐπεὶ** – *cum, кад*; **πάλιν** – *denuo, itērum, rursum, опет*; **πολλάκις** – *saepe, често*; **πῶς** – *quomodo, како*; **τὸ τελευταῖον** – *postrēmo, најзад*; **ὡς** – *ut, velut, као*. Предлози: **ἐν** – + dat, *in, у*; **ἐξ** – + gen, *de, из, од*; **μετά** – + acc, *post, послје, након*; **πρὸς** – + acc, *ad, ка*. Везници: **ἕως** – *dum, док*; **καὶ** – *et, и*. Узвци: **ὦ** – *o, (o)*. Речце: **μὲν ... δὲ** – *o ... autem, o ... a*.

Т r a n s l a t i o : AGRICŌLA EQVVSQVE. Agricōla belli equum faeno triticoque pascit (sc. eum)que in calamitatibus & pericūlis belli adjutorem habet et saepe equus agricōlam servat. Bello autem confecto, agricōla equo harundinē obijcit, velūt asīnis. Cum vero bellum denuo ortum est, agrīcola, non absente inimicōrum pericūlo, equum conscendit; equus autem (sc. in terram) decidit. Postrēmo dicit equus agricōlae: Quomodo vis, o homo, ab asīno equum recipere?

Превод : ЗЕМЉОРАДНИК И КОЊ. Земљорадник, док је трајао рат, храни коња сијеном и пиеницом и има (sc. га) за помоћника у мукама и погубљима рата (ратница мукама и погубљима) и коњ често спасава земљорадника. Али, након рата, земљорадник коњу даје трску, кано магарцима. Но, кад је опет почео рат и појавила се опасност од непријатеља, земљорадник ће да узјаши коња, као оно коњ вазда пада. Најзад каже коњ земљораднику: 'Како хоћеш, човјече, од магарца натраг добити коња'.

ВЈЕЖБА 1'. Αναλίζαга и πρeвeди: α' Ἐν μὲν τῷ πλῶ ὁ κυβερνήτης, ἐν δὲ τῷ βίῳ ὁ νοῦς φέρει σωτηριά. β' Ῥώμη ἄνευ νοῦ ὁμοίως ἄχρηστος ἐστὶν ὡπερ ἵππος ἄνευ χαλινού. γ' Τὰ τῶν νεκρῶν ὀσά ἐν τοῖς ἄντροις εὐρίσκομεν. δ' Αἱ παρθένοι ἐν κανοῖς τοὺς καρποὺς πρὸς τὸν βωμὸν φέρουσιν.

Г р а д и в о : промјена контрактних именица o-основа мушког и средњег рода (GGJ, §107-110); императив презентa медиопасивног тематских глагола (GGJ, §231-233).

П о ј а в е : *енклиза*, у ἄχρηστος ἐστὶν; *парафраза* грч. ὁμοίως ... ὡπερ, тј. лат. као *perinde ac* и срп. као *и*.

А н а л и з а : Именице: **ἄντροις** – dat npl, ἄντρον *specus, peћина*; **βίῳ** – dat msg, βίος *vita, живот*; **βωμὸν** – acc msg, βωμός *ara, жртвеник*; **ἵππος** – nom msg, ἵππος *equus, коњ*; **κανοῖς** – dat npl, κανοὺν *canistrum, корпа*; **καρποὺς** – acc mpl, καρπός *fructus, плод*; **κυβερνήτης** – nom msg, κυβερνήτης *gubernator, кормилар, корманои*; **νεκρῶν** – gen mpl, νεκρός *mortuus, cadaver, мртвак, леи*; **νοῦ** – gen msg, νοῦς *mens, intellectus, разум, памет*; **νοῦς** – nom msg, νοῦς *mens, intellectus, разум, памет*; **ὀσά** – nom npl, ὀστοῦν *os, кост*; **παρθένοι** – nom fpl, παρθένος *puella, дјевојка*; **πλῶ** – dat msg, πλοῦς *navigatio, пловидба*; **Ῥώμη** – nom fsg, Ῥώμη *vis, robur, fortitudo, снага*; **σωτηριά** – acc fsg, σωτηριά *salus, спас*; **χαλινού** – gen msg, χαλινός *frenum, habena, узда*. Придјeви: **ἄχρηστος** – nom msg, ἄχρηστος *inutilis, некористан*. Члан: **αἱ** – nom fpl, ἡ; **ὁ** – nom msg, ὁ; **τά** – nom npl, τό; **τοῖς** – dat npl, τὸ; **τὸν** – acc msg, ὁ; **τοὺς** – acc mpl, ὁ; **τῷ** – dat msg, ὁ; **τῶν** – gen msg, ὁ. Глаголи: **ἐστί(ν)** – 3sg ind praes act, εἰμί *sum, бити*; **εὐρίσκομεν** – 1pl ind praes act, εὐρίσκω *reperio, invenio, налазити, откривати*; **φέρει** – 3sg ind praes act, φέρω *fero, носити, доносити*; **φέρουσί(ν)** – 3pl ind praes act, φέρω *fero, носити, доносити*. Прилози: **ὁμοίως** – *similiter, слично*; **ὡπερ** – *ut, (управо) као*. Предлози: **ἄνευ** – + gen, *sine, без*; **ἐν** – + dat, *in, у*; **πρὸς** – + acc, *ad, ка, на*. Речце: **μὲν ... δέ** – *o ... autem, o ... a*.

Т r a n s l a t i o : **i.** In navigatione gubernator, mens autem in vita salutem fert. **ii.** Vis sine sententia inutilis est perinde ac equus sine habena. **iii.** Cadaverum ossa in specibus reperimus. **iv.** Puellae fructus in canistris ad aram ferunt.

П р e в о д : **1.** На пловидби (На мору) спас доноси (спасава) кормилар, а у животу у разум. **2.** Снага без разума некорисна је као и коњ без узде. **3.** Кости мртвака (Мртвачке кости) налазимо у пећинама. **4.** Дјевојке носе плодове у корпама на жртвеник.

ВЈЕЖБА 1а'. Анаλίζага и πρeвeди: α' Ὁ ἀετὸς θηρεύει νεβροὺς καὶ λαγῶς. β' Ὁ ἥλιος τὴν ἕω ἄγγελον ἔχει. γ' Οἱ Σκύθαῖ τοῖς θεοῖς οὔτε βωμοὺς οὔτε νεῶς κατασκευάζουσιν. δ' Ἐν Κνωσῷ ἐστί τὰ βασιλειᾶ Μίνω.

Г р а д и в о : атичка промјена (GGJ, §111-112).

П о ј а в е : *апозиција*, у τὴν ἕω ἄγγελον, која се преводи на латински такође апозицијом (*aurōram nuntium*, или *aurōram nuntiam*) а на срп. помоћу ријечѝ као или за (зору за гласника, или зору за гласницу); *енклиза*, у Κνωσῷ ἐστὶν.

А н а л и з а : Именице: **ἄγγελον** – acc msg, ἄγγελος *nuntius, гласник*; **ἀετὸς** – nom msg, ἀετὸς *aquila, орао*; **βασιλειᾶ** – nom npl, βασιλειον *domus regia, двор*; **βωμοὺς** – acc mpl, βωμός *ara, жртвеник*; **ἕω** – acc fsg, ἕως *aurōra, зора*; **ἥλιος** – nom msg, ἥλιος *sol, сунце*; **θεοῖς** – dat mpl, θεός *deus, бог*; **Κνωσῷ** – dat fsg, Κνωσός *Gnos(s)us, Кносос*; **λαγῶς** – acc mpl, λαγῶς *lepus, зеу*; **Μίνω** – gen msg, Μίνως *Minos, Минос*; **νεβροὺς** – acc mpl, νεβρός *яеленче, дамна, лане, срднадѝ*; **νεῶς** – acc mpl, νεῶς *templum, fanum, храм*; **Σκύθαῖ** – nom mpl, Σκύθης *Scytha, Скит*. Члан: **ὁ** – nom msg, ὁ; **οἱ** – nom mpl, ὁ; **τά** – nom npl, τό; **τὴν** – acc fsg, ἡ; **τοῖς** – dat mpl, ὁ. Глаголи: **ἐστί(ν)** – 3sg ind praes act, εἰμί *sum, бити*; **ἔχει** – 3sg ind praes act, ἔχω *habeo, имати*; **θηρεύει** – 3sg ind praes act, θηρεῶ *capto, ловити*; **κατασκευάζουσι(ν)** – 3pl ind praes act, κατασκευάζω *exaedifico, правити, градити*. Предлози: **ἐν** – + dat, *in, у*. Везници: **καὶ** – *et, -que, и*; **οὔτε** – *neque, ни(ми)*.

Т r a n s l a t i o : **i.** Aquila captat dammas & lepores. **ii.** Sol aurōram nuntium (nuntiam) habet. **iii.** Scythae dis neque aras neque fana exaedificant. **iv.** Gnos(s)i domus regia Minōis (Minōnis) est.

П р e в о д : **1.** Орао лови срднадѝ и зечева. **2.** Сунце има зору за гласника (гласницу). **3.** Скити боговима не праве нити жртвенке нити храмове. **4.** Миносов двор налази се у Кнососу.

ВЈЕЖБА 1β'. Αναλίζирај и преведи: α' Οί κροκόδειλοι τίκτουσιν φά τοίς χηνείοις παραπλήσιᾶ. β' Ὁ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς ἀνθρώπῳ. γ' Οἱ Ἴωνικοὶ ἱατροὶ τὴν ἐπιληψιᾶν ἱερὰν νόσον ὀνομάζουσιν. δ' Τὸν ἀγαθὸν στρατιώτην θαυμάζουσιν οἱ πολῖται. ε' Οἱ ἔλαφοὶ καὶ οἱ λαγῶ ἔλαφροὶ εἰσίν.

Г р а д и в о : промјена придејева *a-* и *o-*основа (GGJ, §103–106).

П о ј а в е : **парафраза** грч. χηνείοις παραπλήσιᾶ, тј. срп. *налик гушчијум* (sc. *jajuma*); **ελπса**, тј. изиостанак гл. еἰμί, у оὐ βιωτὸς (sc. ἐστίν); **δβα акузатиβα**, тј. акузатив објекта са акизативом предиката, у ἐπιληψιᾶν ἱερὰν νόσον ὀνομάζουσιν, што се на латински преводи помоћу два акузатива (*morbum comitiālem sacrum appellānt*) а на српски помоћу акузатива и инструментала (*падавицу називају светом болеићу*); **рекуија** грч. гл. θαυμάζω (+acc) и лат. гл. *miror* (+acc) која се разликује од рекуије срп. гл. *дивити се* (+dat); **енклиза**, у ἔλαφροὶ εἰσίν.

А н а л и з а : **Именице**: **ἀνθρώπῳ** – dat msg, *ἄνθρωπος homo, vir, човјек*; **βίος** – nom msg, *βίος vita, живот*; **ἔλαφοι** – nom mpl, *ἔλαφος cervus, јелен*; **ἐπιληψιᾶν** – acc fsg, *ἐπιληψиᾶ morbus comitiālis, епилепсија, падавица*; **ἱατροὶ** – nom mpl, *ἱατρός medicus, лекар*; **κροκόδειλοι** – nom mpl, *κροκόδειλος crocodilus, крокодил*; **λαγῶ** – nom mpl, *λαγῶς lepus, зец*; **νόσον** – acc fsg, *νόσος morbus, болест*; **πολίται** – nom mpl, *πολίτης civis, грађанин*; **στρατιώτην** – acc msg, *στρατιώτης miles, војник*; **φά** – acc npl, *φόν ovum, јаје*. **Придејеви**: **ἀγαθόν** – acc msg, *ἀγαθός bonus, praestans, probus, добар, ваљан*; **ἀνεξέταστος** – nom msg, *ἀνεξέταστος inexamīnātus, неистражен*; **βιωτὸς** – nom msg, *βιωτὸς vivendus, вредан живљења*; **ἐλαφροὶ** – nom mpl, *ἐλαφρός celer, брз*; **ἱερὰν** – acc fsg, *ἱερός sacer, посвећен, свет*; **Ἴωνικοὶ** – nom mpl, *Ἴωνικός Jonicus, јонски*; **παραπλήσιᾶ** – acc npl, *παραπλήσιος similis, сличан*; **χηνείοις** – dat npl, *χηνείος anserinus, гушчију*. **Члан**: **ὁ** – nom msg, *ὁ*; **οἱ** – nom mpl, *ὁ*; **τὴν** – acc fsg, *ἡ*; **τοίς** – dat npl, *τὸ*; **τὸν** – acc msg, *ὁ*. **Глаголи**: **εἰσίν** – 3pl ind praes act, *εἰμί sum, бити*; **θαυμάζουσι(ν)** – 3pl ind praes act, *θαυμάζω miror, divituti ce*; **ὀνομάζουσι(ν)** – 3pl ind praes act, *ὀνομάζω appello, звати, називати*; **τίκτουσι(ν)** – 3pl ind praes act, *τίκτω pario, рађати, лећи*. **Везници**: **καὶ** – *et, -que, u*. **Речце**: **οὐ** – *non, ne*.

Т r a n s l a t i o : **i.** *Crocodili pariunt ova* (sc. *illis*) *anserinis similia*. **ii.** *Vita inexamīnāta homīni vivenda non est*. **iii.** *Medici Jonici (Jonicorum medici) morbum comitiālem sacrum appellānt*. **iv.** *Militem praestantem cives mirantur*. **v.** *Cervi & lepores celēres sunt*.

П р е в о д : **1.** *Крокодили легу јаја налику (sc. оним) гушчијум*. **2.** *Неистражен живот за човјека није вредан живљења*. **3.** *Јонски лекари падавицу називају светом болеићу*. **4.** *Ваљаном војнику грађани се диве*. **5.** *Јелени и зечеви су брзи*.

ВЈЕЖБА 1γ'. Αναλίζирај и преведи: α' Παλαιά ἐστὶν ἡ Ἑλληνικὴ γλῶττᾶ. β' Οἱ τοῦ Λεωνίδου στρατιώται ἀνδρείοι ἦσαν. γ' Ἴσχυρὰ ἦν τῶν νεανιῶν παιδείᾶ παρὰ τοίς Σπαρτιάταις. δ' Κακοὺς φέρουσι καρποὺς οἱ κακοὶ λόγοι. ε' Τοῖς ἀνδρείοις ἀθάνατος ἐπεταὶ δόξα. ζ' Κακαὶ βιβλοὶ φέρουσι βλάβην.

П о ј а в е : **енклиза**, у παλαιά ἐστίν; **рекуија** грч. гл. ἔπομαι (+dat) која се разликује од рекуије лат. гл. *sequor* (+acc) и срп. гл. *пратити* (+acc); **конгуренција** придејева и именице *o-*основа женског рода, у κακαὶ βιβλοὶ.

А н а л и з а : **Именице**: **βιβλοὶ** – nom fpl, *βιβλος liber, књига*; **βλάβην** – acc fsg, *βλάβη noxa, штета*; **γλῶττᾶ** – nom fsg, *γλῶττᾶ lingua, језик*; **δόξᾶ** – nom msg, *δόξα fama, gloria, laus, глас, чувење, слава*; **καρποὺς** – acc mpl, *καρπός fructus, плод*; **Λεωνίδου** – gen msg, *Λεωνίδας Leonidas, Леонида*; **λόγοι** – nom mpl, *λόγος verbum, dictum, sermo, рјеч, глас, говор*; **νεανιῶν** – gen mpl, *νεανίᾱς juvenis, младић*; **παιδείᾶ** – nom fsg, *παιδείᾱ institutio, eruditio, васпитање*; **Σπαρτιάταις** – dat mpl, *Σπαρτιάτης Lacedaemonius, Спартаца*; **στρατιώται** – nom mpl, *στρατιώτης miles, војнику*. **Придејеви**: **ἀθάνατος** – nom fsg, *ἀθάνατος immortalis*; **ἀνδρείοι** – nom mpl, *ἀνδρείος fortis, храбар*; **ἀνδρείοις** – dat mpl, *ἀνδρείος fortis, храбар*; **Ἑλληνικὴ** – nom fsg, *Ἑλληνικός Graecus, грчки*; **ἰσχυρὰ** – nom fsg, *ἰσχυρός severus, јак, чврст, строг*; **κακαὶ** – nom fpl, *κακός malus, зао, лоу*; **κακοὶ** – nom mpl, *κακός malus, зао, лоу*; **κακοὺς** – acc mpl, *κακός malus, зао, лоу*; **παλαιά** – nom fsg, *παλαιός antiquus, vetus, стар*. **Члан**: **ἡ** – nom fsg, *ἡ*; **οἱ** – nom mpl, *ὁ*; **τοίς** – dat mpl, *ὁ*; **τῶν** – gen mpl, *ὁ*. **Глаголи**: **ἐπεταὶ** – 3sg ind praes mp, *ἔπομαι sequor, слиједити, пратити*; **ἐστι(ν)** – 3sg ind praes act, *εἰμί sum, бити*; **ἦν** -

3sg ind ipf act, εἰμι *sum*, *bitumi*; ἦσαν — 3pl ind ipf act, εἰμι *sum*, *bitumi*; φέρουσ(ν) — 3pl ind praes act, φέρω *fero*, *носити*, *доносити*. Предлози: *παρὰ* — + dat, *apud*, *код*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Vetus est lingua Graeca (Graecorum lingua).* **ii.** *Leonidae milites fortes erant.* **iii.** *Severa erat juvenum institutio apud Lacedaemonios.* **iv.** *Malos ferunt fructus verba mala.* **v.** *Fortes immortalis fama sequitur.* **vi.** *Libri mali noxam ferunt (nocent).*

П р е в о д : **1.** Грчки језик стар је. **2.** Војници Леониде (Леонидини војници) бијашу храбри. **3.** Код Спартанаца васпитање младића бијаше строго. **4.** Лоше ријечи носе лоше плодове. **5.** Храбре (sc. људе) прати бесмртна слава. **6.** Лоше књиге доносе штету (штете, шкоде).

ВЈЕЖБА I. Μετάφραζε: **i.** *Historia est magistra vitae.* **ii.** *Discordia pōrūlo nocet.* **iii.** *Pōrūle, concordia amīcos delectas, inimīcos autem terres.* **iv.** *Magister puērūm & puellam bonis libris edūcat.* **v.** *Bella vicos delent.* **vi.** *Aegrōti consiliis medicōrum parent.* **vii.** *Viro aegro consilia medīci necessaria sunt.* **viii.** *Libertātem & homīnes & bestiae amant.*

А н а л и з а : Именице: *amīcus* — φίλος; *bellum* — πόλεμος; *bestia* — ζῷον; *concordia* — ὁμόνοια; *consilium* — βουλή; *discordia* — διαφορά; *historia* — ἱστορία; *homo* — ἄνθρωπος; *inimīcus* — πολέμιος; *liber* — βιβλος; *libertas* — ἐλευθερία; *magister* — διδάσκαλος (ἡ); *magistra* — διδάσκαλος (ὁ); *medīcus* — ἰατρός; *pōrūlus* — δῆμος; *puella* — κόρη; *puer* — κόρος; *vicos* — κώμη; *vir* — ἄνθρωπος; *vita* — βίος. Придјиви: *aeger* — ἄρρωστος; *aegrōtus* — ἄρρωστος; *bonus* — ἀγαθός; *necessarius* — ἀναγκαῖος. Глаголи: *amo* — στέργω; *delecto* — τέρω; *deleo* — ἐξαλείφω; *edūco* — παιδεύω; *noceo* — βλάπτω; *pareo* — πείθομαι; *sum* — εἰμι; *terreo* — тарάπτω. Везници: *autem* — μέν ... δέ; *et* — καί.

Μ ε τ ἄ φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Ἡ ἱστορία διδάσκαλος τοῦ βίου ἐστίν. (Π ο ј а в е : *ορτοτοναција енклитике*, у βίου ἐστίν; *именски предикат*, у διδάσκαλος τοῦ βίου ἐστίν, у којем у грчком обично не стоји члан.) **β'** Ἡ διαφορά τῷ δήμῳ βλάπτει. **γ'** Ὡ δῆμε, τοὺς μὲν φίλους τῇ ὁμοιοῖα τέρπεις, τοὺς δὲ πολεμίουσ тарάττειс. (Π ο ј а в е : *инструментални датив* (*dativus instrumenti*), у τῇ ὁμοιοῖα.) **δ'** Ὁ διδάσκαλος τὸν κόρον καὶ τὴν κόρην ταῖς ἀγαθαῖς βίβλοισ παιδεύει. (Π ο ј а в е : *инструментални датив* (*dativus instrumenti*), у ταῖς ἀγαθαῖς βίβλοισ.) **ε'** Οἱ πόλεμοι τὰς κώμας ἐξαλείφουσιν. **ς'** Οἱ ἄρρωστοὶ ταῖς τῶν ἰατρῶν βουλαῖс πείθονταῖ. **ζ'** Τῷ ἄρρωστῳ αἱ τῶν ἰατροῦ βουλαῖ ἀναγκαῖαί εἰσίν. (Π ο ј а в е : *енклиза*, у ἀναγκαῖαί εἰсίν.) **η'** Τὴν ἐλευθερίαν καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῷᾶ στέργουσιν (στέργει). (Π ο ј а в е : *конгруенција* више субјектата са предикатом, у καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῷᾶ στέργουσιν (στέργει), гдје се предикат слаже или са оба субјекта (καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῷᾶ) и стоји у плуралу, као у καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῷᾶ στέργουσιν, или пак са ближим субјектом (τὰ ζῷᾶ) и стоји у сингулару (због конгруенције *nom npl* са 3sg (τὰ ζῷᾶ трéχει)), као у καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῷᾶ στέργει.

ВЈЕЖБА 4. Μετάφραζε: **1.** *Μαρλίβι радници у зору полазе на послове (посао).* **2.** *Живот роба (ропски живот) пун је невоља.* **3.** *Код Атињана вијенац бијаше награда добрих грађана.* **4.** *Κοστι мртвака (мртвачке кости) чувају се у гробу.* **5.** *Орао лови зеца.* **6.** *Говор је слика мисли.* **7.** *Добри лекари лијече и тешке болести.* **8.** *Бесмртна је слава пјесника Хомера.*

А н а л и з а : Именице: *Атињанин* — Ἀθηναῖος; *болест* — νόσος; *вијенац* — στέφανος; *говор* — λόγος; *грађанин* — πολίτης; *гроб* — τάφος; *живот* — βίος; *зец* — λαγώς; *кост* — ὀστοῦν; *лекар* — ἰατρός; *μισао* — γνώμη; *мртвак* — νεκρός; *награда* — ἄθλον; *невоља* — ἀτυχία; *орао* — ἀετός; *пјесник* — ποιητής; *посао* — ἔργον; *радник* — ἐργάτης; *роб* — δούλος; *слава* — δόξα; *слика* — κάτοπτρον; *Хомер* — Ὅμηρος. Придјиви: *бесмртан* — ἀθάνατος; *добар* — ἀγαθός; *марлиб* — οπουδαῖος; *пун* — μεστόс; *тежак* — χαλεπός. Глаголи: *бити* — εἰμι; *лијечити* — θεραπεύω; *ловити* — θηρεύω; *полазити* — трéπομαι; *чувати* — φυλάττω. Предлози: *код* — παρὰ; *на* — ἐπὶ; *у* — ἐν. Везници: *и* — καί.

Μ ε τ ἄ φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Οἱ οπουδαῖοι ἐργάται трéπονταῖ ἐπὶ ἔργᾶ ἅμα τῇ ἔφ. (Π ο ј а в е : *парафраза* грч. ἅμα τῇ ἔφ, тј. срп. у зору.) **β'** Ὁ τοῦ δούλου βίος μεστόс ἐσπὶ τῶν ἀτυχίων. (Π ο ј а в е : *енклиза*, у μεστόс ἐсπὶν.) **γ'** Παρὰ τοῖс Ἀθηναῖοισ ὁ στέφανος ἦν ἄθλον τῶν ἀγαθῶν πολιτῶν. **δ'** Τὰ τῶν νεκρῶν ὀσᾶ ἐν τῷ τάφῳ φυλάττεταῖ. (Π ο ј а в е : *конгруенција* *nom npl* са 3sg (τὰ ζῷᾶ трéχει), у τὰ ὀсᾶ φυλάττεταῖ.) **ε'** Ὁ ἀετός θηρεύει τὸν λαγῶν. **ς'** Ὁ λόγος

τῶν γῶμων κάτοπρὸν ἐστίν. (Π ο j a в e : *енκλιζα*, у κάτοπρὸν ἐστίν.) ζ' Οἱ ἀγαθοὶ ἰατροὶ καὶ τὰς χαλεπὰς νόσους θεραπεύουσιν. η' Δόξά Ὀμήρου τοῦ ποιητοῦ ἀθάνατός ἐστίν. (Поjавe: *енκλιζα*, у ἀθάνατός ἐστίν.)

ВЈЕЖБА 1δ'. Αναλίζирај и преведи: ΠΕΡΙ ΤΗΣ Αἴγυπτος. Ἡ Αἴγυπτος μάλα εὐκαρπος χώρα ἐστίν. Τὴν δὲ εὐκαρπιᾶν τῷ Νεῖλῳ ποταμῷ ὀφείλει. Ὁ γὰρ Νεῖλος κατ' ἐνιαυτὸν οὐ μόνον τοὺς ἀγροὺς κατακλύζει, ἀλλὰ καὶ τὰς ὁδοὺς. Τότε ὁ Νεῖλος πόντῳ ὅμοιός ἐστίν. Μόνον οἱ λόφοι ὥσπερ νήσοι ἐξέχουσιν. Μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν ἡ Αἴγυπτος σίτον φέρει ἄφθονον. Εἰκότως οὖν τὴν Αἴγυπτον οἱ παλαιοὶ τοῦ Νεῖλου δῶρον λέγουσιν.

Π ο j a в e : *парафраза* грч. μάλα εὐκαρπος χώρα, тј. лат. *terra fertilissima* и грч. κατακλύζω, тј. лат. *aquis obruo*, грч. κατ' ἐνιαυτὸν, тј. лат. *quotannis*, срп. *сваке године*, грч. μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν, тј. лат. *terrā aquis obrutā* (аблатив апсолутни) и грч. σίτος ἄφθονος, тј. лат. *copia frumenti*, срп. *много жита*; *конгруенција* прид. εὐκαρπος, -ον са именицом женског рода, у εὐκαρπος χώρα; *конгруенција* члана и именице женског рода о-основа, у τὰς ὁδοὺς и τὴν Αἴγυπτον; *ортотонација енклитике*, у χώρα ἐστίν; *енκλιζа*, у ὅμοιός ἐστίν; *два акузатива*, тј. акузатив објекта са акизативом предиката, у τὴν Αἴγυπτον Νεῖλου δῶρον λέγουσιν, што се на латински преводи такође помоћу два акузатива (*Aegyptum Nili donum appellat*) а на срп. помоћу акузатива и инструментала (*називају Египат даром Нила*).

А н а л и з а : Именице: **ἀγρός** – acc mpl, ἀγρός *ager, campus, поље, њива*; **Αἴγυπτον** – acc fsg, Αἴγυπτος *Aegyptus, Egiptat*; **Αἴγυπτος** – nom fsg, Αἴγυπτος *Aegyptus, Egiptat*; **δῶρον** – acc nsg, δῶρον *donum, дар, поклон*; **εὐκαρπιᾶν** – acc fsg, εὐκαρπιᾶ *fertilitas, плодност*; **κατακλυσμὸν** – acc msg, κατακλυσμός *diluviūm, поплава, попон*; **λόφοι** – nom mpl, λόφος *collis, брестулак*; **Νεῖλος** – nom msg, Νεῖλος *Nilus, Нил*; **Νεῖλου** – gen msg, Νεῖλος *Nilus, Нил*; **Νεῖλῳ** – dat msg, Νεῖλος *Nilus, Нил*; **νήσοι** – nom fpl, νήσος *insula, острво*; **ὁδοὺς** – acc fpl, ὁδός *iter, via, пут*; **πόντῳ** – dat msg, πόντος *mare, more*; **ποταμῷ** – dat msg, ποταμός *flumen, ријека*; **σίτον** – acc msg, σίτος *frumentum, tritīcum, жито, пшеница*; **χώρα** – nom fsg, χώρα *terra, provincia, земља, крај*. Придјеви: **ἄφθονον** – acc msg ἄφθονος *copiosus, обилан*; **εὐκαρπος** – nom fsg, εὐκαρπος *fecundus, плодан*; **ὅμοιος** – nom msg, ὅμοιος *similis, сличан*; **παλαιοὶ** – nom mpl, παλαιός *antiquus, vetus*; Члан: **ἡ** – nom fsg, **ἡ**; **ὁ** – nom msg, **ὁ**; **οἱ** – nom mpl, **οἱ**; **τὰς** – acc fpl, **ἡ**; **τὴν** – acc fsg, **ἡ**; **τῆς** – gen fsg, **ἡ**; **τόν** – acc msg, **ὁ**; **τοῦ** – gen msg, **ὁ**; **τοὺς** – acc mpl, **ὁ**; **τῷ** – dat msg, **ὁ**. Глаголи: **ἐστί(ν)** – 3sg ind praes act, *еἰμι sum, бити*; **ἐξέχουσιν** – 3pl ind praes act, *ἐξέχω exsto, стпришати*; **κατακλύζει** – 3sg ind praes act, *κατακλύζω aquis obruo, поплавливати*; **λέγουσιν** – 3pl ind praes act, *λέγω dico, appello, звати, називати*; **ὀφείλει** – 3sg ind praes act, *ὀφείλω debeo, дуговати*; **φέρει** – 3sg ind praes act, *φέρω fero, носити, доносити*. Прилози: **εἰκότως** – *merito, право, с правом*; **μάλα** – *valde, врло, веома*; **μόνον** – *tantum, само*; **τότε** – *tum, тада, онда*; **ὥσπερ** – (*vel*)*ut, (управо) као*. Предлози: **μετά** – + acc, *post, након*; **περί** – + gen, *de, о*. Везници: **γάρ** – *enim, наиме*; **οὐ μόνον ... ἀλλὰ καὶ** – *non solum ... sed etiam, не само ... него и*; **οὖν** – *igitur, дакле*. Речце: **δὲ** – *autem, а*.

T r a n s l a t i o : DE AEGYPTO. *Aegyptus terra fertilissima est. Fertilitatem Nilo fluminis debet. Quotannis enim Nilus aquis non solum agros sed etiam vias obruit. Tum Nilus mari similis est. Exstant tantum colles velut insulae (insularum instar). Terrā aquis obrutā, Aegyptus copiam frumenti fert. Merito igitur veteres Aegyptum Nili donum appellant.*

П р е в о д : О ЕГИПТУ. *Egiptat je веома плодна земља. Плодност дугује ријеци Нилу. Наиме, сваке године Нил поплаљује не само поља него и путеве. Тада је Нил сличан мору (налик на море). Стрше само брестуљци попут острва. Након поплаве Египат доноси много жита. С правом, дакле, стари називају Египат даром Нила (Ниловим даром).*

ВЈЕЖБА 1ε'. Αναλίζирај и преведи: α' Οἱ λαγῶ εἰσὶ πλέω φόβου. β' Νεῦρᾶ μὲν καὶ ὅσα ἀνθρώπων φθαρτά ἐστίν, ὁ δὲ νοῦς ἀθάνατος. γ' Ἐν τοῖς παλαιοῖς νεῶς ἐνδόξων τεχνιτῶν ἔργα ἐστίν. δ' Ἡ ἱερὰ ὁδὸς ἐξ Ἀθηνῶν πρὸς τοὺς Ἐλευσίνιους φέρει. ε' Οἱ ὅμοιοι τοῖς ὁμοίοις εὐνοὶ εἰσίν. ζ' Ὑπνος καὶ θάνατός εἰσὶ διδύμω ἀδελφῶ.

Г р а д и в о : промјена контрактних придјева *a-* и *o-*основа (GGJ, §107-110); промјена придјева атичке деκлинације (GGJ, §111-112).

Ποῖα βε : *енκλιζа*, у λαγῶ εἰοῖν, φθαρτά ἐστίν, εὐνοὶ εἰοῖν и ὕπνος καὶ θάνατός εἰοῖν; *ορτοτοναџија енκλιτικε*, у ἔργᾶ ἐστίν; *конгрυенџија* nom npl и 3sg глагола (τὰ ζῶᾶ τρέχει), у νεῦρᾶ καὶ ὀσά ἐστίν и ἔργᾶ ἐστίν; *конгрυенџија* члана, придјева и именице женског рода o-основа, у ἡ ἱερά ὁδός; *парафраза* грч. πρὸς τοὺς Ἑλευσίνιους, тј. лат. *Eleusin*, срп. у *Елеусину*.

Анализа : **Именице**: *ἀδελφῶ* – nom mdu, ἀδελφός *frater, germanus, (ροβени) брат*; *Ἀθηνῶν* – gen fpl, Ἀθῆναι *Athēnae, Атина*; *ἀνθρώπων* – gen mpl, ἄνθρωπος *homo, vir, човјек*; *Ἑλευσίνιους* – acc mpl, Ἑλευσίνιος *Eleusini, Елеусиниани*; *ἔργᾶ* – nom npl, ἔργον *opus, djelo, посао*; *θάνατος* – nom msg, θάνατος *mors, смрт*; *λαγῶ* – nom mpl, λαγῶς *Ierus, зец*; *νεῦρᾶ* – nom npl, νεῦρον *nerous, тетива, жила*; *νεῶς* – dat mpl, νεῶς *templum, fanum, храм*; *νοῦς* – nom msg, νοῦς *mens, intellectus, ум, разум, памет*; *ὁδός* – nom fsg, ὁδός *iter, via, пут*; *ὀσά* – nom npl, ὀστοῦν *os, кост*; *τεχνιτῶν* – gen mpl, τεχνίτης *artifex, занатлија, умјетник*; *ὕπνος* – nom msg, ὕπνος *somnus, сан*; *φόβου* – gen msg, φόβος *timor, страх*. **Придјеви**: *ἀθάνατος* – nom msg, ἀθάνατος *immortalis, бесмртан*; *διδύμω* – nom mdu, διδυμός *geminus, gemellus, близанац*; *ἐνδόξων* – gen mpl, ἐνδοξός *inclitus, гласовит, славан*; *εὐνοὶ* – nom mpl, εὐνοὺς *benevolus, склон, доброхотан*; *ἱερά* – nom fsg, ἱερός *sacer, посвећен, свет*; *ὅμοιοι* – nom mpl, ὅμοιος *similis, сличан*; *ὁμοίους* – dat mpl, ὁμοίος *similis, сличан*; *παλαιοῖς* – dat mpl, παλαιός *antiquus, vetus, стар*; *πλέω* – nom mpl, πλέως *plenus, пуни*; *φθαρτά* – nom npl, φθαρτός *corruptibilis, уништитив, пропадљив*. **Члан**: *ἡ* – nom fsg, *ὃ* – nom msg, *ὅ*; *οἱ* – nom mpl, *ὅ*; *τοῖς* – dat mpl, *ὅ*; *τοῦς* – acc mpl, *ὅ*. **Глаголи**: *εἰοῖ(ν)* – 3pl ind praes act, εἰμι *sum, бити*; *ἐοῖ(ν)* – 3sg ind praes act, εἰμι *sum, бити*; *φέρει* – 3sg ind praes act, φέρω *duco, водити*. **Предлози**: *ἐν* – + dat, *in, у*; *ἐξ* – + gen, *ab, e, од, из*; *πρὸς* – + acc, *ad, in, ка, у*. **Везници**: *καί* – *et, -que, и*. **Речце**: *μέν ... δέ* – *et ... vero, et ... a*.

Tran slatio : **i.** *Lepōres timōris pleni sunt.* **ii.** *Homīnum nerōi ossaque corruptibilia sunt, intellectus autem immortalis.* **iii.** *In templis antiquis inclitorum artificum opēra sunt.* **iv.** *Via sacra ab Athenis ducit Eleusin.* **v.** *Similes similibus benevoli sunt.* **vi.** *Somnus & mors gemini sunt fratres.*

Превод : **1.** Зечеви су пуни страха (веома плахи). **2.** Кости и тетиве људи (Људске кости и тетиве) пропадљиве су, а ум (sc. људи) (људски ум) бесмртан. **3.** У старим храмовима налазе се дјела славних умјетника. **4.** Свети пут води из Атине у Елеусину. **5.** Слични су сличнима склони. **6.** Сан и смрт су браћа близанци.

ВЈЕЖБА 13'. Анализирај и преведи: ΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΜΝΗΜΕΙΑ. Ἡ τῶν Ἀθηνῶν ἄκρᾶ πέτρᾶ ἐστίν ἐν τῷ τοῦ Ἴλισσοῦ πεδίῳ. Ἐπὶ δὲ τῇ πέτρᾳ ἐστὶ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἱερόν, καὶ ἐν τῷ ἱερῷ τὸ τοῦ Φειδίου ἔργον ἐλεφάντινον, ἡ Ἀθηνᾶ. Ἔστι καὶ ἐν Ἀθήναις παντοδαπὰ τῶν τεχνιτῶν ἔργᾶ, τὸ Λύκειον καὶ τὸ Θησεῖον καὶ ἡ Ἀκαδήμειᾶ καὶ ἡ Ποικίλη στοᾶ καὶ ἱερά θαυμαστά.

Ποῖα βε : *парафраза* грч. ἄκρα πέτρα, тј. лат. *arx*, срп. *акрополь*; *ορτοτοναџија енκλιτικε*, у πέτρᾳ ἐστίν, πέτρᾳ ἐστίν и ἐστίν; *επισα*, тј. изостанак прид. ἄκρος, у ἐπὶ τῇ (sc. ἄκρᾳ) πέτρᾳ; *конгрυенџија* nom npl и 3sg глагола (τὰ ζῶᾶ τρέχει), у ἔστι παντοδαπὰ ἔργᾶ.

Анализа : **Именице**: *Ἀθηνᾶ* – nom fsg, Ἀθηνᾶ *Athēna, Атина*; *Ἀθηνᾶς* – gen fsg, Ἀθηνᾶ *Athēna, Атина*; *Ἀθηνῶν* – gen fpl, Ἀθῆναι *Athēnae, Атина*; *Ἀκαδήμειᾶ* – nom fsg, Ἀκαδήμειᾶ *Academia, Академија*; *ἔργᾶ* – nom npl, ἔργον *opus, djelo, посао, рад*; *ἔργον* – nom nsg, ἔργον *opus, djelo, посао, рад*; *Θησεῖον* – nom nsg, Θησεῖον *Thesēum, Теzej*; *ἱερά* – nom npl, ἱερόν *aedes*; *ἱερόν* – nom nsg, ἱερόν *aedes, светилиште, храм*; *ἱερῷ* – dat nsg, ἱερόν *aedes, светилиште, храм*; *Ἴλισσοῦ* – gen msg, Ἴλισσός *Plissus, Илис*; *Λύκειον* – nom nsg, Λύκειον *Lyceum, Лицеј*; *μνημειᾶ* – nom npl, μνημεῖον *monumentum, споменик*; *πεδίῳ* – dat nsg, πεδίον *campus, равница, долина*; *πέτρᾳ* – nom fsg, πέτρᾳ *rupes, saxum, пећина, хрид, ступјена*; *πέτρᾳ* – dat fsg, πέτρᾳ *rupes, saxum, пећина, хрид, ступјена*; *στοᾶ* – nom fsg, στοᾶ *porticus, тријем*; *τεχνιτῶν* – gen mpl, τεχνίτης *artifex, занатлија, умјетник*; *Φειδίου* – gen msg, Φειδιᾶς *Pheidias, Фидија*. **Придјеви**: *ἄκρᾶ* – nom fsg, ἄκρος *summus, највиши*; *ἐλεφάντινον* – nom nsg, ἐλεφάντινος *eburneus, од слоноваче*; *θαυμαστά* – nom npl, θαυμαστός *admirandus, mirabilis, чудесан, диван, дивљења бриједан*; *παντοδαпὰ* – nom npl, παντοδαπός *varius, различити*; *ποικίλη* – nom fsg, ποικίλος *varius, шарен*. **Члан**: *ἡ* – nom fsg, *ἡ*; *τᾶ* – nom npl, τὸ; *τῇ* – dat fsg, *ἡ*; *τῆς* – gen fsg, *ἡ*; *τὸ* – nom nsg, τὸ; *τοῦ* – gen msg, *ὅ*; *τῷ* – dat nsg, τὸ; *τῶν* – gen fpl / mpl, *ἡ*. **Глаголи**: *ἐοῖ(ν)* – 3sg ind praes act, εἰμι *sum, бити*. **Предлози**: *ἐν* – +dat, *in, у*; *ἐπὶ* – +dat, *in, на*. **Везници**: *καί* – *et, -que, и*. **Речце**: *δέ* – *autem, а*.

T r a n s l a t i o : ATHENĀRVN MONVMENTA. Athenārum arx in Ilissi campo est. In arce vero aedes sunt Athēnae & in aedibus (sc. ipsa) Athēna, illud Pheidiae opus eburneum. Sunt Athēnis & varia artificum opēra, Lycēum, Thesēum, Academia, Varia Porticus & templa mirabilia.

П р е в о д : СПОМЕНИЦИ АТИНЕ (АТИНСКИ СПОМЕНИЦИ). Акропољ Атине (Атински акропољ) налази се у долини (sc. ријеке) Илиса. На акропољу се пак налази светилиште Атене (Атенино светилиште), а, у светилишту, (sc. сама) Атена, рад Фидије (Фидијин рад) од слоноваче. У Атини налазе се и различита дјела умјетника (умјетничка дјела), Лицеј, Тезеј, Академија, Шарени Тријем, и дивљења вриједни храмови.

ВЈЕЖБА ιζ'. Αναλίζαј и преведи: ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΚΩΝ. Ἀνθρώπων ἕκαστος δύο πῆρᾱς φέρει, τὴν μὲν ἔμπροσθεν, τὴν δ' ὀπίσθεν· μεστὴ δὲ κακῶν ἐστὶν ἑκάτερᾱ· ἄλλ' ἢ μὲν ἔμπροσθεν ἀλλοτρίων, ἢ δ' ὀπίσθεν τῶν ἰδίων. Διὸ οἱ ἄνθρωποι τὰ μὲν ἴδια κακὰ ἐν ὀφθαλμοῖς οὐκ ἔχουσιν, τὰ δ' ἀλλοτρίᾱ ἀεὶ βλέπουσιν.

П о ј а в е : *партиитивни генитив* (genitivus partitivus), у грч. ἀνθρώπων ἕκαστος и лат. hominum quisque (за разлику од срп. сваки човјек); *енклиза*, у κακῶν ἐστὶν; *перифраза* грч. ἢ ἔμπροσθεν, ἢ ὀπίσθεν, тј. лат. anterior, posterior и срп. предњи, стражни и грч. ἐν ὀφθαλμοῖς, тј. лат. ante oculos и срп. пред очима.

А н а л и з а : **Именице**: **ἄνθρωποι** – nom mpl, ἄνθρωπος vir, homo, човјек; **ἀνθρώπων** – gen mpl, ἄνθρωπος vir, homo, човјек; **κακὰ** – acc npl, κακὸν malum, зло, невоља; **κακῶν** – gen npl, κακὸν malum, зло, невоља; **ὀφθαλμοῖς** – dat mpl, ὀφθαλμὸς oculus, око; **πῆρᾱς** – acc fpl, πῆρᾱ saccus, торба. **Придјеви**: **ἀλλοτρίᾱ** – acc npl, ἀλλότριος alienus, туђ; **ἀλλοτρίων** – gen npl, ἀλλότριος alienus, туђ; **ἐκατέρᾱ** – nom fsg, ἑκάτερος utervis, uterque, сваки (од двојице), и један и други; **ἕκαστος** – nom msg, ἕκαστος quisque, сваки (поједини, напосе); **ἴδια** – acc npl, ἴδιος suus, ipseus, свој, властити, сопствени; **ἰδίων** – gen npl, ἴδιος suus, ipseus, свој, властити, сопствени; **μεστὴ** – nom fsg, μεστός plenus, пул. **Члан**: **οἱ** – nom mpl, о; **τὰ** – acc npl, то; **τὴν** – acc fsg, њ; **τῶν** – gen npl, то. **Бројеви**: **δύο** – acc fpl, δύο duo, два. **Глаголи**: **βλέπουσιν** – 3pl ind praes act, βλέπω video, specto, intueor, гледати, видјети, мотрити; **ἐστί(ν)** – 3sg ind praes act, εἰμι sum, бити; **ἔχουσιν** – 3pl ind praes act, ἔχω habeo, имати; **φέρει** – 3sg ind praes act, φέρω fero, носити, доносити. **Прилози**: **ἀεὶ** – semper, увијек; **ἔμπροσθεν** – a fronte, сприједџа; **ὀπίσθεν** – a tergo, страга. **Предлози**: **ἐν** – +dat, in, у; **περὶ** – +gen, de, о. **Везници**: **ἀλλά** – sed, at, него, али; **διὸ** – qua de causa, quātobrem, зато, стога. **Речце**: **μὲν ... δὲ** – o ... vero, autem, o ... a; **οὐ** – non, не.

T r a n s l a t i o : DE MĀLIS. Hominum quisque duo fert saccos, anteriorem posterioremque (unum a fronte, alterum a tergo). Utervis (sc. saccus) malorum plenus est: alienorum (ille) anterior, ipsorum vero (ille) posterior. Qua de causa homines sua ante oculos mala non habent & aliena semper intuentur.

П р е в о д : О ЗЛИМА. Сваки човјек напосе носи двије торбе, предњу и стражњу (једну сриједџа, другу страга). И једна и друга (sc. торба) пуна је зала: (она) предња туђих, а (она) стражња сопствених. Зато људи своја зла немају пред очима, а туђа вазда опажају.

ВЈЕЖБА ιη'. Αναλίζαј и преведи: ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΤΗ ΑΜΠΕΛΩΙ ΘΗΣΑΥΡΟΥ. Γεωργός τις καταλύει τὸν βίον. Ἦκουσιν οὖν οἱ υἱοί. Ὁ γεωργός λέγει πρὸς τοὺς υἱούς· ἐγὼ μὲν, ὧ φίλα τέκνα, ἤδη ἀποθνήσκω, ὑμῖν δὲ τὴν ἄμπελον καταλείπω. Ἐν τῇ ἀμπέλῳ θησαυρός ἐστὶν. Μετὰ δὲ τὸν τοῦ γεωργοῦ θάνατον οἱ νεανίαῖ τὴν ἄμπελον ὀρύττουσιν μετὰ πόνου καὶ καμάτου. Τὸν μὲν θησαυρὸν οὐχ εὐρίσκουσιν, ἢ δ' ἄμπελος συχνούς καὶ καλοὺς καρπούς τοῖς υἱοῖς φέρει. Γινώσκουσιν οἱ υἱοί, ὅτι ὁ κάματος θησαυρός ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις.

П о ј а в е : *конгруенција* члана и именице женског рода о-основа, у ἢ ἀμπελος, τῇ ἀμπέλῳ (x2), τὴν ἄμπελον (x2); *енклиза*, у γεωργός τις, θησαυρός ἐστὶν; *парафраза* грч. καταλύει τὸν βίον, тј. лат. vitam dissolvo и срп. растати се од живота, грч. μετὰ δὲ τὸν τοῦ γεωργοῦ θάνατον, тј. лат. rustico mortuo (аблатив апсолутни), грч. μετὰ πόνου καὶ καμάτου, тј. лат. magno cum labore и срп. уз велики напор; *рекиција* грч. γλ. λέγω (πρὸς + acc) која се разликује од рекције лат. гл. dico (+dat) и срп. гл. казати (+acc); *негаицију* οὐ, која испред општог хака (εὐρίσκοουσιν) гласи гласи οὐχ (не οὐ!); *изрчну реченицу* ὅτι ὁ κάματος θησαυρός ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις, која се

на српски преводи такође изричном реченицом (*да је труд за људе благо*) а на латински акузативом са инфинитивом (*labōrem homīnibus thesaurum esse*).

А н а л и з а : **Именице:** **ἄμπελον** – acc fsg, ἄμπελος *vitis, vinea, лоза, виноград*; **ἄμπελος** – nom fsg, ἄμπελος *vitis, vinea, лоза, виноград*; **ἄμπελω** – dat fsg, ἄμπελος *vitis, vinea, лоза, виноград*; **ἄνθρώποις** – dat mpl, ἄνθρωπος *vir, homo, човек*; **βίον** – acc msg, βίος *vita, живот*; **γεωργοῦ** – gen msg, γεωργός *agricola, rusticus, земљорадник, ратар*; **γεωργός** – nom msg, γεωργός *agricola, rusticus, земљорадник, ратар*; **θάνατον** – acc msg, θάνατος *mors, смрт*; **θησαυρόν** – acc msg, θησαυρός *thesaurus, благо*; **θησαυρός** – nom msg, θησαυρός *thesaurus*; **θησαυροῦ** – gen msg, θησαυρός *thesaurus, благо*; **κάματος** – nom msg, κάματος *labor, fatigatio, умор, мука, труд*; **καμάτου** – gen msg, κάματος *labor, fatigatio, умор, мука, труд*; **νεανίαί** – nom mpl, νεανίας *juvēnis, младић*; **πόνου** – gen msg, πόνος *labor, труд, мука*; **τέκνα** – voc npl, τέκνον *filius, natus, дијете*; **υἱοί** – nom mpl, υἱός *filius, син*; **υἱοίς** – dat mpl, υἱός *filius, син*; **υἱούς** – acc mpl, υἱός *filius, син*. **Прилијеви:** **καλοῦς** – acc mpl, καλός *bonus, pulcher*; **συχνοῦς** – acc mpl, συχνός *copiosus, multus, много*; **φιλα** – voc npl, φίλος *amicus, carus, мио, драг*. **Члан:** **ἦ** – nom fsg, ἦ; **ὁ** – nom msg, ὁ; **οἱ** – nom mpl, οἱ; **τῆ** – dat fsg, ἦ; **τήν** – acc fsg, ἦ; **τοῖς** – dat mpl, ὁ; **τόν** – acc msg, ὁ; **τοῦ** – gen msg, ὁ; **τούς** – acc mpl, ὁ. **Замјенице:** **ἐγώ** – nom, ἐγώ *ego, ја*; **τις** – nom msg, τις *quidam, неки*; **ὑμῖν** – dat, ὑμεῖς *vos, ви*. **Глаголи:** **ἀποθνήσκω** – 1sg ind praes act, ἀποθνήσκω *morior, умиртати*; **γινώσκουσι(ν)** – 3pl ind praes act, γινώσκω *cognosco, увиђати*; **ἐστί(ν)** – 3sg ind praes act, εἰμί *sum, бити*; **εὐρίσκουσι(ν)** – 3pl ind praes act, εὐρίσκω *invenio, налазити*; **ἤκουσι(ν)** – 3pl ind praes act, ἤκω *adsum, долазити, бити обдје*; **καταλείπω** – 1sg ind praes act, καταλείπω *lego, остављати*; **καταλύει** – 3sg ind praes act, καταλύω *dissolvo*; **λέγει** – 3sg ind praes act, λέγω *dico, рећи, казати*; **ὀρύττουσι(ν)** – 3pl ind praes act, ὀρύττω *kopati, fodio*; **φέρει** – 3sg ind praes act, φέρω *fero, носити, доносити*. **Прилози:** **ἤδη** – *jam, већ*. **Препози:** **ἐν** – +dat, *in, у*; **μετά** – +gen, *cum, са* + acc, *post, након*; **περί** – +gen, *de, о*; **πρός** – +acc, *ad, ка*. **Везници:** **καί** – *et, -que, и*; **ὅτι...** – (acc +inf), *da*; **οὖν** – *ideo, стога*. **Речце:** **μέν ... δέ** – *... autem, ... a*; **οὐ** – *non, не*. **Узвници:** **ὄ** – *o, (o)*.

T r a n s l a t i o : DE THESAURO IN VINEA. Rusticus quidam anītam dissolvit. Adsunt ideo libēri. Rusticus libēris dicit: Ego, cari nati, jam morior vobisque vineam lego. In vinea thesaurus est! Rustico mortuo, juvēnes vineam magno cum labore fodiunt sed thesaurum non inveniunt. Vineam autem fructus multos pulchrosque fert. Cognoscunt libēri labōrem homīnibus thesaurum esse.

П р е в о д : О БЛАГУ У ВИНОГРАДУ. Неки земљорадник растаје се од живота. Зато (sc. му) долазе синови. Земљорадник каже синовима: 'Ја, драга дјецо, већ умирем, а вама остављам виноград.' У винограду се налази благо! Након смрти земљорадника (земљорадникове смрти) младићи уз велики напор копају по винограду. Не налазе благо, али виноград доноси многе лијепе плодове (sc. земљорадниковим) синовима. (Sc. земљорадникови) синови увиђају да је труд за човека благо.

ВЈЕЖБА 19. **Α** Ἦλιξ ἡλικᾶ τέρπει. **Β** Οἱ στρατιῶταί τῆς ἐλευθηριάς φύλακές εἰσίν. **Γ** Ὁ λύκος τὴν τριχᾶ, οὐ τὴν γνώμην ἀλλάττει. **Δ** Κόραξ κόρακι φίλος. **Ε** Οἱ παλαιοὶ στρατιῶταί θώρακᾶς χαλκοῦς φέρουσιν. **Ζ** Θαυμάζομεν τοὺς Ἀράβων ἐλαφροῦς ἵππους. **Ζ** Αἱ φόρμιγγες τοὺς τῶν ἀνθρώπων θυμοῦς τέρπουσιν. **Η** Τοῖς ἀνθρώποις αἱ αἶγες ὠφέλιμαί εἰσίν. **Θ** Τοῖς Κύκλωσιν ὀφθαλμὸς ἐν μέσῳ τοῦ μετώπου ἦν.

Г р а д и в о : промјена именица лабијалних и гутуралних основа (GGJ, §115–122). (GGJ, §)

П о ј а в е : **енклиза**, у φύλακές εἰσίν и ὠφέλιμαί εἰσίν; **елпса**, тј. изостанак гл. εἰμί, у φίλος (sc. ἐστί); **реклија** гл. грч. θαυμάζω (+acc) и лат. *miror* (+acc) која се разликује од рекције срп. гл. *diviti se* (+dat); **присвојни датив** (*dativus possessivus*), у грч. τοῖς Κύκλωσιν ὀφθαλμὸς ἦν, који се на латински преводи такође присвојним дативом (*Cyclopius oculus erat*) а на српски помоћу номинатива и глагола *имати* (*Κυκλοπι συ имали око*).

А н а л и з а : **Именице:** **αἶγες** – nom fpl, αἶξ *capra, коза*; **ἄνθρώποις** – dat mpl, ἄνθρωπος *homo, vir, човек*; **ἄνθρώπων** – gen mpl, ἄνθρωπος *homo, vir, човек*; **Ἀράβων** – gen mpl, Ἄραβ *Arabs, Арапин*; **γνώμην** – acc fsg, γνώμη *mens, миш*; **ἐλευθηριάς** – gen fsg, ἐλευθηρία *libertas, слобода*; **ἡλιξ** – nom msg, ἡλιξ *aequalis, вршњак*; **ἡλικᾶ** – acc msg, ἡλιξ *aequalis, вршњак*; **θυμοῦς** – acc mpl, θυμός *animus, срце, душа*; **θώρακᾶς** – acc mpl, θώραξ *thorax, оклоп*; **ἵππους** – acc mpl, ἵππος *equus, коњ*; **κόρακι** – dat msg, κόραξ *corvus, гавран*; **κόραξ** – nom msg, κόραξ *corvus, гавран*; **Κύκλωσιν** – dat mpl, Κύκλωψ *Cyclops, Киклоп*; **λύκος** – nom msg, λύκος *lupus, вулк*;

μέσφ – dat nsg, μέσον *medium, средина*; **μετώπου** – gen nsg, μέτωπον *frons, чело*; **ὄφθαλμός** – nom msg, ὄφθαλμός *ocūlus, око*; **στρατιώται** – nom mpl, στρατιώτης *miles, војник*; **τριχᾶ** – acc fsg, θριξ *pīlus, длака*; **φόρμιγγες** – nom fpl, φόρμιγξ *testūdo, форминга*; **φύλακες** – nom mpl, φύλαξ *custos, чувар*. **Прилијеви:** **ἐλαφρούς** – acc mpl, ἐλαφρός *celer, брз*; **παλαιοί** – nom mpl, παλαιός *antīquus*; **φίλος** – nom msg, φίλος *amīcus, carus, мио, драг*; **χαλκοῦς** – acc mpl, χαλκοῦς *aēnus, бронзан, бакаран*; **ὠφέλιμα** – nom fpl, ὠφέλιμος *utilis, корисан*. **Члан:** **αἱ** – nom fpl, ἡ; **ὁ** – nom msg, ὁ; **οἱ** – nom mpl, οἱ; **τήν** – acc fsg, ἡ; **τῆς** – gen fsg, ἡ; **τοῖς** – dat mpl, ὁ; **τοῦ** – gen nsg, τὸ; **τούς** – acc mpl, ὁ; **τῶν** – gen mpl, ὁ. **Глаголи:** **ἀλλάττει** – 3sg ind praes act, ἀλλάττω *mutō, мијењати*; **εἰσί(ν)** – 3pl ind praes act, εἰμί *sum, бити*; **ἦν** – 3sg ipf act, εἰμί *sum, бити*; **θαυμάζομεν** – 1pl ind praes act, θαυμάζω *miror, дивити се*; **τέρπει** – 3sg ind praes act, τέρω *delecto, радовами, веселими*; **τέρπουσ(ν)** – 3pl ind praes act, τέρω *delecto, веселими*; **φέρουσ(ν)** – 3pl ind praes act, φέρω *fero, носити*. **Предлози:** **ἐν** – + dat, in, у. **Речце:** **οὐ** – non, не.

T r a n s l a t i o : **i.** *Aequālis aequālem delectat.* **ii.** *Milītes libertātis custōdes sunt.* **iii.** *Lupus pīlum mutat, non mentem.* **iv.** *Corvus corvo amīcus.* **v.** *Antīqui milītes thorāces aēnos ferunt.* **vi.** *Mirāmur celēres Arābum equos.* **vii.** *Testudīnes homīnum anīmos (anīmos humānos) delectant.* **viii.** *Caprae hominībus utiles sunt.* **ix.** *Cyclopībus ocūlus in frontis medio (media in fronte) erat.*

П р е в о д : **1.** Вршњак вршњака радује. **2.** Војници су чувари слободе. **3.** Вук длаку мијења, не ћуд. **4.** Гавран (је) гаврану мио. **5.** Древни војници носе бронзане оклопе. **6.** Дивимо се брзим коњима Арапа (брзим коњима арапским). **7.** Форминге радују срца људи (људска срца). **8.** За људе козе су корисне. (Козе користе људима.) **9.** Киклопи су имали око на средини чела.

ВЈЕЖБА К’. **Анализирај и преведи:** **α’** Ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀποθνήσκειν καλὸν ἐστίν. **β’** Οἱ Σπαρτιάται σώματος εὐεξία ἀγάλλονται. **γ’** Οἱ παλαιοὶ λέγουσιν, ὅτι τρέφεται ἡ ψυχὴ μαθήμασιν. **δ’** Σὺν ἀγαθῇ ἐλπίδι εἰς τὴν μάχην ἐρχόμεθα. **ε’** Χάρις μὲν χάριν, ἔρις δ’ ἔριν τίκτει. **ζ’** Τῶν Κρόνου παίδων Ἄιδης βασιλεύει τῶν νεκρῶν. **η’** Οἱ μὲν τέττιγες ἡμέρας ἄδουσιν, αἱ δὲ γλαῦκες νυκτός. **θ’** Τοῖς πολίταις πρέπει τῶν πολιτικῶν πραγμάτων φροντίζειν.

Г р а д и в о : промјена именица денталних основа (GGJ, §123–130).

П о ј а в е : **енклиза**, у καλὸν ἐστίν; **инструментални датив** (*dativus instrumenti*), у εὐεξία, који се на латински преводи аблативом (*bona habitudine*) а на срп. инструменталом (*стаменошћу*); **супстантивизација придева**, у οἱ παλαιοὶ (= срп. *древни људи*) и οἱ νεκροὶ (= срп. *мртваци*); **изрчна реченица** ὅτι τρέφεται ἡ ψυχὴ μαθήμασιν, која се на српски преводи такође изричном реченицом (*да се душа храни учењем*) а на латински акузативом са инфинитивом (*labōremātam studiis vesci*); **рекција** грч. гл. βασιλεύω (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. *regno* (+abl) и срп. гл. *кρалевати, владати* (+int); **безлични глагол**, у πρέπει, који се на грчком конструише са дативом и инфинитивом (τοῖς πολίταις πρέπει φροντίζειν), за разлику од латинског и српског, гдје се, на латинском, гдје му одговара лат. гл. *decet*, конструише са акузативом и инфинитивом (*decet cives curāre*), односно, на српском, гдје му одговара срп. гл. *доликовати*, са дативом и изричном реченицом (*грађанима доликује да се брину*); **генитив времена** (*genitivus temporis*), у ἡμέρας и νυκτός, који се на латински преводи помоћу аблатива времена, прилога (*noctu*) или предлошке конструкције (*de die*) а на српски помоћу прилога (*дању, ноћу*) или предлошке конструкције (*по дану, по ноћу*).

А н а л и з а : **Именице:** **Ἄιδης** – nom msg, Ἄιδης *Pluto, Хад*; **γλαῦκες** – nom fpl, γλαῦξ *ulūla, сова*; **ἐλπίδι** – dat fsg, ἐλπίς *spes, нада*; **ἔριν** – acc fsg, ἔρις *contentio, свађа*; **ἔρις** – nom fsg, ἔρις *contentio, свађа*; **εὐεξία** – dat fsg, εὐεξία *bona habitudo, добро држање, стаменост*; **ἡμέρας** – gen fsg, ἡμέρα *dies, дан*; **Κρόνου** – gen msg, Κρόνος *Saturnus, Крон*; **μαθήμασιν** – dat npl, μάθημα *studium, научно, учење*; **μάχην** – acc fsg, μάχη *rigna, proelium, битка, бој*; **νεκρῶν** – gen mpl, νεκρός *mortuus, мртвак*; **νυκτός** – gen fsg, νύξ *nox, ноћ*; **παίδων** – gen mpl, παῖς *filius, filia, libēri, син, кћи, дјеца*; **πατρίδος** – gen fsg, πατρίς *patria, отаџбина, домовина*; **πολίταις** – dat mpl, πολίτης *civis, грађанин*; **πραγμάτων** – gen npl, πρᾶγμα *res, negotium, дјело, посао*; **Σπαρτιάται** – nom mpl, Σπαρτιάτης *Lacedaemonius, Spartānus, Спартанац*; **σώματος** – gen nsg, σῶμα *corpus, тијело*; **τέττιγες** – nom mpl, τέττιξ *cicada, цврчак*; **χάριν** – acc fsg, χάρις *amor, љубав*; **χάρις** – nom fsg, χάρις *amor, љубав*; **ψυχὴ** – nom fsg, ψυχὴ *anīma, душа*. **Прилијеви:** **ἀγαθῇ** – dat fsg, ἀγαθός *bonus, добар*; **καλὸν** – nom nsg, καλός *pulcher, bonus, decōrus, лијеп, добар*; **παλαιοί** – nom mpl, παλαιός *antīquus, vetus, стар, древан*; **πολιτικῶν** – gen npl, πολιτικός *publicus, јавни, државни*. **Члан:** **αἱ** – nom fpl, ἡ; **ἡ** – nom fsg, ἡ; **οἱ** – nom mpl, οἱ; **τήν** – acc fsg, ἡ; **τῆς** – gen

fsg, ἡ; τοῖς – dat mpl, ὁ; τῶν – gen mpl / npl, ὁ. ΓΛΑΓΟΛΙ: ἀγάλλονταῖ – 3pl ind praes act, ἀγάλλομαι *superbus sum, дичити се*; ἄδουσι(ν) – 3pl ind praes act, ἄδω *cano, пјевати*; ἀποθνήσκειν – inf praes act, ἀποθνήσκω *morior, умирају, мријети*; βασιλεύει – 3sg ind praes act, βασιλεύω *regno, краљевати, владати*; ἐρχόμεθα – 1pl ind praes mp, ἐρχομαι *proficiscor, ићи, полазити*; ἐστί(ν) – 3sg ind praes act, εἰμι *sum, бити*; λέγουσι(ν) – 3pl ind praes act, λέγω *dico, говорити, казати*; πρέπει – 3sg ind praes act, πρέπει *decet, пристоји се, доликује*; τίκει – 3sg ind praes act, τίκω *pario, рађати*; τρέφεταιῖ – 3sg ind praes mp, τρέφομαι *vescor, хранити се*; φροντίζειν – inf praes act, φροντίζω *curo, мислити на, бринути се за*. Везници: ὅτι... – acc + inf, да. Предлози: εἰς – + acc, in, у; σὺν – + dat, сит, са; ὑπέρ – + gen, pro, за. Речце: μὲν ... δέ – *ο ... autem, vero, ο ... a*.

T r a n s l a t i o: **i.** Pulchrum (Decōrum) est pro patria mori. **ii.** Lacedaemonii bona corporis habitudine superbi sunt. **iii.** Dicunt antīqui anītam studiis vesci. **iv.** Bona cum spe in pugnam proficiscimur. **v.** Amor atōrem, contentio conentionem parit. **vi.** Morutis e Saturni libēris Pluto regnat. **vii.** De die cicadae, noctu vero ulūlae canunt. **viii.** Cives decet publica curare.

П р е в о д: **1.** Лијено је мријети за отаџбину. **2.** Спарτανци се диче стаменоушћу тијела (тјелесном стаменоушћу). **3.** Стари људи кажу да се душа храни учењем. **4.** Са добром надом полазимо у битку. **5.** Љубав рађа љубав, а свађа свађу. **6.** Мртвацима од дјеце Крона (Кронове дјеце) влада Хад. **7.** Цврци пјевају по дану, а сове по ноћи. **8.** Грађанима доликује да се брину за јавне послове.

ВЈЕЖБА КΑ'. Αναλίζирај и преведи: **α'** Τοῖς μὲν ποσὶ βαδίζομεν, τοῖς δὲ ὀφθαλμοῖς βλέπομεν. **β'** Τὰ ἄστρα τὰς ὥρας τῆς νυκτὸς ἐμφανίζει. **γ'** Αἱ πονηραὶ ἐλπίδες, ὡσπερ οἱ κακοὶ ὀδηγοί, ἐπὶ τὰ ἀμαρτήματα ἄγουσιν. **δ'** Θάνατος ἐστὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος. **ε'** Χαλεπαὶ φροντίδες εἰσὶ λυπηραὶ τῇ ψυχῇ. **ς'** Δίκαιόν ἐστὶν ὑπὲρ τῆς πατρίδος στρατεῦεσθαι. **ζ'** Ἦφαιστος τὼ πόδε χωλὸς ἦν. **η'** Τῆς ἡμέρας οἱ ἄλλοι ὄρνιθες τὴν γλαυκᾶ περιπέτονται καὶ τίλλουσιν.

П о ј а в е: инструментални датив (*dativus instrumenti*), у ποσὶν и ὀφθαλμοῖς, који се на латински преводи аблативом (*pedibus, oculis*) а на срп. инструменталом (*ногама, очима*); конгруенција nom npl са 3sg глагола (τὰ ζῶα трéχει), у τὰ ἄστρα ἐμφανίζει; енклиза, у θάνατος ἐστὶν и δίκαιόν ἐστὶν; ортотонација енклитике, у φροντίδες εἰσὶν; парафраза, у грч. χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος, тј. лат. *anīmae corporisque separatio*, и у грч. εἰσὶ λυπηραὶ τῇ ψυχῇ, тј. лат. *anīmae molestiam affērent* и срп. *душа задају тугу*; акузатив обзира (*accusativus limitatiōnis*), у τὼ πόδε χωλὸς, који се на латински преводи аблативом (*ambōbus pedibus claudus*) а на срп. или са пред. *no (+loc)* или помоћу израза *са обзиром на (+acc)* (*хром са обзиром на обје ноге*; генитив времена (*genitivus temporis*), у ἡμέρας, који се на латински преводи помоћу аблатива времена, прилога или предлошке конструкције (*de die*) а на српски помоћу прилога (*дану*) или предлошке конструкције (*по дану*).

А н а л и з а: Именице: ἀμαρτήματα – acc npl, ἀμαρτήμα *error, погрешка*; ἄστρα – nom npl, ἄστρον *sidus, astrum, звезде, звезде*; γλαυκᾶ – acc fsg, γλαυξ *ulūla, сова*; ἐλπίδες – nom fpl, ἐλπίς *spes, expectatio, нада*; Ἦφαιστος – nom msg, Ἦφαιστος *Vulcānus, Хефест*; θάνατος – nom msg, θάνατος *mors, смрт*; ἡμέρας – gen fsg, ἡμέρα *dies, дан*; νυκτὸς – gen fsg, νύξ *nox, ноћ*; ὀδηγοί – nom mpl, ὀδηγός *dux, вођа*; ὄρνιθες – nom mpl, ὄρνις *avis, птица*; ὀφθαλμοῖς – nom mpl, ὀφθαλμός *oculus, око*; πατρίδος – gen fsg, πατρίς *patria, отаџбина, домовина*; πόδε – acc mdu, πούς *pes, нога*; ποσὶ – dat mpl, πούς *pes, нога*; σώματος – gen nsg, σῶμα *corpus, тијело*; φροντίδες – nom fpl, φροντίς *cura, брига*; χωρισμὸς – nom msg, χωρισμός *separatio, одвајање*; ψυχῇ – dat fsg, ψυχή *anīma, душа*; ψυχῆς – gen fsg, ψυχή *anīma, душа*; ὥρας – acc fpl, ὥρα *tempus, hora, бријеме, доба, час*. Придјеви: ἄλλοι – nom msg, ἄλλος *alius, други*; δίκαιον – nom nsg, δίκαιος *aequus, justus, праведан*; κακοὶ – nom mpl, κακός *mālus, nequam, зао, лош*; λυπηραὶ – nom fpl, λυπηρός *molestiam affērens, који задаје тугу*; πονηραὶ – nom fpl, πονηρός *mālus, pravus, импрџбус, зао, онак*; χαλεπαὶ – nom fpl, χαλεπός *durus, molestus, aerumnosus, тежак, мучан*; χωλὸς – nom msg, χωλός (+ acc) *claudus* (+ abl), *хром*. Члан: αἱ – nom fpl, ἡ; οἱ – nom mpl, ὁ; τὰ – nom / acc npl, τὸ; τὰς – acc fpl, ἡ; τῇ – dat fsg, ἡ; τῆν – acc fsg, ἡ; τῆς – gen fsg, ἡ; τοῖς – dat mpl, ὁ; τῶ – acc mdu, ὁ. Γлаголи: ἄγουσι(ν) – 3pl ind praes act, ἄγω *ago, duco, водити*; βαδίζομεν – 1pl ind praes act, βαδίζω *ambūlo, ходати*; βλέπομεν – 1pl ind praes act, βλέπω *video, specto, intueor, гледати, видјети, мотрити*; εἰσι(ν) – 3pl ind praes act, εἰμι *sum, бити*; ἐμφανίζει – 3sg ind praes act, ἐμφανίζω *ostendo, показивати*; ἐστί(ν) – 3sg ind praes act, εἰμι *sum, бити*; ἦν – 3sg ipf act, εἰμι *sum, бити*; περιπέτονται – 3pl ind praes mp, περιπέτομαι *circumtōlo, обливјетати*; στρατεῦεσθαι – ind praes mp, στρατεύω *mitto, ићи у војску*; τίλλουσι(ν) – 3pl ind praes act, τίλλω *vello, чупати, черупати*. Прилози: ὡσπερ – *ut, velut, упробо као*.

Προϋποθέσεις: ἀπό — + gen, a, οὐδ; ἐπί — + acc, in, ad, γ, κα; ὑπέρ — + gen, pro, за. Везници: καί — et, -que, u. Речце: μὲν ... δέ — ο ... autem, ο ... a.

T r a n s l a t i o : **i.** Pedibus ambulāmus, oculis autem vidēmus. **ii.** Sidēra horas noctis ostendunt. **iii.** Expectatiōnes imprōbae velūt duces māli in errōres ducunt. **iv.** Mors anīmae corporisque separatio est. **v.** Curae aerumnōsae anīmae molestiam affērunt. **vi.** Aequum est pro patria militāre. **vii.** Vulcānus ambobus pedibus claudus erat. **viii.** Vlūlam de die aliae aves circumvolant vellutnque.

Π ρ ε ω δ : **1.** Ногама ходамо, а очима гледамо. **2.** Звизежа показују доба ноћи. **3.** Зле наде, попут лоших вођа, воде ка погрешкама. **4.** Смрт је одвајање душе од тијела. **5.** Мучне бригае души задају тугу. **6.** Праведно је ићи у војску за отаџбину. **7.** Хефест је био хром с обзиром на обје ноге (хромих ногу). **8.** По дану сову бриге птице облијетају и черупају (sc. је).

ВЈЕЖБА κβ'. Αναλίζирај и преведи: **α'** Ἡ Σπартάκου, τοῦ τῶν δούλων ἡγεμόνος, δόξα ἀθάνατος ἐστίν. **β'** Χρηστοὶ ἡγεμόνες ἐν τοῖς ἀγῶσι σφζουοῖ τὴν πατρίδα. **γ'** Ἠγεμόνας ἀγαθοὺς Ὀμηρος ποιμένας λεῶν λέγει. **δ'** Οἱ Ἑλλήνων ὀπλιταὶ θώρακᾶ ἔχουσι καὶ κόρυν καὶ κνημίδας καὶ ἀσπίδα. **ε'** Ἐν τῷ χειμῶνι οἱ ναῦται εἰς λιμένας φεύγουσιν. **ς'** Ἐν τῇ ὕλῃ συχναὶ εἰσὶν ἀηδόνες. **ζ'** Οἱ δελφίνες, ὡς λέγεται, πάνυ φιλόανθρωποι εἰσὶν. **η'** Εἰκότως τὴν ἀχαριστιάν ἡγεμόνα ἐπὶ τὰ αἰσχροῦ λέγουσιν. **θ'** Αἰσπίδες τῶν Ἑλλήνων μικραὶ ἦσαν.

Γ ρ α δ ι β ο : промјена именица *n*-основа (GGJ, §131-138).

Π ο ј а в е : *енклиза*, у ἀθάνατος ἐστίν, συχναὶ εἰσὶν и φιλόανθρωποι εἰσὶν; *два акузатива*, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у ἡγεμόνας ἀγαθοὺς ποιμένας λεῶν λέγει и τὴν ἀχαριστιάν ἡγεμόνα λέγουσιν, што се на латински преводи такође помоћу два акузатива (*duces bonos populorum pastores appellat* и *animum ingrātum ducet appellat*) а на српски помоћу акузатива и инструментала (*воду назива почелом и називају незахвалност вођом*); *парафраза*, у грч. ἐν τῷ χειμῶνι, тј. лат. *hiēte* и срп. *зимџ*, и у грч. τὴν ἀχαριστιάν ἡγεμόνα ἐπὶ τὰ αἰσχροῦ λέγουσιν, тј. лат. *animum ingrātum ad turpitudinem ducere dicunt* и срп. *кажу да незахвалност води ка срамоти*; *супстантивизација*, у τὰ αἰσχροῦ (= лат. *turpītudo*, срп. *срамота*).

А н а л и з а : Именице: ἀγῶσι — dat mpl, ἀγῶν pugna, борба; ἀηδόνες — nom mpl / fpl, ἀηδῶν luscinia, славиј; ἀσπίδα — acc fsg, ἀσπίς scutum, clipeus, штит; ἀσπίδες — nom fpl, ἀσπίς scutum, clipeus, штит; ἀχαριστιάν — acc msg, ἀχαριστιᾶ anīmus ingrātus, незахвалност; δελφίνες — nom mpl, δελφίς delphīnus, делфин; δόξα — nom fsg, δόξα fama, gloria, глас, чувене, слава; δούλων — gen mpl, δούλος servus, роб; Ἑλλήνων — gen mpl, Ἕλλην Graecus, Грк; ἡγεμόνα — acc msg, ἡγεμών dux, вођа, војсковођа; ἡγεμόνας — acc mpl, ἡγεμών dux, вођа, војсковођа; ἡγεμόνες — nom mpl, ἡγεμών dux, вођа, војсковођа; ἡγεμόνος — gen msg, ἡγεμών dux, вођа, војсковођа; θώρακᾶ — acc msg, θώραξ thorax, оклоп; κνημίδας — acc fpl, κνημῖς tibiale, назубак; κόρυν — acc fsg, κόρυς galea, кауца; λεῶν — gen mpl, λεῶς rōpūlus, народ; λιμένας — acc mpl, λιμήν portus, лука; ναῦται — nom mpl, ναῦτης nauta, морнар; Ὀμηρος — nom msg, Ὀμηρος Homērus, Хомер; ὀπλιταὶ — nom mpl, ὀπλίτης hoplīta, хоплит; πατρίδα — acc fsg, πατρίς patria, отаџбина, домовина; ποιμένας — acc mpl, ποιμήν pastor, пастир; Σпартάκου — gen msg, Σпάρτακος Spartācus, Спартак; ὕλῃ — dat fsg, ὕλη silva, шума; χειμῶνι — dat msg, χειμῶν hiems, зима. Придејеви: ἀγαθοὺς — acc mpl, ἀγαθός bonus, добар; ἀθάνατος — nom fsg, ἀθάνατος immortalis, бесмртан; αἰσχροῦ — acc npl, αἰσχρός turpis, срамотан; μικραὶ — nom fpl, μικρός parvus, мали; συχναὶ — nom fpl, συχνός multus, мног; φιλόανθρωποι — nom mpl, φιλόανθρωπος humanus, чољекољубив; χρηστοὶ — nom mpl, χρηστός probus, честит, поштен. Члан: αἰ — nom fpl, ἡ; ἡ — nom fsg, ἡ; οἱ — nom mpl, οἱ; τὰ — acc npl, τὸ; τῇ — dat fsg, ἡ; τῇν — acc fsg, ἡ; τοῖς — dat mpl, οἱ; τοῦ — gen msg, οἱ; τῷ — dat msg, οἱ; τῶν — gen mpl, οἱ. Глаголи: εἰσὶ(ν) — 3pl ind praes act, εἶμι sum, бити; ἐστὶ(ν) — 3sg ind praes act, εἶμι sum, бити; ἔχουσι(ν) — 3pl ind praes act, ἔχω habeo, имати; ἦσαν — 3pl ipf act, εἶμι sum, бити; λέγει — 3sg ind praes act, λέγω appello, звати, називати; λέγουσι(ν) — 3pl ind praes act, λέγω appello, звати, називати; σφζουοῖ(ν) — 3pl ind praes act, σφζω seruo, спасавати; φεύγουσι(ν) — 3pl ind praes act, φεύγω fugio, бежати. Προϋποθέσεις: εἰκότως — jure, merito, право, с правом; πάνυ — отпїно, саввим; ὡς — ut, као. Προϋποθέσεις: εἰς — + dat, ad, ка, у; ἐν — + dat, in, у; ἐπί — + acc, ad, ка. Везници: καί — et, -que, u.

T r a n s l a t i o : **i.** Fama Spartāci, servōrum ducis, immortalis est. **ii.** Duces probi in pugnis patriam servant. **iii.** Duces bonos Homērus rōpūlorum pastores appellat. **iv.** Gracōrum hoplītai (Hoplitae Graeci) thoracem, galeam tibialia scutumque

habent. **v.** *Hieme nautae in portus fugiunt.* **vi.** *In silva multae sunt luscinae.* **vii.** *Delphini, ut dicitur, omnino humani sunt.* **viii.** *Merito anumum ingratum ad turpitudinem ducere dicunt.* **ix.** *Graecorum clipei (Clipei Graeci) parvi erant.*

П р е в о д : **1.** Слава Спартака, вође робова, бесмртна је. **2.** Честити војсковође у битка спасавају отаџбину. **3.** Хомер назива добре војсковође пастирима народа (народним пастирима). **4.** Грчки хоплити имају оклоп, камицу, назувке и штит. **5.** Зими морнари бјеже у луке. **6.** У шуми налазе се многи славуји. **7.** Делфини су, како се прича, сасвим човјекољубиви (привржени људима). **8.** С правом кажу да незахвалност води ка срамоти. **9.** Грчки штитови били су мали.

ВЈЕЖБА кγ'. Αναλίζαј и преведи: **α'** Οί έλπίοι πιστεδοντες σφάλλονταί πολλακίς. **β'** Οί διδάσκαλοί τους παιδάς σπουδαίως μανθάνοντάς στέργουοί. **γ'** Ὑπνος πάσης έοτιν ύγίειά νόσου. **δ'** Θαλής άρχήν των πάντων ύδωρ λέγει. **ε'** Μελέτη τδ πάν. **ζ'** Πρό άπαντος πράγματος βουλεδόμεθα.

Г р а д и в о : промјена именица *nt*-основа (GGJ, §139–140, §142); промјена придјева *пās, пāsā, пāν* (GGJ, §193); промјена партиципа презента активног тематских глагола (GGJ, §141–142, §145, §231–233) и атематског глагола *είμι* (GGJ, §315). (GGJ, §)

П о ј а в е : *ортотонација енклитике*, у *πάσης έοτιν*; *конгруенција* именице женског рода *ο*-основа и придјева, у *πάσης νόσου*; *два акузатива*, тј. акузатив објекта са акизативом предиката, у *άρχήν ύδωρ λέγει*, што се преводи на латински такође помоћу два акузатива (*aquam principium appellat*) а на срп. помоћу акузатива и инструментала (*с воду назива почелом*); *елипса*, тј. изостанак гл. *είμι*, у *μελέτη τδ πάν* (*sc. έοτιν*); *парафраза*, у грч. *μελέτη τδ πάν*, тј. лат. *nihil sine exercitatiōne*.

А н а л и з а : Именице: *άρχήν* – acc fsg, *άρχή initium, principium, почетак*; *διδάσκαλοί* – nom mpl, *διδάσκαλος magister, учитељ*; *έλπίοι* – dat fpl, *έλπις spes, expectatio, нада*; *Θαλής* – nom msg, *Θαλής Thales, Талес*; *μελέτη* – nom fsg, *μελέτη cura, industria, вјежба, вјежбање, старање*; *νόσου* – gen fsg, *νόσος morbus, болест*; *пαιδάς* – acc mpl, *паіс puer, дјечак, pl дјеца*; *πράγματος* – gen nsg, *πράγμα res, negotium, дјело, посао*; *ύγίειά* – nom fsg, *ύγίειά remedium, лијек*; *ύδωρ* – acc nsg, *ύδωρ aqua, вода*; *ύπνος* – nom msg, *ύπνος somnus, сан*. Придјеви: *άπαντος* – gen nsg, *άπās omnis, сав, сваки*; *пāν* – nom nsg, *пās omnis, сав, цио, сваки*; *пāντων* – gen npl, *пās omnis, сав, цио, сваки*; *πάσης* – gen fsg, *пās omnis, сав, цио, сваки*. Члан: *οί* – nom mpl, *ο*; *τδ* – nom nsg, *τδ*; *τους* – acc mpl, *ο*; *των* – gen npl, *τδ*. Глаголи: *βουлеδόμεθα* – 1pl ind praes mp, *βουλεδω delibero, размишљаати*; *έοτι(ν)* – 3pl ind praes act, *είμι sum, бити*; *λέγει* – 3sg ind praes act, *λέγω appello, звати, називати*; *μανθάνοντάς* – acc mpl pt praes act, *μανθάνω disco, учити*; *πιστεδοντες* – nom nompl pt praes act, *πισтеδω credo, вјеровати, уздати се*; *стерγουοί(ν)* – 3pl ind praes act, *стерγω ato, љубити, вољети*; *σφάλλονταί* – 3pl ind praes mp, *σφάλω fallo, варати*. Прилози: *πολλακίς* – *saepe, често*; *σπουδαίως* – *diligenter, sedulo, марљиво*. Предлози: *πρό* – + gen, *ante, прије, уочи*.

Т r a n s l a t i o : **i.** *Spebus credentes (sperantes) saepe falluntur.* **ii.** *Magistri amant discipulos diligenter discentes (discipulos diligentes).* **iii.** *Omnis morbi somnus remedium est.* **iv.** *Thales aquam omnium rerum principium appellat.* **v.** *Nihil sine exercitatiōne.* **vi.** *Omnia ante acta delibramus.*

П р е в о д : **1.** Они који вјерују надама често се varaју. **2.** Учитељи воле дјецу која марљиво уче. **3.** Сан је лијек сваке болести. **4.** Талес воду назива почелом свих ствари. **5.** Вјежбање је све. **6.** Размишљамо уочи сваког дјела.

ВЈЕЖБА кδ'. Αναλίζαј и преведи: ΟΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΕΖΟΙ. Παρά τοіς παλατοіς οі πεζοі στρατιωтаі εισін όπλιταί η πελταстаі. Οі μέν όπλιταί κόρυθας φέρουοі και θώραкаς και κνημίδας και ασπίδας και λόγχας και μαχαίρας. Αі δέ κόρυθες σκύτιναί η χαλκαі εισін, οі θώρακες χαλκοі, χαλκαі και аі κνημίδες. Βοείον δέ δέρμα тās ασπίδας έγκαλύπτει, μακραι аі λόγχαі εισін, μικραι δέ аі μάχαιраі. Ὑστερον δέ τοіς όπλιταіς άντι θωράκων χιτώνες λινοі ησαν. Τοіς δέ γυμνήταις και τοіς πελταстаіς όπλα έοτι πρόσ τη πέλτη τόξον η σφенδόνη η άκόντιον.

П о ј а в е : *супстантивизација*, у *οі παλατοі* (= лат. *antiqui homines, рдрйли*, срп. *древни људи, народи*); *енклиза*, у *στρατιωтаі εισін* и *χαλκαі εισін*; *ортотонација енклитике*, у *λόγχαі εισін* и *όπλα έοτιν*; *присвојни датив*

(*dativus possessivus*), у грч. τοῖς ὀπλίταις χιτῶνες λινοὶ ἦσαν и τοῖς γυμνήταις καὶ τοῖς πελτασταῖς ὄπλα ἔστιν и лат. *erant hoplitis & chitonēs de lino texti и gymnētis peltastisque sunt tela*, који се на српски углавном преводи помоћу номинатива и глагола *имами* (хоплиту су имали ланене хитоне и гимнаети и пеластии имају као оружје); *конзервенцију* ном nsg са 3sg глагола (τὰ ζῶα τρέχει), у ὄπλα ἔστιν; *апозиција*, у грч. ὄπλα ἔστι τὸξον ἢ σφενδόνη ἢ ἀκόντιον, која се на латински преводи такође апозицијом (*tela sunt vel arcus vel fundae vel pila*) а на српски помоћу ријечи као или за (као оружје имају луџ, праћку или копље).

А н а л и з а : Именице: **ἀκόντιον** – ном nsg, ἀκόντιον *pilum*, копље, *цимит*; **ἀσπίδᾶς** – acc fpl, ἀσπίς *scutum*, *clipeus*, *итум*; **γυμνήταις** – dat mpl, γυμνήτης *gymneta*, *гимнет*; **δέρμα** – ном nsg, δέρμα *corium*, *кожа*; **Ἑλλήνων** – gen mpl, Ἕλλην *Graecus*, *Грк*; **θώρακᾶς** – acc mpl, θώραξ *thorax*, *оклоп*; **θώρακες** – ном mpl, θώραξ *thorax*, *оклоп*; **θώρακων** – gen mpl, θώραξ *thorax*, *оклоп*; **κνημίδᾶς** – acc fpl, κνημῖς *tibiāle*, *назубак*; **κνημίδες** – ном fpl, κνημῖς *tibiāle*, *назубак*; **κόρυθᾶς** – acc fpl, κόρυς *galea*, *кацига*; **κόρυθες** – ном fpl, κόρυς *galea*, *кацига*; **λόγχαι** – ном fpl, λόγχη *hasta*, *lancea*, *копље*; **λόγχᾶς** – acc fpl, λόγχη *hasta*, *lancea*, *копље*; **μάχαιραι** – ном fpl, μάχαιρα *gladius*, *мач*; **μάχαιρᾶς** – acc fpl, μάχαιρα *gladius*, *мач*; **ὄπλα** – ном npl, ὄπλα *tela*; **ὀπλιταῖ** – ном mpl, ὀπλιτής *hoplita*, *хоплит*; **ὀπλίταις** – dat mpl, ὀπλιτής *hoplita*, *хоплит*; **πεζοὶ** – ном mpl, πεζός *pedes*, *нјешак*; **πελτασταῖ** – ном mpl, πελταστής *peltasta*, *пелтаст*; **πελτασταῖς** – dat mpl, πελταστής *peltasta*, *пелтаст*; **πέλτη** – dat fsg, πέλτη *pelta*, *итум*; **στρατιῶται** – ном mpl, στρατιώτης *miles*, *војник*; **σφενδόνη** – ном fsg, σφενδόνη *funda*, *праћка*; **τόξον** – ном nsg, τόξον *arcus*, *луџ*; **χιτῶνες** – ном mpl, χιτὼν *chiton*, *хитон*. Пријдеви: **βόειον** – ном nsg, βόειος *bubūlus*, *говећи*; **λινοὶ** – ном mpl, λινοῦς *de lino textus*, *ланен*; **μακραι** – ном fpl, μακρός *longus*, *дуг*, *дугачак*; **μικραι** – ном fpl, μικρός *parvus*, *curtus*, *мален*, *кратак*; **палаиоῖς** – dat mpl, παλαιός *antiquus*, *vetus*, *стар*, *древан*; **σκότιναι** – ном fpl, σκότινος *de corio*, *кожнат*; **χαλκαῖ** – ном fpl, χαλκοῦς *aënius*, *бронзан*, *бакаран*; **χαλκοῖ** – ном mpl, χαλκοῦς *aënius*, *бронзан*, *бакаран*. Члан: **αἱ** – ном fpl, ἡ; **οἱ** – ном mpl, ὁ; **τᾶς** – acc fpl, ἡ; **τῆ** – dat fsg, ἡ; **τοῖς** – dat mpl, ὁ; **τῶν** – gen mpl, ὁ. Глаголи: **ἐγκαλύπτει** – 3sg ind praes act, ἐγκαλύπτω *velo*, *прекривати*; **εἰσι(ν)** – 3pl ind praes act, εἰμι *sum*, *бити*; **ἐστί(ν)** – 3sg ind praes act, εἰμι *sum*, *бити*; **ἦσαν** – 3pl ipf act, εἰμι *sum*, *бити*; **φέρουσι(ν)** – 3pl ind praes act, φέρω *fero*, *носити*. Прилози: **ὑστερον** – *postea*, *доцније*, *касније*. Предлози: **ἀντί** – + gen, *pro*, *испред*; **παρά** – + dat, *apud*, *код*; **πρός** – + dat, *praeter*, *осим*. Везници: **ἤ** – *aut*, *vel*, *или*; **καὶ** – *et*, *-que*, *и*. Речце: **δέ** – *autem*, *vero*, *а*, *нак*.

T r a n s l a t i o : GRAECORVM PEDĪTES (PEDĪTES GRAECI). *Apud pōpulos antiquos pedites hoplitae vel peltastae sunt. Hoplitae galeas, thoraces, tibialia, clipeos, lanceas & gladios ferunt. Galeae vel de corio vel de aere sunt, thoraces de aere; de aere & tibialia (sunt). Clipeos autem bubūlum corium velat (Clipei autem bubūlo corio velantur); lanceae longae sunt, gladii vero curtii. Postea vero erant hoplitis pro thoracibus & chitonēs de lino texti. Gymnētis peltastisque autem tela sunt praeter peltas vel arcus vel fundae vel pila.*

П р е в о д : ГРЧКИ ПЈЕШАЦИ. Код старих народа нјешаци су хоплити или пелтасти. Хоплити носе кациге, оклопе, назубке, итумове, копља и мачеве. Кациге су од коже или од бронзе, оклопи од бронзе; од бронзе (су) и назубци. Штумове пак прекрива волујска кожа; копља су дугачка, а мачеви кратки. Доцније су хоплити испред оклопа имали и ланене хитоне. А гимнаети и пеластии осим штита имају као оружје луџ, праћку или копље.

ВЈЕЖБА 5. Μετάφραζε: 1. Дужност је добрих грађана да се боре за отаџбину. 2. Дјецу право (с правом) зовемо надом домовине. 3. Многи људи хране се козјим млијеком. 4. Либија (Африка) је домовина лавова, а Индија слонова. 5. Ајант је сличан гиганту. 6. Кућа се освјетљује свјетилькама. 7. У позориштима гледамо нове драме. 8. Славна је побједа Хелена код Саламине. 9. Вукови су лоши чувари оваца и коза. 10. Храбре војнике поређујемо са лавовима.

А н а л и з а : Именице: **Ајант** – Αἴας; **војник** – στρατιώτης; **вук** – λύκος; **гигант** – γίγας; **грађанин** – πολίτης; **дјеца** – παῖδες; **домовина** – πατρίς; **драма** – δράμα; **Индија** – Ἰνδική; **коза** – αἴξ; **кућа** – οἶκος; **лав** – λέων; **Либија** – Λιβύη; **млијеко** – γάλα; **нада** – ἐλπίς; **овца** – πρόβατον; **отаџбина** – πατρίς; **побједа** – νίκη; **позориште** – θέατρον; **Саламина** – Σαλαμίς; **свјетилька** – λάμπας; **слон** – ἐλέφας; **Хелен** – Ἑλλην; **чувар** – φύλαξ. Пријдеви: **добар** – ἀγαθός; **длош** – κακός; **мног** – πολλός; **нов** – καινός; **славан** – ἔνδοξος; **сличан** – ὅμοιος; **храбар** – ἀνδρείος. Глаголи: **бити** – εἰμι; **борити се** – μάχομαι; **гледати** – βλέπω; **звати** – ὀνομάζω; **освјетљавати** – καταλάμπω; **поређивати** – εἰκάζω; **хранити** – τρέφω. Прилози: **ноћу** – νυκτός; **право** – εἰκότως. Предлози: **код** – ἐν; **у** – ἐν; **за** – ὑπέρ. Везници: **и ... и** – τε καί. Речце: (∅...) **а** – μὲν ... δέ.

Με τ ἄ φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Ἀγαθῶν πολιτῶν ἐστὶν ὑπὲρ τῆς πατρίδος μάχεσθαι. (Π ο j α в e : *παραφραза* грч. ἀγαθῶν πολιτῶν ἐστὶν (= лат. *civium bonorum est*), тј. срп. *дужност је добрих грађана да*; *енклиза*, у политῶν ἐστὶν.) **β'** Τοὺς παῖδάς εἰκότως τῆς πατρίδος ἐλπίδα ὀνομάζομεν. (Π ο j α в e : *два акузатива*, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у τοὺς παῖδάς ἐλπίδα ὀνομάζομεν.) **γ'** Οἱ πολλοὶ τῶ τῶν αἰγῶν γάλακτι τρέφονται. (Π ο j α в e : *супстантивизирани придејв*, у грч. οἱ πολλοί, тј. срп. *многи људи*; *инструментални датив* (*dativus instrumenti*), у τῶ τῶν αἰγῶν γάλακτι; *присвојни генитив* (*genitivus possessivus*), у τῶ τῶν αἰγῶν γάλακτι.) **δ'** Ἡ μὲν Λιβύη τῶν λεόντων, ἡ δ' Ἰνδικὴ τῶν ἐλεφάντων πατρὶς ἐστὶν. (Π ο j α в e : *енклиза*, у πατρὶς ἐστὶν.) **ε'** Ὁ Αἴας τῶ γίγαντι ὄμοιός (ὀμοίος) ἐστὶν. (Појаве: *енклиза*, у ὄμοιός (ὀμοίος) ἐστὶν.) **ς'** Ὁ οἶκος νυκτὸς καταλάμπεται ταῖς λάμπασι. (Π ο j α в e : *генитив времена* (*genitivus temporis*), у νυκτὸς.) **ζ'** Ἐν θεάτροις τὰ καινὰ δράματα βλέπομεν. **η'** Ἐνδοξὸς ἐστὶν ἡ τῶν Ἑλλήνων ἐν Σαλαμῖνι νίκη. (Π ο j α в e : *енклиза*, у ἔνδοξος ἐστὶν.) **θ'** Οἱ λύκοι κακοὶ αἰγῶν τε καὶ προβάτων φύλακές εἰσιν. (Π ο j α в e : *енклиза*, у φύλακές εἰσιν.) **ι'** Στρατιώτῃς ἀνδρείους τοῖς λέουσι εἰκάζομεν. (Π ο j α в e : *рекиција* грч. гл. εἰκάζω (+acc & dat) која се разликује од рекиције срп. гл. *поређивати* (+acc са +int).)

ВЈЕЖБА кε'. Αναλιзирај и преведи: **α'** Οἱ Ῥωμαῖοὶ καὶ μετὰ τὴν ἐν Κάνναις μάχην εὐέλπιδες ἦσαν. **β'** Ἄχαριν ἄνθρωπον οὐ στέργομεν. **γ'** Τὸ ἐλεύθερον τὸ εὐδαιμόν ἐστὶν. **δ'** Τὸν ἄνθρακᾶ μέλανᾶ χρυσοῦν λέγουσιν. **ε'** Αἱ ἐλπίδες ἄφρονες ὡπερ οἱ κακοὶ ἡγεμόνες εἰς ὄλεθρον ἄγουσιν. **ς'** Τοὺς τῆς χώρᾶς ἄρχοντᾶς ἐπιστήμονᾶς δεῖ εἶναι. **ζ'** Χαλεπὸς ἦν ὁ τῶν ταλάνων δούλων βίος. **η'** Μετὰ τῆς ἡδονῆς τὰς χαριέσσας Ἀνακρέοντος ψδᾶς ἀναγιγνώσκομεν. **θ'** Ὁ παλαιὸς φιλόσοφος διδάσκει, ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἄκοντες, οὐχ ἔκοντες ἀμαρτάνουσιν.

Г р а д и в о : промјена придејева денталних основа; промјена придејева *n*-основа (укључујући придејв мѣлᾶς, мѣλανᾶ, мѣλᾶν) (GGJ, §131, §136, §144, §192); промјена придејева *nt*-основа (GGJ, §144).

Π ο j α в e : *енклиза*, у εὐδαιμόν ἐστὶν; *супстантивизација*, у τὸ ἐλεύθερον (= лат. *libertas*, срп. *слобода*) и τὸ εὐδαιμόν (= лат. *felicitas*, срп. *срећа*); *два акузатива*, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у τὸν ἄνθρακᾶ μέλανᾶ χρυσοῦν λέγουσιν, што се преводи на латински такође помоћу два акузатива (*carbōnem atrum aurum appellans*) а на срп. помоћу акузатива и инструментала (*воду назива почелом и називају незахвалност вођом*); *безлични глагол*, у δεῖ, који се на грчком конструисе са акузатив и инфинитивом (тоὺς τῆς χώρᾶς ἄρχοντᾶς ἐπιστήμονᾶς δεῖ εἶναι), што се пореди са латинским, гдје му одговара лат. гл. *decet, oportet*, који се такође конструисе са акузативом и инфинитивом (*provinciarum praefectos scientia praeditos esse oportet*), а што се, опет, разликује од срског, дје му одговара гл. *треба* (да...); *негаиција оуχ*, која овако гласи оштрог хака (оуχ ἔκοντες); *изрчна реченица* ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἄκοντες, οὐχ ἔκοντες ἀμαρτάνουσιν, која се на срп. преводи такође изричном реченицом (да људи греше нерадо, а не радо) а на латински акузативом са инфинитивом (*homines nolentes, non volentes errare*).

А н а л и з а : **Именице**: **Ἀνακρέοντος** – gen msg, Ἀνακρέων *Anacreon, Анакреонт*; **ἄνθρακᾶ** – acc msg, ἄνθραξ *carbo, угљ*; **ἄνθρωποι** – nom mpl, ἄνθρωπος *homo, vir, човјек*; **ἄνθρωπον** – acc msg, ἄνθρωπος *homo, vir, човјек*; **ἄρχοντᾶς** – acc mpl, ἄρχων *praefectus, владар*; **βίος** – nom msg, βίος *vita, живот*; **ἐλπίδες** – nom fpl, ἐλπίς *spes, нада*; **δούλων** – gen mpl, δούλος *servus, роб*; **ἡγεμόνες** – nom mpl, ἡγεμών *dux, вођа, војсковођа*; **ἡδονῆς** – gen msg, ἡδονή *voluptas, delectatio, delectus, весеље, радост, наслада*; **Κάνναις** – dat fpl, Κάνναι *Cannae, Кана*; **μάχην** – acc fpl, μάχη *pugna, битка*; **ὄλεθρον** – acc mpl, ὄλεθρος *pernicius, пропаст*; **Ῥωμαῖοὶ** – nom mpl, Ῥωμαῖος *Romanus, Римљанин*; **φιλόσοφος** – nom msg, φιλόσοφος *philosophus, филозоф*; **χρυσόν** – acc msg, χρυσοῦς *aurum, злато*; **χώρᾶς** – gen fsg, χώρᾶ *terra, provincia*; **ψδᾶς** – acc fpl, ψδή *carmen, pjesma*. **Придејви**: **ἄκοντες** – nom mpl, ἄκων *nolens, нерад*; **ἄφρονες** – nom fpl, ἄφρων *imprudens, неразуман*; **ἄχαριν** – acc msg, ἄχαρις *ingratus, незахвалин*; **ἔκοντες** – nom mpl, ἔκων *volens, рад*; **ἐλεύθερον** – nom msg, ἐλεύθερος *liber, слободан*; **ἐπιστήμονᾶς** – acc mpl, ἐπιστήμων *scientia praeditus, учен*; **εὐδαιμόν** – nom msg, εὐδαιμών *beatus, felix, срећан*; **εὐέλπιδες** – nom mpl, εὐελπίς *bona spe fretus, нун наде*; **κακοὶ** – nom mpl, κακός *malus, зао, лош*; **μέλανᾶ** – acc msg, мѣлᾶς *ater, niger, црн*; **παλαιός** – nom msg, παλαιός *antiquus, vetus, стар, древан*; **ταλάνων** – gen mpl, τάλας *miser, биједан*; **χαλεπός** – nom msg, χαλεπός *durus, тежак*; **χαριέσσας** – acc fpl, χαριεῖς *lepidaeus, угодан, драг, мио*. **Члан**: **αἱ** – nom fpl, **ἡ**; **ὁ** – nom msg, **ὁ**; **οἱ** – nom mpl, **ὁ**; **τάς** – acc fpl, **ἡ**; **τὴν** – acc fsg, **ἡ**; **τῆς** – gen fsg, **ἡ**; **τό** – nom msg, **τό**; **τόν** – acc msg, **ὁ**; **τοὺς** – acc mpl, **ὁ**; **τῶν** – gen mpl, **ὁ**. **Глаголи**: **ἄγουσιν(v)** – 3pl ind praes act, ἀγω *duco, водити*; **ἀμαρτάνουσιν(v)** – 3pl ind praes act, ἀμαρτάνω *erro,*

γρησῖμι; ἀναγιγνώσκομεν – 1pl ind praes act, ἀναγιγνώσκω *lego*, *читаму*; δεῖ – 3sg ind praes act, δεῖ *oportet*, *потребно је, треба*; διδάσκει – 3sg ind praes act, διδάσκω *doceo*, *подучавам*; εἶναι – inf praes act, εἶμι *sum*, *бити*; ἐστί(ν) – 3sg ind praes act, εἶμι *sum*, *бити*; ἦν – 3sg ind ipf act, εἶμι *sum*, *бити*; ἦσαν – 3pl indf ipf act, εἶμι *sum*, *бити*; λέγουσιν(ν) – 3pl ind praes act, λέγω *appello*, *звати*, *називати*; στέργομεν – 1pl ind praes act, στέργω *amo*, *вољети*, *љубити*. Предлози: εἰς – + acc, *in*, *y*; ἐν – + dat, *in*, *y*; μετὰ – + gen, *cum*, *ca*, *y*; μετὰ – + acc, *post*, *након*. Везници: καί – *et*, *-que*, *u*; ὅτι – acc + inf, *da*; ὅσπερ – (*vel*)*ut*, *као*, *попут*. Речце: οὐ(χ) – *non*.

T r a n s l a t i o: **i.** *Romāni erant bona spe freti et post pugnam apud Cannas (pugnam, cladem Cannensem).* **ii.** *Homīnem ingrātum non amāmus.* **iii.** *Libertas felicitas est.* **iv.** *Carbōnem aurum atrum appellant.* **v.** *Imprudentes spes velut duces māli ad perniciem ducunt.* **vi.** *Provinciārum praefectos scientia praeditos esse oportet.* **vii.** *Dura erat miserōrum servōrum vita.* **viii.** *Cum delectatiōne lepīda Anacreontis carmīna legimus. (Delectāmur lepīda Anacreontis carmīna legendo.)* **ix.** *(Ille) antīquus philōsophus docet homīnes nolentes, non volentes errare.*

П р е в о д: **1.** Римљани су били пуни наде и након битке у Кани (канске битке). **2.** Не волимо незахвалног човјека. **3.** Слобода је срећа. **4.** Угаљ називају црним златом. **5.** Неразумне наде воде у пропаст попут лоших војсковођа. **6.** Треба да владари земаља буду учени. **7.** Тежак је био живот биједних робова. **8.** Са уживањем читамо миле Анакреонтове pjesме. (Уживамо читајући миле Анакреонтове pjesме.) **9.** Древни филозоф подучава да људи греше нерадо, а не радо.

ВЈЕЖБА II. Μετάφραζε: **i.** *Servītus hominībus odiōsa est.* **ii.** *Scientia homīnes vanā superstitiōne liberat.* **iii.** *In patriae pericūlo cives non dormiunt.* **iv.** *Hostes inhumānos merīto puniunt.* **v.** *Animalia in terrā & in mari vivunt.* **vi.** *Pylādes & Orestes verae amicitiae exemplaria sunt.* **vii.** *Dalmātae Romanōrum hostes erant.* **viii.** *Diligentibus discipūlis elementa linguae Latīnae facilia sunt.*

А н а л и з а: Именице: *amicitia* – φιλία; *animal* – ζῷον; *civis* – πολίτης; *Dalmātae* – Δαλμάτης; *diligens* – σπουδαίος; *discipūlus* – μαθητής; *elementum* – στοιχεῖον; *exemplar* – παράδειγμα; *homo* – ἄνθρωπος; *hostis* – πολέμιος; *lingua* – γλώττᾱ; *mare* – θάλαττᾱ; *Orestes* – Ὀρέστης; *patria* – πατρίς; *pericūlum* – κίνδυνος; *Pylādes* – Πυλάδης; *Romānus* – Ῥωμαῖος; *scientia* – ἐπιστήμη; *servītus* – δουλειᾱ; *superstitio* – δεισδαιμονία; *terra* – γῆ. Пријдеви: *facilis* – ῥάδιος; *inhumānus* – ἀπάνθρωπος; *Latīnus* – Ῥωμαῖκος; *odiōsus* – ἐχθρός; *vanus* – μάταιος; *verus* – ἀληθινός. Глаголи: *dormio* – καθεύδω; *libero* – ἀπαλλάττω, λύω; *punio* – κολάζω; *sum* – εἶμι; *vivo* – βίον διάγω. Предлози: *merito* – εἰκότως. Предлози: *in* – ἐν, κατὰ. Везници: *et* – καί. Речце: *non* – οὐ.

М е τ ἄ φ ρ α σ ῖ ς: **α** Ἦ δουλειᾱ τοῖς ἀνθρώποις ἐχθρᾱ ἐστίν. (Π ο j a в e : *енκλιζа*, у ἐχθρᾱ ἐστίν.) **β** Ἦ ἐπιστήμη τοῖς ἀνθρώποις τῆς ματαιᾱς δεισδαιμονίας ἀπαλλάττει (λύει). (Π ο j a в e : *генитив одвајања* (*genitīvus separatiōnis*), у τῆς ματαιᾱς δεισδαιμονίας.) **γ** Ἐν τῷ τῆς πατρίδος κινδύνῳ οἱ πολῖται οὐ καθεύδουσιν. (Π ο j a в e : *објектни генитив*, у ἐν τῷ τῆς πατρίδος κινδύνῳ.) **δ** Τοῖς ἀπάνθρωποις πολεμίοις εἰκότως κολάζομεν. **ε** Τὰ ζῷᾱ βίον διάγει κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλαττᾱν. (Ποjаве: *конгруенција* nom npl ca 3sg (τὰ ζῷᾱ трέχει), у τὰ ζῷᾱ βίον διάγει; *парафраза* грч. κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλαττᾱν, тј. лат. *in terrā & in mari* (= *terrā marique*)). **ς** Πυλάδης καὶ Ὀρέστης παραδειγματᾱ τῆς ἀληθινῆς φιλίας εἰσίν (ἐστόν). (Π ο j a в e : *именски предикат*, у παραδειγματᾱ τῆς ἀληθινῆς φιλίας εἰσίν (ἐστόν), у којем у грчком обично не стоји члан; *енκλιζа*, у φιλίας εἰσίν (ἐστόν).) **ς** Οἱ Δαλμάται τῶν Ῥωμαῖων πολέμοι (τοῖς Ῥωμαῖοις πολέμοι) ἦσαν. **η** Τοῖς σπουδαίοις μαθηταῖς τὰ τῆς Ῥωμαικῆς γλώττης στοιχεῖα ῥάδιᾱ ἐστίν. (Π ο j a в e : *конгруенција* nom npl ca 3sg (τὰ ζῷᾱ трέχει), у τὰ τῆς Ῥωμαικῆς γλώττης στοιχεῖᾱ ἐστίν.)

ВЈЕЖБА III. Μετάφραζε: **i.** *Graecia, Romam scientiā supēras.* **ii.** *Issa nautārum patria est.* **iii.** *Historia lux veritātis est.* **iv.** *Graecōrum coloniae in litōre Dalmatiae erant.* **v.** *Mel in ore, fel in corde.*

А н а л и з а: Именице: *colonia* – ἀποικία; *cor* – καρδία, θυμός; *Dalmatia* – Δαλματία; *fel* – χολή; *Graecia* – Ἑλλάς; *Graecus* – Ἑλλήν; *historia* – ἱστορία; *Issa* – Ἴσοᾱ; *litus* – ἀκτὴ; *lux* – φῶς; *mel* – μέλι; *nauta* – ναυτής; *os* – στόμα; *patria* – πατρίς; *Roma* – Ῥώμη; *scientia* – ἐπιστήμη; *veritas* – ἀλήθειᾱ. Глаголи: *sum* – εἶμι; *supēro* – ὑπερέχω. Предлози: *in* – ἐν.

М е τ ἄ φ ρ α σ ῖ ς: **α** Ὡ Ἑλλάς, τῇ ἐπιστήμῃ τῆς Ῥώμης ὑπερέχεις. (Π ο j a в e : *рекция* грч. гл. ὑπερέχω (+gen & dat) која се разликује од рекције лат. гл. *supēro* (+acc & abl).) **β** Ἦ Ἴσοᾱ τῶν ναυτῶν πατρίς ἐστίν. (Π ο j a в e

e : *именски предикат*, у τῶν ναυτῶν πατρίς ἐστίν, у којем у грчком обично не стоји члан; *енклиза*, у πατρίς ἐστίν) γ´ Ἡ ἱστορίᾳ φῶς τῆς ἀληθείας ἐστίν. (Π ο j а в e : *именски предикат*, у φῶς τῆς ἀληθείας ἐστίν, у којем у грчком обично не стоји члан; *ορτοτοναције енκλιτικε*, у ἀληθείας ἐστίν.) δ´ Αἱ τῶν Ἑλλήνων ἀποικίαι ἐν ἀκτῇ τῆς Δαλματίας εἰσίν. (Π ο j а в a : *ορτοτοναција енκλιτικε*, у Δαλματίας εἰσίν.) ε´ Τὸ μὲν μέλι ἐν τῷ στόματι, ἡ δὲ χολή ἐν τῇ καρδίᾳ (ἐν τῷ θυμῷ).

ВЈЕЖБА IV. Μετάφραζε: **i.** *Patria est commūnis mater omnium civium.* **ii.** *Dies juventūtis similes sunt diēbus veris.* **iii.** *Consules erant duces militum.* **iv.** *Fortem virum pericūla non terrent.* **v.** *Frigus fructibus nocet.*

А н а л и з а : *Именице*: *civis* – πολίτης; *consul* – ὕπατος; *dies* – ἡμέρᾱ; *dux militum* – στρατηγός; *frigus* – κρυμός; *fructus* – καρπός; *juventus* – νεότης; *mater* – μήτηρ; *miles*, *v. dux militum*; *patria* – πατρίς; *pericūlum* – κίνδυνος; *ver* – ἔαρ; *vir* – ἄνθρωπος. *Придјеви*: *commūnis* – κοινός; *fortis* – ἀνδρείος; *omnis* – πᾶς; *similis* – ὅμοιος (ὁμοίος). *Глаголи*: *sum* – εἰμι; *noceo* – βλάπτω; *terreo* – тарάπτω. *Речце*: *non* – οὐ.

М е т ᾶ φ ρ α σ ῖ ς : α´ Ἡ πατρίς ἐστίν κοινὴ μήτηρ πάντων τῶν πολιτῶν. (Π ο j а в e : *енκλιза*, у πατρίς ἐστίν; *именски предикат*, у κοινὴ μήτηρ πάντων τῶν πολιτῶν ἐστίν, у којем у грчком обично не стоји члан.) β´ Αἱ τῆς νεότητος ἡμέραι ὅμοιαι (ὁμοίαι) εἰσίν ταῖς τοῦ ἔαρος ἡμέραις. (Π ο j а в e : *енκλιза*, у ὅμοιαι (ὁμοίαι) εἰσίν.) γ´ Οἱ ὕπατοί ἦσαν στρατηγοί. (Π ο j а в e : *именски предикат*, у ἦσαν στρατηγοί, у којем у грчком обично не стоји члан.) δ´ Τὸν ἀνδρείον ἄνθρωπον οὐ тарάπτουσι οἱ κίνδυνοί. ε´ Ὁ κρυμός τοῖς καρποῖς βλάπτει.

ВЈЕЖБА κς´. Αναλίζирај и преведи: α´ Μιλιτιάδην σωτήρᾱ τῆς Ἑλλάδος ὀνομάζουσιν. β´ Ὡ τῆς πατρίδος σῶτερ, οἱ πολῖταιί χαίρουσι τῇ ἐλευθερίᾳ. γ´ Οἱ ῥήτορες τὴν ἀλήθειαν λέγοντες τοῖς πολίταις σωτηρίαν παρέχουσιν. δ´ Ἡ μὲν σωφροσύνη ἀνθρώποις, ἡ δὲ ὀργὴ τοῖς θηροῖς πρέπει. ε´ Παρὰ τοῖς παλαιοῖς δήμοις ὁ ἄλς σύμβολον ἦν ξενιάς. ς´ Οἱ πατέρες τοὺς υἱοὺς τῶν κακῶν ἀνθρώπων ἀποτρέπουσιν. ζ´ Αἱ Μοῦσαι θυγατέρες ἦσαν Διὸς καὶ Μνημοσύνης. η´ Ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη σὺν τοῖς ἄλλοις ἀστράσιν ἐν αἰθέρῳ λάμπουσιν. θ´ Χεῖρ χεῖρᾱ νίπτει.

Г р а д и в о : промјена именица *r-* и *l-*основа без превоја (GGJ, §146-147).

Π ο j а в e : 1. *два акузатива*, тј. акузатив објекта са акизативом предиката, у μιλιτιάδην σωτήρᾱ τῆς Ἑλλάδος ὀνομάζουσιν, што се на латински преводи такође помоћу два акузатива (*Militiādem Graeciae servatōrem appellat*) а на српски помоћу акузатива и инструментала (*Μιλιτιјада зову спаситељем Грчке*); 2. *рецивија* грч. гл. χαίρω (+dat) и срп. *радовати се* (+dat) која се разликује од рецивије лат. гл. *laetor* (+abl) и срп. гл. одврати (+acc od +gen) која се разликује од рецивије лат. гл. *averto* (+acc a +abl).

А н а л и з а : *Именице* : *αἰθέρι* – dat fsg, αιθήρ *aether, etar*; *ἀλήθειαν* – acc fsg, ἀλήθειᾱ *veritas, istina*; *ἄλς* – nom msg, ἄλς *sal, co*; *ἀνθρώποις* – dat mpl, ἄνθρωπος *homo, vir, човјек*; *ἀνθρώπων* – gen mpl, ἄνθρωπος *homo, vir, човјек*; *ἀστράσιν* – dat mpl, ἀστήρ *astrum, збијезда*; *δήμοις* – dat mpl, δήμος *dēmos, народ*; *Διὸς* – gen msg, Ζεὺς *Juppiter, Зевс*; *Ἑλλάδος* – gen fsg, Ἑλλάς *Graecia, Грчка*; *ἐλευθερίᾳ* – dat fsg, ἐλευθεριᾱ *libertas, слобода*; *ἥλιος* – nom msg, ἥλιος *sol, сунце*; *θηροῖς* – dat mpl, θήρ *belua, животиња*; *θυγατέρες* – nom fpl, θυγάτηρ *filia, кћи*; *Μιλιτιάδην* – acc msg, Μιλιτιάδης *Militiādes, Μιλιτιјаd*; *Μνημοσύνης* – gen fsg, Μνημοσύνη *Mnemosyne, Μнемосина*; *Μοῦσαι* – nom fpl, Μοῦσα *Musa, муза*; *ξενιάς* – gen fsg, ξενιᾱ *hospitium, гостолубивост*; *ὀργή* – nom fsg, ὀργή *iracundia, срмда, гњев*; *πατέρες* – nom mpl, πατήρ *pater, отац*; *πατρίδος* – gen fsg, πατρίς *patria, отацбина, домоваина*; *πολίται* – nom mpl, πολίτης *civis, грађанин*; *πολίταις* – dat mpl, πολίτης *civis, грађанин*; *ῥήτορες* – nom mpl, ῥήτωρ *orator, бесједник*; *σελήνη* – nom fsg, σελήνη *luna, мјесец*; *σύμβολον* – nom nsg, σύμβολον *signum, знак*; *σῶτερ* – voc msg, σωτήρ *servator, salvator, спасилац, спаситељ*; *σωτήρᾱ* – acc msg, σωτήρ *servator, спаситељ*; *σωτηρίαν* – acc fsg, σωτηριᾱ *salus, спас*; *σωφροσύνη* – nom fsg, σωφροσύνη *prudētia, разборитост*; *υἱοὺς* – acc mpl, υἱός *filius, pl libēri, син*; *χεῖρ* – nom fsg, χεῖρ *manus, рука*; *χεῖρᾱ* – acc fsg, χεῖρ *manus, рука*. *Придјеви*: *ἄλλοις* – dat mpl, ἄλλος *alius, други*; *κακῶν* – gen mpl, κακός *mālus, зао, лош*; *παλαιοῖς* – dat mpl, παλαιός *antiquus, vetus, стар, древан*. *Члан*: *αἱ* – nom fpl, ἡ; *ἡ* – nom fsg, ἡ; *ὁ* – nom msg, ὁ; *οἱ* – nom mpl, οἱ; *τῇ* – dat fsg, ἡ; *τήν* – acc fsg, ἡ; *τῆς* – gen fsg, ἡ; *τοῖς* – dat mpl, ὁ; *τοὺς* – acc mpl, ὁ; *τῶν* – gen mpl, ὁ. *Глаголи*: *ἀποτρέπουσι(v)* – 3pl ind pres act, ἀποτρέπω *averto, одврати*; *ἦν* –

3sg ipf act, εἰμι *sum*, *бити*; ἦσαν – 3pl ipf act, εἰμι *sum*, *бити*; λάμπουσι(v) – 3pl ind praes act, λάμπω *niteo*, *свијетлити*, *свијати*; λέγοντες – nom mpl pt praes act, λέγω *dico*, *говорити*, *казивати*; νίπτει – 3sg ind praes act, νίπτω *lauo*, *прати*; ὀνομάζουσι(v) – 3pl ind praes act, ὀνομάζω *appello*, *звати*, *називати*; παρέχουσι(v) – 3pl ind praes act, παρέχω *praebeo*, *давати*, *пружати*; πρέπει – 3sg ind praes act, πρέπει *decet*, *доликовати*; χαιρούσι(v) – 3pl ind praes act, χαιρῶ *laetor*, *радовати се*. Предлози: ἐν – + dat, *in*, *y*; παρά – + dat, *apud*, *код*; οὖν – + dat, *cum*, *са*. Везници: καί – *et*, *-que*, *и*. Узвици: ὦ – *o*, *о*. Речце: μὲν ... δὲ – *o ... vero*, (*o ...*) *a*.

T r a n s l a t i o : **i.** Militiādem Graeciae servatōrem appellant. **ii.** O patriae servātor, cives libertate laetantur. **iii.** Oratōres veritatem dicentes salutem civibus praebent. **iv.** Prudentia decet hominibus, iracundia vero beluis. **v.** Sal antiquos apud p̄r̄p̄ulos hospitii signum erat. **vi.** Patres liberos a hominibus malis avertunt. **vii.** Musae erant filiae Jovis Mnemosynesque. **viii.** Sol & luna in aethere cum aliis astris nitent. **ix.** Manus manum lavat.

П р е в о д : **1.** Милитијада зову спаситељем Грчке. **2.** О спаситељу отаџбине, грађани се радују слободи. **3.** Бесједници који казивају истину грађанима пружају спас. **4.** Разборитост доликује људима, а срџба животиња. **5.** Код древних народа со је била знак гостољубивости. **6.** Очеви одвртају синове од лоших људи. **7.** Музе су биле кћери Зевса и Мнемосине (Зевсове и Мнемосинине кћери). **8.** Сунце и мјесец свијетле у етру са другим звијездама. **9.** Рука руку мије.

ВЈЕЖБА κζ'. Анализирај и преведи: **α'** Ὁ ἀήρ ἀναγκαῖός ἐστί καὶ τοῖς ἀνθρώποις καὶ τοῖς ζῴοις. **β'** Τὸν μὲν χρυσοῦν ἐν πυρὶ βασανίζομεν, τὸν δὲ φίλον ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαγιγνώσκομεν. **γ'** Φῶρ ἐπιγιγνώσκει φῶρᾶ. **δ'** Ἴερος οἱ ἀγροὶ θάλλουσι. **ε'** Τὸ πῦρ τοῖς ἀνθρώποις ὠφελείᾳς τε καὶ βλάβᾳς παρέχει.

П о ј а в е : *енклизу*, у ἀναγκαῖός ἐστί; *генитив времена* (*genitivus temporis*), у Ἴερος, који се на латински преводи помоћу аблатива времена (*vere*), прилога или прилошке конструкције а на српски помоћу прилога или предлошке конструкције (*у прољеће*).

А н а л и з а : Именице: ἀγροὶ – nom mpl, ἀγρός *ager*, *поље*, *њива*; ἀήρ – nom msg, ἀήρ *aer*, *ваздух*; ἀνθρώποις – dat mpl, ἄνθρωπος *homo*, *vir*, *човјек*; ἀτυχίαις – dat fpl, ἀτυχία *res adversae*, *infortunium*, *calamitas*, *несрећа*, *невоља*; βλάβᾳς – acc fpl, βλάβη *noxa*, *штета*; Ἴερος – gen nsg, Ἴερ *ver*, *прољеће*; ζῴοις – dat npl, ζῶον *animal*, *животиња*; πῦρ – nom nsg, πῦρ *ignis*, *ватра*; πυρὶ – dat nsg, πῦρ *ignis*, *ватра*; φίλον – acc msg, φίλος *amicus*, *пријатељ*; φῶρ – nom msg, φῶρ *fur*, *лопов*; φῶρᾶ – acc msg, φῶρ *fur*, *лопов*; χρυσοῦν – acc msg, χρυσοῦς *aurum*, *злато*; ὠφελείᾳς – acc fpl, ὠφέλειᾶ *emolumentum*, *usus*, *корист*. Пријеве: ἀναγκαῖός – nom msg, ἀναγκαῖος *necessarius*, *потребан*. Члан: ὁ – nom msg, *о*; οἱ – nom mpl, *о*; ταῖς – dat fpl, *и*; τὸ – nom nsg, *то*; τοῖς – dat mpl, *о*; τοῖς – dat npl, *то*; τὸν – acc msg, *о*. Глаголи: βασανίζομεν – 1pl ind praes act, βασανίζω *probo*, *кушати*; διαγιγνώσκομεν – 1pl ind praes act, διαγιγνώσκω *cerno*, *распознавати*, *препознавати*; ἐπιγιγνώσκει – 3sg ind praes act, ἐπιγιγνώσκω *cognosco*, *распознавати*, *препознавати*; ἐστί(v) – 3 sg ind praes act, εἰμι *sum*, *бити*; θάλλουσι(v) – 3pl ind praes act, θάλλω *floreo*, *цвјетати*; παρέχει – 3sg ind praes act, παρέχω *praebeo*, *давати*, *пружати*. Предлози: ἐν – + dat, *in*, *y*. Везници: καί – *et*, *-que*, *и*; μὲν ... δὲ – *o ... vero*, (*o ...*) *a*; τε – *et*, *-que*, *и*.

T r a n s l a t i o : **i.** Aër & hominibus & animalibus necessarius est. **ii.** Aurum in igni probamus, amicum vero in rebus adversis cognoscimus. **iii.** Fur furem cognoscit. **iv.** Vere campi florent. **v.** Ignis hominibus & usus & noxas praebet (& usui est & nocet).

П р е в о д : **1.** Ваздух је потребан и људима и животињама. **2.** Злато кушамо у ватри, а пријатеља познајемо у невољи. **3.** Лопов препознаје лопова. **4.** У прољеће поља цвјетају. **5.** Ватра људима пружа и корист и штету (и користи и штети).

ВЈЕЖБА κη'. Анализирај и преведи: **α'** Ἡρόδοτος πατήρ τῆς ἱστορίᾳς νομίζεται. **β'** Ἡ τῶν θυγατέρων ἀρετὴ ἐστὶ δόξᾳ πατρὸς καὶ μητρός. **γ'** Οἱ ἀγαθοὶ παῖδες θεραπεύουσι τὸν πατέρᾳ καὶ τὴν μητέρᾳ. **δ'** Οἱ Πυθαγορικοὶ λέγουσιν, ὅτι οἱ ἀστέρες εἰσὶ θεοὶ. **ε'** Персеφὼν θυγάτηρ ἦν Δήμητρος.

Г р а д и в о : промјена именица *r*-основа са превојем (GGJ, §148–152).

П о ј а в е : *два номинатива*, у Ἡρόδοτος πατήρ τῆς ἱστορίᾳς νομίζεται, што се на латински такође преводи помоћу два номинатива (*Herodotus pater putatur*) а на српски помоћу номинатива и инструментала (*Херодот се сматра оцем*); *енклиза*, у ἀρετὴ ἐστὶ; *ортотонација енклитике*, у ἀστέρες εἰσὶν; *изрчна реченица* ὅτι οἱ

ἀστέρες εἰσὶ θεοί, која се на срп. преводи такође изричном реченицом (да су звијезде богови) а на латински акузативом са инфинитивом (*stellas deos esse*).

А н а л и з а : Именице: **ἀρετή** – nom fsg, ἀρετή *virtus*, врлина; **ἀστέρες** – nom mpl, ἀστήρ *stella*, звијезда; **Δήμητρος** – gen fsg, Δημήτηρ *Ceres*, Деметра; **δόξα** – nom fsg, δόξα *fama, gloria, laus, слава, чυβєньє, слава*; **Ἡρόδοτος** – nom msg, Ἡρόδοτος *Herodōtus*, Херодот; **θεοί** – nom mpl, θεός *deus*, бог; **θυγάτηρ** – nom fsg, θυγάτηρ *filia*, кћи; **θυγατέρων** – gen fpl, θυγάτηρ *filia*, кћи; **ἱστορίᾱς** – gen fsg, ἱστορίᾱ *historia*, историја; **μητέρα** – acc fsg, μήτηρ *mater*, мајка; **μητρός** – gen fsg, μήτηρ *mater*, мајка; **παῖδες** – nom mpl, παῖδες *filius, filia*, pl *libēri*, син, кћи, pl *djeца*; **πατέρᾱ** – acc msg, πατήρ *pater*, отац; **πατήρ** – nom msg, πατήρ *pater*, отац; **πατρός** – gen msg, πατήρ *pater*, отац; **Περσεφόνη** – nom fsg, Περσεφόνη *Proserpina*, Персефона. Пријеве: **ἀγαθοί** – nom mpl, ἀγαθός *bonus*, добар; **Πυθαγορικοί** – nom mpl, Πυθαγορικός *Pythagoricus*. Члан: **ἡ** – nom fsg, ἡ; **οἱ** – nom mpl, οἱ; **τήν** – acc fsg, ἡ; **τής** – gen fsg, ἡ; **τόν** – acc msg, ὁ; **τῶν** – gen fpl, ἡ. Глаголи: **εἰσὶ(v)** – 3pl ind praes act, εἰμί *sum*, *bitиu*; **ἐστί(v)** – 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *bitиu*; **θεραπεύουσι(v)** – 3pl ind praes act, **θεραπεύω** *colo*, *поштовати*; **ἦν** – 3sg ind ipf act, εἰμί *sum*, *bitиu*; **λέγουσι(v)** – 3pl ind praes act, **λέγω** *dico*, *говорити*, *казивати*, *казати*; **νομίζεται** – 3sg in praes mp, **νομίζω** *puto*, *смапрати*. Везници: **καὶ** – *et, -que, и*; **οὔτι** – acc + inf, *да*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Herodōtus pater historiae putātur.* **ii.** *Filiārum virtus laus est patris matrisque.* **iii.** *Libēri boni patrem & matrem colunt.* **iv.** *Pythagorici stellas deos esse dicunt.* **v.** *Proserpina Cerēris filia erat.*

П р е в о д : **1.** Херодот се сматра оцем историје. **2.** Врлина кћери је хвала оца и мајке (очева и мајчина хвала). **3.** Добра дјеца поштују оца и мајку. **4.** Питагорејци кажу да су звијезде богови. **5.** Персефона је била кћи Деметре (Деметрина кћи).

ВЈЕЖБА V. Μετάρραξε: **i.** *Patriae libenter vitam donāmus.* **ii.** *Magistrae puellis fabūlas narrant.* **iii.** *Liber pōpūlus in libēra patria est.* **iv.** *Misēra erat vita servōrum Romanōrum.* **v.** *Graeci erant magistri Romanōrum.* **vi.** *Legimus librum Cicerōnis de claris oratoribus.* **vii.** *Verba sapientis viri prudentia sunt.*

А н а л и з а : Именице: **Cicēro** – Кикέρων; **fabūla** – мύθος; **Graecus** – Ἕλλην; **liber** – βίβλος; **magister** – διδάσκαλος (ὁ); **magistra** – διδάσκαλος (ἡ); **orātor** – ῥήτωρ; **patria** – πατρίς; **pōpūlus** – δήμος; **puella** – παῖς (ἡ); **Romānus** – Ῥωμαῖος; **servus** – δούλος; **verbum** – λόγος; **vir** – ἄνθρωπος; **vita** – βίος. Пријеве: **clarus** – ἐνδοξος; **liber** – ἐλεύθερος; **miser** – τάλας; **prudens** – σόφρων; **Romānus** – Ῥωμαϊκός; **sapiens** – σοφός. Глаголи: **dono** – παρέχω; **lego** – ἀναγινώσκω; **narro** – λέγω; **sum** – εἰμί. Прилози: **libenter** – ἐκόν. Предлози: **in** – ἐν.

Μ ε τ ά φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Ἐκόντες τῇ πατρίδι βίον παρέχομεν. **β'** Αἱ διδάσκαλοι ταῖς παιδοὶ μύθους λέγουσιν. **γ'** Ὁ δήμος ἐλεύθερός ἐστίν ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ πατρίδι. (Π ο j а в е : *енκлиза*, у ἐλεύθερός ἐστίν.) **δ'** Τάλας ἦν ὁ τῶν Ῥωμαϊκῶν δούλων βίος. **ε'** Οἱ Ἕλληνες διδάσκαλοι τῶν Ῥωμαίων ἦσαν. (Π ο j а в е : *именички предикат*, у διδάσκαλοι τῶν Ῥωμαίων ἦσαν, у којем у грчком обично не стоји члан.) **ς'** Ἀναγινώσκομεν τὴν βίβλον τὴν τοῦ Κικέρωνος περὶ τῶν ἐνδόξων ῥητόρων. **ζ'** Οἱ τοῦ σοφοῦ λόγοι σόφρονές εἰσιν. (Π ο j а в е : *супстантивизација*, у грч. τοῦ σοφοῦ, тј. лат. *sapientis viri*; *енклиза*, у σόφρονές εἰσιν.)

ВЈЕЖБА VI. Μετάρραξε: **i.** *Cum sapienti viro libenter disserimus.* **ii.** *Graecia claros poētas habet.* **iii.** *Duci perīto milītes libenter vitam committunt.* **iv.** *Medīci scientia corpus aegrōti sanat.* **v.** *Phoenīces olim domīni marium erant.* **vi.** *Commūni labōre potestātem patriae augēmus.* **vii.** *Sociētas homīnum paupērum cum divitibus rara est.*

А н а л и з а : Именице: **corpus** – σῶμα; **domīnus** – κύριος; **dux** – στρατηγός; **Graecia** – Ἑλλάς; **homo** – ἄνθρωπος; **labor** – πόνος; **mare** – θάλαττα; **patria** – πατρίς; **Phoenix** – Φοῖνιξ; **poēta** – ποιητής; **potestas** – ἐξουσία; **sociētas** – εταιρεία; **vir** – ἄνθρωπος; **vita** – βίος. Пријеве: **aegrōtus** – ἄρρωστος; **clarus** – ἐνδοξος; **commūnis** – κοινός; **dives** – πλούσιος; **pauper** – πένης; **perītus** – ἐμπειρος; **rarus** – σπάνιος; **sapiens** – σοφός. Глаголи: **augeo** – αὐξάνω; **committo** – ἐπιτρέπω; **dissēro** – διαλέγομαι; **habeo** – ἔχω; **sano** – ὑγιάζω; **sum** – εἰμί. Прилози: **libenter** – ἐκόν; **olim** – пάλαι. Предлози: **cum** – сὺν.

Μετὰ φρασίς : α' Τῷ σοφῷ ἐκόντες διαλεγόμεθα. (Ποῖα βε : *рекиџа* грч. гл. διαλέγομαι (+dat) koja se разликује од рекиџе лат. гл. *dissēro* (cum +abl); *супстантивизација* грч. τῷ σοφῷ, тј. лат. *cum sapienti viro*.) β' Ἦ Ἑλλάς τοὺς ἐνδόξους ποιητὰς ἔχει. γ' Οἱ στρατιῶται τῷ ἐμπείρῳ στρατηγῷ ἐκόντες βίον ἐπιτρέπουσιν. δ' Ἦ τοῦ ἱατροῦ τέχνη (Ἦ ἱατρικὴ τέχνη) τὸ τοῦ ἀρρώστου σώμα ὑγιαίνει. ε' Οἱ Φοίνικες πάσαι τῶν θαλαττῶν κύριοι ἦσαν. (Ποῖα βε : *именички предикат*, у τῶν θαλαττῶν κύριοι ἦσαν, у којем у грчком обично не стоји члан.) ς' Τῷ πόνῳ τῷ κοινῷ ἐξουσιᾶν τῆς πατρίδος ἀξίανομεν. ζ' Ἦ τῶν πενήτων οὐκ πλουσιοῖς ἐταιρεία σπανία ἐστίν. (Ποῖα βε : *супстантивизација* грч. τῶν πενήτων, тј. лат. *homīnum paup̄rum; ортотонација енклитике*, σπανία ἐστίν.)

ВЈЕЖБА VII. Μετάφραζε: *DE NAUTIS. Nauta saepe cum procellis pugnat. Nautarum audaciam poetae laudant. Sidera noctu nautis viam indicant. De nautis fabulas narramus vitamque nautarum amamus.*

Анализа : Именице: *audacia* – τόλμᾶ; *fabulas* – μῦθος; *nauta* – ναύτης; *poeta* – ποιητής; *procella* – θυέλλᾶ; *sidus* – ἄστρον; *via* – ὁδός; *vita* – βίος. Глаголи: *amo* – στέργω; *indico* – ἐμφαίνω; *laudo* – ἐγκωμιάζω; *narro* – λέγω; *pugno cum* – μάχομαι πρὸς. Прилози: *noctu* – νύκτωρ, νυκτός; *saepe* – πολλάκις. Предлози: *cum*, *v. pugno cum*; *de* – περί. Везници: *-que* – καί.

Μετὰ φρασίς : ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΝΑΥΤΩΝ. Ὁ ναύτης πολλάκις πρὸς τὰς θυέλλας μάχεται. Τὴν τῶν ναυτῶν τόλμην ἐγκωμιάζουσιν οἱ ποιηταί. Νυκτὸς τὰ ἄστρα ναύταις τὴν ὁδὸν ἐμφαίνει. (Ποῖα βε : *genitivus tempora* (*genitivus temporis*; *конгруенција* nom npl ca 3sg (τὰ ζῶα τρέχει), у τὰ ἄστρα ἐμφαίνει.) Τοὺς περί τῶν ναυτῶν μῦθους λέγομεν καὶ τὸν τῶν ναυτῶν βίον στέργομεν.

ВЈЕЖБА 6. Μετάφραζε: **1.** Спасителю отаџбине исказују се многе части. **2.** Војници се боре храброшћу, војсковође умом. **3.** Персијанци жртвују сунцу, мјесецу и ватри. **4.** Ружно је робовати сну и стомаку. **5.** Етиопљани су црни. **6.** И животиње се сјећају добротинитеља. **7.** Радо слушамо ријеч пријатељевоу. **8.** Дужност је очева и мајки да добро одгајају синове и кћерке. **9.** Вукови су грабежљиви.

Анализа : Именице: *ватра* – πῦρ; *војник* – στρατιώτης; *војсковођа* – ἡγεμών; *вук* – λύκος; *добротинитељ* – εὐεργέτης; *Етиопљанин* – Αἰθίοψ; *кћерка* – θυγάτηρ; *мајка* – μήτηρ; *мјесеца* – σελήνη; *отац* – πατήρ; *отаџбина* – πατρίς; *персијанац* – Πέρσης; *пријатељ* – φίλος; *ријеч* – λόγος; *сан* – ὕπνος; *син* – υἱός; *спасител* – σωτήρ; *стомак* – γαστήρ; *сунца* – ἥλιος; *ум* – νοῦς (βουλή); *храброст* – ἀνδρεία; *част* – τιμή; *животиња* – ζῷον. Придјеви: *грабежљив* – ἄρπαξ; *мног* – πολύς; *ружан* – αἰσχρός; *црни* – μέλας. Глаголи: *бити* – εἰμί; *борити се* – μάχομαι; *жртвовати* – θύω; *исказивати* – ἀπονέμω; *одгајати* – παιδεύω; *робовати* – δουλεύω; *сјећати се* – μνήμων εἰμί; *слушати* – πειθομαι. Прилози: *добро* – εὖ; *радо* – ἐκόν. Везници: *и* – καί.

Μετὰ φρασίς : α' Τῷ τῆς πατρίδος σωτήρῃ πολλὰ τιμὰ ἀπονέμονται. β' Οἱ μὲν στρατιῶται τῇ ἀνδρείᾳ, οἱ δ' ἡγεμόνες τῇ βουλῇ μάχονται. γ' Οἱ Πέρσαι τῷ ἡλίῳ καὶ τῇ σελήνῃ καὶ τῷ πυρὶ θύουσιν. δ' Αἰσχρὸν ἐστὶ δουλεύειν τῷ ὕπνῳ καὶ τῇ γαστρὶ. ε' Αἱ Αἰθίοπες μέλανές εἰσίν. (Ποῖα βε : *енклиза*, у μέλανές εἰσίν.) ς' Καὶ τὰ ζῶα μνήμονά ἐστὶ τῶν εὐεργετῶν. (Ποῖα βε : *конгруенција* nom npl ca 3sg (τὰ ζῶα τρέχει), у μνήμονά ἐστὶ; παραφραза грч. μνήμονά ἐστὶ, тј. срп. *сјећају се*.) ζ' Ἐκόντες πειθόμεθα τῷ τοῦ φίλου λόγῳ. (Ποῖα βε : *парафраза* грч. ἐκόντες πειθόμεθα, тј. срп. *радо слушамо*; *рекиџа* грч. гл. πειθομαι (+dat) koja se разликује од рекиџе срп. гл. *слушати* (+acc).) η' Ἔστι πατέρων τε καὶ μητέρων εὖ παιδεύειν τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας. (Ποῖα βε : *ортотонација енклитике* на почетку реченице, у ἔστι πατέρων; *парафраза* грч. ἔστι πατέρων τε καὶ μητέρων +inf (= лат. *patrum matrumque est +inf*), тј. срп. *дужност је очева и мајки да*.) θ' Οἱ λύκοι ἄρπαγές εἰσίν (Ποῖα βε : *енклиза*, ἄρπαγές εἰσίν.)

Именице

ἄγγελος	ἀχαριστιᾶ	ἐνιαυτός
ἄγρός	βάσανος	Ἐπαμεινώνδᾱς
ἄγών	βασιλειᾶ	ἐπιληψιᾶ
ἀδελφός	βιᾶ	ἐπιστήμη
ἀδικιᾶ	βιβλος	ἐπωνυμιᾶ
ἀετός	βίος	ἐργασιᾶ
ἀηδών	βλάβη	ἐργάται
ἄηρ	Βοιωτιᾶ	ἔργον
Ἀθηνᾶ	βορῶας	ἔρις
Ἀθῆναι	βωμός	Ἑρμῆς
Αἴγυπτος	γεωργός	εὐδαιμονιᾶ
Ἄιδης	γλαῦξ	εὐεξιᾶ
αιθήρ	γλώττιᾶ	εὐρετής
αἴξ	γνώμη	ἔχθρᾶ
Ἀκαδημεῖᾶ	γραφικῆ	ἔχθρός
ἀκόντιον	γυμνήτης	ἕως
ἀλήθειᾶ	δειλιᾶ	Ζεὺς
ἄλς	δελφίς	ζῶον
ἀμάρτημα	δένδρον	ἡγεμών
Ἀμοργός	δέρμα	ἡδονή
ἄμπελος	δημοκρατιᾶ	ἥλιος
Ἀνακρέων	Δημήτηρ	ἠλίξ
ἀνδρειᾶ	δήμος	Ἡρόδοτος
ἄνθρᾱξ	διδάσκαλος	ἠττιᾶ
ἄνθρωπος	δόξα	Ἡφαιστος
ἄντρον	δοῦλος	θάλαττα
Ἀπελλῆς	δῶρον	Θαλῆς
Ἄραψ	ἐγκράτειᾶ	θάνατος
ἀρετή	εἶδωλον	θεά
ἀρχή	εἰρήνη	θεός
ἄρχων	ἔλαιον	Θερμοπόλαι
ἄσπις	ἔλαφος	Θῆβαι
ἄστῆρ	ἐλευθεριᾶ	θήρ
ἄστρον	Ἑλευσίνιος	θησαυρός
Ἀττικῆ	Ἑλλάς	Θησεῖον
ἀτυχιᾶ	Ἑλλην	θρίξ
	ἐλπίς	θυγάτηρ

θυμός	μάχη	παρθένος
θύρᾱ	μελέτη	πατήρ
θύρᾱξ	μέσον	πατρὶς
ἰατρός	μέτωπον	πεδῖον
ἱερόν	μήτηρ	πεζός
Ἴλισσός	Μιλιτιάδης	πειθαρχία
ἵππος	Μίνως	πειρᾶ
ἱστορία	μνημείον	Πελοπίδᾱς
κακόν	Μνημοσύνη	πελταστής
κάλαμος	Μοῦσᾶ	πέλτη
κάματος	ναύτης	Πεπάρηθος
Κάνναϊ	νεανίας	Περσεφόνη
κανοῦν	νεβρός	πέτρᾱ
καρπός	Νείλος	πηγή
καρτεριά	νεκρός	πήρᾱ
κατακλυσμός	νεῦρον	πλοῦς
Κέλτης	νεώς	πλούτος
κίνδυνος	νήσος	ποιμήν
κνημὶς	νίκη	πολέμιος
Κνωσός	νόσος	πόλεμος
κόρᾱξ	νοῦς	πολίτης
κόρυς	νύξ	πόνος
κόσμος	ξενία	πόντος
κροκόδειλος	ὀδηγός	ποταμός
Κρόνος	ὀδός	πούς
κυβερνήτης	οἰκία	πράγμα
Κύκλωψ	οἶνος	προδότης
κωμωδία	ὄλεθρος	Πυλάδης
λαγώς	Ὅμηρος	πῦρ
Λακωνική	ὁμόνοια	ρήτωρ
Λεωνίδας	ὄνος	ρίζᾱ
λεώς	ὄπλᾱ	Ῥωμαῖος
λιμήν	ὄπλιτης	ρώμη
λόγος	ὄργη	σελήνη
λόγχη	Ὀρέστης	σίτος
λόφος	ὄρνις	Σκύθης
Λύκειον	ὄστοῦν	σοφία
λύκος	ὀφθαλμός	Σπάρτακος
λύπη	παιδείᾱ	Σπάρτη
μάθημα	παῖς	Σπαρτιάτης
μάχαιρᾱ	παλαιστρᾱ	σύμβολον

στοά
στρατηγός
στρατιά
στρατιώτης
σφενδόνη
σῶμᾶ
σωτήρ
σωτηριᾶ
σωφροσύνη
τέκνον
τελευτή
τέτιξ
τέχνη
τεχνίτης
τιμή
τόξον
τρόπος
τύχη

ὕγεια
ὔδωρ
υἰός
ὔλη
ὑπνος
φάρμακον
Φειδιᾶς
φιλεργιᾶ
φιλιᾶ
φίλος
φιλόσοφος
φόβος
φόρμιγξ
φροντίς
φυγή
φύλαξ
φυτόν

φῶρ
χαλινός
χάρις
χειμών
χείρ
χιτών
χορειᾶ
χόρτος
χρόνος
χρυσός
χώρᾶ
χωρισμός
ψυχή
ῥδή
ῥόν
ῥῶ
ῥφέλειᾶ

Придјеви

ἀγαθός
ἀθάνατος
αισχρός
ἄκρος
ἄκων
ἄλλος
ἀλλότριος
ἀναγκαῖος
ἀνδρείος
ἀνεξέταστος
ἄπᾶς
ἄφθονος
ἄφρων
ἄχαρις
ἄχρηστος
βιωτός
βόειος
δίδυμος
δίκαιος
ἕκαστος

ἐκάτερος
ἕκων
ἐλαφρός
ἐλεύθερος
ἐλεφάντινος
Ἑλληνικός
ἐνδοξος
ἐπιστήμων
εὐδαιμόνων
εὐελπίς
εὐκαρπος
εὐνους
θαυμαστός
ἴδιος
ἱερός
ἰσχυρός
Ἴωνικός
κακός
καλός
λινοῦς

λυπηρός
μακρός
μέλας
μεστός
μικρός
ὅμοιος
παλαιός
παντοδαπός
παραπλήσιος
πᾶς
πλέως
ποικίλος
πολιτικός
πονηρός
Πυθαγορικός
σκοτίνος
συχνός
τάλας
φθαρτός
φιλάνθρωπος

φίλος
χαλεπός
χαλκούς

χαρίεις
χήνειος
χρηστός

χωλός
ὠφέλιμος

Замјенице

ἐγώ
ἐμός

σός
τις

ὕμεις

Глаголи

ἀγάλλομαῖ
ἄγω
ἄδω
ἀλλάττω
ἀμαρτάνω
ἀναβαίνω
ἀναγιγνώσκω
ἀποθνήσκω
ἀποτρέπω
ἄρχω
βαδίζω
βασανίζω
βασιλεύω
βλάπτω
βλέπω
βουλεύω
γιγνώσκω
δεῖ
διαγιγνώσκω
διαφέρω
διδάσκω
ἐγκαλύπτω
ἐθέλω
εἶμι

ἐμφανίζω
ἐξέχω
ἐπιγιγνώσκω
ἔπομαῖ
ἐρχομαῖ
εὐρίσκω
ἔχω
ἦκω
θάλλω
θαυμάζω
θεραπεύω
θηρεύω
θύω
κατακλύζω
καταλείπω
καταλύω
καταπίπτω
κατασκευάζω
κλείω
κολάζω
λαμβάνω
λάμπω
λέγω
μανθάνω

νίπτω
νομίζω
ὀνομάζω
ὀρύττω
ὀφείλω
παραβάλλω
παρέχω
περιπέτομαῖ
πιστεύω
πλουτίζω
πολιτεύομαῖ
πρέπει
στέργω
στρατεύω
σφάλλω
σφύζω
τέρπω
τίκτω
τίλλω
τρέφω
φέρω
φεύγω
φροντίζω
φυλάττω
χαιρώ

Прилози

ἀεὶ
εἰκότως

ἔμπροσθεν
ἐπεὶ

ἤδη
μάλα

μόνον
ὁμοίως
ὄπισθεν
οὐδέποτε
πάλιν

πάνυ
πολλάκις
πῶς
σπουδαίως
τότε

τὸ τελευταῖον
ὑστερον
ὡς
ὥσπερ

Предлози

ἄνευ +gen
ἀντι +gen
ἀπό +gen
διά +acc
εἰς +dat
εἰς +acc

ἐκ +gen
ἐν +dat
ἐπί +dat
ἐπί +acc
μετά +gen
μετά +acc

παρά +dat
περι +gen
πρό +gen
πρός +dat,
πρός +acc
σύν +dat
ὑπέρ +gen

Везници

ἀλλά
γάρ
διό

ἕως
ἢ
καί

ὅτι
οὖν
οὔτε

Латинска лексика јесењег семестра

Именице

<i>amicitia</i>	<i>frigus</i>	<i>patria</i>
<i>amīcus</i>	<i>fructus</i>	<i>pericūlum</i>
<i>anīmal</i>	<i>Graecia</i>	<i>Phoenix</i>
<i>audacia</i>	<i>Graecus</i>	<i>poēta</i>
<i>bellum</i>	<i>historia</i>	<i>pōpūlus</i>
<i>bestia</i>	<i>homo</i>	<i>potestas</i>
<i>Cicēro</i>	<i>hostis</i>	<i>procella</i>
<i>civis</i>	<i>inimīcus</i>	<i>puella</i>
<i>colonia</i>	<i>Issa</i>	<i>puer</i>
<i>concordia</i>	<i>juventus</i>	<i>Pylādes</i>
<i>consilium</i>	<i>labor</i>	<i>Roma</i>
<i>consul</i>	<i>liber</i>	<i>Romānus</i>
<i>cor</i>	<i>libertas</i>	<i>scientia</i>
<i>corpus</i>	<i>lingua</i>	<i>servītus</i>
<i>Dalmātae</i>	<i>litus</i>	<i>servus</i>
<i>Dalmatia</i>	<i>lux</i>	<i>sidus</i>
<i>dies</i>	<i>magister</i>	<i>sociētas</i>
<i>diligens</i>	<i>magistra</i>	<i>superstitio</i>
<i>discipūlus</i>	<i>mare</i>	<i>terra</i>
<i>discordia</i>	<i>mater</i>	<i>ver</i>
<i>domīnus</i>	<i>medīcus</i>	<i>verbum</i>
<i>dux</i>	<i>mel</i>	<i>veritas</i>
<i>elementum</i>	<i>miles</i>	<i>via</i>
<i>exemplar</i>	<i>nauta</i>	<i>vicus</i>
<i>fabūlas</i>	<i>orātor</i>	<i>vir</i>
<i>fel</i>	<i>Orestes</i>	<i>vita</i>
	<i>ōs</i>	

Придјеви

<i>aeger</i>	<i>fortis</i>	<i>omnis</i>
<i>aegrōtus</i>	<i>inhumānus</i>	<i>pauper</i>
<i>bonus</i>	<i>Latīnus</i>	<i>perītus</i>
<i>clarus</i>	<i>liber</i>	<i>prudens</i>
<i>commūnis</i>	<i>miser</i>	<i>rarus</i>
<i>dives</i>	<i>necessarius</i>	<i>Romānus</i>
<i>facilis</i>	<i>odiōsus</i>	<i>sapiens</i>

similis

vanus

verus

Глаголи:

amo

edūco

pareo

augeo

habeo

pugno (cum)

committo

indīco

punio

delecto

laudo

sano

deleo

lego

sum

dissēro

libēro

supĕro

dono

narro

terreo

dormio

noceo

vivo

Прилози

libenter

noctu

saepe

merito

olim

Предлози

cum

de

in

Везници

autem

et

-que

Речце

non

Српска лексика јесењег семестра

Именице

<i>Ајант</i>	<i>кћерка</i>	<i>правда</i>
<i>Атена</i>	<i>књига</i>	<i>пријатељ</i>
<i>Атина</i>	<i>коза</i>	<i>пријатељство</i>
<i>Атињанин</i>	<i>кост</i>	<i>прича</i>
<i>Африка</i>	<i>кућа</i>	<i>рад</i>
<i>бијег</i>	<i>лав</i>	<i>радник</i>
<i>битка</i>	<i>Либија</i>	<i>ријеч</i>
<i>благостање</i>	<i>лоза</i>	<i>роб</i>
<i>богиња</i>	<i>љекар</i>	<i>Саламина</i>
<i>болест</i>	<i>људи</i>	<i>сан</i>
<i>ватра</i>	<i>мајка</i>	<i>свјетилка</i>
<i>вијенац</i>	<i>марљивост</i>	<i>сељак</i>
<i>вино</i>	<i>мисао</i>	<i>син</i>
<i>војник</i>	<i>мјесец</i>	<i>слава</i>
<i>војска</i>	<i>младић</i>	<i>слика</i>
<i>војсковођа</i>	<i>млијeko</i>	<i>слобода</i>
<i>вук</i>	<i>мноштво</i>	<i>слон</i>
<i>гигант</i>	<i>мртвац</i>	<i>снага</i>
<i>говор</i>	<i>награда</i>	<i>Спарта</i>
<i>грађанин</i>	<i>нада</i>	<i>Спартанац</i>
<i>гроб</i>	<i>народ</i>	<i>спаситељ</i>
<i>дјеца</i>	<i>наука</i>	<i>стомак</i>
<i>добročинитељ</i>	<i>невоља</i>	<i>сунце</i>
<i>домовина</i>	<i>неслога</i>	<i>ум</i>
<i>драма</i>	<i>овца</i>	<i>умјетност</i>
<i>дрво</i>	<i>орао</i>	<i>ученик</i>
<i>Етиопљанин</i>	<i>отац</i>	<i>учитељ</i>
<i>живот</i>	<i>отаџбину</i>	<i>Хелен</i>
<i>животиња</i>	<i>Персијанац</i>	<i>Хомер</i>
<i>земља</i>	<i>пјесник</i>	<i>храброст</i>
<i>зец</i>	<i>плод</i>	<i>част</i>
<i>знање</i>	<i>плодност</i>	<i>човјек</i>
<i>Индија</i>	<i>побједа</i>	<i>чувар</i>
<i>извор</i>	<i>позориште</i>	
<i>искуство</i>	<i>почетак</i>	

Придјеви

*бесмртан
добар
златан
лош
марљив*

*мног
нов
пун
рад
ружан*

*славан
сличан
тежак
храбар
црн*

Глаголи

*бити
борити се
васпитати
гледати
дивити се
добивати
доликовати
жртвовати
звати
избијати*

*исказивати
лијечити
ловити
љубити
одгајати
повећавати
познавати
освјетљавати
полазити
робовати*

*сјећати се
слушати
спасавати
упоређивати
учити
хранити
цвасти
читати
чувати
шкодити*

Прилози

*добро
марљиво*

*нарочито
ноћу*

*понајвише
строго*

Предлози

*из
за*

*код
на*

у

Везници

и

и ... и

него

ПРОЉЕЋНИ СЕМЕСТАР

ВЈЕЖБА КΘ'. Αναλίζιραј и πρeвeди: α' Τὸ ψεῦδος, ὦ παῖδες, αἰσχροῦν ἐστίν. β' Οἱ διδάκσαοι, οἱ πατέρες καὶ αἱ μητέρες τὰ τῶν παιδῶν ψεῦδη κολάζουσιν. γ' Ἐν τῇ Λιβύῃ παντοῖᾶ γένη ζῶων ἐστίν. δ' Ἐν τοῖς ὄρεσιν θηρεύονται σὺς ἄγριαὶ καὶ ἔλαφοι. ε' Οἱ βάρβαροὶ τὰ βέλη ἰῶ χριουσί. ς' Θέρους τὰ μὲν ἄνθη ἐν τοῖς κήποις, τὰ δὲ δένδρα ἐν τοῖς ἄλσεσιν θάλλει. ζ' Ἀπλᾶ ἐστὶ τῆς ἀληθείας ἔπη.

Г р а д и в о : промјена именица s-основа средњег са основом на -еσ- (GGJ, §153–158).

П о ј а в е : *енклиза*, у αἰσχροῦν ἐστίν; *конгруенција* ном npl са 3sg глагола (τὰ ζῶᾶ τρέχει), у παντοῖᾶ γένη ἐστίν, τὰ δένδρα θάλλει и ἔπη ἐστίν; *инструментални датив* (*dativus instrumenti*), у ἰῶ, који се на латински преводи аблативом (*viro*) а на срп. инструменталом (*отрповом*); *генитив времена* (*genitivus temporis*), у θέρους, који се на латински преводи помоћу аблатива времена (*aestate*), прилога или прилошке конструкције а на српски помоћу прилога (*љети*) или предлошке конструкције.

А н а л и з а : Именице: **ἀληθείας** – gen fsg, ἀλήθειᾶ *veritas, истина*; **ἄλσεσιν** – dat npl, ἄλσος *lucus, гaj*; **ἄνθη** – ном npl, ἄνθος *flos, цвијет*; **βάρβαροι** – ном mpl, βάρβαρος *barbarus, варварин*; **βέλη** – acc npl, βέλος *telum, стрела*; **γένη** – ном npl, γένος *genus, род, врста, племе*; **δένδρα** – ном npl, δένδρον *arbor*; **διδάκσαοι** – ном npl, διδάσκαλος *magister, учитељ*; **ἐλαφοί** – ном mpl, ἔλαφος *cervus, јелен*; **ἔπη** – ном npl, ἔπος *verbum, ријеч*; **ζῶων** – gen npl, ζῶον *animal*; **θέρους** – gen nsg, θέρος *aestas*; **ἰῶ** – dat msg, ἰός *virus, отрпов*; **κήποις** – dat mpl, κήπος *hortus, врт*; **Λιβύῃ** – dat fsg, Λιβύη *Africa, Африка*; **μητέρες** – ном fpl, μήτηρ *mater, мати, мајка*; **ὄρεσιν** – dat npl, ὄρος *mons, гора*; **παῖδες** – ном mpl, παῖς *puer, дјечак*; **παιδῶν** – gen mpl / fpl, παῖς *puer, puella pl libēri, дјечак, дјевојчица, pl дјеца*; **πατέρες** – ном mpl, πατήρ *pater, отац*; **σὺς** – ном fpl, σὺς *sus, свиња*; **ψεῦδη** – acc npl, ψεῦδος *mendacium, лаж*; **ψεῦδος** – ном nsg, ψεῦδος *mendacium, лаж*. Придјеви : **ἄγρια** – ном fpl, ἄγριος *ferus, дивљи*; **αἰσχροῦν** – ном nsg, αἰσχρός *imprudus, inhonestus, turpis, срамотан, ружан*; **ἀπλᾶ** – ном npl, ἀπλοῦς *simplex, једноставан*; **παντοῖᾶ** – ном npl, παντοῖος *varius, свакојак, различит*. Члан: **αἱ** – ном fpl, ἡ; **οἱ** – ном mpl, ὁ; **τά** – ном npl, τὸ; **τά** – acc npl, τὸ; **τῇ** – dat fsg, ἡ; **τῆς** – gen fsg, ἡ; **τὸ** – ном nsg, τὸ; **τοῖς** – dat npl, τὸ; **τῶν** – gen mpl, ὁ. Глаголи: **ἐστί(v)** – 3sg ind praes act, εἰμι *sum, бити, постојати, налазити се*; **θάλλει** – 3sg ind praes act, θάλλω *floreo, вireo, цвјетати*; **θηρεύονται** – 3sg ind praes mp, θηρεύω *capto, ловити*; **κολάζουσιν(v)** – 3pl ind praes act, κολάζω *castigo, кажњавати*; **χριουσί** – 3pl ind praes act, χρίω *ung(u)o, мазати*. Предлози: **ἐν** – + dat, *in, у*. Везници: **καὶ** – *et, -que, и*. Речце: **μὲν ... δέ** – *... autem, ... a*. Узвици: **ὦ** – *o, o*.

Т r a n s l a t i o : **i.** Mendacium, o puēri, turpe est. **ii.** Magistri, patres & matres puerōrum mendacia (puerilia mendacia) castigant. **iii.** Sunt in Africa varia animalium genēra. **iv.** In montibus sues ferae (apri) & cervi captantur. **v.** Barbāri tela viro ung(u)unt. **vi.** Aestate in hortis flores, in lucis autem arbōres virent. **vii.** Veritatis verba simplicia sunt.

П р e в o д : **1.** Лаж, о дјечацу, ружна је. **2.** Учители, очеви и мајке кажњавају лажи дјеце (дјечије лажи). **3.** У Африци се налазе свакојакe врстe животња (свакојакe животињске врстe). **4.** У горама лове се дивље свиње и јелени. **5.** Варбари мажу стреле отрповом. **6.** Љети у вртovima цвјета цвијече, а у гajевима дрвече. **7.** Ријечи истине (истините ријечи) једноставне су.

ВЈЕЖБА Λ'. Αναλίζιραј и πρeвeди: α' Παλαιὸς λόγος ἐστίν· ὑγιῆς ψυχὴ ἐν σώματι ὑγιεί. β' Οἱ εὐγενεῖς καὶ ἐπιστήμονες παῖδες τὰ μαθήματα στέργουσιν. γ' Ἡ ἀρετὴ μόνη ἀσφαλὲς κτήμα ἐστίν. δ' Ἐπαμεινώνδᾳ πατρός ἐστὶ ἀφανούς. ε' Οὔποτ' αἰσχροῦν ἐστὶ τάληθῆ λέγειν. ς' Ψευδέσιν λόγοις οἱ ἄνθρωποι πολλακίς σφάλλονται. ζ' Τὰ μὲν ψεῦδη πρῶτον ἀφανῆ ἐστίν, ἔπειτᾶ δὲ σαφῆ γίνονται.

Г р а д и в о : промјена придјева s-основа са основом на -еσ- (GGJ, §153–158).

П о ј а в e : *енклизу*, κτήμα ἐστίν, πατρός ἐστὶ и ἀφανῆ ἐστίν; *ортотонација енклитике*, у λόγος ἐστίν; *генитив поријекла* (*genitivus originis*), у πατρός ἀφανούς, који се на латински преводи помоћу аблатива поријекла (*ignobili patre*) а на српски помоћу предлошке конструкције (*од негуљедног оца*) (и гл. *родити се*);

κράζου, у τάληθῆ, тј. τὰ ἀληθῆ; **συγσταντιβизација**, у грч. τάληθῆ (τὰ ἀληθῆ) и лат. *vera*, тј. срп. *истина*; **датив узрока** (*dativus causae*), у ψευδέσσι λόγοις, који се на латински преводи аблативом (*verbis falsis*) а на срп. помоћу предлошке конструкције (због лажљивих ријечи); **конгруенција** ном нрл са 3sg глагола (τὰ ζῶα τρέχει), у τὰ ψεῦδη ἐστὶν ... γίνεταί.

А н а л и з а : **Именице**: **ἄνθρωποι** – ном мрл, ἄνθρωπος *homo*, *човјек*, рл *људи*; **ἀρετή** – ном фsg, ἀρετή *virtus*, *врлина*; **Ἐπαμεινώνδας** – ном мsg, Ἐπαμεινώνδας *Eraminondas*, *Епаминонда*; **κτῆμᾶ** – ном нsg, κτῆμᾶ *bonum*, *имовина*, *благо*; **λόγοις** – дат мрл, λόγος *verbum*, *ријеч*; **λόγος** – ном мsg, λόγος *dictum*, *пословица*; **μαθήματᾶ** – acc нрл, μάθημᾶ *studium*, *учење*; **παῖδες** – ном мрл / фрл, παῖς *puer*, *puella* рл *liberi*, *дјечак*, *дјевојчица*, рл *дјеца*; **πατρός** – ген мsg, πατήρ *pater*, *оцац*; **σώματι** – дат нsg, σῶμᾶ *corpus*, *тијело*; **ψεῦδη** – ном нрл, ψεῦδος *mendacium*, *лаж*; **ψυχῆ** – ном фsg, ψυχῆ *mens*, *дух*. **Придјиви**: **αἰσχρὸν** – ном нsg, αἰσχρὸς *turpis*, *срамотан*; **ἀληθῆ** – acc нрл, ἀληθής, *verus*; **ἀσφαλές** – ном нsg, ἀσφαλής *tutus*, *сигуран*, *безбједан*; **ἀφανῆ** – ном нрл, ἀφανής *latens*, *скривен*; **ἀφανούς** – ген мsg, ἀφανής *ignobilis*, *неугледан*; **ἐπιστήμονες** – ном мрл, ἐπιστήμων *intelligens*, *паметан*; **εὐγενεῖς** – ном мрл, εὐγενής *nobilis*, *племенит*; **μόνη** – ном фsg, μόνος *solus*, *сам*, *једини*; **παλαιός** – ном мsg, παλαιός *antiquus*, *vetus*, *стар*, *древан*; **σαφή** – ном нрл, σαφής *manifestus*, *очит*; **ὕγιει** – дат нsg, ὕγις *sanus*, *здрав*; **ὕγις** – ном фsg, ὕγις *sanus*, *здрав*; **ψευδέσσι** – дат мрл, ψευδής *falsus*, *лажљив*. **Члан**: **ἡ** – ном фsg, *ἡ*; **οἱ** – ном мрл, *οἱ*; **τά** – ном нрл, *τὸ*; **τά** – acc нрл, *τὸ*. **Глаголи**: **γίνεταί** – 3sg ind praes mp, γίγομαι *fit*, *постажати*; **ἐστί(ν)** – 3sg ind praes act, εἰμι *sum*, *бити*; **λέγειν** – inf praes act, λέγω *dico*, *казивати*, *говорити*; **στέργουσιν** – 3pl ind praes act, στέργω *amo*, *вољети*; **σφάλονταιί** – 3pl ind praes mp, σφάλω *fallo*, *варати*. **Прилози**: **ἔπειτᾶ** – *deinde*, *затим*; **οὔποτε** – *numquam*, *никада*; **πολλάκις** – *saepe*, *често*; **πρῶτον** – *primum*, *прво*, *најпрво*. **Предлози**: **ἐν** – + dat, *in*, *у*. **Везници**: **καί** – *et*, *-que*, *и*. **Речце**: **μέν ... δέ** – *o ... vero*, *o ... a*.

T r a n s l a t i o : **i.** Antiquum est dictum (Antiquum est illud): Mens sana in corpore sano. **ii.** Nobiles & intelligentes liberi studia amant. **iv.** Virtus sola tutum bonum est. **v.** Eraminondas ignobili patre (sc. natus) est. **vi.** Vera dicere numquam turpe est. **vii.** Homines saepe verbis falsis falluntur. **viii.** Mendacia primum latentur, deinde vero manifesta fiunt.

П р е в о д : **1.** Стара је пословица здрав дух у здравом тијелу. **2.** Племенита и паметна дјеца воле учење. **3.** Врлина је сама безбједно благо. (Врлина је једино безбједно благо). **4.** Епаминонда се родио од неугледног оца. **5.** Никада није срамотно говорити истину. **6.** Људи се често варају због варљивих ријечи. **7.** Лажи су најпрво скривене, а затим постају очите.

ВЈЕЖБА 7. Μετάφραζε: **1.** Домовину не бране зидови, него војници и грађани. **2.** Грчки војници на главама носе кациге. **3.** Многи народи су подложни Римљанима. **4.** Хомерови епови су бесмртни. **5.** Ријечи ласкаваца су лажне. **6.** Морнари познају морске дубине. **7.** Племенити људи не ругају се слабима и несрећнима.

А н а л и з а : **Именице**: **војник** – στρατιώτης; **глава** – κεφαλή; **грађанин** – πολίτης; **Грк** – Ἕλληγ; **домовина** – πατρίς; **дубина** – βάθος; **en** – ἔπος; **зид** – τεῖχος; **кацига** – κράνος; **ласкавац** – κολᾶξ; **људи** – ἄνθρωποι; **море** – θάλαττα; **морнар** – ναύτης; **народ** – ἔθνος; **ријеч** – ἔπος; **Римљанин** – Ῥωμαίος; **Хомер** – Ὅμηρος. **Придјиви**: **бесмртан** – ἀθάνατος; **лажан** – ψευδής; **мног** – πολὺς; **несрећан** – δυστυχής; **племенит** – εὐγενής; **подложан** – ὑπήκοος (+ gen / dat); **слаб** – ἀσθενής. **Глаголи**: **бити** – εἰμί; **бранити** – ἀμύνω; **носити** – φέρω; **познавати** – γινώσκω; **ругати се** – σκώπτω. **Предлози**: **на** – ἐπί. **Везници**: **него** – ἀλλά. **Речце**: **не** – οὐ.

Μ ε τ ᾶ φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Τὴν πατρίδα οὐ τὰ τεῖχη ἀμύνει, ἀλλὰ οἱ στρατιώται καὶ οἱ πολῖται. (Π ο ј а в е : **конгруенција** ном нрл са 3sg (τὰ ζῶα τρέχει), у τὰ τεῖχη ἀμύνει.) **β'** Οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατιώται τὰ κράνη ἐπὶ τῶν κεφαλῶν φέρουσιν. (Π ο ј а в е : **присвојни генитив** (*genitivus possessivus*), у οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατιώται.) **γ'** Πολλὰ τὰ ἔθνη τοῖς Ῥωμαίοις (τῶν Ῥωμαίων) ὑπήκοα ἐστίν. (Π ο ј а в е : **конгруенција** ном нрл са 3sg (τὰ ζῶα τρέχει), у πολλὰ τὰ ἔθνη ἐστίν.) **δ'** Τὰ τοῦ Ὁμήρου ἔπη ἀθάνατά ἐστίν. (Π ο ј а в е : **присвојни генитив** (*genitivus possessivus*), у τὰ τοῦ Ὁμήρου ἔπη; **конгруенција** ном нрл са 3sg (τὰ ζῶα τρέχει), у Τὰ τοῦ Ὁμήρου ἔπη ἐστίν.) **ε'** Τὰ τῶν κολάκων ἔπη ψευδῆ ἐστίν. (Π ο ј а в е : **конгруенција** ном нрл са 3sg (τὰ ζῶα τρέχει), у Τὰ τῶν κολάκων ἔπη ἐστίν.) **ς'** Οἱ ναῦται τὰ τῆς θαλάττης βᾶθη γινώσκουσιν. (Π ο ј а в е : **присвојни генитив** (*genitivus possessivus*), у τὰ τῆς θαλάττης βᾶθη.) **ζ'** Οἱ εὐγενεῖς οὐ σκώπτοισι ἀσθενέσι καὶ δυστυχέσιν. (Π ο ј а в е : **συγσταντιβизација**, у грч. οἱ εὐγενεῖς, тј. срп. *племенити људи*.)

ВЈЕЖБА λα'. Αναλνζιραј и преведи: α' Πλάτων καὶ Ξενοφῶν μαθηταὶ Σωκράτους εἰσίν. β' Τὸν Σωκράτη διὰ τὴν σοφίαν θαυμάζομεν. γ' Ὡ Δημόσθενες, τὴν ῥώμην οὐκ ἴσην ἔχεις τῇ γνώμῃ. δ' Τὰ Σοφοκλέους δράματα ὀνομαστά ἐστίν. ε' Εὐκλεὲς τὸ τοῦ Πλάτωνος, ὅτι Ὀμηρος ὁ ποιητῆς τῆς Ἑλλάδος διδάσκαλός ἐστίν. ς' Ὁ ἐλεύθερος ἀνὴρ θάνατον εὐκλεᾶ μάλλον βούλεται ἢ βίον αἰσχρόν.

Г р а д и в о : промјена личних имена s-основа са основом на -εσ- (GGJ, §153–158).

П о ј а в е : *ορτοτοναција енклитике*, у Σωκράτους εἰσίν; *реκција* грч. гл. θαυμάζω (+acc) и лат. гл. *miror* (+acc) која се разликује од реκције срп. гл. *дивити се* (+dat); *негација οὐκ*, која овако гласи испред вокала (οὐκ ἴσην); *енκλιζа*, у ὀνομαστά ἐστίν и διδάσκαλός ἐστίν; *конгрυенција* nom npl са 3sg глагола (τὰ ζῶα τρέχει), у τὰ δράματα ἐστίν; *елипса*, тј. изиостанак гл. εἰμί, у εὐκλεᾶς (sc. ἐστίν).

А н а л и з а : *Именице* ἀνὴρ – nom msg, ἀνὴρ *vir, муж, човјек*; βίον – acc msg, βίος *vita, живот*; γνώμη – dat fsg, γνώμη *sententia, аἰτήμα, памет*; Δημόσθενες – voc msg, Δημοσθένης *Demosthenes, Демостен*; διδάσκαλος – nom msg, διδάσκαλος *magister, учитељ*; δράματα – nom npl, δράμα *fabula, драма*; Ἑλλάδος – gen fsg, Ἑλλὰς *Graecia, Грчка*; θάνατον – acc msg, θάνατος *mors, смрт*; μαθηταὶ – nom npl, μαθητής *discipulus, ученик*; Ξενοφῶν – nom msg, Ξενοφῶν *Xenophon, Ксенофон*; Ὀμηρος – nom msg, Ὀμηρος *Homērus, Хомер*; Πλάτων – nom msg, Πλάτων *Plato, Платон*; Πλάτωνος – gen msg, Πλάτων *Plato, Платон*; ποιητῆς – nom msg, ποιητής *poeta, нјесник*; ῥώμην – acc fsg, ῥώμη *vis, снага*; σοφίαν – acc fsg, σοφία *sapientia, мудрост*; Соφοκλέους – gen msg, Соφοκλῆς *Sophocles, Софокле*; Σωκράτη – acc msg, Σωκράτης *Socrates, Сократ*; Σωκράτους – gen msg, Σωκράτης *Socrates, Сократ*. *Придјеве*: αἰσχρόν – acc msg, αἰσχρός *turpis, срамотан*; ἐλεύθερος – nom msg, ἐλεύθερος *liber, слободан*; εὐκλεᾶ – acc msg, εὐκλεῆς *praeclarus, славан*; εὐκλεᾶς – nom msg, εὐκλεῆς *praeclarus, славан*; ἴσην – acc fsg, ἴσος *par, једнак*; ὀνομαστά – nom npl, ὀνομαστός *clarus, гласовит*. *Члан*: ὁ – nom msg, ὁ; τὰ – nom npl, τὸ; τῇ – dat fsg, ἡ; τῆν – acc fsg, ἡ; τῆς – gen fsg, ἡ; τὸ – nom msg, τὸ; τὸν – acc msg, ὁ. *Глаголи*: βούλεται – 3sg ind praes mp, βούλομαι *volo, хтјети, жељети*; εἰσί(v) – 3pl ind praes act, εἰμί *sum, бити*; ἐστί(v) – 3sg ind praes act, εἰμί *sum, бити*; ἔχεις – 2sg ind praes act, ἔχω *habeo, имати*; θαυμάζομεν – 1pl ind praes act, θαυμάζω *miror, дивити се*. *Прилози*: μάλλον – *magis, више*. *Предлози*: διὰ – +acc, *causa, због*. *Везници*: ἢ – *quam, него*; καὶ – *et, -que, и*; ὅτι – *acc +inf, да*. *Узвизи*: οὐ – *o, о*. *Речце*: οὐ – *non, не*.

Т r a n s l a t i o : **i.** Plato & Xenophon discipuli sunt Socratis. **ii.** Socratem sapientiae causa miramur. **iv.** O Demosthenes, vires animo impares habes (sunt tibi vires animo impares). **v.** Sophocli(s) fabulae clarae sunt. **vi.** Praeclarum (sc. est) illud Platōnis: Homērus, ille poeta, Graeciae magister est. **vii.** Liber vir mavult praeclaram mortem quam vitam turpem.

П р е в о д : **1.** Платон и Ксенофон су ученици Сократа (Сократови ученици). **2.** Сократу се дивимо због мудрости. **3.** О Демостене, снагу имаи неједнаку памети (твоја снага не одговара твојој памети). **4.** Дрaме Софокла (Софоклове драме) су гласовите. **5.** Славна (sc. је) она (sc. изрека) Платона (Платонова изрека), да је Хомер, (онај чувени) нјесник, учитељ Грчке. **6.** Слободан човјек више воли славну смрт него срамотан живот.

ВЈЕЖБА λβ'. Αναλνζιραј и преведи: α' Οἱ τῶν Σпарτιατῶν παῖδες καὶ νεανίαὶ ἐπίσημοὶ εἰσὶν αἰδῶ. β' Οἱ ποιηταὶ τοῦ βίου χειμῶνᾶ τὸ γῆρᾶς ὀνομάζουσιν. γ' Τοῖς τῶν θηρίων κρέασιν τρέφονταὶ οἱ στρατιῶταί. δ' Ταῖς τριήρεσιν μάχονται οἱ Ἑλληνες ἐν Σαλαμῖνι. ε' Τὰ κέρᾶ τὸ τοῦ ἐλάφου σῶμα μάλλον καλλῶνει ἢ φυλάττει. ς' Οἱ Θρᾶκες ἐκ τῶν κεράτων οἶνον πίνουσιν.

Г р а д и в о : промјена именица s-основа са основом на -ᾶσ- (GGJ, §159–162); промјена именица s-основа са основом на -οσ- (GGJ, §163).

П о ј а в е : *енκλιζа*, у ἐπίσημοὶ εἰσὶν; *акузатив обзира* (*genitivus originis*), у ἐπίσημοὶ αἰδῶ, који се на латински преводи помоћу аблатива обзира (*rudore insignes*) а на српски инструменталом или предлошком конструкцијом (*знаменити по стиду, с обзиром на стид*); *два акузатива*, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у τοῦ βίου χειμῶνᾶ τὸ γῆρᾶς ὀνομάζουσιν, који се на латински превод такође помоћу два акузатива (*senectūtem vitae hietem appellat*) а на српски помоћу акузатива и инструментала (*воду назива почелом и називају незахвалност воћом*); *инструментални датив* (*dativus instrumenti*), у τριήρεσιν, који

преводи се на латински аблативом (*triremibus*) а на српски инструменталом (*триремама*); **конгруенција** ном нрл са 3sg глагола (τὰ ζῳὰ τρέχει), у τὰ κέρα καλλώνει ... φυλάττει;

А н а л и з а : **Именице**: **αἰδῶ** – acc msg, αἰδώς *pudor, стид*; **βίου** – gen msg, βίος *vita*; **γῆρας** – acc msg, γῆρας *senectus, старост*; **ἐλάφου** – gen msg, ἔλαφος *cervus, јелен*; **Ἕλληνες** – nom mpl, Ἕλλην *Graecus, Грк*; **θηρίων** – gen npl, θηρίον *animal, збијер, животиња*; **Θρᾶκες** – nom mpl, Θρᾶξ *Thrax, Трачанин*; **κέρα** – nom npl, κέραс *cornu, рог*; **κεράτων** – gen npl, κέραс *cornu, рог*; **κρέασιν** – dat npl, κρέας *caro*; **νεανίαῖ** – nom mpl, νεανίας *juvenis, младић*; **οἶνον** – acc msg, οἶνος *vinum, вино*; **παῖδες** – nom mpl, παῖс *puer, puella* pl *libēri, дјечак, дјевојчица, pl дјеца*; **ποιηταῖ** – nom mpl, ποιητής *poeta, pjesniци*; **Σαλαμῖνι** – dat fsg, Σαλαμῖс *Salāmis (Salamīna), Саламина*; **Σпартиатῶν** – gen mpl, Σпартиάτης *Lacedaemonius, Спартанац*; **στρατιωταῖ** – nom mpl, στρατιώτης *miles, војник*; **σῶμα** – acc msg, σῶμα *corpus, тијело*; **τριήρεσιν** – dat fpl, τριήρης *trirēmis, трирема*; **χειμῶνά** – acc msg, χειμών *hiems*. **Придјеви**: **ἐπίσημοι** – nom mpl, ἐπίσημος *insignis, знаменит*. **Члан**: **οἱ** – nom mpl, **ὁ**; **τά** – nom npl, **τὸ**; **ταῖς** – dat fpl, **ἡ**; **τό** – acc msg, **τοῖς** – dat npl, **τοῦ** – gen msg, **ὁ**; **τῶν** – gen mpl, **ὁ**; **τῶν** – gen npl, **τὸ**. **Глаголи**: **εἰσί(ν)** – 3pl ind praes act, εἰμί *sum*; **καλλώνει** – 3sg ind praes act, καλλῶν *adorno, уљепшава*; **μάχονταῖ** – 3pl ind praes mp, μάχομαι *pugno, борити се*; **ὀνομάζουσί(ν)** – 3pl ind praes act, ὀνομάζω *appello, звати, називати*; **πίνουσί(ν)** – 3pl ind praes act, πίνω *bibo, пити*; **τρέφονταῖ** – 3pl ind praes mp, τρέφω *vescor, хранити*; **φυλάττει** – 3sg ind praes act, φυλάττω *servo*. **Прилози**: **μᾶλλον** – *potius, више*. **Предлози**: **ἐκ** – + gen, *e, из*; **ἐν** – + dat, *in*. **Везници**: **ἤ** – *quam, него*; **καί** – *et, -que, u*.

T r a n s l a t i o : **i.** Lacedaemoniōrum libēri juvenesque pudōre insignes sunt. **ii.** Poetae senectūtem vitae hiēmtem appellant. **iii.** Milites ferarum carne (carne fera) vescuntur. **iv.** Graeci apud Salamīna (Salamīnem, Salamīnam) triremibus pugnant. **v.** Cornua cervi corpus potius adornant quam servant. **vi.** Thraces e cornibus vinum bibunt.

П р е в о д : **1.** Дјеца и младићи Спаратанаца (спартанска дјеца и младићи) знаменити су по стиду. **2.** Пјесници називају старост зимом живота. **3.** Војници се хране месом животиња (животињским месом). **4.** Грци се код Саламине боре триремама. **5.** Рогови тијело јелена (јеленово тијело) више уљепшавају него што чувају. **6.** Тачани нију вино из рогова.

ВЈЕЖБА λγ´. Анализирај и преведи: **α´** Οι Ἀθηναῖοι τριήρεις εἰς Ἀσιᾶν ἔπεμπον. **β´** Παρὰ τοῖς Πέρσαις οἱ σατράπαῖ ὕβριζον τὸν δῆμον. **γ´** Οι Λακεδαιμόνιοι ὑπερεῖχον τῶν Ἀθηναίων τῇ πρὸς πόλεμον τέχνῃ. **δ´** Ἰππίας Ἀθῆνας τῆς σοφίας прυτανεῖον ὠνόμαζεν. **ε´** Οι Σпартиάται ἐν τῷ πολέμῳ ἦδον Турταίου ἐμβατήριά.

Г р а д и в о : аугмент (GGJ, §234-240); промјена имперфекта активног тематских глагола (GGJ, §231-233) и атематског глагола εἰμί (GGJ, §315).

П о ј а в е : **рекција** грч. гл. ὑπερέχω (+gen) која се разликује од реакције лат. гл. *supero, vinco* (+acc) и срп. *надвисивати* (+acc); **инструментални датив** (*dativus instrumenti*), у τῇ πρὸς πόλεμον τέχνῃ, који се преводи на латински аблативом (*arte bellica*) а на српски инструменталом (*ратним умијећем*); **парафраза** грч. ἡ πρὸς πόλεμον τέχνῃ, тј. лат. *ars bellica* и срп. *ратно умијеће*; **два акузатива**, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у Ἀθῆνας τῆς σοφίας прυτανεῖον ὠνόμαζεν, што се на латински преводи такође помоћу два акузатива (*Athenas sapientiae prytaneum appellabat*) а на српски помоћу акузатива и инструментала (*називао је Атину пританејем мудрости*).

А н а л и з а : **Именице**: **Ἀθηναῖοι** – nom mpl, Ἀθηναῖοι *Athenienses, Атињани*; **Ἀθηναίων** – gen mpl, Ἀθηναῖοι *Athenienses, Атињани*; **Ἀθῆνας** – acc fpl, Ἀθηναῖ *Athēnae, Атина*; **Ἀσιᾶν** – acc fsg, Ἀσιᾶ *Asia, Азија*; **δῆμον** – acc msg, δῆμος *dēmos, народ*; **ἐμβατήριά** – acc npl, ἐμβατήριον *modus, мари*; **Ἰππίας** – nom msg, Ἰππίας *Hippias, Хипија*; **Λακεδαιμόνιοι** – nom mpl, Λακεδαιμόνιοι *Lacedaemonii, Спартанци*; **Πέρσαις** – dat mpl, Πέρσαι *Persae, Персијанци*; **πόλεμον** – acc msg, πόλεμος *bellum, рат*; **πολέμῳ** – dat msg, πόλεμος *bellum, рат*; **πρυτανεῖον** – acc msg, прυτανεῖον *prytaneum, пританеј*; **σατράπαῖ** – nom mpl, σατράπης *satrapa (satrapes), сатрап*; **σοφίας** – gen fsg, σοφία *sapientia, мудрост*; **Σпартиάται** – nom mpl, Σпартиάτης *Spartānus, Спартанац*; **τέχνῃ** – dat fsg, τέχνη *ars, умијеће*; **τριήρεις** – acc fpl, τριήρης *trirēmis, трирема*; **Турταίου** – gen msg, Турταῖος *Tyrtaeus, Туртеј*. **Члан**: **οἱ** – nom mpl, **τῇ** – dat fsg, **ἡ**; **τῆς** – gen fsg, **τοῖς** – dat mpl, **ὁ**; **τὸν** – acc msg, **ὁ**; **τῷ** – dat msg, **ὁ**; **τῶν** – gen mpl, **ὁ**. **Глаголи**: **ἔπεμπον** – 3pl ind ipf act, πέμπω *mitto, сла*; **ἦδον** – 3pl ind ipf act, ἕδω *cano, нјевати*; **ὕβριζον** – 3pl ind ipf act, ὑβρίζω *injuria afficio, злостављати*; **ὑπερεῖχον** (+gen) – 3pl ind ipf act, ὑπερέχω *supero, vinco, надвисивати*; **ὠνόμαζεν** – 3sg ind ipf act, ὀνομάζω *appello, звати, називати*. **Предлози**: **ἐν** – + dat, *in, у*; **εἰς** – + acc, *in, у*; **παρά** – + dat, *apud, код*; **πρὸς** – + acc, *ad, за*.

T r a n s l a t i o : **i.** Athenienses trirēmes in Asiam mittēbant. **ii.** Apud Persas satrāpae (satrāpes) pōpūlum injuria afficiēbant. **iii.** Lacedaemonii arte bellīca Athenienses vincebant. **iv.** Hippias Athēnas sapientiae prytanēum appellābat. **v.** Spartāni in bello Tyrtaei modos canēbant.

П р е в о д : **1.** Атињани су слали триреме у Азију. **2.** Код Персијанаца сатрапи су злостављали народ. **3.** Лакедемоњани су надвисивали Атињане ратниим умијећем. **4.** Хипија је називао Атину пританејем мудрости. **5.** Спарτανци су у рату пјевали маршеве Тиртеја (Тиртејево маршево).

ВЈЕЖБА λδ´. Αναλίζαα и πρeвeди: **α´** Οί πολέμοιό παντοιά βέλη έρριπτον. **β´** Έξήταζεν ό στρατηγός τό στρατευμά έν τώ πεδίω. **γ´** Οί ήμέτεροί πρόγονοί έκόντες προύβαινον έπί τούς πολεμίους. **δ´** Ό Ξενοφών τώ Κύρω ώς έθελοντής συνεστράτευεν. **ε´** Οί Έλληνες τοίς τών νεκρών στόμασιν όβολόν ένέβαλλον, ναύλον του Χάρωνος.

П о ж а в е : парафраза грч. έκόντες προύβαινον и лат. *volentes progrediebantur*, тј. срп. *радо су ишли*; *αποзиуија*, у грч. όβολόν ένέβαλλον, ναύλον του Χάρωνος, која се на латински преводи такође апозицијом (*obdolum Charon(t)is naulum inserēbant*) а на српски помоћу ријечѝ као или за (*убаџивали су обол као бродарину за Харона*).

А н а л и з а : **Именице**: **βέλη** – acc npl, βέλος *telum*, *стријела*; **έθελοντής** – nom msg, έθελοντής *miles voluntarius*, *добровољац*; **Έλληνες** – nom mpl, Έλλην *Graecus*, *Грк*; **Κύρω** – dat msg, Κύρος *Cyrus*, *Кир*; **ναύλον** – acc nsg, ναύλον *naulum*, *бродарина*; **νεκρών** – gen mpl, νεκρός *mortuus*, *мртвак*; **Ξενοφών** – nom msg, Ξενοφών *Xenophon*, *Ксенофонт*; **όβολόν** – acc msg, όβολός *obdulus*, *обол*; **πεδίω** – dat nsg, πεδίον *campus*, *равнина*, *долина*; **πολέμοιό** – nom mpl, πολέμιος *hostis*, *непријатељ*; **ποлеμίους** – acc mpl, πολέμιος *hostis*, *непријатељ*; **πρόγονοί** – nom mpl, πρόγονοί *majores*, *преци*; **στόμασιν** – dat npl, στόμά *os*, *уста*; **στράτευμά** – acc nsg, στρατευμά *exercitus*, *војска*; **στρατηγός** – nom msg, στρατηγός *dux*, *војсковођа*, *заповједник*; **Χάρωνος** – gen msg, Χάρων *Charon*, *Харон*. **Придејви**: **έκόντες** – nom mpl, έκών *volens*, *рад*; **παντοιά** – acc npl, παντοίος *varius*, *свакојак*, *различит*. **Замјенице**: **ήμέτεροί** – nom mpl, ήμέτερος *noster*, *наш*. **Члан**: **ό** – nom msg, **οί** – nom mpl, **τό** – acc nsg, **τοίς** – dat nsg, **τού** – gen msg, **οίς** – acc mpl, **ώ** – dat msg, **ώ** – dat nsg, **τό**. **Глаголи**: **ένέβαλλον** – 3pl ind ipf act, ένβάλλω *insero*, *убаџивати*; **έξήταζεν** – 3sg ind ipf act, έξετάζω *exercitus recensum instituo*, *прегледати*; **έρριπτον** – 3pl ind ipf act, έρπιτω *jacto*, *бацати*; **проύβαινον** – 3pl ind ipf act, προβαίνω *progredior*, *ићи* (*напријед*); **сυνεστράτευεν** – 3sg ind ipf act, συστρατεύω *in bellum proficiscor (una) cum*, *ратовати* (*заједно*) *са*. **Прилози**: **ώς** – *ut*, као. **Препози**: **έν** – + dat, *in*, *у*; **έπί** – + acc, *contra*, *према*.

T r a n s l a t i o : **i.** Hostes varia tela jactābant. **ii.** Dux in campo in campo exercitus recensum instituebat. **iii.** Majores nostri contra hostes volentes progrediebantur. **iv.** Xenophon (una) cum Cyro in bellum miles ut voluntarius proficiscēbatur. **v.** Mortuorum oribus Graeci obdulum Charon(t)is naulum inserēbant.

П р е в о д : **1.** Непријатељи су бацали свакојаке стријеле. **2.** Војсковођа је прегледао војску на равници. **3.** Наши преци су радо ишли против непријатеља. **4.** Ксенофонт је као добровољац ратовао (заједно) са Киром. **5.** Грци су у уста мртвака убаџивали обол као бродарину Харона (Харонову бродарину, бродарину за Харона).

ВЈЕЖБА λε´. Αναλίζαα и πρeвeди: **α´** Έκ παιδων ειθιζόμην τὰ Έλληνικά γραμματᾶ σπουδάζειν. **β´** Οί Αθηναίοι συνελέγοντο έν Πυκνί και ένταυθα έβουλεύοντο. **γ´** Υπό τών Φοινίκων άποικιαί έξεπέμποντο εις πολλὰς χώρας. **δ´** Πάντων τών Έλλήνων τών μαθημάτων και τών τεχνών μάλιστᾶ έπεμέλοντο οί Αθηναίοι.

Г р а д и в о : промјена имперфекта медиопасивног тематских глагола (GGJ, §231–233).

П о ж а в е : **парафраза** грч. έκ παιδων, тј. лат. *a puero* и срп. *од малих ногу*; **рекиија** грч. гл. σπουδάζω (+acc) која се разликује од рекције лат. гл. *studeo* (+dat) и срп. гл. *бавити се* (+int) и грч. гл. έπεμέλοντο (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. *studeo* (+dat) и срп. *бавити се* (+int).

А н а л и з а : **Именице**: **Αθηναίοι** – nom mpl, Αθηναίοι *Athenienses*, *Атињани*; **άποικιαί** – nom fpl, άποικια *colonia*, *колонија*; **γράμματᾶ** – acc npl, γράμματᾶ *litterae*, *књижевност*; **Έλλήνων** – gen mpl, Έλλην *Graecus*, *Грк*; **μαθημάτων** – gen npl, μάθημα *studium*, *научено*, *учење*, *наука*; **Πυκνί** – dat fsg, Πνός *Pnyx*, *Пникс*; **τεχνών** – gen fpl, τέχνη *ars*, *умијеће*, *занат*; **Φοινίκων** – gen mpl, Φοινίξ *Roenus*, *Феничанин*; **χώρας** – acc fpl, χώρα

terra, zemlja, kraj. Придјеви: Ἑλληνικά – acc npl, Ἑλληνικός *Graecus, грчки*; παίδων – gen mpl / fpl, παῖς *puer, puella* pl *libēri, дјечак, дјевојчица*, pl *дјеца*; πάντων – gen mpl, πᾶς *omnis, сав*; πολλὰς – acc fpl, πολὺς *multus, мног*. Члан: οἱ – nom mpl, ὁ; τὰ – acc npl, τὸ; τῶν – gen fpl, ἡ; τῶν – gen mpl, ὁ; τῶν – gen npl, τὸ. Γлаголи: ἐβουλευόντο – 3pl ind ipf mp, βουλευῶ *consilia agito, вијећати*; εἰθιζόμεν – 1sg ind ipf mp, εἰθίζω *soleo, имати обичај*; ἐξεπέμποντο – 3pl ind ipf mp, ἐκπέμπω *emitto, одашљати*; ἐπεμέλοντο – 3pl ind ipf mp, ἐπιμέλομαι *studeo, бавити се*; σπουδάζειν – inf praes act, σπουδάζω *studeo, бавити се*; συνελέγοντο – 3pl inf ipf act, συλλέγω *convenio, скупљати*. Прилози: ἐνταῦθα – *ibi, ондје*; μάλιστα – *potissimum, највише*. Предлози: εἰς – + acc, in, y; ἐκ – + gen, ab, od; ἐν – + dat, in, y. Везници: καί – *et, -que, u*.

T r a n s l a t i o: **i.** A puero littēris Graecis studere solebam. **ii.** Athenienses in Ρυγνε conveniebantur et ibi consilia agitabant. **iii.** Coloniae a Poenis in multas terras emittebantur. **iv.** Studiis artibusque omnium Graecōrum Athenienses potissimum studebant.

П р е в о д: **1.** Од малих ногу имао сам обичај да се бавим грчком књижевности. **2.** Атињани су се скупљали на Пниксу и ондје вијећали. **3.** Феничани су одашљали колоније у многе крајеве. **4.** Од свих Грка Атињанин су се највише бавили наукама и умијећима.

ВЈЕЖБА ЛЗ’. Анализирај и преведи: **α’** Οἱ Εἰλωτες τοῖς Σπαρτιάταις τὴν γῆν εἰργάζοντο. **β’** Οἱ Ῥωμαῖοὶ ἐν πολλαῖς μάχαις τῶν Καρχηδονίων περιεγίνοντο. **γ’** Οἱ ἡμέτεροὶ πρόγονοὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλαττᾶν πολλάκις πρὸς τοὺς πολεμίους μαχόμενοι σωτήρες τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐγίνοντο. **δ’** Ἐν ταῖς κώμαις ἠύλιζοντο οἱ στρατιῶται.

П о ј а в е: **реκција** грч. гл. περιγίνομαι (+gen) која се разликује од реκције лат. гл. *supēro, vinco* (+acc) и срп. гл. *надвлађавати, побјеђивати* (+acc); **парафраза** грч. κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλαττᾶν, тј. лат. *terra marique* и срп. *на земљи и на мору*.

А н а л и з а: Именице: γῆν – acc fsg, γῆ *terra, земља*; Εἰλωτες – nom mpl, Εἰλως *Helos (Helōta), Хелот*; ἐλευθερίας – gen fsg, ἐλευθερίᾱ *libertas, слобода*; θάλαττᾶν – acc fsg, θάλαττᾱ *mare, море*; Καρχηδονίων – gen mpl, Καρχηδόνιος *Carthaginiensis, Картаганин*; κώμαις – dat fpl, κῶμη *vicus, село*; μάχαις – dat fpl, μάχη *pugna, битка*; πατρίδος – gen fsg, πατρίς *patria, отаџбина, домовина*; πολεμίους – acc mpl, πολέμιος *hostis, непријатељ*; πρόγονοὶ – nom mpl, πρόγονοὶ *majōresi, преци*; Ῥωμαῖοὶ – nom mpl, Ῥωμαῖος *Romānus, Римљанин*; Σπαρτιάταις – dat mpl, Σπαρτιάτης *Spartānus, Спартанац*; στρατιῶται – nom mpl, στρατιώτης *miles, војник*; σωτήρες – nom mpl, σωτήρ *servātor, спасилац*. Придјеви: πολλαῖς – dat fpl, πολὺς *multus, мног*. Замјенице: ἡμέτεροὶ – nom mpl, ἡμέτερος *noster, наши*. Члан: οἱ – nom mpl, ὁ; τὴν – acc fsg, ἡ; τῆς – gen fsg, ἡ; ταῖς – dat fpl, ἡ; τοῖς – dat mpl, ὁ; τοὺς – acc mpl, ὁ; τῶν – gen mpl, ὁ. Γлаголи: ἐγίνοντο – 3pl inf ipf mp, γίνομαι *fiō, бивати, постајати*; εἰργάζοντο – 3pl ind ipf mp, ἐργάζομαι *colo, обрађивати*; ἠύλιζοντο – 3pl ind ipf mp, αὐλιζομαι *pernocto, ноћити*; μαχόμενοι – nom mpl pt praes mp, μάχομαι *pugno, борити се*; περιεγίνοντο – 3pl ind ipf mp, περιγίνομαι *supēro, vinco, надвлађавати, побјеђивати*. Прилози: πολλάκις – *saepe, често*. Предлози: ἐν – + dat, in, y; κατὰ – + acc, per, no; πρὸς – + acc, contra, против. Везници: καί – *et, -que, u*.

T r a n s l a t i o: **i.** Helōtae Spartānis terram colēbant. **ii.** Romāni in multis pugnis Chartaginienses superābant. **iii.** Majōres nostri terra marique saepe contra hostes pugnantes patriae & libertātis servatores facti sunt. **iv.** Milītes in vicis (ruri) pernoctābant.

П р е в о д: **1.** Хелоти су Спартанцима обрађивали земљу. **2.** Римљани су у многим биткама надвлађавали Картагане. **3.** Наши преци су постали спасиоци отаџбине и слободе често се борећи против непријатеља и на земљи и мору. **4.** Војници су ноћили у селима.

ВЈЕЖБА VIII. Μετάφραζε: **i.** Raro homīnes sorte sua contenti erant. **ii.** Demosthēnes & Cicēro clari oratōres erant. **iii.** Graeci & Romāni mortuos cremābant aut sepeliēbant. **iv.** Graeci in Ponto Euxīno multas colonias habēbant.

А н а л и з а: Именице: Cicēro – Κικέρων; colonia – ἀποικία; Demosthēnes – Δημοσθένης; Graecus – Ἕλληγ; homo – ἄνθρωπος; orātor – ῥήτωρ; Pontus Euxīnus – Εὐξεινος πόντος; Romānus – Ῥωμαῖος; sors, v. contentus. Придјеви: clarus – ἐνδοξος; contentus (sorte sua ~) – αὐτάρκης; mortuus – νεκρός; multus – πολὺς. Замјенице: suus, v. contentus. Бројеви: cremo – κατακαίω; habeo – ἔχω; sepelio – καταθάπτω; sum – εἰμι. Прилози: raro – ὀλιγάκις. Предлози: in – ἐν. Везници: aut – ἢ; et – καί.

Μετὰ φρασίς : α' Ὀλιγάκις οἱ ἄνθρωποι αὐτάρκεις ἦσαν. β' Ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Κικέρων ἐνδοξοὶ ὄητορες ἦσαν. γ' Οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοὶ κατέκατον ἢ κατέθαπτον τοὺς νεκροὺς. δ' Οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ πολλὰς ἀποικίας εἶχον. (Πολλὰ ἀποικία τοῖς Ἕλλησιν ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ ἦσαν.)

ВЈЕЖБА IX. Μετάφραζε: *DE MAGISTRATIBUS ROMANIS. Duo consules rem publicam administrabant & in bello exercitum ducebant. Praetores jus dicebant. Aediles annonamque curabant & ludos annuos parabant. Quaestores aerarium custodiabant. Censores mores civium observabant.*

Анализа : Именице: *aerarium* – ταμειεῖον; *aedilis* – ἀγορανόμος; *annona* – σίτος; *bellum* – πόλεμος; *ensor* – τιμητής; *civis* – πολίτης; *consul* – ὑπάτος; *exercitus* – στρατιά; *jus, v. dicere*; *ludus* – ἀγών; *magistratus* – πολιτευόμενος; *mos* – τρόπος; *praetor* – ἀστυνόμος; *quaestor* – ταμίας; *res publica* – κοινόν. Придјеви: *annuus* – ἐνιαύσιος; *Romanus* – Ῥωμαϊκός. Бројеви: *duo* – δύο. Глаголи: *aministro* – πολιτεύομαι; *curo* – ἐπιμελεῖσθαι ἔχω; *custodio* – φυλάττω; *dico (jus ~)* – τὰ δίκαια ὀρίζω; *duco* – ἄγω; *obervo* – παραφυλάττω. Предлози: *de* – περί. Везници: *et* – καί.

Μετὰ φρασίς : ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΕΥΟΜΕΝΩΝ. Δύο ὑπάτω ἐπολιτεύοντο τὸ κοινόν καὶ ἐν τῷ πολέμῳ ἦγον τὴν στρατιάν. Οἱ δ' ἀστυνόμοι τὰ δίκαια ὀρίζον (= παραφραза). Οἱ δ' ἀγορανόμοι ἐπιμελεῖσθαι τοῦ σίτου εἶχον (= παραφραза) καὶ παρεσκευάζοντο τοὺς ἐνιαυσίους ἀγώνας. Οἱ δὲ ταμῖαι τὸ ταμειεῖον ἐφύλαττον. Οἱ δὲ τιμηταὶ τοὺς τῶν πολιτῶν τρόπους παρεφύλαττον.

ВЈЕЖБА 8. Μετάφραζε: **1.** *Атињани бираху сваке године девет архоната, а Римљани два конзула.* **2.** *Код старих народа робови су тешко живјели; зато су често дизали устанке.* **3.** *Критија и Алкибиад не слушаху ријечи Сократове.* **4.** *Грци осниваху многе колоније.* **5.** *У борби смо спремно пратили вођу.* **6.** *Пеоњани бацаху мртве у баре.*

Анализа: Именице: *Алкибиад* – Ἀλκιβιάδης; *архонт* – ἄρχων; *Атињанин* – Ἀθηναῖος; *бара* – λίμνη; *борба* – μάχη; *вођа* – ἡγεμών; *година* – ἐνιαυτός; *Грк* – Ἕλληγ; *живот* – βίος; *колонија* – ἀποικία; *конзул* – ὑπάτος; *Критија* – Κριτιῆς; *народ* – δῆμος; *Пеоњани* – Παίονες; *ријеч* – λόγος; *Римљанин* – Ῥωμαῖος; *роб* – δοῦλος; *Сократ* – Σωκράτης. Придјеви: *мног* – πολὺς; *мртав* – νεκρός; *стар* – παλαιός; *сваки* – ἕκαστος; *тежак* – χαλεπός. Бројеви: *два* – δύο; *девет* – ἐννέα. Глаголи: *бацати* – βάλλω; *бирати* – ἐκλέγω; *дизати устанке* – στασιάζω; *живјети* – βίον ἄγω; *оснивати (колоније)* – ἐκπέμπω; *пратити* – ἔπομαι; *слушати* – πείθομαι. Прилози: *спремно* – προθύμως; *често* – πολλάκις. Предлози: *код* – παρὰ; *у* – ἐν (gdje), εἰς (kamo). Везници: *и* – καί; *зато* – διότι. Речце: *не* – οὐ.

Μετὰ φρασίς : α' Οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἕκαστου ἔτους (κατ' ἐνιαυτὸν) ἐξέλεγον τοὺς ἐννέα ἄρχοντάς, οἱ δὲ Ῥωμαῖοὶ τοὺς δύο ὑπάτους. β' Παρὰ παλαιοῖς δῆμοις οἱ δοῦλοι χαλεπὸν βίον ἦγον· διότι πολλάκις ἐστασιάζον. γ' Ὁ Κριτιῆς καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης τοῖς τοῦ Σωκράτους λόγοις οὐκ ἐπέειχοντο. (Ποјавε : *присвојни генитив (genitivus possessivus)*, у τοῖς τοῦ Σωκράτους λόγοις; *негација оук*, која овако гласи испред вокала, у οὐκ ἐπέειχοντο; *рекција* грч. гл. πείθομαι (+dat) која се разликује од рекције срп. гл. *слушати* (+acc).) δ' Οἱ Ἕλληνες πολλὰς ἀποικίας ἐξέπεμπον. ε' Ἐν τῇ μάχῃ τῷ ἡγεμονί προθύμως εἰπόμεθα. (Ποјавε : *рекција* грч. гл. ἔπομαι (+dat) која се разликује од рекције срп. гл. *пратити* (+acc).) ζ' Οἱ Παίονες τοὺς νεκροὺς εἰς λίμνας ἐβαλλον.

ВЈЕЖБА лζ'. Αναλίζирај и преведи: α' Ἐμοὶ μὲν τὰ μαθήματᾶ, σοὶ δὲ ἡ μουσικὴ ἀρέσκει. β' Ἡμεῖς μὲν γράφομεν, ὑμεῖς δὲ παίζετε. γ' Ὁ ἀδελφός μου καὶ ὁ πάππος σου φίλοι εἰσὶν ἀρχαῖοι· δεῖ οὖν καὶ ἡμᾶς φίλους εἶναι. δ' Ἡμᾶς μὲν τὰ ἡμέτερα, ὑμᾶς δὲ τὰ ὑμέτερα εὐφραίνει.

Гр а д и в о : личне замјенице (GGJ, §205–206); присвојне замјенице (GGJ, §210).

Ποјавε : *ортотонација енклитике*, у φίλοι εἰσὶν; *присвојни генитив (genitivus possessivus)* личне замјеницеу предикатном полижају, у ἀδελφός μου и πάππος σου; *енклиза*, у ἀδελφός μου и πάππος σου; *акузатив са инфинитивом (accusativus cum infinitivo)*, у δεῖ καὶ ἡμᾶς φίλους εἶναι, који се на латински

преводи такође акузативом са инфинитивом (*oportet et nos amicos esse*) а на српски изричном реченицом (*треба да и ми будемо пријатељи*); **конгруенција** ном нрл са 3sg глагола (τὰ ζῶα τρέχει), у τὰ ἡμέτερα ... τὰ ὑμέτερα εὐφραίνει; **супстантивизација** грч. τὰ ἡμέτερα, τὰ ὑμέτερα, тј. срп. *наша својина*.

А н а л и з а : **Именице**: ἀδελφός – ном msg, ἀδελφός *germanus*, (ροῦβени) *брат*; μαθήματα – ном нрл, μάθημά, *studium*, *учење*, *наука*; μουσική – ном fsg, μουσική *musica*, *музика*; πάππος – ном msg, πάππος *avus*, *djed*; φίλοι – ном нрл, φίλος *amicus*; φίλους – acc нрл, φίλος *amicus*, *пријатељ*. **Пријеве**: ἀρχαίοι – ном нрл, ἀρχαίος *antiquus*, *стар*. **Члан**: ἡ – ном fsg, ἡ; ὁ – ном msg, ὁ; τὰ – ном нрл, τὸ. **Замјенице**: ἐμοί – dat, ἐγὼ *ego*, *ја*; ἡμᾶς – acc, ἡμεῖς *nos*, *ми*; ἡμεῖς – ном, ἡμεῖς *nos*, *ми*; ἡμέτερα – ном нрл, ἡμέτερος *noster*, *наш*; μου – gen, ἐγὼ *ego*, *ја*; σοί – dat, σὺ *tu*, *ти*; σου – gen, σὺ *tu*, *ти*; ὑμᾶς – acc, ὑμεῖς *vos*, *ви*; ὑμεῖς – ном, ὑμεῖς *vos*, *ви*; ὑμέτερα – ном нрл, ὑμέτερος *vester*, *ваш*. **Глаголи**: ἀρέσκει – 3sg ind praes act, ἀρέσκω *placeo*, *свићати се*; γράφομεν – 1pl ind praes act, γράφω *scribo*, *писати*; δεῖ – 3sg ind praes act, δεῖ *oportet*, *треба*; εἶναι – inf praes act, εἶμι *sum*, *бити*; εἰσίν – 3pl ind praes act, εἶμι *sum*, *бити*; εὐφραίνει – 3sg ind praes act, εὐφραίνω *delecto*, *веселити*; παίζετε – 2pl ind praes act, παίζω *ludo*, *играти се*. **Везници**: καί – *et*, *-que*, *и*; οὖν – *ergo*, *стога*. **Речце**: μὲν ... δέ – *et* ... *autem*, *et* ... *a*.

T r a n s l a t i o : **i**. *Mihi studia, tibi autem musica placet.* **ii**. *Nos scribimus, vos autem luditis.* **iii**. *Germanus meus avusque tuus antiqui sunt amici: ideo oportet et nos amicos esse.* **iv**. *Nos nostra, vos autem vestra delectant.*

П р е в о д : **1**. *Мени се свића учење, а теби музика.* **2**. *Ми пишемо, а ви се играте.* **3**. *Мож брат и твој djed су стари пријатељи; треба стога да и ми будемо пријатељи.* **4**. *Нас весели наша својина, а вас ваша.*

ВЈЕЖБА 1η. **Анализирај и преведи**: ΠΕΡΙ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ. Σωκράτης ὅτ' ἐσκόπτετο ἐπὶ τῇ δυσγενεῖα ὑπ' ἀνθρώπου εὐγενούς μὲν, πονηροῦ δὲ καὶ ἀμαθοῦς, ἔλεγεν· Ἐμοὶ μὲν τὸ γένος ὄνειδος, σὺ δὲ τῷ γένει.

А н а л и з а : **Именице**: ἀνθρώπου – gen msg, ἀνθρώπος *homo*, *vir*, *човјек*; γένει – dat nsg, γένος *genus*, *род*; γένος – ном nsg, γένος *genus*, *род*; δυσγενεῖα – ном fsg, δυσγένειά *locus humilis*, *неславно поријекло*; Σωκράτης – ном msg, Σωκράτης *Socrates*, *Сократ*; Σωκράτους – gen msg, Σωκράτης *Socrates*, *Сократ*. **Пријеве**: ἀμαθοῦς – gen msg, ἀμαθής *ignarus*, *неук*; εὐγενούς – gen msg, εὐγενής *nobilis*, *nobili genere ortus*, *племенит*; ὄνειδος – ном msg, ὄνειδος *dedecus*, *срамота*; πονηροῦ – gen msg, πονηρός *pravus*, *опак*. **Замјенице**: ἐμοί – dat sg, ἐγὼ *ego*, *ја*; σὺ – ном sg, σὺ *tu*, *ти*. **Члан**: τῇ – dat fsg, ἡ; τὸ – ном nsg, τὸ; τῷ – dat nsg, τὸ. **Глаголи**: ἔλεγεν – 3sg ind ipf act, λέγω *dico*, *рећи*, *казати*; ἐσκόπτετο – 3sg ind ipf mp, σκόπτω *illūdo*, *ругати се*. **Предлози**: ἐπὶ – + dat, *de*, *propter*, *ob*, *ради*, *поради*; περὶ – + gen, *de*, *o*. **Везници**: καί – *et*, *-que*, *и*; ὅτε – *cum*, *када*. **Речце**: μὲν ... δέ – *et* ... *autem*, *et* ... *a*.

T r a n s l a t i o : *DE SOCRATE. Socrates, cum a (quodam) viro nobili genere orto sed pravo ignaroque illuderetur se humili genere ortum esse (= парафраза), dicebat: Mihi genus dedecus (sc. est), tu autem generi (sc. tuo dedecus es).*

П р е в о д : *О СОКРАТУ. Сократ, када му се племенит али opak и неук човјек ругао ради неславног поријекла, рекао је: 'Мени (sc. је) род срамота (на срамоту), а ти (sc. си) пак (sc. свом) роду (sc. срамота) (на срамоту).'*

ВЈЕЖБА 9. **Μετάφραζε**: **1**. *Зар ти није стало до отаџбине? Мени је особито стало до моје отаџбине.* **2**. *И ја, и ти, и сви ми требамо праведно радити.* **3**. *Твој друг вјежба у палестри.* **4**. *Ја вам говорим истину, а ви ме не слушате.* **5**. *Филозоф Бијант говорише: 'Све своје носим са собом (у себи).'* **6**. *Наша домовина има радишне и ваљане грађане.* **7**. *Пословица је Данас мени, сутра теби.* **8**. *Слава наших предака је велика.*

А н а л и з а : **Именице**: Бијант – Βίᾱς; домовина – πατρίς; друг – φίλος; отаџбина – πατρίς; палестра – παλαιστῆρα; пословица – παροιμία; предак – πρόγονος; слава – δόξα; филозоф – φιλόσοφος. **Пријеве**: ваљан – χρηστός; велик – μέγας; радишан – σπουδαῖος; сав – πᾶς. **Замјенице**: ви – ὑμεῖς; ја – ἐγὼ; ми – ἡμεῖς; мој – ἐμός; наш – ἡμέτερος; ти – σὺ; твој – σός. **Глаголи**: бити – εἶμι; вјежбати – γυμνάζω; говорити – λέγω; говорити истину – ἀληθεύω; имати – ἔχω; носити – φέρω; радити – πράττω; слушати – ἀκούω; стало ми је – μέλει μοι; треба – δεῖ. **Прилози**: данас – τήμερον; особито – σφόδρα; праведно – δικαίως; сутра – αὔριον. **Предлози**: у – ἐν. **Везници**: а – μὲν ... δέ; и – καί. **Речце**: зар – ἄρά; не – οὐ.

Με τ ἄ φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Ἄρ' οὐ μέλει σοι τῆς πατρίδος; Ἔμοιγε σφόδρα μέλει τῆς ἐμῆς πατρίδος (τῆς πατρίδος μου). (Π ο j α β ε : *елизија*, у ἄρ' οὐ, од ἄρᾶ οὐ; *енклиза*, у μέλει σοι; *присвојни генитив* (*genitivus possessivus*) личне замјенице у предикатном положају, у τῆς πατρίδος μου.) **β'** Καὶ ἐμὲ καὶ σὲ καὶ πάντας ἡμᾶς δεῖ δικαίως πράττειν. (Π ο j α β ε : *акузатив са инфинитивом* (*accusativus cum infinitivo*), у καὶ ἐμὲ καὶ σὲ καὶ πάντας ἡμᾶς δεῖ πράττειν, који уводи гл. δεῖ.) **γ'** Ὁ φίλος σου ἐν τῇ παλαιστρᾷ γυμνάζει. (Π ο j α β ε : *енклиза*, у ὁ φίλος σου; *присвојни генитив* (*genitivus possessivus*) личне замјенице у предикатном положају, у ὁ φίλος σου.) **δ'** Ἐγὼ μὲν πρὸς ὑμᾶς ἀληθεύω, ὑμεῖς δὲ οὐκ ἀκοῦτέ μου. (Π ο j α β ε : *реκција* грч. гл. ἀληθεύω (πρὸς +acc) која се разликује од рекције срп. узраза *говорити истину* (+ dat) и грч. гл. ἀκούω (+gen) која се разликује од рекције срп. гл. *слушати* (+acc); *енклиза*, у ἀκοῦτέ μου.) **ε'** Βιάς ὁ φιλόσοφος ἔλεγεν· Πάντα τὰ ἐμὰ σὺν ἐμαυτῷ φέρω. (Π ο j α β ε : *супстантивизација* грч. πάντα τὰ ἐμὰ (= лат. *omnia mea*), тј. срп. *све своје, сву својину*.) **ς'** Ἡ ἡμετέρᾳ πατρίς (πατρίς ἡμῶν) τοὺς πολιτᾶς ἔχει σπουδαιούς καὶ χρηστούς. (Тῇ ἡμετέρᾳ πατρίδι (πατρίδι ἡμῶν) εἰσὶ σπουδαιοὶ καὶ χρηστοὶ πολιτᾶι.) (Π ο j α β ε : *присвојни генитив* (*genitivus possessivus*) личне замјенице у предикатном положају, у πατρίς ἡμῶν) **ς'** Παροιμίᾳ ἐστίν· τήμερον μὲν ἐμοί, αὔριον δὲ σοί. (Π ο j α β ε : *ορτοтонација енклитике*, у παροιμίᾳ ἐστίν.) **η'** Τὸ τῶν ἡμετέρων προγόνων (προγόνων ἡμῶν) κλέος μέγᾳ ἐστίν. (Појаве: *присвојни генитив* (*genitivus possessivus*) личне замјенице у предикатном положају, у προγόνων ἡμῶν; *ορτοтонација енклитике*, у μέγᾳ ἐστίν.)

ВЈЕЖБА λθ'. Αναλίζирај и преведи: **α'** Ὁ σοφὸς ἐν ἑαυτῷ (αὐτῷ) πάντα τὰ χρήματᾶ φέρει. **β'** Ἐγὼ μὲν τὰ ἑμαυτοῦ πράττω, σὺ δὲ τὰ σεαυτοῦ (σαυτοῦ). **γ'** Οὐδὲν αἰεὶ ταυτὸ μένει. **δ'** Δαρείος μεταπέμπεται τὸν Κύρον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς καὶ αὐτὸν σατράπην ἐκλέγει. **ε'** Ὁ οἶκος αὐτοῦ καλὸς ἐστίν. **ς'** Αὐτὸς ὁ στρατηγὸς καὶ οἱ ἄλλοι στρατιῶταί ἐν τῷ αὐτῷ στρατοπέδῳ διαμένουσιν. **ζ'** Ὁ διδάσκαλος ἡμῶν δικαίος ἐστὶ καὶ ἀγαθός, ἀλλὰ σκληρός. **η'** Οἱ ἄνθρωποι ἀλλήλων πολὺ διαφέρουσι τῇ ἀνδρείᾳ, τῇ ῥώμῃ καὶ σώματος μεγέθει. **θ'** Εὐκλείδης λέγει· Τὰ τῷ αὐτῷ ἴσα καὶ ἀλλήλοις ἐστὶν ἴσα.

Г р а д и в о : замјеница аутос (GGJ, §207); повратне замјенице (GGJ, §208-209); исказивање припадности (GGJ, §211); реципрочна замјеница (GGJ, §212).

Π ο j α β ε : *супстантивизација* грч. ὁ σοφός, тј. лат. *sapiens*, срп. *мудар човјек*, грч. τὰ ἑμαυτοῦ, σεαυτοῦ (лат. *mea, tua*), тј. срп. *моје, твоје ствари*; *присвојни генитив* (*genitivus possessivus*) повратне замјенице у атрибутомном положају, у τὰ ἑμαυτοῦ и τὰ σεαυτοῦ (саυτοῦ); *краса*, у тауτὸ, од τὸ аутὸ; *замјеница аутос* у атрибутомном положају (= *idem, istui*), у тауτὸ (= τὸ аутὸ), ἐν τῷ аутῷ στρατοπέδῳ; *члан у функцији исказивања присвојности*, у ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, тј. лат. *a provincia eius*, тј. срп. *из његове области*; *замјеница аутос is, он*, у функцији личне замјенице 3 лица, у аутὸν, аутὸ; *два акузатива*, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у аутὸν σατράπην ἐκλέγει, који се на латински преводје такође поможу два акузатива (*eum satrapam (satrapem) creat*) а на српски помоћу акузатива и инструментала (*чини га саτραпом*); *замјеница аутос is, он*, у функцији личне замјенице 3 лица, у аутὸν; *присвојни генитив* (*genitivus possessivus*) личне замјенице у предикатном положају, у οἶκος αὐτοῦ и ὁ διδάσκαλος ἡμῶν; *енклиза*, у καλὸς ἐστίν, δικαίος ἐστίν; *замјеница аутос* у предикатном положају (= *ipse, sam*), у аутὸς ὁ στρατηγός; *датив начина* (*dativus modi*), у τῇ ἀνδρείᾳ, τῇ ῥώμῃ καὶ σώματος μεγέθει, који се на латински преводје аблативом (*virtute, robore, & corporis magnitudine*) а на српски инструменталом (*храброшћу, снагом и величином тијела*); *конгруенција* nom npl са 3sg (τὰ ζῷᾶ τρέχει), у τὰ τῷ аутῷ ἴσα ἐστίν.

А н а л ι ζ а : Именице: **ἀνδρεία** – dat fsg, ἀνδρεία *virtus, храброст*; **ἄνθρωποι** – nom mpl, ἄνθρωπος *homo, vir, човјек*, pl *људи*; **ἀρχῆς** – gen fsg, ἀρχή *provincia, област*; **Δαρείος** – nom msg, Δαρείος *Dartius, Дарује*; **διδάσκαλος** – nom msg, διδάσκαλος *magister, учитељ*; **Εὐκλείδης** – nom msg, Εὐκλείδης *Euclides, Еуклид*; **Κύρον** – acc msg, Κύρος *Cyrus, Кур*; **μεγέθει** – dat nsg, μέγεθος *magnitudo, величина*; **οἶκος** – nom msg, οἶκος *domus, familia, кућа, породица*; **ῥώμη** – dat fsg, ῥώμη *robur, снага*; **σατράπην** – acc msg, σατράπης *satrapa (satrapes), саτραп*; **στρατηγός** – nom msg, στρατηγός *dux, војсковођа*; **στρατιῶταί** – nom msg, στραιώτης *miles, војник*; **στρατοπέδῳ** – dat nsg, στρατόπεδον *castra, логор*; **σώματος** – gen nsg, σῶμα *corpus, тијело*; **χρήματᾶ** – acc npl, χρήματᾶ *suum, својина, имовина*. Придјеви: **ἀγαθός** – nom msg, ἀγαθός *bonus, добар*; **ἄλλοι** – nom mpl, ἄλλος *alius*; **δικαίος** – nom msg, δικαίος *aequus, праведан*; **ἴσα** – nom npl, ἴσος *aequalis, једнак*; **καλός** – nom msg, καλός *pulcher, лијеп*; **πάντᾶ** – acc npl, πᾶς *omnis, св*; **σοφός** – nom msg, σοφός *sapiens, мудар*; **σκληρός** – nom msg, σκληρός *strog, severus*. Замјенице: **ἀλλήλοις** – dat npl, ἀλλήλων *inter se, alius alium, један други*; **ἀλλήλων** – dat mpl, ἀλλήλων *inter se,*

alius alium, jedan drugu; αὐτό – nom nsg, αὐτός *idem, исти*; *αὐτόν* – acc msg, αὐτός *is, он*; *αὐτός* – nom msg, αὐτός *ipse, сам*; *αὐτοῦ* – gen msg, αὐτός *is, он*; *αὐτῷ* – dat nsg, αὐτός *idem, исти*; *ἑαυτῷ (αὐτῷ)* – dat msg, ἑαυτοῦ *sui, ce*; *ἐγώ* – nom sg, ἐγώ *ego*; *ἐμαυτοῦ* – gen msg, ἐμαυτοῦ *mei, ce*; *ἡμῶν* – gen pl, ἡμεῖς *nos, ми*; *οὐδέν* – nom nsg, οὐδείς *neto (nihil), нико (ништа)*; *σεαυτοῦ (σαυτοῦ)* – gen msg, σεαυτοῦ *tui, ce*; *σὺ* – nom sg, σὺ *tu*. Члан: *ὁ* – nom msg, *ὁ*; *οἱ* – nom mpl, *ὁ*; *τά* – nom npl, *τὸ*; *τά* – acc npl, *τὸ*; *τῇ* – dat fsg, *ἡ*; *τῆς* – gen fsg, *ἡ*; *τό* – nom nsg, *τὸ*; *τόν* – acc msg, *ὁ*; *τῷ* – dat nsg, *τὸ*. Γлаголи: *διαμένουσι* – 3pl ind praes act, διαμένω *permaneo, остајати*; *διαφέρουσι* – 3pl ind praes act, διαφέρω *diffĕro, разликовати ce*; *ἐκλέγει* – 3sg ind praes act, ἐκλέγω *creo, чиниути*; *ἐστί(ν)* – 3sg ind praes act, εἰμι *sum*; *λέγει* – 3sg ind praes act, λέγω *profiteor*; *μένει* – 3sg ind praes act, μένω *maneo, остајати*; *μεταπέμπεται* – 3sg ind praes mp, μεταπέμπομαι *лати no, arcesso*; *πράττω* – 1sg ind praes act, πράττω *facio, радити*; *φέρει* – 3sg ind praes act, φέρω *fero, носити*. Прилози: *ἀεὶ* – *semper, увијек, заувијек*; *πολύ* – *multum, много*. Предлози: *ἀπό* – + gen, *a, od, из*; *ἐν* – + dat, *in, у*. Везници: *ἀλλά* – *sed, али*; *καὶ* – *et, -que, и*. Речце: *μὲν ... δὲ* – *o ... vero, autem, o ... a*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Sapiens omnia sua in se (secum) portat.* **ii.** *Ego mea facio, tu autem tua (sc. facis).* **iii.** *Nihil perpetuo idem manet.* **iv.** *Darius Cyrum a provincia eius arcessit eumque satrāpam (satrāpem) creat.* **v.** *Domus ejus pulchra est.* **vi.** *Ipsē dux & (alii) milites in isdem castris permānent.* **vii.** *Magister noster aequus et bonus est, sed severus.* **viii.** *Homīnes inter se virtūte, robōre, & corpōris magnitudīne multum diffĕrunt.* **ix.** *Euclīdes dicit: Quae cum eōdem aequantur (= парафраза) & inter se aequa(bi)lia sunt.*

П р е в о д : **1.** Мудар човек сву имовину носи у себи. **2.** Ја радим своје ствари, а ти (sc. радиш) своје. **3.** Ништа (не) остаје заувијек исто. **4.** Дарије шаље по Кира из његове области и чини га сатрапом. **5.** Његова кућа је лијепа. **6.** Сам војсковођа и (остали) војници остају у истом логору. **7.** Наш учитељ је праведан и добар, али строг. **8.** Људи се једни од других много разликују храброшћу, снагом и величином тијела. **9.** Еуклид каже: 'Оно што је једнако истом једнако је и једно другом'. (Нпр. 1 + 1 = 2; 4 - 2 = 2; 1 + 1 = 4 - 2.)

ВЈЕЖБА X. Μετάφραζε: **i.** *Spartāce, memoria tui aeterna est.* **ii.** *Labor tuus, mi discipūle, laudalibīlis est.* **iii.** *Patria nostra ligno abundat.* **iv.** *Hamilcar eiusque filius Hannībal Romanōrum hostes erant.* **v.** *Adulatorībus non credīmus; verba eōrum fallacia sunt.* **vi.** *Fabūlae Aesōpi pulchrae sunt; puĕri eas libenter legunt.*

А н а л и з а : Именице: *adulātor* – κόλᾱξ; *Aesōpus* – Αἰσώπος; *discipūlus* – μαθητής; *fabūla* – μῦθος; *filius* – υἱός; *Hamilcar* – Ἀμίλκᾱς; *Hannībal* – Ἀννιβᾱς; *hostis* – πολέμιος; *labor* – πόνος; *lignum* – ξύλον; *memoria* – μνήμη; *patria* – πατρίς; *puer* – παῖς; *Romanus* – Ῥωμαῖος; *Spartācus* – Σάρτακος; *verbum* – ἔπος. Придејви: *aeternus* – αἰώνιος; *fallax* – δολερός; *laudabilis* – ἐπαινετός; *pulcher* – καλός. Замјенице: *is* – αὐτός; *meus* – ἐμός, μου; *noster* – ἡμέτερος, ἡμῶν; *tu* – σὺ; *tuus* – σός, σου. Γлаголи: *abundo* – περισσεύω; *credo* – πιστεύω; *lego* – ἀναγινώσκω; *sum* – εἰμι. Прилози: *libenter* – ἐκόν. Речце: *non* – οὐ.

Μ ε τ ᾱ φ ρ α ζ ῆ ς : **α'** Ὁ Σπάρταке, ἡ μνήμη σου αἰωνία ἐστίν. (Π ο ј а в е : *енклиза*, у μνήμη σου; *ορτομοναџија енклитике*, у αἰωνία ἐστίν; *присвојни генитив* (*genitīvus possessīvus*) личне замјенице у предикатном положају, у ἡ μνήμη σου.) **β'** Ὁ σός πόνος, ὦ μαθητά μου, ἐπαινετός ἐστίν. (Π ο ј а в е : *енклиза*, у μαθητά μου и ἐπαινετός ἐστίν; *присвојни генитив* (*genitīvus possessīvus*) личне замјенице у предикатном положају, у ὦ μαθητά μου.) **γ'** Ἡ πατρίς ἡμῶν περισσεύει τῷ ξύλῳ. (Π ο ј а в е : *присвојни генитив* (*genitīvus possessīvus*) личне замјенице у предикатном положају, у ἡ πατρίς ἡμῶν; *инструментални датив* (*datīvus instrumenti*), у τῷ ξύλῳ.) **δ'** Ὁ Ἀμίλκᾱς καὶ ὁ υἱός αὐτοῦ Ἀννιβᾱς τῶν Ῥωμαῖων (или τοῖς Ῥωμαῖοις) πολέμοι ἦσαν. (Π ο ј а в е : *присвојни генитив* (*genitīvus possessīvus*) личне замјенице у предикатном положају, у ὁ υἱός αὐτοῦ.) **ε'** Τοῖς κόλαξιν οὐ πιστεύομεν· τὰ ἔπη αὐτῶν δολερά ἐστίν. (Π ο ј а в е : *присвојни генитив* (*genitīvus possessīvus*) личне замјенице у предикатном положају, у τὰ ἔπη αὐτῶν; *конгруенџија* nom npl са 3sg глагола (τὰ ζῳᾶ τρέχει), у τὰ ἔπη ἐστίν.) **ς'** Οἱ τοῦ Αἰσώπου μῦθοι καλοὶ εἰσίν· οἱ παῖδες ἐκόντες ἀναγινώσκουσιν αὐτοῦς. (Π ο ј а в е : *енклиза*, у καλοὶ εἰσίν.)

ВЈЕЖБА 10. Μετάφραζε: **1.** *Μαλο људи позна себе: своје врлине и своје мане.* **2.** *Војници, ваш живот бијаше напоран, али славан!* **3.** *Само име Хомерово је гласовито!* **4.** *Спартанци и Атињанин често се бораху једни против других.* **5.** *Мој отац даје синовима примјер врлине.* **6.** *Онај који греши себи греши.*

Α ν α λ ι ζ α : Именице: *Ατιήναιον* – Ἀθηναίος; *βοήνικ* – στρατιώτης; *βρλίνα* – ἀρετή; *ζιβωτ* – βίος; *ιμε* – ὄνομα; *μανα* – ἀμαρτημα; *πριμјер* – παράδειγμα; *син* – υἱός; *Спартанац* – Σπαρτιάτης; *Хомер* – Ὅμηρος. Придјеви: *гласовит* – ὀνομαστός; *напоран* – ἐπίπονος; *сам* – αὐτός; *славан* – εὐκλεής. Замјенице: *ваш* – ὑμέτερος, ὑμῶν; *један други* – ἀλλήλων; *мој* – ἐμός, μου; *себе* – ἑαυτοῦ; *свој* – ἑαυτοῦ. Глаголи: *бити* – εἶμι; *борити се* – μάχομαι; *грешити* – ἀμαρτάνω; *давати* – παρέχω; *познавати* – γινώσκω. Прилози: *често* – πολλάκις. Везници: *али* – ἀλλά; *и* – καί.

Μ ε τ ἄ φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Οἱ ὀλίγοι γινώσκουσιν ἑαυτοῦς· τὰς ἑαυτῶν ἀρετὰς καὶ τὰ ἑαυτῶν ἀμαρτήματα. (Π ο ј а в е : *супстантивизација* (и *парафраза*) грч. οἱ ὀλίγοι, тј. срп. *мало људи*; *присвојни генитив* (*genitivus possessivus*) повратне замјенице у атрибутивном положају, у τὰς ἑαυτῶν ἀρετὰς и τὰ ἑαυτῶν ἀμαρτήματα.) **β'** Ὡς στρατιώται, ὁ βίος ὑμῶν (ὁ ὑμέτερος βίος) ἐπίπονος ἦν ἀλλὰ εὐλεής. (Π ο ј а в е : *присвојни генитив* (*genitivus possessivus*) личне замјенице у предикатном положају, у ὁ βίος ὑμῶν.) **γ'** Ὁμήρου αὐτὸ τὸ ὄνομα ὀνομαστόν ἐστίν. (Π ο ј а в е : *замјеница αὐτός* у предикатном положају (= *сам, ipse*), у αὐτὸ τὸ ὄνομα; *енκλιза*, у ὀνομαστόν ἐστίν.) **δ'** Οἱ Σπαρτιάται καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς ἀλλήλους πολλάκις ἐμάχοντο. **ε'** Ὁ πατήρ μου τοῖς ἑαυτοῦ υἱοῖς παρέχει τὸ τῆς ἀρετῆς παράδειγμα. (Π ο ј а в е : *присвојни генитив* (*genitivus possessivus*) личне замјенице у предикатном положају, у ὁ πατήρ μου; *енκλιза*, у πατήρ μου; *присвојни генитив* (*genitivus possessivus*) повратне замјенице у атрибутивном положају, у τοῖς ἑαυτοῦ υἱοῖς.) **ς'** Ὁ ἀμαρτάνων εἰς ἑαυτὸν ἀμαρτάνει. (Π ο ј а в е : *реκција* грч. гл. ἀμαρτάνω εἰς (+acc) која се разликује од реκције срп. гл. *грешити* (+dat).)

ВЈЕЖБА μ'. Анализирај и преведи: ΤΑΥΡΟΣ ΚΑΙ ΑΙΓΕΣ. Ταῦρος διωκόμενος ὑπὸ λέοντος καταφεύγει εἰς σπηλαῖον. Ἐν σπηλαίῳ ἦσαν αἶγες ἄγριαί· τυπτόμενος δὲ ὑπ' αὐτῶν ὁ ταῦρος καὶ κερατιζόμενος ἔλεγεν· Οὐχ ὑμᾶς δεῖδων ἀνέχομαι, ἀλλὰ τὸν πρὸ τοῦ σπηλαίου.

Π ο ј а в е : *елизија*, у ὑπ' αὐτῶν, од ὑπὸ αὐτῶν; *замјеница αὐτός is, он*, у функцији личне замјенице 3 лица, у ὑπ' αὐτῶν; *негација οὐχ*, која овако гласи изсред аспирате и хака, у οὐχ ὑμᾶς.

Α ν α λ ι ζ α : Именице: *αἶγες* – nom fpl, αἶς *capra, коза*; *λέοντος* – gen msg, λέων *leo, лав*; *σπηλαῖον* – acc nsg, σπηλαῖον *specus, пећина*; *σπηλαίου* – gen nsg, σπηλαῖον *specus, пећина*; *σπηλαίῳ* – dat nsg, σπηλαῖον *specus, пећина*; *ταῦρος* – nom msg, ταῦρος *taurus, бик*. Придјеви: *ἄγριαί* – nom fpl, ἄγριος *ferus, дивљи*. Замјенице: *αὐτῶν* – gen mpl, αὐτός *is, он*; *ὑμᾶς* – acc pl, ὑμεῖς *vos, ви*. Члан: *ὁ* – nom msg, ὁ; *τόν* – acc msg, ὁ; *τοῦ* – gen nsg, τό. Глаголи: *ἀνέχομαι* – 1sg ind praes mp, ἀνέχομαι *obdūro, држати се, трпјети*; *δεῖδων* – nom msg pt praes act, δεῖδω *timeo, плашити се*; *διωκόμενος* – nom msg pt praes mp, διώκω *persequor, прогонити*; *ἔλεγεν* – 3sg ind ipf act, λέγω *inquam, рећи, казати*; *ἦσαν* – 3pl ind ipf act, εἶμι *sum, бити*; *καταφεύγει* – 3sg ind praes act, καταφεύγω *confugio, бјежати*; *κερατιζόμενος* – nom msg pt praes mp, κερατιζω *cornibus tundo, роговима набадавати*; *τυπτόμενος* – nom msg pt praes mp, τυπτω *ferio, ударами*. Предлози: *εἰς* – + acc, *in, у*; *ἐν* – + dat, *in, у*; *πρὸ* – + gen, *prae, пред, испред*. Везници: *ἀλλά* – *sed, али*; *καί* – *et, -que, и*. Речце: *δέ* – *autem, а*; *οὐ* – *non, не*.

Т r a n s l a t i o : TAURUS CAPRAEQVE. Taurus a leone persecutus in specum confugit. In specu caprae ferae erant. Ab iis vero verberatus & cornibus tunsus (tussus) taurus inquitiebat: Obdūro non vestri sed illius prae specu timidus (= парафраза).

Π ρ ε в о д : БИК И КОЗЕ. Бик којег прогони лав бјежи у пећину. У пећини су биле дивље козе; а бик којег оне ударају и набадају роговима каже (бик, изударан и изборен, рече): 'Држим се (трпим ово) плашећи се оног испред пећине, не вас'.

ВЈЕЖБА μα'. Анализирај и преведи: **α'** Ἐν τῇ μάχῃ τὸ τῶν Ἑλλήνων σύνθημα ἦν τόδε· Ζεὺς σωτήρ καὶ Νίκη. **β'** Ταύτην τὴν γνώμην ἔχω ἔγωγε. **γ'** Τοῦτους μὲν τοὺς μαθητὰς διὰ τὴν σπουδὴν θαυμάζομεν, ἐκείνους δὲ διὰ τὴν ἀργίαν ψέγομεν. **δ'** Τοιοῦτον συνεργὸν ὡς σὺ, ὦ φίλε, ἔχειν βούλομαι. **ε'** Ἐν ταῖς τῶν γεωργῶν οἰκίαις εἰσὶν αἶγες, βόες, καὶ ἄλλ᾽ τοιαυτὰ ζῷ᾽.

Г р а д и в о : показне замјенице (GGJ, §213–214).

Π ο ј а в е : *реκција* грч. гл. θαυμάζω (+acc) и лат. гл. *miror* (+acc) која се разликује од реκције срп. гл. *дивити се* (+dat).

Α ν α λ ι ζ α : Именице: *αἶγες* – nom fpl, αἶς *capra, коза*; *ἀργίαν* – acc fsg, ἀργία *socordia, лењост*; *βόες* – nom fpl, βοῦς *bos, говеδο*; *γεωργῶν* – gen fpl, γεωργός *rusticus, земљорадник, ратар*; *γνώμην* – acc fsg, γνώμη *sententia, мисао*; *Ἑλλήνων* – gen mpl, Ἕλλην *Graecus, Грк*; *Ζεὺς* – nom msg, Ζεὺς *Jupiter, Зевс*; *ζῷ᾽* – nom

npl, ζῶον *anīmal, животиња*; **οἰκίαις** – dat fpl, οἰκία *domus, кућа*; **μαθητάς** – acc fpl, μαθητής *discipulus, ученик*; **μάχη** – dat fsg, μάχη *pugna, битка*; **Νίκη** – nom fsg, Νίκη *Victoria, Ника*; **σπουδήν** – acc fsg, σπουδή *sedulitas, марљивости*; **συνεργόν** – acc msg, συνεργός *socius, помоћник*; **σύνθημα** – nom msg, σύνθημα *signum, лозинка*; **σωτήρ** – nom msg, σωτήρ *servātor, спасавац, спаситељ*; **φιλε** – voc msg, φίλος *amicus, пријатељ*. **Пријдеви**: **ἄλλᾶ** – nom npl, ἄλλος *alius, други*. **Замјенице**: **ἔγωγε** – nom sg, ἔγωγε *egōmet, ја сам*; **ἐκείνους** – acc msg, ἐκεῖνος *ille, онај*; **σύ** – nom sg, σύ *tu, ти*; **ταύτην** – acc fsg, οὗτος *iste, тај*; **τόδε** – nom msg, ὅδε *hic, овај*; **τοιαυτᾶ** – nom npl, τοιοῦτος *talis, istiusmōdi, такав*; **τοιούτων** – acc msg, τοιοῦτος *talis, istiusmōdi, такав*; **τούτους** – acc mpl, οὗτος *iste, тај*. **Члан**: **ταῖς** – dat fpl, ἡ; **τῇ** – dat fsg, ἡ; **τήν** – acc fsg, ἡ; **τό** – nom msg, τό; **τούς** – acc mpl, ὁ; **τών** – gen mpl, ὁ. **Глаголи**: **βούλομαι** – 1sg ind praes mp, βούλομαι *volo, хтјети, жељети*; **εἰσί(ν)** – 3sg ind praes act, εἰμί *sum, бити*; **ἔχειν** – inf praes act, ἔχω *habeo, имати*; **ἔχω** – 1sg ind praes act, ἔχω *habeo, имати*; **θαυμάζομεν** – 1pl ind praes act, θαυμάζω *miror, дивити се*; **ἦν** – 3sg ind ipf act, εἰμί *sum, бити*; **ψέγομεν** – 1pl ind praes act, ψέγω *vituperō, корити*. **Прилози**: **ὡς** – ut, као, попут. **Предлози**: **διά** – + acc, gratia, causa, ради, због; **ἐν** – + dat, in, у. **Везници**: **καί** – et, -ије, и. **Речце**: **μέν ... δέ** – $\emptyset$ ... autem, vero, $\emptyset$ ... а **Узвици**: **ὦ** – о, о.

T r a n s l a t i o : i. In pugna hoc erat Graecōrum signum: Juppīter servator & Victoria. ii. Istam sententiam egōmet habeo. iii. Istos discipulos sedulitātis gratia mirāmur, illos vero socordiae causa vituperāmus. iv. Talem socium ut tu, amicē, (es) habere volo. v. In rusticōrum domībus sunt caprae, boves & alia istiusmōdi animalia.

Превод: **1.** У бици ово је била лозинка Грка (грчка лозинка): Зевс спасавац и Ника. **2.** Ту мисао имам и ја сам. (Тако и ја мислим.) **3.** Тим ученицима дивимо се ради марљивости, а оне коримо због лењости. **4.** Желим имати помоћника попут тебе, (о) пријатељу. **5.** У кућама земљорадника (земљорадничким кућама) налазе се козе, говеда и друге такве животиње.

ВЈЕЖБА ββ'. **Анализирај и преведи**: **α'** Θαυμαστόν ἐστὶ τὸ κράτος τοῦ ἡλίου, ὅς πάντᾳ ταῖς ἀκτίσιν αὐξάνει καὶ πάλιν μαραίνει. **β'** Τῆς Βαβυλώνος τὸ μέσον ποταμὸς διείργει, ᾧ ὄνομά ἐστὶν Εὐφράτης. **γ'** Τοὺς Ἀθηναίους θαυμάζομεν, οἳ ἐν ταῖς ἐν Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι μάχαις τῆς Ἑλλάδος σωτήρες ἦσαν. **δ'** Εὐδαιμόνες εἰσὶν οἱ ἄνθρωποι, οἷς φίλοι πολλοὶ καὶ πιστοὶ εἰσὶν. **ε'** Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ λέγει· ὁ βούλεται, τοῦτ' ἕκαστος καὶ οἶεταί. **ς'** Ἄ πράττειν οὐκ ἔξεστί, ταυτᾶ οὐδὲ λέγειν ἔξεστί. **ζ'** Οἶος ὁ τρόπος, τοιοῦτος καὶ ὁ λόγος, οἶος δ' ὁ λόγος, τοιαυτᾶ καὶ τὰ ἔργα. **η'** Ὅσοι ἄνθρωποι, τοσαυτᾶ γινώμαί.

Гр а д и в о : односна замјеница (GGJ, §215–216).

П о ј а в е : **енклиза**, у θαυμαστόν ἐστίν, ὄνομά ἐστίν, εὐδαιμόνες εἰσὶν и πιστοὶ εἰσὶν; **реклиза** грч. гл. θαυμάζω (+acc) и лат. гл. miror (+acc) која се разликује од реклизе срп. гл. дивити се (+dat); **присвојни датив** (dativus possessivus), у οἷς φίλοι πολλοὶ καὶ πιστοὶ εἰσὶν, који се на латински такође преводи дативом присвојним (quibus amici multi fidelesque sunt) а на српски обично помоћу гл. имати (који имају многе вјерне пријатеље); **парафраза** грч. φίλοι πολλοὶ καὶ πιστοὶ и лат. amici multi fidelesque, тј. срп. многи вјерни пријатељи, тј.е, уз грч. пријдев πολὺς, одн. лат. multus није потребно преводити каи, одн. et; **конгреуенција** nom npl ca 3sg (τὰ ζῶα трéχει), у ταυτᾶ οὐδὲ ἔξεστί; **негаиција** οὐκ, која овако гласи испред вокала, у οὐκ ἔξεστί.

А н а л и з а : **Именице**: **Ἀθηναίους** – acc mpl, Ἀθηναῖος *Atheniensis, Атинјанин*; **ἀκτίσιν** – dat fpl, ἀκτίς *radius, зрак*; **ἄνθρωποι** – nom mpl, ἄνθρωπος *homo, vir, човјек, pl људи*; **Βαβυλώνος** – gen fsg, Βαβυλὼν *Babylon, Βαβυλον*; **γινώμαί** – nom fpl, γνώμη *sententia, мисао, мишљ*; **Δημοσθένης** – nom msg, Δημοσθένης *Demosthēnes, Демостен*; **Ἑλλάδος** – gen fsg, Ἑλλάς *Graecia, Грчка*; **ἔργα** – nom npl, ἔργον *opus, djelo*; **Εὐφράτης** – nom msg, Εὐφράτης *Euphrātes, Еуфрат*; **ἡλίου** – gen msg, ἥλιος *sol, сунце*; **κράτος** – nom msg, κράτος *potentia, снага*; **λόγος** – nom msg, λόγος *sermo, verbum, говор*; **Μαραθῶνι** – dat msg, Μαραθῶν *Marāthon, Μαρατον*; **μάχαις** – dat fpl, μάχη *proelium, битка*; **μέσον** – acc msg, μέσον *mediūm, средина*; **ὄνομα** – nom msg, ὄνομα *nomen, име*; **ποταμός** – nom msg, ποταμός *flumen, ријека*; **ῥήτωρ** – nom msg, ῥήτωρ *orātor, бесједник*; **Σαλαμῖνι** – dat fsg, Σαλαμίς *Salāmis (Salamīna), Саламина*; **σωτήρες** – nom mpl, σωτήρ *servātor, спасавац, спаситељ*; **τρόπος** – nom msg, τρόπος *mos, начин, обичај*; **φίλοι** – nom mpl, φίλος *amicus, пријатељ*. **Пријдеви**: **εὐδαιμόνες** – nom mpl, εὐδαιμών *beātus, срећан*; **θαυμαστόν** – nom msg, θαυμαστός *mirabilis, чудесан, диван*; **πάντᾳ** – acc npl, πᾶς *omnis, св*; **πιστοὶ** – nom mpl, πιστός *fidelis, вјеран, поуздан*; **πολλοὶ** – nom mpl, πολὺς *multus, мног*. **Замјенице**: **ἃ** – nom npl, ὅς *qui, који*; **ἕκαστος** – nom msg, ἕκαστος *uterque, uterque, сваки*; **ὅ** – acc msg, ὅς *qui, који*; **οἱ** – nom

mpl, ὅς *qui, koji*; **οἶος** – nom msg, οἶος *qualis, какав*; **οἷς** – dat msg, ὅς *qui, koji*; **ὄς** – nom msg, ὅς *qui, koji*; **ὅσοι** – nom mpl, ὅσος *quot, колик*; **ταῦτά** – nom mpl, οὗτος *iste, мај*; **τοιαῦτά** – nom npl, τοιοῦτος *talīs, такав*; **τοιοῦτος** – nom msg, τοιοῦτος *talīs, такав*; **τοσαῦται** – nom fpl, τοσοῦτος *tot, толик*; **τούτο** – nom msg, οὗτος *iste, мај*; **ῥ** – dat msg, ὅς *qui, koji*. **Цлан:** **ὁ** – nom msg, ὁ; **οἱ** – nom mpl, οἱ; **τά** – nom npl, τὰ; **ταῖς** – dat fpl, ἡ; **τῆς** – gen fsg, ἡ; **τό** – nom msg, τὸ; **τό** – acc msg, τὸ; **τοῦ** – gen msg, ὁ; **τούς** – acc mpl, ὁ. **Γлагоλι:** **αὐξάνει** – 3sg ind praes act, αὐξάνω *augeo, повећавати*; **βούλεται** – 1sg ind praes mp, βούλομαι *volo, хтјети, жељети*; **διεῖργει** – 3sg ind praes act, διείρω *scindo, дијелити*; **εἰσι(ν)** – 3pl ind praes act, εἰμι *sum, бити*; **ἔξεσι(ν)** – 3sg ind praes act, ἔξεσθι *licet, слободно, дозвољено је*; **ἔστι(ν)** – 3sg ind praes act, εἰμι *sum, бити*; **ἦσαν** – 3pl ind ipf act, εἰμι *sum, бити*; **θαυμάζομεν** – 1pl ind praes act, θαυμάζω *miror, дивити се*; **λέγει** – 3sg ind praes act, λέγω *dico, говорити, казивати*; **λέγειν** – inf praes act, λέγω *dico, говорити, казивати*; **μαραίνει** – 3sg ind praes act, μαραίνω *macēro, уништавати*; **οἶεταῖ** – 3sg ind praes mp, οἶομαι *credo, мислити*; **πράττειν** – inf praes act, πράττω *facio, радити, чинити*. **Прилози:** **πάλιν** – *rursum, опет*. **Предлози:** **ἐν** – + dat, in, apud, у, код. **Везници:** **καὶ** – et, -que, и; **οὐδέ** – nec, ни, нити. **Речце:** **οὐ** – non, не.

T r a n s l a t i o : **i.** *Mirabilis est potentia solis qui omnia radiis auget et tum macērat.* **ii.** *Medium Babylonis (mediam Babylonem) scindit flumen cui nomen est Euphrātes.* **iii.** *Mirāmur Athenienses qui in proeliis apud Marathōna & Salamīna (Salamīnem, Salamīnam) Graeciae servatōres erant.* **iv.** *Beāti sunt homines quibus amīci multi fidelesque sunt.* **v.** *Demosthēnes ille orātor dicit: Quae quisque vult, ea et credit (= парафраза).* **vi.** *Quod facēre non licet, dicēre quoque non licet.* **vii.** *Qualis mos, talis sermo; qualis autem sermo, talia & opēra.* **viii.** *Quot homīnes (capīta), tot sententiae.*

П р е в о д : **1.** Чудесна је снага сунца које зрацима све повећава и онда (sc. то) уништава. **2.** Средину Вавилиона дијели ријека (Вавилон надвоје дијели ријека) којој је име Еуфрат. **3.** Дивимо се Атињанима који су у биткама код Маратона и Саламине били спасиоци Грке. **5.** Срећни су људи који имају многе вјерне пријатеље. **6.** Бесједник Демостен казује: 'Оно што (sc. ко) жели, то свако и мисли (вјерује)'. **7.** Оно што није дозвољено радити, то није дозвољено ни говорити. **8.** Какав је начин, такав је и говор; какав је пак говор, таква су и дјела. **9.** Колико људи, толико мишљења (ћуди).

ВЈЕЖБА **μγ'.** **Анализирај и преведи:** **α'** Τίνος τὸ βιβλίον ἐστίν; **β'** Ζῶά τινᾶ οἴκουσ ὑπὸ τῆς γῆς ἔχει. **γ'** Ἡ σωφροσύνη ἐστὶ ἡδονῶν τινῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ἐγκράτειᾶ. **δ'** Μέρη ἄττᾶ (= τινᾶ) τῆς γῆς γεωμετρικοῖς εἰκάζεται σχήμασιν. **ε'** Σπαρτιάτης τίς ἔλεγεν· Ἡμεῖς οὐ πονθανόμεθᾶ ὀπόσοι, ἀλλὰ ὅπου εἰσὶν οἱ πολέμοι; **ς'** Πόθεν ἦκεισ καὶ ποὶ βαδίζεις; Ποῦ οἱ φίλοι εἰσίν; **ζ'** Τίσι τῶν πολιτῶν Ἀριστείδης οὐ φίλος ἦν; **η'** Βούλομαι σοι λέγειν, ᾧ ὁ κοινὸς ἐκατέρου φίλος ἡμῶν περὶ σου ἔλεγεν. **θ'** Τίς οὕτω ῥάθυμὸς ἐστίν, ὅστις οὐ μετέχει τούτου τοῦ ἀγῶνος.

Г р а д и в о : упитна и неодређена замјеница (GGJ, §217-218); корелативне замјенице (GGJ, §219); корелативни прилози (GGJ, §221-222).

П о ј а в е : **присвојни генитив** (*genitīvus possessīvus*) упитне замјенице, у тίνος ἐστίν; **енклиза**, у ζῶά τινᾶ, ἡδονῶν τινῶν, Σπαρτιάτης τίς, βούλομαι σοι, περὶ σου и ῥάθυμὸς ἐστίν; **конгруенција** **ном npl ca 3sg** (τὰ ζῶά трέχει), у ζῶά τινᾶ ἔχει, мέρη ἄττᾶ (= τινᾶ) εἰκάζεται; **ортотонација енклитике**, у σωφροσύνη ἐστίν и мέρη τινᾶ; **неодређена релативна замјеница** у функцији индиректне упитне замјенице, у ὀπόσοι; **неодређена релативни прилог** у функцији индиректног упитног прилога, у ὅπου; **партибибни генитив** (*genitīvus paritīvus*), ὁ κοινὸς ἐκατέρου φίλος ἡμῶν, који се на латински преводи такође партитивним генитивом (*utriusque nostrum familiāris*); **неодређена релативна замјеница** у функцији генералног релатива, у ὅστις οὐ μετέχει; **парафраза** грч. ὅστις οὐ μετέχει τούτου τοῦ ἀγῶνος, тј. лат. *quin istius certāminis particeps sit* и срп. *da ne би учествовао у том такмичењу*.

А н а л и з а : **Именице:** **ἀγῶνος** – gen msg, ἀγών *certāmen, такмичење*; **Ἀριστείδης** – nom msg, Ἀριστείδης *Aristides, Аристид*; **βιβλίον** – nom msg, βιβλίον *libellus, књига, књижица*; **ἐγκράτειᾶ** – nom fsg, ἐγκράτειᾶ *temperantia, суздржљивост, суздржавање*; **ἐπιθυμιῶν** – gen fpl, ἐπιθυμιᾶ *libido, пожуда, жеља*; **γῆς** – gen fsg, γῆ *terra, земља*; **ζῶα** – nom npl, ζῶον *animal, животиња*; **ἡδονῶν** – nom fpl, ἡδονή *voluptas, наслада, ужитак*; **μέρη** – nom npl, μέρος *pars, дио*; **οἴκουσ** – acc msg, οἶκος *domicilium, дом*; **πολέμοι** – nom mpl, πόλεμος *hostis, непријатељ*; **πολιτῶν** – gen mpl, πολίτης *civis, грађанин*; **Σπαρτιάτης** – nom msg, Σπαρτιάτης *Spartānus, Спартанац*; **σχήμασιν** – dat npl, σχῆμα *figura, лик*; **σωφροσύνη** – nom fsg, σωφροσύνη *prudētia, разборитост*;

φίλοι – nom mpl, φίλος *amīcus, familiāris*; **φίλος** – nom msg, φίλος *amīcus, familiāris, пријатељ*. **Придјев:** **γεωμετρικοίς** – dat npl, γεωμετρικός *geometrīcus, геометријски*; **κοινός** – nom msg, κοινός *commūnis, zajedнички*; **ῥάθυμός** – nom msg, ῥάθυμός *socors, лакомислен*; **φίλος** – nom msg, φίλος *carus, мио, drag*. **Замјенице:** **ᾗ** – acc npl, ὅς *qui, коју*; **ἄττα** – nom npl, τίς *alīqui, quidam, неко, неки*; **ἐκατέρου** – gen msg, ἕκαστος *uterque, utervis, сваки (од двојице)*; **ἡμεῖς** – nom pl, ἡμεῖς *nos, ми*; **ἡμῶν** – gen pl, ἡμεῖς *nos, ми*; **ὀπόσοι** – nom mpl, ὀπόσος *quantus*; **ὅστις** – nom msg, ὅστις *quisquis, quicumque*; **σοι** – dat sg, σὺ *tu*; **σου** – gen sg, σὺ *tu, ми*; **τινά** – nom npl, τίς *quidam, неко, неки*; **τίνος** – gen csg, τίς *qui(s), ко(ју)*; **τινῶν** – gen fpl, τίς *quidam*; **τίς** – nom csg, τίς *qui(s), ко(ју)*; **τίς** – nom csg, τίς *alīquis, alīqui, quidam*; **τίσι** – dat cpl, τίς *qui(s), ко(ју)*; **τοῦτου** – gen msg, οὗτος *iste, мај*. **Члан:** **ἦ** – nom fsg, ἦ; **ὄ** – nom msg, ὄ; **οἱ** – nom mpl, ὄ; **τῆς** – gen fsg, ἦ; **τό** – nom nsg, τό; **τοῦ** – gen msg, ὄ; **τῶν** – gen mpl, ὄ. **Глаголи:** **βαδίζεις** – 2sg ind praes act, βαδίζω *eo, ићи*; **βούλομαι** – 1sg ind praes mp, βούλομαι *volo, жељети, хитјети*; **εἰκάζεται** – 3sg ind praes act, εἰκάζομαι *ad similitudinē fingor, поређивати се*; **εἰσὶ(v)** – 3pl ind praes act, εἰμί *sum, бити*; **ἔλεγε(v)** – 3sg ind ipf act, λέγω *dico, говорити*; **ἔστι(v)** – 3sg ind praes act, εἰμί *sum, бити*; **ἔχει** – 3sg ind praes act, ἔχω *habeo, имати*; **ἦκεις** – 2sg ind praes act, ἦκω *veni, долазити*; **ἦν** – 3sg ind ipf act, εἰμί *sum, бити*; **λέγειν** – inf praes act, λέγω *dico, рећи*; **μετέχει** – 3sg ind praes act, μετέχω *particeps sum, учествовати*; **πονθάνομεθα** – 1pl ind praes mp, πονθάνομαι *rōgo, питати*. **Прилози:** **ὄπου** – *ubi, гдје*; **οὕτω** – *adeo, так*; **πόθεν** – *unde, одакле*; **ποῖ** – *quo, камо, куда*; **πού** – *ubi, гдје*. **Предлози:** **παρί** – + gen, *de, о*; **ὕπο** – + gen, *sub, под, испод*. **Везници:** **ἀλλά** – *sed, него*; **καί** – *et, -que, и*. **Речце:** **οὐ** – *non, не*.

T r a n s l a t i o : i. Cuius (sc. hic) libellus est? ii. Quaedam animalia domicilia sub terra habent (domicilia subterranea habent). (Quibusdam animalibus sunt domicilia subterranea.) iii. Prudentia quarundam voluptatum libidinumque temperantia est. iv. Quaedam terrae partes ad figurarum geometrīcarum similitudinē finguntur. v. Quidam Spartānus dicebat: Nos non rogāmus quanti sed ubi sint hostes? vi. Unde venīsti & quo is? Ubi sunt amīci? vii. Quibus (quis) civibus Aristīdes carus non erat? viii. volo tibi dicere quae utriusque nostrum familiāris de te dicebat. ix. Quis adeo socors est quin istus certamīnis particeps sit?

П р е в о д : **1.** Од кога је (sc. ово) књига? (Чија је ово књига?) **2.** Неке животиње имају дом (станују) испод земље. **3.** Разборитост је суздржавање од неких ужитака и пожуа. **4.** Неки дијелови земље поређују се са геометријским ликовима. **5.** Неки Спартанац говорише: 'Ми не питамо колики (sc. су непријатељи) (колико има непријатеља) него гдје су'. **6.** Одакле долазиш и камо (куда) идеш? Гдје су пријатељи? **7.** Којим грађанима Аристид није био мио? **8.** Желим ти рећи шта је заједнички пријатељ нас обојице (заједнички наши пријатељ) причао о теби. **9.** Ко је тако лакомислен да не би учествовао у том такмичењу?

ВЈЕЖБА XI. Μετάφραζε: i. Fructus eorundem agrōrum non semper īdem sunt. ii. Cives ejusdem rei publicae eisdem legībus parent. iii. Homīnes sibi libenter ignoscunt. iv. Bonis nocet, qui mālis parcit. v. Cuius uxor Helēna erat? Menelāi, Spartaе regis.

А н а л и з а : **Именице:** *ager* – ἀγρός; *civis* – πολίτης; *fructus* – καρπός; *Helēna* – Ἡλένη; *homo* – ἄνθρωπος; *lex* – νόμος; *Menelāus* – Μενέλεως; *res publica* – κοινόν; *rex* – βασιλεὺς; *Sparta* – Σπάρτη; *uxor* – γυνή. **Придјев:** *bonus* – ἀγαθός; *mālus* – κακός. **Замјенице:** *idem* – αὐτός; *qui* – ὅς; *quis* – τίς; *sui* – ἑαυτοῦ. **Глаголи:** *ignosco* – συγγινώσκω; *noceo* – βλάπτω; *parceo* – φείδομαι; *pareo* – πείθομαι; *sum* – εἰμί. **Прилози:** *semper* – ἀεί; *libenter* – ἐκών. **Речце:** *non* – οὐ.

Μ ε τ ά φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Οἱ τῶν αὐτῶν ἀγρῶν καρποὶ οὐκ αἰετὰυτοὶ εἰσίν. **β'** Οἱ πολῖται τοῦ αὐτοῦ κοινοῦ τοῖς αὐτοῖς νόμοις πείθονται. **γ'** Οἱ ἄνθρωποι ἐκόντες συγγινώσκοουσιν ἑαυτοῖς. **δ'** Τοῖς ἀγαθοῖς βλάπτει, ὅς τῶν κακῶν φείδεται. (Π ο ј а в е : **рекиција** грч. гл. φείδομαι (+gen) која се разликује од рекије лат. гл. *parceo* (+dat).) **ε'** Τίνος γυνή ἦ Ἡλένη ἦν; Μενέλεω, τοῦ τῆς Σπάρτης βασιλέως.

ВЈЕЖБА 11. Μετάφραζε: 1. Ови дјечаџи су синови мог пријатеља. 2. Они људи су разборити (разборити су људи) који увијек храбро подносе несрећу. 3. Ко(ју) се у рату буни против заповједника, тај се буни против свог (сопственог) спаса. 4. Зар немаш све што ти је потребно? 5. Какво мишљење имаш, учениче, о Спартаку? 6. Кому се више дивите, Спартаку или Леониду? 7. Како се зовеш? (Шта ти је име?) 8. Неки од

грчких мудраца смрт држе највећим злом. 9. Ко је тако луд да (који год) не жели теби бити пријатељ?

А н а л и з а : Именице: Грк – Ἕλλην; дјечак – παῖς; заповједник – στρατηγός; зло – κακόν; име – ὄνομα; Леонида – Λεωνίδας; људи – ἄνθρωποι; мишљење – γνώμη; мудрац – σοφός; несрећа – συμφορά; пријатељ – φίλος; рат – πόλεμος; разборит – σόφρων; син – υἱός; смрт – θάνατος; Спартак – Σπάρτακος; спас – σωτηρία; ученик – μαθητής. Придјевни: луд – μῶρος; највећи – μέγιστος; потребан – ἀναγκαῖος; сав – πᾶς. Замјенице: какав – ποῖος; ко – τίς; који – ὅς; који год – ὅστις; мој – ἐμός, μου; неки – τίς; овај – ὅδε; свој – ἑαυτοῦ; тај – οὗτος; ти – σύ; шта – τί. Глаголи: бити – εἶμι; бунити се – στασιάζω; држати – νομίζω; жељети – βουλομαι; имати – ἔχω; подносити – φέρω. Прилози: више – μάλλον; тако – οὕτω; увијек – ἀεί; храбро – ἀνδρείως. Предлози: против – πρὸς. Везници: или – ἢ. Речце: зар – ἄρ' οὐ; не – οὐ.

М е т ἄ φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Οἶδε οἱ παῖδες υἱοὶ εἰσὶ τοῦ φίλου μου (τοῦ ἐμοῦ φίλου). (Π ο ј а в е : енклиза, у υἱοὶ εἰσὶ; именички предикат, у υἱοὶ εἰσὶ τοῦ φίλου μου, у којем у грчком обично не стоји члан; присвојни генитив (genitīvus possessīvus) личне замјенице у предикатном положају, у тоῦ φίλου μου.) **β'** Σόφρονές εἰσὶν ἄνθρωποι οἱ αἰεὶ ἀνδρείως φέρουσι τὴν συμφορὰν. (Π ο ј а в е : енклиза, у σόφρονές εἰσὶν.) **γ'** Ὅς ἐν τῷ πολέμῳ στασιάζει πρὸς τὸν στρατηγόν, οὗτος στασιάζει καὶ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν. (Π ο ј а в е присвојни генитив (genitīvus possessīvus) повратне замјенице у атрибутивном положају, у τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν.) **δ'** Ἄρ' οὐκ ἔχεις πάντα ἃ σοι ἀναγκαῖα ἐστίν; (Π ο ј а в е : елизија, у Ἄρ' οὐ, од ἀρᾶ οὐ; негација οὐκ, која овако гласи испред вокала, у οὐκ ἔχεις; енклиза, у ἃ σοι и ἀναγκαῖα ἐστίν; конгруенција nom prl ca 3sg, у ἃ ἐστίν.) **ε'** Ὡ μαθητὰ, ποῖαν γνώμην περὶ Σαρτάκου ἔχεις; (Ὡ μαθητὰ, ποῖα γνώμη σοι περὶ Σαρτάκου ἐστίν;) **ς'** Τινὰ μάλλον θαυμάζετε: τὸν Σπάρτακον ἢ τὸν Λεωνίδαν; (Π ο ј а в е : рекија грч. гл. θαυμάζω (+acc) која се разликује од реакције срп. гл. дивити се (+dat).) **з'** Ὅνομά σοι τί ἐστίν; (Појаве: енклиза, у ὄνομά σοι и τί ἐστίν.) **η'** Ἑλληνικῶν σοφῶν τινες τὸν θάνατον μέγιστον κακὸν νομίζουσι. (Π ο ј а в е : енклиза, у σοφῶν τινες; два акузатива, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у θάνατον μέγιστον κακὸν νομίζουσι.) **θ'** Τίς οὕτω μῶρος ἐστίν, ὅστις οὐ βούλεται σοὶ φίλος εἶναι; (Π ο ј а в е : енклиза, у μῶρος ἐστίν; неодређена релативна замјеница у функцији генералног релатива, у ὅστις οὐ βούλεται; парафраза грч. ὅστις οὐ βούλεται σοὶ φίλος εἶναι, тј. срп. да не жели теби бити пријатељ.)

ВЈЕЖБА μδ'. Анализирај и преведи: **α'** Ἡ δύναμις πολλάκις ἐστὶν ἀρχὴ καὶ αἰτιᾶ ὕβρεως. **β'** Πόσεως καὶ βρώσεως πολλάκις οἱ ἄνθρωποι δοῦλοι εἰσὶν. **γ'** Ἄνθρωπος φύσει πολιτικὸν ζῷον. **δ'** Ὑβρις ὕβριν τίκτει. **ε'** Ἐν συχναῖς τῆς Ἑλλάδος πόλεσιν ἀκροπόλεις ἦσαν. **ς'** Οἱ μὲν πολέμοι πολλάκις, αἱ δὲ στάσεις ἀεὶ διαφθείρουσι τὰς πόλεις. **з'** Οἱ ἀετοὶ τοῖς ὄφεσιν πολέμοι εἰσὶν. **η'** Τῆς πόλεως ψυχὴ οἱ νόμοι εἰσὶν. **θ'** Ἀναξαγόρας λέγει τὴν σελήνην οἰκῆσεις ἔχειν. **ι'** Τοῖς μάντεσιν οὐ πιστεύομεν.

Г р а д и в о : промјена именица *i*-*i* и-основа са превојем (GGJ, §165-172).

Π ο ј а в е : ортотонација енклитике, у πολλάκις ἐστὶν и νόμοι εἰσὶν; енклиза, у δοῦλοι εἰσὶν и πολέμοι εἰσὶν; датив начина (datīvus modī), у φύσει, који се на латински преводи аблативом (*natura*) а на српски инструменталом или помоћу предлог по и локатива (*по природи*); елипса, тј. изиостанак гл. εἶμι, у πολιτικὸν ζῷον (sc. ἐστίν); акузатив са инфинитивом (accusatīvus cum infinitivo), у λέγει τὴν σελήνην οἰκῆσεις ἔχειν, који се на латински преводи такође акузативом са инфинитивом (*dicit lunam habitacūla habere*) а на српски изричном реченицом (*казује да мјесец има насеља*).

А н а л и з а : Именице: **ἀετοὶ** – nom mpl, ἀετός *aquila*, *орав*; **αἰτιᾶ** – nom fsg, αἰτιᾶ *causa*, *узрок*; **ἀκροπόλεις** – nom fpl, ἀκρόπολις *arx*, *ακροπόλ*; **Ἀναξαγόρας** – nom msg, Ἀναξαγόρας *Anaxagoras*, *Анаксагора*; **ἄνθρωποι** – nom mpl, ἄνθρωπος *homo*, *vir*, *човјек*, pl *људи*; **ἄνθρωπος** – nom msg, ἄνθρωπος *homo*, *vir*, *човјек*, pl *људи*; **ἀρχή** – nom fsg, ἀρχή *principium*, *почетак*; **βρώσεως** – gen fsg, βρώσις *esus*, *јело*; **δοῦλοι** – nom mpl, δοῦλος *servus*, *роб*; **δύναμις** – nom fsg, δύναμις *vis*, *моћ*; **Ἑλλάδος** – gen fsg, Ἑλλάς *Graecia*, *Грчка*; **ζῷον** – nom nsg, ζῷον *animal*, *животиња*; **οἰκῆσεις** – acc fpl, οἰκησις *habitaculum*, *насеље*; **ὄφεις** – dat mpl, ὄφις *vipera*, *змија*; **μάντεσιν** – dat mpl, μάντις *haridulus*, *врач*; **νόμοι** – nom mpl, νόμος *lex*, *закон*; **πολέμοι** – nom mpl, πόλεμος *hostis*, *инимicus*, *непријатељ*; **πόλεις** – acc fpl, πόλις *urbs*, *ciuitas*, *град*, *држава*; **πόλεσιν** – dat fpl, πόλις *urbs*, *ciuitas*, *град*, *држава*; **πόσεως** – gen fsg, πόσις *potus*, *пиће*; **σελήνην** – acc

fsg, σελήνη *luna, mjesec*; **στάσεις** – nom fsg, στάσις *seditio, устанак*; **ὑβρεῶς** – gen fsg, ὑβρις *superbia, обижест*; **ὑβρίων** – acc fsg, ὑβρις *superbia, обижест*; **ὑβρίς** – nom fsg, ὑβρις *superbia, обижест*; **φύσει** – dat fsg, φύσις *natūra, природа, нарав*; **ψυχή** – nom fsg, ψυχή *анίμα, душа*. **Придјев:** **πολέμιοι** – nom mpl, πολέμιος *inimicus, непријатељски*; **πολιτικόν** – nom nsg, πολιτικός *politicus*; **συχναίς** – dat fpl, συχνός *multus, мног*. **Члан:** **αἱ** – nom fpl, ἡ; **ἡ** – nom fsg, ἡ; **οἱ** – nom mpl, οἱ; **τάς** – acc fpl, ἡ; **τήν** – acc fsg, ἡ; **τῆς** – gen fsg, ἡ; **τοῖς** – dat mpl, οἱ. **Глаголи:** **διαφθεῖρουσῖ** – 3pl ind praes act, διαφθείρω *deleo, perdo, уништавати*; **εἰσὶ(ν)** – 3pl ind praes act, εἰμι *sum, бити*; **ἐστί(ν)** – 3sg ind praes act, εἰμι *sum, бити*; **ἔχειν** – inf praes act, ἔχω *habeo, имати*; **ἦσαν** – 3pl ind ipf act, εἰμι *sum, бити*; **λέγει** – 3sg ind praes act, λέγω *dico говорити, казивати*; **πιστεύομεν** – 1pl ind praes act, πιστεύω *credo, вјеровати*; **τίκτει** – 3sg ind praes act, τίκτω *pario, genero, рађати*. **Прилози:** **ἀεί** – *semper, увијек*; **πολλάκις** – *saepe, често*. **Предлози:** **ἐν** – + dat, in, у. **Везници:** **καί** – *et, -que, и*. **Речце:** **μέν ... δέ** – *... a; οὐ ... non, не*.

T r a n s l a t i o : i. Vis saepe principum & causa superbiae est. ii. Homīnes saepe potus esusque seroi sunt (potui esuique serviunt, oboedientes sunt). iii. Homo natūra animal politicum. iv. Superbia superbiam genērat. v. Multis in Graeciae urbibus arces erant. vi. Inimici saepe, seditiōnes vero semper urbes perdunt. vii. Aquilae vīpēris inimīcae sunt. viii. Leges civitātis anima sunt. ix. Anaxagōras dicit lunam habitacūla habēre. x. Hariōlis non credimus.

Превод: **1.** Моћ је често почетак и узрок обијести. **2.** Људи су често робови хране и нића. **3.** Човек (sc. је) по нарави политичка животиња. **4.** Обијест рађа обијест. **5.** У многим грчким градовима налазили су се акрополи. **6.** Непријатељи уништавају градове често, а устанци увијек. **7.** Орлови су змијама непријатељи. **8.** Закони су душа града. **9.** Анаксагора казује да мјесец има насеља. **10.** Не вјерујемо пророцима.

ВЈЕЖБА ме´. Анализирај и преведи: **α´** Ὁ ἰχθύς ἐκ τῆς κεφαλῆς ὄζει. **β´** Παροιμίᾱ ἐστίν· ἰχθύν νήχεσθαῖ διδάσκεις. **γ´** Οἱ παράσιτοι ὡς μύες εἰσίν. **δ´** Τοῖς μουσὶ μάχη ποτὲ ἦν πρὸς τοὺς βατράχους. **ε´** Ἡ γῆ βότρῦς τίκτει. **ζ´** Ἡ θάλαττᾱ παντοίους ἰχθύς ἔχει. **ζ´** Ἐν συχνοῖς τῆς Ἑλλάδος ἄστεσιν ἀθλητῶν ἀνδριάντες ἦσαν. **η´** Οἱ Ἕλληνες λόγγᾱς ἔχουσι πεντεκαίδεκά πήχεων. **θ´** Οἱ γεωργοὶ σὺ βάλανους τροφήν πορίζουσιν. **ι´** Οἱ τῶν ποταμῶν ἰχθύες τοῖς τῆς θαλάττης ἰχθύσιν οὐκ εἰσίν ὅμοιοι.

Гр а д и в о : промјена именица *и*-основа без превоја (GGJ, §173).

П о ј а в е : **ορτοτοναζија** *енклитике*, у пароиμιᾱ ἐστίν, μύες εἰσίν, μάχη ποτὲ и οὐκ εἰσίν; **присвојни датив** (*dativus possessivus*), у μουσὶ μάχη ἦν, који се на латински такође преводи дативом присвојним (*tuībus proelium erat*) а на српски обично помоћу гл. *имати* (*мишеви су имали дој*); **апозиција**, у грч. βάλανους τροφήν πορίζουσιν, која се на латински преводи такође апозицијом (*glandes rabulum suppeditant*) а на српски помоћу ријечји као или за (*давају жирове као храну*); **негазија оуκ**, која овако гласи испред вокала, у οὐκ εἰσίν.

А н а л и з а : **Именице:** **ἀθλητῶν** – gen mpl, ἀθλητής *athleta, атлета*; **ἀνδριάντες** – nom mpl, ἀνδριάς *monumentum, споменик, кил*; **ἄστεσιν** – dat npl, ἄστυ *oppidum, град*; **βάλανους** – acc fpl, βάλανος *glans, жур*; **βατράχους** – acc mpl, βάτραχος *rana, жаба*; **βότρῦς** – acc mpl, βότρῦς *uva, грозд*; **γεωργοὶ** – nom mpl, γεωργός *agricola, земљорадник*; **γῆ** – nom fsg, γῆ *terra, земља*; **Ἑλλάδος** – gen fsg, Ἑλλάς *Graecia, Грчка*; **Ἕλληνες** – nom mpl, Ἕλλην *Graecus, Грк*; **θάλαττᾱ** – nom fsg, θάλαττᾱ *mare, море*; **θαλάττης** – gen fsg, θάλαττᾱ *mare, море*; **ἰχθύες** – nom mpl, ἰχθύς *piscis, риба*; **ἰχθύν** – acc msg, ἰχθύς *piscis, риба*; **ἰχθύς** – nom msg, ἰχθύς *piscis, риба*; **ἰχθύς** – acc mpl, ἰχθύς *piscis, риба*; **ἰχθύσιν** – dat mpl, ἰχθύς *piscis, риба*; **κεφαλῆς** – gen fsg, κεφαλή *caput, глава*; **λόγγᾱς** – acc fpl, λογγή *hasta, копље*; **μάχη** – nom fsg, μάχη *proelium, дој*; **μύες** – nom mpl, μῦς *mus, миш*; **μουσὶ** – dat mpl, μῦς *mus, миш*; **παράσιτοι** – nom mpl, παράσιτος *parasitus, паразит*; **παροιμιᾱ** – nom fsg, παροιμιᾱ *sententia, пословица*; **πήχεων** – gen mpl, πήχῦς *cubitum, лакат*; **ποταμῶν** – gen mpl, ποταμός *flumen, ријека*; **σὺς** – dat csg, σὺς *sus, свиња*; **τροφῆν** – acc fsg, τροφή *rabulum, храна*. **Придјев:** **ὅμοιοι** – nom mpl, ὅμοιος *similis, сличан*; **παντοίους** – acc mpl, παντοῖος *varius, свакојак, различит*; **συχνοῖς** – dat nsg, συχνός *multus, мног*. **Члан:** **ἡ** – nom fsg, ἡ; **ὁ** – nom msg, οἱ; **οἱ** – nom mpl, οἱ; **τῆς** – gen fsg, ἡ; **τοῖς** – dat mpl, οἱ; **τοὺς** – acc mpl, οἱ; **τῶν** – gen mpl, οἱ. **Бројеви:** **πεντεκαίδεκά** – num card, πεντεκαίδεκά *quindēcim, петнаест*. **Глаголи:** **διδάσκεις** – 2sg ind praes act, διδάσκω *doceo, подучавати*; **εἰσὶ(ν)** – 3pl ind praes act, εἰμι *sum, бити*; **ἐστί(ν)** – 3sg ind praes act, εἰμι *sum, бити*; **ἔχει** – 3sg ind praes act, ἔχω *habeo, имати*; **ἔχουσι** – 3pl ind praes act, ἔχω *habeo, имати*; **ἦν** – 3sg ind ipf act, εἰμι *sum, бити*; **ἦσαν** – 3pl ind ipf act, εἰμι *sum, бити*; **νήχεσθαῖ** – inf praes mp, νήχω *n(at)o, пливати*; **ὄζει** – 3sg ind praes act, ὄζω *oleo, смрђети*; **πορίζουσιν** – 3pl ind praes act, πορίζω *suppedito, пружати, давати*; **τίκτει** – 3sg ind praes act, τίκτω *pario, рађати*. **Прилози:** **ποτὲ** – *olim,*

једном; **ὡς** – quasi, као, попут. **Преплози:** **ἐκ** – + gen, e, a, из, од; **ἐν** – + dat, in, у; **πρὸς** – + acc, in, contra, против. **Речце:** **οὐ** – non, не.

T r a n s l a t i o : **i.** Piscis a capite olet. **ii.** Sententia est piscem n(at)āre doces. **iii.** Parasiti velut mures sunt. **iv.** Muribus olim contra ranas proelium erat. **v.** Terra uvas genērat. **vi.** Mare varios pisces habet. **vii.** Multis in Graeciae oppidis athletarum monumenta erant. **viii.** Graeci hastas quindēcim cubitorum habent. (Graecis hastae quindēcim cubitorum sunt.) **ix.** Agricōlae sui glandes pabulum suppeditant. **x.** Fluminum pisces maris piscibus similes non sunt.

П р е в о д : **1.** Риба смрди од главе. **2.** Пословица је учиш рибу пливати (да плива). **3.** Паразити су попут мишева. **4.** Мишеви су једном имали бој против жаба. **5.** Земља рађа гроздове (грожђе). **6.** Море има свакојаке рибе. **7.** У многим градовима Грчке (грчким градовима) налазили су се споменици атлета. **8.** Грци имају коња од петнаест лаката. **9.** Земљорадници свињи давају жирове као храну. **10.** Ријечне рибе нису сличне морским рибама.

ВРЕЖБА μζ'. **Α**νάλυζαј и преведи: **α'** Βραχὺς ὁ βίος, βραχεῖα ἡ ἡδονή ἐστίν. **β'** Τὸν τραχὺν ἵππον τῷ χαλινῷ μετὰγομεν. **γ'** Τῶν βραχειῶν καὶ μακρῶν λυπῶν μόνον φάρμακον ὁ χρόνος ἐστίν. **δ'** Οἱ μὲν ἵπποι ταχεῖς, οἱ δὲ ὄνοι βραδεῖς εἰσίν. **ε'** Τὸ μεταβάλλειν ἡδὺ. **ς'** Θρασεὸς ἀνδρὸς πολλάκις θρασεῖς καὶ οἱ λόγοι. **ζ'** Ἡ ἀηδῶν φωνὴν ἡδειᾶν καὶ γλυκεῖαν ἔχει. **η'** Οὐ πιστεύομεν τοῖς γλυκέσι λόγοις ἀλλὰ τοῖς χρησίμοις. **θ'** Ἡ κακῶν φιλία ἐν βραχεῖ χρόνῳ διαλύεται.

Г р а д и в о : промјена придјева *и*-основа са превојем (GGJ, §165–172).

П о ј а в е : **енклиза**, у *ἡδονή ἐστίν* и *βραδεῖς εἰσίν* **ортомонација енклитике**, у *χρόνος ἐστίν*; **инструментални датив** (*dativus instrumenti*), у *τῷ χαλινῷ*, који се преводи на латински аблативом (*habena*) а на српски инструменталом (*уздом*); **супстантивизација**, у грч. *τὸ μεταβάλλειν*, тј. лат. *mutatio* и срп. *промјена*; **елипса**, тј. изиостанак гл. *εἶμι*, у *τὸ μεταβάλλειν ἡδὺ* (sc. *ἐστίν*); **објектни генитив**, у *ἡ κακῶν φιλία*, који се на латински преводи такође објектним генитивом (*mālorum amor*) или помоћу *erga* и акузатива (*amor erga māla*) а на српски помоћу *према* и *датива* (*љубав према злу*).

А н а л и з а : **Именице:** **ἀηδῶν** – nom csg, ἀηδῶν *luscinia*, *славуј*; **ἀνδρὸς** – gen msg, ἀνὴρ *vir*, *муж*, *човјек*; **βίος** – nom msg, βίος *vita*, *живот*; **ἡδονή** – nom fsg, ἡδονή *delectatio*, *ужитак*; **ἵπποι** – nom mpl, ἵππος *equus*, *коњ*; **ἵππον** – acc msg, ἵππος *equus*, *коњ*; **κακῶν** – gen npl, κακὸν *mālum*, *зло*; **λόγοι** – nom mpl, λόγος *verbum*, *ријеч*; **λόγοις** – dat mpl, λόγος *verbum*, *ријеч*; **λυπῶν** – gen fpl, λύπη *dolor*, *бол*, *жалост*; **ὄνοι** – nom mpl, ὄνος *asīnus*, *магаре*, *магараци*; **φάρμακον** – nom nsg, φάρμακον *remedium*, *лијек*; **φιλία** – nom fsg, φιλία *amor*, *љубав*; **φωνήν** – acc fsg, φωνή *vox*, *глас*; **χαλινῷ** – dat msg, χαλινὸς *habena*, *узда*; **χρόνος** – nom msg, χρόνος *tempus*, *вријеме*, *рок*; **χρόνῳ** – dat msg, χρόνος *tempus*, *вријеме*. **Придјев:** **βραδεῖς** – nom mpl, βραδὺς *tardus*, *спор*; **βραχεῖ** – dat msg, βραχὺς *brevis*, *кратак*; **βραχεῖα** – nom fsg, βραχὺς *brevis*, *кратак*; **βραχειῶν** – gen fpl, βραχὺς *brevis*, *кратак*; **βραχὺς** – nom msg, βραχὺς *brevis*, *кратак*; **γλυκεῖαν** – acc fsg, γλυκὸς *dulcis*, *сладак*; **γλυκέσι** – dat mpl, γλυκὸς *dulcis*, *сладак*; **ἡδειᾶν** – acc fsg, ἡδὺς *suavis*, *dulcis*, *сладак*, *угодан*; **ἡδὺ** – nom nsg, ἡδὺς *suavis*, *dulcis*, *сладак*, *угодан*; **θρασεῖς** – nom mpl, θρασεὺς *audax*, *храбар*; **θρασεὸς** – gen msg, θρασεὺς *audax*, *храбар*; **μακρῶν** – gen fpl, μακρὸς *longus*, *дуг*, *дугачак*; **μόνον** – nom nsg, μόνος *solus*, *једини*; **ταχεῖς** – nom mpl, ταχὺς *velox*, *брз*; **τραχὺν** – acc msg, τραχὺς *ferox*, *жесток*, *љут*; **χρησίμοις** – dat mpl, χρησῖμος *frugalis*, *честит*. **Члан:** **ἡ** – nom fsg, *η*; **ὁ** – nom msg, *ο*; **οἱ** – nom mpl, *ο*; **τό** – nom nsg, *τὸ*; **τοῖς** – dat mpl, *ο*; **τόν** – acc msg, *ο*; **τῷ** – dat msg, *ο*; **τῶν** – gen fpl, *η*. **Глаголи:** **διαλύεται** – 3sg ind praes mp, διαλύω *dissolvo*, *разрјешиавати*; **εἰσί(ν)** – 3pl ind praes act, εἶμι *sum*, *бити*; **ἐστίν** – 3sg ind praes act, εἶμι *sum*, *бити*; **ἔχει** – 3sg ind praes act, ἔχω *habeo*, *имати*; **μεταβάλλειν** – inf praes act, μεταβάλλω *muto*, *мијењати*; **μετὰγομεν** – 1pl ind praes act, μετὰγω *ago*, *водити*; **πιστεύομεν** – 1pl ind praes act, πιστεύω *credo*, *вјеровати*, *уздати се у*. **Прилози:** **πολλάκις** – saepe, често. **Преплози:** **ἐν** – + dat, in, у. **Везници:** **ἀλλά** – sed, али; **καὶ** – et, -que, и. **Речце:** **μὲν ... δὲ** – *o ... autem*, *o ... a*; **οὐ** – non, не.

T r a n s l a t i o : **i.** Brevis vita, brevis delectatio. **ii.** Equum ferocem habena agimus. **iii.** Longorum breviumque dolorum solum remedium tempus est. **iv.** Equi veloces, asini autem tardi sunt. **v.** Mutatio suavis (sc. est). (Mutatio placet.) **vi.** Verba audacis viri saepe (sc. et ipsa) audacia sunt. **vii.** Luscinia vocem habet suavem dulcemque. **viii.** Non credimus suavisibus sed frugalibus verbis. **ix.** Mālorum amor brevi (tempore) dissolvitur.

П р е в о д : **1.** Кратак (sc. је) живот, кратак (sc. је) ужитак. **2.** Љутог коња водимо уздом. **3.** Вријеме је једини лијек кратких и дугачких боли (за кратке и дугачке боли). (За кратке и дугачке боли једини лијек је вријеме.) **4.** Коњи су брзи, а

магарци спори. 5. Промјена (sc. је) угодна. 6. Ријечи одважног човјека су често (sc. и саме) одважне. 7. Славуј има угодан и сладак глас. 8. Не вјерујемо слатким (ласкавим) ријечима него честитим. (Не вјерујемо ласкавим него честитим ријечима.) (Не уздамо се у ласкаве него у честите ријечи.) 9. Љубав према злу разрјешава се у кратком року.

ВЈЕЖБА 12. Μετάφραζε: 1. У дубоким ријекама има (јест) велико мноштво риба. 2. Богатство без разборитости нестално је благо. 3. Коријени одгоја су горки, а плодови слатки. 4. Дивимо се брзим арапским коњима (брзим коњима Арап̄а). 5. Неправда је увијек узрок устанка. 6. Каријци се боре и сјекирама. 7. На атинском акропољу (акропољу Атине) бијаше лијеп храм богиње Атене. 8. Човјек животиње надвисује разумом. 9. Живот је кратак, а наука дуготрајна. 10. Срамотно је у боју напуштати (бојни) ред. 11. Хелени жртвују Еринијама црне овце. 12. Зли грађани устанцима и свађама уништавају државу.

А н а л и з а : Именице: *акропољ* – ἀκρόπολις; *Арапин* – Ἀραῖψ; *Атена* – Ἀθηνᾶ; *Атина* – Ἀθῆναι; *благо* – κτήμα; *богатство* – πλοῦτος; *богиња* – θεά; *грађанин* – πολίτης; *држава* – πόλις; *живот* – βίος; *животиња* – ζῷον; *Еринија* – Ἐρινός; *Каријац* – Κάρι; *коњ* – ἵππος; *коријен* – ῥίζα; *мноштво* (sc. велико) – ἀφθονία; *наука* – μάθησις; *неправда* – ἀδικία; *овца* – πρόβατον, οἶς; *одгој* – παιδεία; *плод* – καρπός; *разборитост* – φρόνησις; *разум* – φρόνησις; *ред* (sc. бојни) – τάξις; *риба* – ἰχθύς; *ријека* – ποταμός; *свађа* – ἔρις; *сјекира* – πέλεκυς; *устанак* – στάσις; *узрок* – αἰτία; *Хелен* – Ἕλλην; *храм* – νεώς; *човјек* – ἄνθρωπος. Придјиви: *бојни*, v. *ред*; *брз* – ταχύς; *дубок* – βαθύς; *дуготрајан* – μακρός; *зао* – κακός; *кратак* – βραχύς; *лијеп* – καλός; *несталан* – ἀβέβαιος; *сладак* – γλυκός; *срамотан* – αἰσχρός; *црн* – μέλας. Глаголи: *бити* – εἶμι; *борити се* – μάχομαι; *горак* – πικρός; *дивити се* – θαυμάζω; *жртвоавати* – θύω; *надвисивати* – ὑπερέχω; *напуштати* – λείπω; *уништавати* – διαφθείρω. Прилози: *увијек* – ἀεί. Предлози: *без* – ἄνευ; *у* – ἐν. Везници: *и* – καί.

Μ ε τ ἄ φ ρ α σ ῖ ς : α' Ἐν τοῖς βαθέσι ποταμοῖς τῶν ἰχθύων ἀφθονία ἐστίν. (Π ο ј а в е : *ортотонација енклитике*, у ἀφθονία ἐστίν.) β' Ὁ πλοῦτος ἄνευ τῆς φρονήσεως ἀβέβαιον ἐστὶ κτήμα. (Π ο ј а в е : *енклиза*, у ἀβέβαιον ἐστίν.) γ' Παιδείας αἱ μὲν ῥίζαι πικραῖ, οἱ δὲ καρποὶ γλυκεῖς. (Π ο ј а в е : *елипса*, тј. изиостанак гл. εἶμι, у γλυκεῖς sc. εἰσίν.) δ' Θαυμάζομεν τοὺς ταχεῖς τῶν Ἀράβων ἵππους. (Π ο ј а в е : *рекија* грч. гл. θαυμάζω (+acc) која се разликује од реакције срп. гл. *дивити се* (+dat).) ε' Ἡ ἀδικία αἰεὶ τῆς στάσεως αἰτία ἐστίν. (Π ο ј а в е : *ортотонација енклитике*, у αἰτία ἐστίν.) ζ' Οἱ Κάρες καὶ τοῖς πελέκεσσι μάχονται. ζ' Ἐν τῇ τῶν Ἀθηνῶν ἀκροπόλει καλὸς ἦν νεὼς Ἀθηνᾶς τῆς θεᾶς. θ' Ὁ ἄνθρωπος τῇ φρόνησιν (τῶν ἄλλων) ζῶον ὑπερέχει. (Ποјаве: *рекија* грч. гл. ὑπερέχω (+gen & dat) која се разликује од реакције срп. гл. *надвисивати* (+acc & int); датив начина (*dativus modi*), у τῇ φρόνησιν.) η' Βραχύς μὲν ὁ βίος, μακρὰ δὲ ἡ μάθησις ἐστίν. (Π ο ј а в е : *енклиза*, у μάθησις ἐστίν.) ι' Αἰσχρὸν ἐστὶν τὴν τάξιν ἐν μάχῃ λείπειν. (Π ο ј а в е : *енклиза*, у αἰσχρὸν ἐστίν.) ια' Οἱ Ἕλληνες Ἐρινόσιν τὰ μέλανα πρόβατα (τὰς μελαίνᾶς οἶς) θύουσιν. ιβ' Οἱ κακοὶ πολῖται ταῖς στάσεσιν καὶ ταῖς ἔρισιν τὴν πόλιν διαφθεύουσιν.

ВЈЕЖБА μζ'. Αναλίζирај и преведи: α' Ἀχιλλεὺς Θέτιδος παῖς ἦν καὶ Πηλέως. β' Οἱ γονεῖς ἐπιστήμονας παῖδας στέργουσιν. γ' Οἱ γεωργοὶ συχνὰς ἀγέλας τρέφουσι βοῶν καὶ οἰῶν καὶ σῶν. δ' Ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεὺς πρὸ τῆς μάχης θύει τοῖς θεοῖς βοῦν καὶ σῶν καὶ οἰν. ε' Τῷ Ἀχιλλεῖ φίλος πιπτός ἦν Πάτροκλος. ζ' Αἱ γράες τέρπονται μύθους τοῖς παισὶ λέγουσαι. ζ' Οἱ λέοντες τοῖς βουσὶ νύκτωρ ἐπιβουλεύουσιν. η' Ἔστι τῶν νεανίων καὶ τοῖς γέρουσιν καὶ ταῖς γραυσὶ ἀξιάς τιμὰς ἀπονέμειν. θ' Ὡς Ἀχιλλεῦ, τῆς σῆς ἀρετῆς δόξα ἀθάνατος ἐστίν.

Г р а д и в о : промјена именица eu-основа (GGJ, §175-179); промјена именица других основа на дифтонг (GGJ, §180-186).

Π ο ј а в е : *присвојни датив* (*dativus possessivus*), у τῷ Ἀχιλλεῖ φίλος πιπτός ἦν, који се на латински такође преводи дативом присвојним (*Achilli amicus fidelis erat*) а на српски обично помоћу гл. *имати* (*Ахилеј има вјерног пријатеља*); *ортотонација енклитике*, у ἔστι τῶν...; *парафраза* грч. ἔστι τῶν νεανίων +inf и лат. *est juvenum* +inf, тј. срп. *дужност је младића да*; *енклиза*, у ἀθάνατος ἐστίν

А н а л и з а : Именице: **ἀγέλας** – acc fpl, ἀγέλη *armentum, стадо*; **ἀρετής** – gen fsg, ἀρετή *virtus, врлина*; **Ἀχιλλεῖ** – dat msg, Ἀχιλλεύς *Achilles, Ахилеј*; **Ἀχιλλεῦ** – voc msg, Ἀχιλλεύς *Achilles, Ахилеј*; **Ἀχιλλεύς** – nom msg, Ἀχιλλεύς *Achilles, Ахилеј*; **βασιλεύς** – nom msg, βασιλεύς *rex, краљ*; **βοῦν** – acc cpl, βοῦς *bos, говедо*; **βουσι** – dat mpr, βοῦς *bos, βο*; **γέρουσι** – dat mpr, γέρων *senex, старица*; **γεωργοί** – nom mpr, γεωργός *agricola, rusticus, земљорадник*; **γονεῖς** – nom mpr, γονεὺς *parens, родитељ*; **γράες** – nom fpl, γραῦς *anus, старица*; **γραυσι** – dat fpl, γραῦς *anus, старица*; **δόξᾱ** – nom fsg, δόξα *gloria, слава*; **θεοῖς** – dat mpr, θεός *deus, бог*; **Θέτιδος** – gen fsg, Θέτις *Thetis, Тетиде*; **Λακεδαιμονίων** – gen mpr, Λακεδαιμόνιοι *Spartani, Лакедемонјанин*; **λέοντες** – nom mpr, λέων *leo, лав*; **μάχης** – gen fsg, μάχη *proelium, бор*; **μύθους** – acc msg, μῦθος *fabula, прича*; **νεανίων** – gen mpr, νεανίας *juvēnis, младић*; **οῖν** – acc csg, οἶς *ovis, ован, овца*; **οῖων** – gen cpl, οἶς *ovis, ован, овца*; **παιδᾶς** – acc mpr, παῖς *puer, filius, pl libēri, дјечак, син, pl дјеца*; **παῖς** – nom msg, παῖς *puer, filius, pl libēri, дјечак, син, pl дјеца*; **παισι** – dat mpr, παῖς *puer, filius, pl libēri, дјечак, син, pl дјеца*; **Πάτροκλος** – nom msg, Πάτροκλος *Patroclus, Патрокло*; **Πηλέως** – gen msg, Πηλεὺς *Peleus, Πελεј*; **σὺν** – acc csg, σὺς *sus, свиња*; **σὺων** – gen cpl, σὺς *sus, свиња*; **τιμᾶς** – acc fpl, τιμή *honor, част*; **φίλος** – nom msg, φίλος *amicus, пријатељ*. Придјиви: **ἀθάνατος** – nom fsg, ἀθάνατος *immortalis, бесмртан*; **ἀξίᾱς** – acc fpl, ἄξιος *aequus, дужан*; **ἐπιστήμονας** – acc mpr, ἐπιστήμων *intelligens, наметан*; **πιστός** – nom msg, πιστός *fidelis, вјеран*; **συχνάς** – acc fpl, συχνός *multus, мног*. Замјенице: **σῆς** – gen fsg, σὸς *tuus, твој*. Члан: **αἱ** – nom fpl, ἡ; **ὁ** – nom msg, ὁ; **οἱ** – nom mpr, οἱ; **ταῖς** – dat fpl, ἡ; **τῆς** – gen fsg, ἡ; **τοῖς** – dat mpr, ὁ; **τῷ** – dat msg, ὁ; **τῶν** – gen mpr, ὁ. Глаголи: **ἀπονέμειν** – inf praes act, ἀπονέμω *assigno, указивати*; **ἐπιβουλεύουσιν** – 3pl ind praes act, ἐπιβουλεύω *insidias paro, спремати засједу*; **ἔστι(ν)** – 3sg ind praes act, εἰμι *sum, бити*; **ἦν** – 3sg ind ipf act, εἰμι *sum, бити*; **θύει** – 3sg ind praes act, θύω *immolo, жртвовати*; **λέγουσαῖ** – nom fpl pt praes act, λέγω *narro, причаати*; **στέργουσι(ν)** – 3pl ind praes act, στέργω *amo, вољети*; **τέρπονται** – 3pl ind praes mp, τέρω *delecto, радоваати*; **τρέφουσι** – 3pl ind praes act, τρέφω *pasco, пасти*. Прилози: **νύκτωρ** – noctu, ноћу. Предлози: **πρό** – + gen, ante, прије, уочи. Везници: **καί** – et, -que, и. Узвници: **ὦ** – о, о.

T r a n s l a t i o : **i.** Achilles filius Thetidis Peleique erat. **ii.** Parentes liberos intelligentes amant. **iii.** Rustici multa boumque suumque oviumque armenta pasunt. **iv.** Lacedaemoniorum rex ante proelium deis (diis, dis) bovem, suem ovemque (= suovetaurilia) immolat. **v.** Achilli amicus fidelis Patroclus erat. **vi.** Anus libēris fabūlas narrantes delectantur. **vii.** Leōnes bubus (bobus) noctu insidias parant. **viii.** Est juvēnum et senibus anibus aequos honores assignare. **ix.** O Achille(s), gloria tuae virtutis immortalis est.

П р е в о д : **1.** Ахилеј је био син Тетиде и Πελεја. **2.** Родитељи воле наметну дјецу. **3.** Земљорадници пасу многа стада говеда, свиња и оваца. **4.** Краљ Лакедемоњана (лакедемонски краљ) уочи боја жртвује боговима говедо, свињу и овцу. **5.** Ахилеј има Патрокла за вјерног пријатеља. **6.** Старице се радују причајући приче дјеци. **7.** Лавови ноћу спремају засједу воловима. **8.** Дужност је младића да и старицима и старицама указују дужне части. **9.** О Ахилеју, слава твоје врлине бесмртна је.

ВЈЕЖБА μη´. **Α**ναλιζирај и преведи: **α´** Ὀδυσσεὺς ἦν συχρὸν χρόνον παρὰ Καλυψοῖ. **β´** Περὶ Ἀχιλλεῶς τοῦ ἥρωος ἄδει Ὅμηρος. **γ´** Ὁ ἀγαθὸς παῖς τοὺς πατρῶας καὶ τοὺς μήτρῶας θεραπεύει. **δ´** Ἡ ἡχώ πολλάκις τοὺς ἀνθρώπους ψεύδει. **ε´** Τὴν τῶν ἡρώων ἀνδρείαν ἀεὶ θαυμάζομεν. **ς´** Ἡρωσὶν ἀγάλματα ἔστιν ἐν Ὀλυμπίᾳ. **ζ´** Πλάτων τὰς χαριέσσας Σαπφούς ὠδᾶς μάλᾳ θαυμάζει· διὸ τὴν Σαπφὼν δεκάτην Μοῦσᾶν λέγει. **η´** Οἱ δμῶες βίον χαλεπὸν ἄγουσιν. **θ´** Πειθοὶ καὶ λόγῳ τὰς ἔχθρας διαλύομεν.

П о ј а в е : **акузатив времена** (*accusativus temporis*), у συχρὸν χρόνον, који се на латински такође преводи акузативом (*multum tempus*) а на српски такође акузативом (*многа времена*); **рекиција** грч. гл. θαυμάζω (+acc) и лат. гл. *miror* (+acc) која се разликује од рекиције срп. гл. *дивити се* (+dat); **присвојни датив** (*dativus possessivus*), у ἡρωσὶν ἀγάλματά ἐστίν, који се на латински такође преводи дативом присвојним (*heroibus Olympiae monumenta erant*) а на српски обично помоћу гл. *имати* (*јунаци имају споменике*); **конгруенција** nom mpr са 3sg глагола (τὰ ζῳᾶ τρέχει), у ἀγάλματά ἐστίν; **енклиза**, у ἀγάλματά ἐστίν; **два акузатива**, тј. акузатив објекта са акизативом предиката, у τὴν Σαπφὼν δεκάτην Μοῦσᾶν λέγει, што се преводи на латински такође помоћу два акузатива (*Sappho decimam Musam appellat*) а на срп. помоћу акузатива и инструментала (*назива Сапфо десетом Музом*).

Α ν α λ ι ζ α : Именице: ἀγάλματᾶ – nom npl, ἀγαλμᾶ monumentum, споменик; ἀνδρείᾱν – acc msg, ἀνδρείᾱ virtus, храброст; ἀνθρώπους – acc mpl, ἄνθρωπος homo, vir, човек, pl λυδοι; Ἀχιλλεύς – gen msg, Ἀχιλλεύς Achilles, Ахилей; βίον – acc msg, βίος vita, живот; δμῶες – nom mpl, δμῶς servus, роб, слуга; ἔχθρᾱς – acc fpl, ἔχθρᾱ inimicitia, непријатељство; ἥρωος – nom msg, ἥρως heros, херој, јунак; ἥρωσιν – dat mpl, ἥρως heros, херој, јунак; ἥρώων – gen mpl, ἥρως heros, херој, јунак; ἦχώ – nom fsg, ἦχώ echo, echo, жека; Καλυψοῖ – dat fsg, Καλυψῶ Calypso, Калипсо; λόγῳ – dat msg, λόγος verbum, ријеч; μήτρῳς – acc mpl, μήτρως avuncūlus (sc. maternus), ујак; Μοῦσᾶν – acc fsg, Μοῦσᾶ Musa, Муза; Ὀδυσσεύς – nom msg, Ὀδυσσεύς Ulixes, Одисеј; Ὀλυμπία – dat fsg, Ὀλυμπία Olympia, Олимпија; Ὀμηρος – nom msg, Ὀμηρος Homērus, Хомер; παῖς – nom msg, παῖς puer, дјечак; πάτρῳς – acc mpl, πάτρως patruus, стриц; πειθοῖ – dat fsg, πειθῶ suadēla, убјеравање; Πλάτων – nom msg, Πλάτων Plato, Платон; Σαπφῶς – gen fsg, Σαπφῶ Sappho, Сапфо; Σαпφῶ – nom fsg, Σαпфῶ Sappho, Сапфо; χρόνον – acc msg, χρόνος tempus, вријеме; ψῆδᾱς – acc fpl, ψῆδῆ carmen, pjesma. Придјеви: ἀγαθός – nom msg, ἀγαθός bonus, добар; συχνόν – acc msg, συχνός multus, мног; χαλεπὸν – acc msg, χαλεπός durus, тежак; χαριέσῳς – acc fpl, χαριεῖς lepīdus, лубак, мио. Члан: ἦ – nom fsg, ἦ; ὅ – nom msg, ὅ; οἱ – nom mpl, οἱ; τᾶς – acc fpl, ἦ; τῆν – acc fsg, ἦ; τοῦ – gen msg, ὅ; τοῦς – acc mpl, ὅ; τῶν – gen mpl, ὅ. Бројеви: δεκάτην – acc fsg num ord, δέκατος decimtus, десети. Глаголи: ἄγουσιν(v) – 3pl ind praes act, ἄγω ago, водити; ἄδει – 3sg ind praes act, ἄδω cano, пјеваати; διαλύομεν – 1pl ind praes act, διαλύω dissolvo, разрјешаваати; ἐστί(v) – 3sg ind praes act, εἰμι sum, бити; ἦν – 3sg ind praes act, εἰμι sum, бити; θαυμάζει – 3sg ind praes act, θαυμάζω miror, дивити се; θαυμάζομεν – 1pl ind praes act, θαυμάζω miror, дивити се; θεραπεύει – 3sg ind praes act, θεραπεύω colo, бринутти се за; λέγει – 3sg ind praes act, λέγω appello, звати, називати; ψεύδει – 3sg ind praes act, ψεύδω fallo, вараати. Прилози: ἀεὶ – semper, увијек; μᾶλᾶ – valde, врло, веома; πολλάκις – saepe, често. Предлози: ἐν – + dat, in; παρὰ – + dat, apud, код; περὶ – + gen, de, o. Везници: διὸ – qua de causa, қуа тобрем, зато, стога; καὶ – et, -que, и.

T r a n s l a t i o : **i.** Ulixes multum tempus (diu) apud Calypso(nem) erat. **ii.** Homērus de Achille illo herōe canit. **iii.** Puer bonus patruos & avuncūlos curat. **iv.** Echo saepe homīnes fallit. **v.** Herōum virtūtem semper mirāmur. **vi.** Heroibus Olympiae monumenta erant. **vii.** Plato lepīda Sapphus carmīna valde mirātur; quātobrem Sappho decimtam Musam appellat. **viii.** Servi vitam duram agunt. **ix.** Suadēla verbisque (= парафраза) inimicitias dissolvit.

П р е в о д : **1.** Одисеј је био много врмена (дуго) код Калипсо. **2.** Хомер пјева о јунаку Ахилеју. **3.** Дobar дјечак брине се за стрицeve и ујакe. **4.** Жека често вара лyде. **5.** Увијек се дивимо храбрости јунака. **6.** Јунаци имају споменике у Олимпији. **7.** Платон се веома диви лyпким пјесмама Сапфе (лyпким пјемама Сапфиним); због тога назива Сапфо десетом Музом. **8.** Робови воде тежак живот. **9.** Убјеравањем и ријечју разрјешавамо непријатељства.

ВЈЕЖБА 13. Μετάφραζε: **1.** Лyди имају ватру од Прометеја. **2.** Хомер описује у Одисеји лyтања јунака Одисеја. **3.** У Коринту бијаше тријем посвећен Јеки. **4.** Сапфо, дивимо се твојим пјесмама. **5.** Стадо говеда и оваца слиједи пастира. **6.** Херојима дyгујемо захвалност. **7.** Овце дају лyдима вyну. **8.** Говорници су умјетници убјеравања.

Α ν α λ ι ζ α : Именице: ватра – πῦρ; вуна – ἔριον; говеда – βούς; говорник – ῥήτωρ; захвалност – χάρις; Жека – ἦχώ; јунак – ἥρως; Коринт – Κόρινθος; лyтање – πλάνη; лyди – ἄνθρωποι; оваца – οἶς; Одисеј – Ὀδυσσεύς; Одисеја – Ὀδύσειᾱ; пастир – ποιμήν; пјесма – ψῆδῆ; Прометеј – Προμηθεύς; Сапфо – Σαпφῶ; стадо – ἀγέλη; тријем – στοᾶ; умјетник – τεχνίτης; убјеравање – πειθῶ; херој – ἥρως; Хомер – Ὀμηρος. Придјеви: посвећен – ἱερός (+ gen). Замјенице: твој – οὖς. Глаголи: давати – παρέχω; дивити се – θαυμάζω; дyговати – ὀφείλω; имати – ἔχω; описивати – συγγράφω; слиједити – ἔπομαι. Предлози: од – ἀπό; у – ἐν. Везници: и – καὶ.

Μ ε τ ᾶ φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Τὸ πῦρ ἐστὶν τοῖς ἀνθρώποις ἀπὸ Προμηθεύς. (Π ο ј а в е : присвојни датив (dativus possessivus), у τὸ πῦρ ἐστὶν τοῖς ἀνθρώποις; енклиза, у πῦρ ἐστίν.) **β'** Ἐν τῇ Ὀδυσσειᾱ ὁ Ὀμηρος συγγράφει τὰς πλάνᾱς Ὀδυσσεύς τοῦ ἥρωος. **γ'** Ἐν τῇ Κορίνθῳ ἦν ἡ στοᾶ ἡ τῆς Ἥχους ἱερά. (Π ο ј а в е : реκција грч. ἱερός (+ gen) која се разликује од реκције срп. посвећен (+dat).) **δ'** Ὁ Сапφοῖ, θαυμάζομεν τὰς ψῆδᾱς σου. (Π ο ј а в е : реκција грч. θαυμάζω (+acc) која се разликује од реκције срп. дивити се (+dat); енклиза, у ψῆδᾱς σου.) **ε'** Ἡ τῶν βοῶν καὶ οἰῶν ἀγέλη τῷ ποιμένι ἐπιταῖ. (Π ο ј а в е : реκција грч. ἔπομαι (+dat) која се разликује од реκције срп. слиједити (+acc).) **ς'** Τοῖς ἥρωσιν ὀφειλομεν τὴν χάριν. **ζ'** Αἱ οἶες τοῖς ἀνθρώποις ἔριον παρέχουσιν. (Τὰ πρόβατᾶ τοῖς ἀνθρώποις ἔριον παρέχει.) **η'** Οἱ ρήτορες εἰσὶ τεχνίται τῆς πειθούς. (Ποјаве: енклиза, у ρήτορες εἰσὶ.)

ВЈЕЖБА μθ'. Αναλίζαј и преведи: ΠΕΡΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ. Ἀλέξανδρος, Μακεδόνων βασιλεύς, Ἀχιλλεῖα τὸν Πηλέως μάλιστᾶ ἑθεράπευε τῶν παλαιῶν βασιλέων καὶ

ἡρώων· καὶ πολλάκις ἔλεγεν· Ὡ εὐδαιμον Ἀχιλλεῦ, ὅτι Ὅμηρον ἔχεις κήρυκᾶ καὶ ἔρμηνεᾶ τῆς σῆς ἀνδρείας.

П о ј а в е : *ελπσα*, тј. изостанак им. υἱός, у τὸν Πηλέως (sc. υἱόν); *αποζιμιја*, у грч. Ὅμηρον ἔχεις κήρυκᾶ καὶ ἔρμηνεᾶ, која се на латински преводи такође апозицијом (*Homērum habes praecōnem interpretetque*) а на српски помоћу ријечнi као или за (*имаши Хомера за гласника и тумача*).

А н а л и з а : Именице: **Ἀλέξανδρος** – nom msg, Ἀλέξανδρος *Alexander, Александар*; **Ἀλεξάνδρου** – gen msg, Ἀλέξανδρος *Alexander, Александар*; **ἀνδρείας** – gen fsg, ἀνδρεία *virtus, храброст*; **Ἀχιλλεῖα** – acc msg, Ἀχιλλεὺς *Achilles, Ахилеј*; **Ἀχιλλεῦ** – voc msg, Ἀχιλλεὺς *Achilles*; **βασιλεὺς** – nom msg, βασιλεὺς *rex, краљ*; **βασιλέων** – gen mpl, βασιλεὺς *rex, краљ*; **ἔρμηνεᾶ** – acc msg, ἔρμηνεὺς *interpres, тумач*; **ἡρώων** – gen mpl, ἦρωες *heros xeroj, јунак*; **κῆρυκᾶ** – acc msg, κῆρυξ *praeco, гласник*; **Μακεδόνων** – gen mpl, Μακεδόνες *Macedōnes, Македонци*; **Ὅμηρον** – acc msg, Ὅμηρος *Homērus, Хомер*; **Πηλέως** – gen msg, Πηλεὺς *Peleus, Пелеј*. Пријеве: **εὐδαιμον** – voc msg, εὐδαιμῶν *felix*; **παλαιῶν** – gen mpl, παλαιός *antiquus, vetus, стар, древан*. Замјенице: **σῆς** – gen fsg, σός *tuus, твој*. Члан: **τῆς** – gen fsg, ἡ; **τὸν** – acc msg, ὁ; **τῶν** – gen mpl, ὁ. Глаголи: **ἐθεράπευε** – 3sg ind ipf act, θεραπεύω *colo, поштовати*; **ἔλεγε(ν)** – 3sg ind ipf act, λέγω *dico, говорити, казивати*; **ἔχεις** – 2sg ind praes act, ἔχω *habeo, имати*. Прилози: **μάλιστα** – *maxime*; **πολλάκις** – *saepe*. Предлози: **περὶ** – + gen, *de, o*. Везници: **καὶ** – *et, -que, и*; **ὅτι** – *quia, јер*. Узвици: **ὦ** – *o*.

Т r a n s l a t i o : DE ALEXANDRO. Alexander, Macedōnum (ille) rex, Achillem Pelei (sc. filium) maxime reges inter antiquos heroesque colēbat saepeque dicēbat: O felix Achille(s), Homērum quia tuae habes praecōnem interpretetque virtutis.

П р е в о д : О АЛЕКСАНДРУ. Александар, краљ Македонаца (македонски краљ), највише је од древних краљева поштовао Ахилеја Пелејевог (sc. сина) и често је казивао: 'О срећан Ахилеју, јер имаши Хомера за гласника и тумача своје храбрости'.

ВЈЕЖБА v'. Анализирај и преведи: **α'** Τὰς μάχᾱς οἱ ποιηταὶ Ἄρεώς ἔργᾱ λέγουσιν. **β'** Οἱ κύνες φύλακες καὶ σωτήρες προβάτων εἰσίν. **γ'** Τῷ ὕδατι τῷ τοῦ ποταμοῦ ἄρδεταὶ ὁ ἀγρός. **δ'** Οἱ δικασταὶ οὐ πιστεύουσι μάρτυσι ψευδέσιν. **ε'** Χεὶρ χεῖρα νίπτει. **ζ'** Ἡ πόλις πολλάκις ὑπὸ τῶν ποιητῶν νηὶ εἰκάζεται. **ζ'** Ὀφθαλμοὶ καὶ ὠτα μέρη τοῦ προσώπου ἐστίν. **η'** Ὑπὸ τῶν φυλάκων τὸ στρατόπεδον ἐφυλάττετο ἀσπίσι καὶ δόρασιν. **θ'** Αἱ τῶν Ἰλλυριῶν γυναῖκες ἐν ταῖς μάχαις ἀνδρείως ἐμάχοντο.

П о ј а в е : *δβα акузатива*, тј. акузатив објекта са акизативом предиката, у τὰς μάχᾱς Ἄρεώς ἔργᾱ λέγουσιν, што се преводи на латински такође помоћу два акузатива (*rugnas Martis opēra appellant*) а на срп. помоћу акузатива и инструментала (*називају битке Аресовим дјелима*); *ортотонација енклитике*, у проβάτων εἰσίν; *конгруенција* nom npl са 3sg (τὰ ζῶᾱ тречеи), у ὄφθαλμοὶ καὶ ὠτᾱ ἐστίν (предикат се слаже са ближим субјектом); *датив начина* (*dativus modi*), у ἀσπίσι καὶ δόρασιν, који се на латински преводи аблативом (*scutis et hastis*) а на српски инструменталом или помоћу предлог по и локатива (*штитовима и копљима*).

А н а л и з а : Именице: **ἀγρός** – nom msg, ἀγρός *campus, поле*; **Ἄρεώς** – gen msg, Ἄρης *Mars, Арес*; **ἀσπίσι** – dat fpl, ἀσπίς *scutum, штит*; **γυναῖκες** – nom fpl, γυνή *femīna, mulier, жена*; **δικασταὶ** – nom mpl, δικαστής *judex, судија*; **δόρασιν** – dat npl, δόρυ *hasta, копље*; **ἔργᾱ** – acc npl, ἔργον *opus, дјело*; **Ἰλλυριῶν** – gen mpl, Ἰλλυριοὶ *Illyrii, Илири*; **κύνες** – nom mpl, κύν *canis, пас*; **μάρτυσι** – dat mpl, μάρτυς *testis, сједок*; **μάχαις** – dat fpl, μάχη *rugna, битка*; **μάχᾱς** – acc fpl, μάχη *rugna, битка*; **μέρη** – nom npl, μέρος *pars, дво*; **νηὶ** – dat fsg, ναὺς *navis, лађа*; **ὄφθαλμοὶ** – nom mpl, ὄφθαλμός *ocūlus, око*; **ποιηταὶ** – nom mpl, ποιητής *poeta, нјесник*; **ποιητῶν** – gen mpl, ποιητής *poeta, нјесник*; **πόλις** – nom fsg, πόλις *urbs, civitas, град, држава*; **ποταμοῦ** – gen msg, ποταμός *flumen, ријека*; **προβάτων** – gen npl, πρόβατον *ovis, овца*; **προσώπου** – gen msg, πρόσωπον *facies, лице*; **στρατόπεδον** – nom msg, στρατόπεδον *castra, логор*; **σωτήρες** – nom mpl, σωτήρ *salvator, спасилац*; **ὕδατι** – dat msg, ὕδωρ *aqua, вода*; **φύλακες** – nom mpl, φύλαξ *custos, чувар*; **φυλάκων** – gen mpl, φύλαξ *custos, чувар*; **χεὶρ** – nom fsg, χεῖρ *manus, рука*; **χεῖρα** – acc fsg, χεῖρ *manus, рука*; **ὠτα** – nom npl, οὖς *auris, уво*. Пријеве: **ψευδέσιν** – dat mpl, ψευδής *falsus, лажан*. Члан: **αἱ** – nom fpl, ἡ; **ἡ** – nom fsg, ἡ; **ὁ** – nom msg, ὁ; **οἱ** – nom mpl, ὁ; **ταῖς** – dat fpl, ἡ; **τάς** – acc fpl, ἡ; **τό** – nom msg, τό; **τοῦ¹** – gen msg, ὁ; **τοῦ²** – gen msg, τό; **τῷ** – dat msg, τό; **τῶν** – gen mpl, ὁ. Глаголи: **ἄρδεταὶ** – 3sg ind praes mp, ἄρδω *irrigo, напашати*; **εἰκάζεται** – 3sg ind praes mp, εἰκαζομαι *ad similitudinem fingor, поређивати се*; **εἰσι(ν)** – 3pl ind praes act, εἰμι *sum, бити*; **ἐμάχοντο** – 3pl ind ipf mp, μάχομαι *ugno, борити се*; **ἐστί(ν)** – 3sg ind praes act, εἰμι *sum, бити*; **ἐφυλάττετο** – 3sg ind

ἰρῆ μῆρ, φυλάττω *custodio*, *чува̀ти*; λέγουσιν – 3pl ind praes act, λέγω *appello*, *звати*, *називати*; **νίπτει** – 3sg ind praes act, *νίπτω* *lavo*, *мити*, *прати*; **πιστεῦουσιν**(v) – 3pl ind praes act, *πιστεύω* *credo*, *вјеровати*. **Прилози:** **ἀνδρείως** – *strenue*, *храбро*; **πολλάκις** – *saepe*, *често*. **Предлози:** **ἐν** – + dat, in, у. **Везници:** **καί** – *et*, *-que*, *и*. **Речце:** **οὐ** – *non*, *не*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Poetae pugnas Martis opera appellant.* **ii.** *Canes ovium custodes et servatores sunt.* **iii.** *Campus fluminis aqua irrigatur.* **iv.** *Judices testibus falsis non credunt.* **v.** *Manus manum lavat.* **vi.** *Civitas a poetis ad navis similitudinem saepe fingitur.* **vii.** *Oculi et aures faciei partes sunt.* **viii.** *Castra a custodibus scutis et hastis custodiebantur.* **ix.** *Ilyriorum mulieres strenue pugnant in pugnis.*

П р е в о д : **1.** Пјесници називају битке дјелима Ареса (Аресовим дјелима). **2.** Пси су чувари и спасиоци оваца. **3.** Поље се напаша водом ријеке (ријечног водом). **4.** Судије не вјерују лажним свједоцима. **5.** Рука руку мије. **6.** Држава се често од пјесника поређује са лађом. (Пјесници често поређују државу са лађом.) **7.** Очи и уши су дијелови лица. **8.** Логор се од стражара чувао штитовима и копљима. (Стражари су чували логор штитовима и копљима.) **9.** Жене Илира (илирске жене) храбро су се бориле у биткама.

ВЈЕЖБА 14. Μετάφραζε: **1.** Ромул и Рем бијаху синови Аресови (синови Ареса). **2.** Хомер називаше Зевса оцем и људи и богова. **3.** Софокле, још и сада се дивимо твојим трагедијама. **4.** Побједа код Саламине Темистоклово је дјело (дјело је Темистокла). **5.** У луци бијаху многе (и) лијепе лађе. **6.** Ериније држе у рукама бакљу и мач. **7.** Атинске луке (луке Атине) бијаху пуне тровесларки и других бродова. **8.** Има много прича о филозофу Диогену. **9.** Морнари се често хране риблим месом (месом риба). **10.** Пси су вјерни чувари куће и господара. **11.** Хеленске жене (жене Хелена) ношаху до пета дуге хаљине. **12.** У бици бијаху грчки хоплити на десном крилу.

А н а л и з а : **Именице:** *Арес* – Ἄρης; *Атина* – Ἀθῆναι; *бакља* – δάς; *битка* – μάχη; *бог* – θεός; *брод* – ναῦς; *господар* – δεσπότης; *Грк* – Ἕλλην; *Диоген* – Διογένης; *дјело* – ἔργον; *Еринија* – Ἐρινός; *жена* – γυνή; *Зевс* – Ζεὺς; *крило* – κέρασ; *кућа* – οἰκία; *лађа* – ναῦς; *лука* – λιμῆν; *људи* – ἄνθρωποι; *мач* – ξίφος; *месо* – κρέας; *морнар* – ναύτης; *отац* – πατήρ; *нас* – κών; *побједа* – νίκη; *прича* – μῦθος; *Рем* – Ῥήμος; *риба* – ἰχθύς; *Ромул* – Ῥώμος; *рука* – χεῖρ; *син* – υἱός; *Саламина* – Σαλαμίς; *Софокле* – Σοφοκλῆς; *Темистокле* – Θεμιστοκλῆς; *трагедија* – τραγῳδίᾱ; *тровесларка* – τριήρης; *филозоф* – φιλόσοφος; *хаљина* – ἔσθῆς; *Хелен* – Ἑλλην; *Хомер* – Ὅμηρος; *хоплит* – ὀπλίτης; *чувар* – φύλαξ. **Пријеве:** *вјеран* – πιστός; *десни* – δεξιός; *други* – ἄλλος; *дуг до пете* – ποδῆρης; *лијеп* – καλός; *мног* – πολὺς; *пун* – πλέως; **Замјенице:** *твој* – σός, σου. **Глаголи:** *бити* – εἶμι; *дивити се* – θαυμάζω; *држати* – ἔχω; *имати* – εἶμι; *називати* – ὀνομάζω; *носити* – φέρω; *хранити се* – τρέφομαι. **Прилози:** *још* – ἔτι; *сад* – νῦν; *често* – πολλάκις. **Предлози:** *код* – παρά, ἐν; *на* – ἐπί; *и* – περί; *у* – ἐν. **Везници:** *и* – καί.

Μ ε τ ἄ φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Ῥώμος καὶ Ῥήμος υἱοὶ (υἱεῖς) ἦσαν τοῦ Ἄρεως. **β'** Ὅμηρος Διᾶ πατέρα θεῶν τε ἀνδρῶν τε ὀνόμαζεν. (Π ο ς α β ε : *два акузатива*, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у Διᾶ πατέρα θεῶν τε ἀνδρῶν τε ὀνόμαζεν; *енклиза*, у θεῶν τε и ἀνδρῶν τε.) **γ'** Ὡς Σοφόκλεις, καὶ νῦν ἔτι τὰς τραγωδίας σου θαυμάζομεν. (Π ο ς α β ε : *присвојни генитив* личне замјенице у предикатном положају, у τὰς τραγωδίας σου; *рекија* грч. гл. θαυμάζω (+acc) која се разликује од рекије срп. гл. *дивити се* (+dat).) **δ'** Ἡ ἐν Σαλαμῖνι νίκη τοῦ Θεμιστοκλέους ἐστὶν ἔργον. (Π ο ς α β ε : *ортотонација енклитике*, у Θεμιστοκλέους ἐστὶν) **ε'** Ἐν τῷ λιμένι πολλαὶ καὶ καλαὶ νῆες ἦσαν. **ς'** Αἱ Ἐρινῶδες ἐν χερσὶν ἔχουσι τὴν δᾶδᾶ καὶ τὸ ξίφος. **ζ'** Οἱ τῶν Ἀθηνῶν λιμένες πλέθ τῶν τριήρων καὶ ἄλλων νεῶν ἦσαν. **η'** Πολλοὶ εἰσὶν οἱ περὶ Διογένοус τοῦ φιλοσόφου μῦθοι. (Појаве: *енклиза*, у πολλοὶ εἰσὶν.) **θ'** Οἱ ναῦται πολλάκις τρέφονται τῷ τῶν ἰχθύων κρέα. **ι'** Οἱ κόνες πιστοὶ εἰσὶ τῆς οἰκίας τε καὶ τοῦ δεσπότης φύλακες. (Π ο ς α β ε : *енклиза*, у πιστοὶ εἰσὶν.) **ια'** Αἱ τῶν Ἑλλήνων γυναῖκες ἔφερον τὰς ποδῆρεις ἐσθῆτάς. **ιβ'** Οἱ τῶν Ἑλλήνων ὀπλιταὶ ἐν τῇ μάχῃ ἦσαν ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρα (κέρατι).

ВЈЕЖБА να'. **Α**ναλιζирај и преведи: **α'** Δικαίᾱ γλώττᾱ ἔχει κράτος μέγᾱ. **β'** Οἱ Ἕλληνες πολλῶν καὶ μεγάλων πόλεων οἰκιστᾶι ἦσαν. **γ'** Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνων βασιλέᾱ μέγᾱν ὀνομάζουσιν. **δ'** Ἀριστοτέλης λέγει, ὅτι πάντες οἱ ἄνθρωποι φύσει τῆς

ἐπιστήμης ὀρέγονται. ε' Δίκαια λέγοντες πολλοὶ ἄδικα πράττουσιν. ζ' Πρὸ ἅπαντος πράγματος βουλεύομεθα.

Г р а д и в о : промјена придејва мегџс и полџс (GGJ, §196).

Π ο ј а в е : *два акузатива*, тј. акузатив објекта са акизативом предиката, у Ἀλέξανδρον мегџн ὀνομάζουσιν, што се преводи на латински такође помоћу два акузатива (*Alexandrum Magnum appellat*) а на срп. помоћу акузатива и инструментала (*Александра називају Великим*); *рекиџа* грч. гл. ὀρέγομαι (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. *appeto* (+acc) и срп. гл. *тежити за* (+int); *изрична реченица*, у ὅτι πάντες οἱ ἄνθρωποι φύσει τῆς ἐπιστήμης ὀρέγονται, која се на српски такође преводи изричном реченицом (*да сви људи по природи теже за знањем*) а на латински акузативом са инфинитивом (*omnes homines natura scientiam appetere*).

А н а л и з а : Имиенице : Ἀλέξανδρον – acc msg, Ἀλέξανδρος *Alexander*, *Александар*; ἄνθρωποι – nom mpl, ἄνθρωπος *homo, vir, човек*, pl *људи*; Ἀριστοτέλης – nom msg, Ἀριστοτέλης *Aristotēles, Аристотел*; βασιλέα – acc msg, βασιλεὺς *rex, краљ*; γλώττα – nom fsg, γλώττα *lingua, језик*; Ἕλληνες – nom mpl, Ἕλην *Graecus, Грк*; ἐπιστήμης – gen fsg, ἐπιστήμη *scientia, знање, наука*; κράτος – acc nsg, κράτος *vis, снага, сила*; οἰκισταί – nom mpl, οἰκιστῆς *conditor, оснивач*; Μακεδόνων – gen mpl, Μακεδόνες *Macedōnes, Македонци*; πόλεων – gen fpl, πόλις *urbs, civitas, град, држава*; πράγματος – gen nsg, πράγμα *res, negotium, дело, посао*; φύσει – dat fsg, φύσις *natura, природа, нарав*. Придејви: ἄδικα – acc npl, ἄδικος *injustus, неправедан*; ἅπαντος – gen nsg, ἅπας *omnis, св, сваки*; δίκαια – nom fsg, δίκαιος *justus, праведан*; δίκαια – acc npl, δίκαιος *justus, праведан*; мегџа – acc nsg, мегџс *magnus, велик*; мегџалων – gen fpl, мегџс *magnus, велик*; мегџан – acc msg, мегџс *magnus, велик*; πάντες – nom mpl, πᾶς *omnis, св*; πολλοὶ – nom mpl, πολὺς *multus, много*; πολλῶν – gen fpl, πολὺς *multus, много*. Члан: οἱ – nom mpl, ὁ; τῆς – gen fsg, ἡ; τὸν – acc msg, ὁ. Глаголи: βουλεύομεθα – 1pl ind praes mp, βουλεύομαι *consilia capio, вијећати, размишљати*; ἔχει – 3sg ind praes act, ἔχω *habeo, имати*; ἦσαν – 3pl ind ipf act, εἶμι *sum, бити*; λέγει – 3sg ind praes act, λέγω *dico, говорити, казивати*; λέγοντες – nom mpl pt praes act, λέγω *dico, говорити, казивати*; ὀνομάζουσιν – 3pl ind praes act, ὀνομάζω *appello, звати, називати*; ὀρέγονται – 3pl ind praes mp, ὀρέγομαι *appeto, тежити за*; πράττουσιν – 3pl ind praes act, πράττω *facio, actito, радити, чинити*. Предлози: πρὸ – + gen, *ante, прије, уочи*. Везници: καί – *et, -que, и*; ὅτι – acc + inf, *да*.

Т r a n s l a t i o : **i.** *Lingua justa vim magnam habet.* **ii.** *Graeci multas magnasque civitates condēbant.* **iii.** *Alexandrum, regem (illum) Macedōnum, Magnum appellant.* **iv.** *Aristotēles dicit omnes homines natura scientiam appetere.* **v.** *Multi juste dicentes injuste actitant (= парафраза).* **vi.** *Omnia ante negotia consilia capimus.*

П р е в о д : **1.** *Праведан језик има велику снагу.* **2.** *Грци су били оснивачи многих великих држава.* **3.** *Александра, краља Македонаца (македонског краља), називају Великим.* **4.** *Аристотел казује да сви људи по природи теже за знањем.* **5.** *Многи праведно говоре а неправедно поступају (= парафраза).* **6.** *Размишљамо уочи сваког посла.*

ВЈЕЖБА 15. Μετάφραζε: **1.** *Ксерксо бијаше вођа велике војске и краљ читаве Азије.* **2.** *Хелени бијажу оснивачи многих (и) великих колонија у Јадрану.* **3.** *Лаж је велико зло.* **4.** *Филозоф Хераклит каже: 'Ρατ је отац свих ствари'.* **5.** *Свима је познато име Спартака, вође робова.* **6.** *Сви радо (ради) слушају пријатељеџу ријеч.* **7.** *Ријеке хране многе (и) велике рибе.* **8.** *Поразу код Термопила више се дивимо него многим побједама.*

А н а л и з а : Именице : Азија – Ἀσιᾶ; вођа – ἡγεμών; војска – στρατιά; зло – κακόν; име – ὄνομα; Јадран – Ἀδριας; колонија – ἀποικία; краљ – βασιλεὺς; Ксерксо – Ξέρξης; лаж – ψεῦδος; оснивач – οἰκιστῆς; отац – πατήρ; побједа – νίκη; пораз – ἥττα; пријатељ – φίλος; ρατ – πόλεμος; риба – ἰχθύς; ријеч – λόγος, ἔπος; ријека – ποταμός; роб – δοῦλος; Спартак – Σπάρτοκος; Термопила – Θερμοπύλαι; филозоф – φιλόσοφος; Хелен – Ἕλην; Хераклит – Ἡράκλειτος. Придејви: велик – мегџс; много – полџс; познат – γνώριμος; рад – ἔκων; св – πᾶς; читав – πᾶς. Глаголи: бити – εἶμι; дивити се – θαυμάζω; казати – λέγω; слушати – πείθομαι; хранити – τρέφω. Прилози: више – μάλλον; радо, v. рад. Предлози: код – παρά, ἐν; у – ἐν. Везници: и – καί; него – ἢ.

М е т а φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Ξέρξης μεγάλης τῆς στρατιάς ἦν ἡγεμών καὶ πάσης τῆς Ἀσιᾶς βασιλεὺς. **β'** Οἱ Ἕλληνες πολλῶν τε καὶ μεγάλων ἀποικίων ἐν τῷ Ἀδρια ἦσαν οἰκισταί. **γ'** Τὸ ψεῦδος μέγα κακόν ἐστίν. (Π ο ј а в е : *енклиза*, у κακόν ἐστίν.) **δ'** Ἡράκλειτος ὁ φιλόσοφος λέγει· πόλεμος πάντων πατήρ. **ε'** Πᾶσι γνώριμὸν ἐστὶ τὸ ὄνομα Σπάρτακου, τοῦ τῶν δούλων ἡγεμόνος. (Π ο ј а в е : *енклиза*, у γνώριμὸν ἐστίν.) **ζ'** Πάντες ἔκοντες

πειθονταί τῷ τοῦ φίλου ἔπει. (Π ο j а в е : **рекција** грч. гл. πείθομαι (+dat) која се разликује од рекције срп. гл. *слушати* (+acc).) **ζ'** Οἱ ποταμοὶ τρέφουσι πολλοὺς καὶ μεγάλους ἰχθύς. **η'** Μάλλον θαυμάζομεν τὴν ἐν ταῖς Θερμοπόλεις ἡττᾶν ἢ πολλὰς νίκας. (Π ο j а в е : **рекција** грч. гл. θαυμάζω (+acc) која се разликује од рекције срп. гл. *дивити се* (+ dat).)

ВЈЕЖБА вβ'. Αναλιζирај и преведи: **α'** Εἰς ἀνὴρ οὐδεις ἀνὴρ. **β'** Εἰς πλειστην ἀτυχίαν ὀαδιῶς ἐξ ἐνὸς ἀμαρήματος ἐμπίπομεν. **γ'** Τοῦ Κροίσου τὰ χρήματᾶ τοσαῦτᾶ ἦν, ὅσα οὐδενὸς τῶν πότε ἀνθρώπων. **δ'** Πρωταγόρας λέγει μηδὲν εἶναί μῆτε τέχνην ἄνευ μελέτης, μῆτε μελέτην ἄνευ τέχνης. **ε'** Τις ὥρα ἐστίν; Τρεῖς ὥραι εἰσίν. Ἔστι μῖα ὥρα καὶ ἡμίσειᾶ. **ς'** Ἐφεσος ἀπέχει Σάρδεων τριῶν ἡμερῶν ὁδόν. **ζ'** Τέτταρες εἰσίν αἱ τῶν ἐτῶν ὥραι· τὸ ἔαρ, τὸ θέρος, τὸ φθινόπωρον, ὁ χειμῶν.

Г р а д и в о : главни броеви од 1 до 4 (GGJ, §223–224).

Π ο j а в е : **акузатив са инфинитивом** (*accusativus cum infinitivo*), у λέγει μηδὲν εἶναί μῆτε τέχνην ἄνευ μελέτης, μῆτε μελέτην ἄνευ τέχνης, који се на латински преводи такође акузативом са инфинитивом (*dicit nullam esse sine exercitatioe artem nullamque sine arte exercitatioem*) а на српски изричном реченицом (*казује да нема умијећа без вјежбе ни вјежбе без умијећа*); **ортотонација енклитике**, у ὥρα ἐστίν и ἔστι μῖα; **енклиза**, у ὥραι εἰσίν и τέτταρες εἰσίν; **рекција** грч. гл. ἀπέχω (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. *absum* (a +abl) и срп. изр. *бити удаљен* (од +gen); **акузатив простора** (*accusativus spatii*), у τριῶν ἡμερῶν ὁδόν, који се на латински такође преводи акузативом (*trium diērum iter*) а на српски генитивом (*три дана хода*).

А н а л и з а : **Именице**: **ἀμαρήματος** – gen nsg, ἀμάρτημα *error, погрешка*; **ἀνὴρ** – nom msg, ἀνὴρ *vir, муж, човјек*; **ἀνθρώπων** – gen mpl, ἄνθρωπος *homo, човјек, pl* *људи*; **ἀτυχίαν** – acc fsg, ἀτυχία *infortunium, calamitas, несрећа, невоља*; **ἔαρ** – nom nsg, ἔαρ *ver, прољеће*; **ἐτῶν** – gen npl, ἔτος *annus, година*; **Ἐφεσος** – nom fsg, Ἐφεσος *Ephesus, Ефес*; **ἡμερῶν** – gen gpl, ἡμέρα *dies, дан*; **θέρος** – nom nsg, θέρος *aestas, лето*; **Κροίσου** – gen msg, Κροῖσος *Croesus, Крез*; **μελέτην** – acc fsg, μελέτη *exercitatio, вјежба, вјежбање*; **μελέτης** – gen fsg, μελέτη *exercitatio, вјежба, вјежбање*; **ὁδόν** – acc fsg, ὁδός *iter, пут*; **Πρωταγόρας** – nom msg, Πρωταγόρας *Protagoras, Протагора*; **Σάρδεων** – gen fpl, Σάρδεις *Sardis, Сардис*; **τέχνην** – acc fsg, τέχνη *ars, умијеће*; **τέχνης** – gen fsg, τέχνη *ars, умијеће*; **φθινόπωρον** – nom nsg, φθινόπωρον *autumnus, јесен*; **χειμῶν** – gen msg, χειμῶν *hiems, зима*; **χρήματᾶ** – nom npl, χρήματα *opes, богатство*; **ὥρα** – nom fsg, ὥρα *tempus, hora, доба, сат*; **ὥραι** – nom fpl, ὥρα *tempus, hora*. **Придјиви**: **ἡμίσειᾶ** – nom fsg, ἡμις *dimidius, половичан*; **πλειστην** – acc msg grad sup, πολὺς *multus, мног*. **Замјенице**: **μηδὲν** – acc nsg, *ниште, нико, ништа*; **ὅσα** – nom npl, ὅσος *quantus, колики*; **οὐδεις** – nom msg, οὐδεις *nullus, ниједан*; **οὐδενός** – gen msg, οὐδεις *nullus, ниједан*; **τις** – nom fsg, *тиς, који*; **τοσαῦτᾶ** – nom npl, τοσαῦτος *tantus, толик*. **Броеви**: **εἰς** – nom msg num card, εἰς *unus, један*; **ἐνός** – gen msg num card, εἰς *unus, један*; **μῖα** – nom fsg num card, εἰς *unus, један*; **τέτταρες** – nom fpl, τέτταρες *quattuor, четири*; **τρεῖς** – nom fpl, τρεῖς *tres, три*; **τριῶν** – gen fpl, τρεῖς *tres, три*. **Члан**: **αἱ** – nom fpl, *и*; **ὁ** – nom msg, *о*; **τά** – nom npl, *то*; **τό** – nom nsg, *то*; **τοῦ** – gen msg, *о*; **τῶν** – gen mpl, *о*; **τῶν** – gen npl, *то*. **Глаголи**: **ἀπέχει** – 3sg ind praes act, ἀπέχω *absum, бити удаљен*; **εἶναί** – inf praes act, εἶμι *sum, бити*; **εἰσί(ν)** – 3pl ind praes act, εἶμι *sum, бити*; **ἐμπίπομεν** – 3pl ind ipf act, ἐμπίπω *incido, упадам*; **ἔστι(ν)** – 3sg ind praes act, εἶμι *sum, бити*; **ἦν** – 3sg ind ipf act, εἶμι *sum, бити*; **λέγει** – 3sg ind praes act, λέγω *говорити, казивати*. **Прилози**: **πότε** – *quando, када*; **ὀαδιῶς** – *facile, лако*. **Предлози**: **ἄνευ** – + gen, *sine, без*; **εἰς** – + acc, *in, у*; **ἐξ** – + gen, *e, из*. **Везници**: **καί** – *et, -que, и*; **μῆτε** – *neque, нити*.

T r a n s l a t i o : **i.** Vir unus, vir nullus. **ii.** Facile uno ex errore in plurimam calamitatem incidimus. **iii.** Croesi opes tantae erant quantae hominum neminis unquam (sc. erant). **iv.** Protagoras dicit nullam esse sine exercitatioe artem neque ullam sine arte exercitatioem. **v.** Quota hora (= парафраза) est? – Tertia hora (= парафраза) est. – Prima & dimidia (= парафраза) hora est. **vi.** Ephesus trium diērum iter a Sardibus abest. **vii.** Quattuor sunt anni tempora: ver, aestas, autumnus, hiems.

П р е в о д : **1.** Један човјек, ниједан човјек. **2.** Лако из једне погрешке упадамо у премногу невољу (премноге невоље). **3.** Богатство Креза (Крезово богатство) било је толико колико нико (други) од људи није (sc. имао) (ниједан други човјек није имао). **4.** Протагора казује да ни умијеће без вјежбе није ништа нити вјежба без умијећа (да нема умијећа без вјежбе нити вјежбе без умијећа). **5.** Колико је сати (= парафраза)? – Три су сата. – Један и по сат је. **6.** Ефес је удаљен од Сардиса три дана пута (хода). **7.** Четири су доба година (годишња доба): прољеће, лето, јесен, зима.

ВРЕЖБА νγ'. Αναλιζирај и преведи: α' Ἡ δραχμὴ ἦν ἕξ ὀβολῶν, ἡ δὲ μνᾶ ἑκατὸν δραχμῶν, τὸ δὲ τάλαντον ἐξήκοντᾶ μνῶν. β' Ὁ τῶν Ἀθηναίων ἐνιαυτὸς ἦν δώδεκᾶ μηνῶν ἢ τριακοσίων πεντήκοντᾶ τεττάρων ἡμερῶν· ἦν οὖν ὁ μὴν εἴκοσιν ἐννέα ἢ τριάκοντᾶ ἡμερῶν. γ' Ἡ Εὐβοιᾶ μῆκος ἔχει σταδίων χιλίων. δ' Αἱ πυραμίδες ἀπέχουσι τῆς Μέμφιδος στάδιᾶ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι, τοῦ δὲ Νείλου πέντε καὶ τετταράκοντᾶ. ε' Ὀλυμπιάς ἦν χρόνος τεττάρων ἐτῶν ἢ πεντήκοντᾶ μηνῶν Ἑλληνικῶν. ς' Δύο ἦσαν οἱ Διόσκουροί, τρεῖς δὲ αἱ Χάριτες, τρεῖς καὶ αἱ Μοῖραι, ἐννέα δὲ αἱ Μοῦσαι, δώδεκᾶ δὲ οἱ μεγάλοι θεοί.

Г р а д и в о : главни бројеви од 5 до 1000 (GGJ, §223-224).

П о ј а в е : *γενитив цмјене* (*genitivus pretii*), у ἕξ ὀβολῶν, ἑκατὸν δραχμῶν, ἐξήκοντᾶ μνῶν, који се на латински преводи аблативом (*sex obolis, centum drachmis, sexaginta minis*) а на српски генитивом (*шест обола, сто драхми, а шездесет мина*); *рецивија* грч. гл. ἀπέχω (+gen) која се разликује од реције лат. гл. *absum* (a +abl) и срп. изр. *бити удаљен* (od +gen); *акузатив простора* (*accusativus spatii*), у στάδιᾶ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι и (sc. στάδιᾶ) πέντε καὶ τετταράκοντᾶ, који се на латински такође преводи акузативом (*tadia centum & viginti, (sc. stadia) quinque & quadraginta*) а на српски генитивом (*сто двадесет стадија, четрдесет пет* (sc. стадија));

А н а л и з а : Именице: **Ἀθηναίων** – gen mpl, Ἀθηναῖος *Atheniensis, Атињанин*; **Διόσκουροί** – nom mpl, Διόσκουροί *Dioscūri, Диоскури*; **δραχμὴ** – nom fsg, δραχμὴ *drachma, драхма*; **δραχμῶν** – gen fpl, δραχμὴ *drachma, драхма*; **ἐνιαυτὸς** – gen msg, ἐνιαυτὸς *annus, година*; **ἐτῶν** – gen npl, ἔτος *annus, година*; **Εὐβοιᾶ** – nom fsg, Εὐβοιᾶ *Euboea, Еубеја*; **ἡμερῶν** – gen fpl, ἡμέρᾱ *dies, дан*; **θεοί** – nom mpl, θεός *deus, бог*; **Μέμφιδος** – gen fsg, Μέμφις *Memphis, Мемфис*; **μῆκος** – acc nsg, μῆκος *longitudo, дужина*; **μὴν** – nom msg, μὴν *mensis, мјесец*; **μηνῶν** – gen mpl, μὴν *mensis, мјесец*; **μνᾶ** – nom fsg, μνᾶ *mina, мина*; **μνῶν** – gen fpl, μνᾶ *mina, мина*; **Μοῖραι** – nom fpl, Μοῖρᾱ *Parca, Суђаја*; **Μοῦσαι** – nom fpl, Μοῦσᾶ *Musa, Муза*; **Νείλου** – gen msg, Νείλος *Nilus, Нил*; **ὀβολῶν** – gen mpl, ὀβολος *obolus, обол*; **Ὀλυμπιάς** – nom fsg, Ὀλυμπιάς *Olympias, олимпијада*; **πυραμίδες** – nom fpl, πυραμῖς *pyramis, пирамида*; **στάδιᾶ** – acc npl, στάδιον *stadium, стадиј*; **σταδίων** – gen npl, στάδιον *stadium, стадиј*; **τάλαντον** – nom nsg, τάλαντον *talentum, таленат*; **Χάριτες** – nom fpl, Χάρις *Gratia, Харита*; **χρόνος** – nom msg, χρόνος *tempus, вријеме*. Прицијеви: **Ἑλληνικῶν** – gen mpl, Ἑλληνικός *Graecus, грчки*; **μεγάλοι** – nom mpl, μέγας *magnus, велик*. Бројеви: **δύο** – nom du, δύο *duo, два*; **δῶδεκᾶ** – num card, δώδεκᾶ *duodēcim, дванаест*; **εἴκοσιν** – num card, εἴκοσιν *viginti, двадесет*; **ἑκατὸν** – num card, ἑκατὸν *centum, сто*; **ἐννέα** – num card, ἐννέα *novem, девет*; **ἕξ** – num card, ἕξ *sex, шест*; **ἐξήκοντᾶ** – num card, ἐξήκοντᾶ *sexaginta, шездесет*; **πέντε** – num card, πέντε *quinque*; **πεντήκοντᾶ** – num card, πενήκοντᾶ *quinquaginta, педесет*; **τετταράκοντᾶ** – num card, τετταράκοντᾶ *quadraginta, четрдесет*; **τεττάρων** – gen npl num card, τέτταρες *quattuor, четири*; **τρεῖς** – nom fpl num card, τρεῖς *tres, три*; **τριάκοντᾶ** – num card, τριάκοντᾶ *triginta, тридесет*; **τριακοσίων** – gen fpl num card, τριακοσίοι *trecenti, триста*; **χιλίων** – gen npl num card, χιλιοί *mille, хиљада*. Члан: **αἱ** – nom fpl, ἡ; **ἡ** – nom fsg, ἡ; **ὁ** – nom msg, ὁ; **οἱ** – nom mpl, οἱ; **τῆς** – gen fsg, ἡ; **τὸ** – nom nsg, τὸ; **τοῦ** – gen msg, ὁ; **τῶν** – gen mp, ὁ. Глаголи: **ἀπέχουσι(ν)** – 3pl ind praes act, ἀπέχω *absum, бити удаљен*; **ἔχει** – 3sg ind praes act, ἔχω *habeo, имати*; **ἦν** – 3sg ind ipf act, εἶμι *sum, бити*; **ἦσαν** – 3pl ind ipf act, εἶμι *sum, бити*. Везници: **ἢ** – *aut, vel, или*; **καὶ** – *et, -que, и*; **οὖν** – *igitur, стога*. Речце: **δέ** – *autem, а*.

Т r a n s l a t i o : **i.** *Drachma erat (constabat) sex obolis, mina centum drachmis, talentum autem sexaginta minis. ii.* *Atheniensium annus erat (sc. tempus, spatium) duodēcim mensium aut trecentōrum quinquaginta quattuor diērum; igitur mensis erat (sc. tempus, spatium) undetriginta vel triginta diērum. iii.* *Euboea longitudinē habet milium stadiorum (in longitudinē stadia mille patet). iv.* *Pyramides a Memphide stadia centum & viginti absunt, a Nilo autem (sc. stadia) quinque & quadraginta. v.* *Olympias tempus quattuor annōrum vel quinquaginta mensium Graecōrum erat. vi.* *Duo erant Dioscūri, tres Gratiae; tres quoque Parcae, novem Musae, duodēcim vero dei (dii, di) magni.*

П р е в о д : **1.** Драхма је била (стајала) шест обола, мина сто драхми, а таленат шездесет мина. **2.** Година Атињана (атињанска година) била је (sc. вријеме) од дванаест мјесеци или триста педесет и четири дана; мјесец је стога био (sc. вријеме) двадесет девет или тридесет дана. **3.** Еубеја има дужину хиљаду стадија (протеже се хиљаду стадија у дужину). **4.** Пирамиде су удаљене од Мемфиса сто двадесет стадија, а од Нила четрдесет пет (sc. стадија). **5.** Олимпијада је била вријеме од четири године или педесет грчких мјесеци. **6.** Диоскура било је два, Харита три, Суђаја такође три, Муза девет, а великих богова дванаест.

ВЈЕЖБА νδ'. Αναλιζирај и преведи: α' Πρώτος βασιλεὺς τῶν Ῥωμαίων ἦν Ῥωμύλος, δεῦτερος Πομπίλιος Νουμάς, τρίτος Τύλλος Ὠστίλιος, τέταρτος Ἄγκος Μάρκιος, πέμπτος Ταρκόνιος Πρίσκο, ἕκτος Σέρβιος Τύλλιος, ἔβδομος καὶ ἔσχατος Ταρκόνιος Ὑπερήφανος. β' Δεκάτῳ ἔτει τοῦ πολέμου οἱ Ἑλληες λαμβάνουσι καὶ ἀνακαίουσι τὴν Τροιάν. γ' Γίγνεται Πλάτων ὀγδόη καὶ ὀγδοηκοστῇ Ὀλυμπιάδι. δ' Ἡ Σόλωνος ἀκμὴ ἦν ἀμφὶ τὴν τετταρακοστὴν ἕκτην Ὀλυμπιάδα.

Г р а д и в о : редни бројеви (GGJ, §223–224).

П о ј а в е : *датив времена* (*dativus temporis*), у деκάτῳ ἔτει и ὀγδόη καὶ ὀγδοηκοστῇ Ὀλυμπιάδι, који се на латински преводи аблативом времена (*decimo anno, octava & octogesima Olympiade*) а на српски генитивом или помоћу прилошког израза (*decete godine, (sc. за вријеме) осамдесет осме олимпијаде*).

А н а л и з а : Именице: Ἄγκος – nom msg, Ἄγκος *Ancus*, Анко; ἀκμὴ – nom fsg, ἀκμὴ *flos aetatis*, *цвијет доба*; βασιλεὺς – nom msg, βασιλεὺς *rex, краљ*; Ἑλληες – nom mpl, Ἑλλην *Graecus*, Грк; ἔτει – dat nsg, ἔτος *annus, година*; Μάρκιος – nom msg, Μάρκιος *Marcus*, Марције; Νουμάς – nom msg, Νουμάς *Numa*, Нума; Ὀλυμπιάδα – acc fsg, Ὀλυμπιάς *Olympias*, олимпијада; Ὀλυμπιάδι – dat fsg, Ὀλυμπιάς *Olympias*, олимпијада; Πλάτων – nom msg, Πλάτων *Plato*, Платон; πολέμου – gen msg, πόλεμος *bellum, рат*; Πομπίλιος – nom msg, Πομπίλιος *Pompeius*, Помпилије; Πρίσκο – nom msg, Πρίσκο *Priscus*, Приско; Ῥωμαίων – gen mpl, Ῥωμαίος *Romanus*, Римљанин; Ῥωμύλος – nom msg, Ῥωμύλος *Romulus*, Ромул; Σέρβιος – nom msg, Σέρβιος *Servius*, Сервије; Σόλωνος – gen msg, Σόλων *Solo(n)*, Солон; Ταρκόνιος – nom msg, Ταρκόνιος *Tarquinius*, Тарквиније; Τροιάν – acc fsg, Τροιά *Troja*, Троја; Τύλλος – nom msg, Τύλλος *Tullus*, Туло; Τύλλιος – nom msg, Τύλλιος *Tullius*, Тулије; Ὑπερήφανος – nom msg, Ὑπερήφανος *Superbus*, Охоли; Ὠστίλιος – nom msg, Ὠστίλιος *Hostilius*, Хостилије. Придејви: ἔσχατος – nom msg, ἔσχατος *ultimus*, последњи. Бројеви: δεκάτῳ – dat nsg, δέκατος *decimus, decem*; δεῦτερος – nom msg, δεῦτερος *secundus, други*; ἔβδομος – nom msg, ἔβδομος *septimus, седми*; ἕκτην – acc fsg, ἕκτος *sextus, шест*; ἕκτος – nom msg, ἕκτος *sextus, шест*; ὀγδόη – dat fsg, ὀγδοὺς *octavus, осми*; ὀγδοηκοστῇ – dat fsg, ὀγδοηκοστός *octogesimus, осамдесети*; πέμπτος – nom msg, πέμπτος *quintus, пети*; прῶτος – nom msg, прῶτος *primus, први*; τέταρτος – nom msg, τέταρτος *quartus, четврти*; τετταρακοστὴν – acc fsg, τετταρακοστός *quadragessimus, четрдесети*; τρίτος – nom msg, τρίτος *tertius, трећи*. Члан: ἦ – nom fsg, ἦ; οἱ – nom mpl, οἱ; τὴν – acc fsg, ἦ; τοῦ – gen msg, οἱ; τῶν – gen mpl, οἱ. Глаголи: ἀνακαίουσι(ν) – 3pl ind praes act, ἀνακαίω *incendo, палими*; γίγνεται – 3sg ind praes mp, γίγνομαι *fiо, nascor, бивати, рађати се*; ἦν – 3sg ind ipf act, εἶμι *sum, бити*; λαμβάνουσι(ν) – 3pl ind praes act, λαμβάνω *sumo, capio, узимати, освајати*. Предлози: ἀμφὶ – *circa, око*. Везници: καὶ – *et, -que, и*.

Т r a n s l a t i o : **i.** *Primus rex Romanorum erat Romulus, secundus Numa Pompeius, tertius Tullus Hostilius, quartus Ancus Marcius, quintus Tarquinius Priscus, sextus Servius Tullius, septimus & ultimus Tarquinius Superbus. ii.* *Decimo belli anno Graeci Trojam capiunt & incedunt. iii.* *Plato nascitur octava & octogesima Olympiade. iv.* *Solonis flos aetatis erat circa quadragessimam sextam Olympiadem. (Solo(n) floruit circa quadragessimam sextam Olympiadem.)*

П р е в о д : **1.** Први краљ Римљана (римски краљ) био је Ромул, други Нума Помпилије, трећи Туло Хостилије, четврти Анко Марције, пети Тарквиније Приско, шест Сервије Тулије, седми и последњи Тарквиније Охоли. **2.** Десете године рата Грци освајају Троју и пале (sc. је). **3.** Платон се рађа (родуо) (sc. за вријеме) осамдесет осме олимпијаде. **4.** Цвијет Солоновог доба био је око четрдесет шесте олимпијаде. (Солон је цвjetaо око четрдесет шесте олимпијаде.)

ВЈЕЖБА νε'. Αναλιζирај и преведи: α' Ὁ ψευδὴς ἄνθρωπος οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις ψεύδεται. β' Δις καὶ τρις τὸ καλόν, τὸ δὲ κακὸν μηδὲ ἅπαξ. γ' Τὰ δις τέτταρά ἐστι ὀκτώ· πόσα ἐστὶ τὰ τρις πέντε, πόσα δὲ τὰ πεντάκις ἐπτά; δ' Τίκτουσιν αἱ περιστεραὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ δεκάκις, τινὲς δὲ καὶ ἐνδεκάκις. ε' Τῷ ἐβδόμῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει τοῦ βίου οἱ νέοι Ῥωμαῖοι ἀποβάλλουσι τὴν περιπόρφυρον ἐσθῆτά.

Г р а д и в о : припошки бројеви (GGJ, §223–224).

П о ј а в е : *негаиција* οὐχ, која овако гласи испред аспирате, у οὐχ ἅπαξ; *конгруенција* nom npl ca 3sg (τὰ ζῶα τρέχει), у τὰ δις τέτταρά ἐστὶν и πόσα ἐστὶν; *енклиза*, у τέτταρά ἐστὶν; *ортотонација* *енклитике*, у πόσα ἐστὶν и

τινὲς δὲ; *γενитив времена* (*genitivus temporis*), у τοῦ ἐνιαυτοῦ, који се на латински преводи аблативом (*anno*) а на српски генитивом или помоћу прилошког израза (*током године*); *датив времена* (*dativus temporis*), у τῷ ἑβδόμῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει, који се на латински преводи аблативом *времена* или помоћу прилошког израза (*in septimo decimo anno*) а на српски генитивом или помоћу прилошког израза (*у седамнаестој години*).

А н а л и з а : Именице: *ἄνθρωπος* – nom msg, ἄνθρωπος *homo, vir, човјек*; *βίου* – gen msg, βίος *vita, живот*; *ἐνιαυτοῦ* – gen msg, ἐνιαυτός *annus, година*; *ἑσθητᾶ* – acc fsg, ἑσθῆς *vestis, toga, одијело, тога*; *ἔτει* – dat nsg, ἔτος *annus, година*; *νέοι* – nom mpl, νέος *juvĕnis, младић*; *περιστερᾶι* – nom fpl, περιστέρα *columba, голуб*; Придјиви: *κακόν* – nom nsg, κακός *mālus, зао, лош*; *καλόν* – nom nsg, καλός *bonus, добар*; *περιπόρφυρον* – acc fsg, περιπόρφυρος *praetext(at)us, пурпуран, гримизан*; *Ῥωμαῖοι* – nom mpl, Ῥωμαῖος *Romānus, римски*; *ψευδῆς* – nom msg, ψευδής *tendax, лажљив*. Замјенице: *πόσᾶ* – nom npl, πόσος *quotus, колик*; *τινὲς* – nom mpl, τίς *quidam, неки*. Бројеви: *ἅπαξ* – adv num, ἅπαξ *semel, једном, један пут*; *δεκάκις* – adv num, δεκάκις *decies, decem пута*; *δεκάτῳ* – dat nsg num ord, δέκατος *decĭmus, decem*; *δις* – adv num, δις *bis, два пута*; *ἑβδόμῳ* – dat nsg num ord, ἑβδομος *septĭmus, седми*; *ἐνδεκάκις* – adv num, ἐνδεκάκις *undecies, једанаест пута*; *ἑπτᾶ* – num card, ἑπτὰ *septem, седам*; *ὀκτώ* – num card, ὀκτώ *octo, осам*; *πεντάκις* – num ord, πεντάκις *quinquies, пет пута*; *πέντε* – num card, πέντε *quinque, пет*; *τέτταρᾶ* – nom npl, τέτταρες *quattuor, четири*; *τρις* – adv num, τρις *ter, три пута*. Члаи: *αἱ* – nom fpl, ἡ; *ὁ* – nom msg, ὁ; *οἱ* – nom mpl, οἱ; *τά* – nom npl, τὸ; *τήν* – acc fsg, ἡ; *τό* – nom nsg, τὸ; *τοῦ* – gen msg, ὁ; *τῷ* – nom nsg, τὸ. Глаголи: *ἀποβάλλουσι(ν)* – 3pl ind praes act, ἀποβάλλω *abjicio, одбацивати*; *ἔστι(ν)* – 3sg ind praes act, εἶμι *sum, бити*; *τίκτουσιν* – 3pl ind praes act, τίκτω *pario, рађати*; *ψεύδεται* – 3sg ind praes mp, ψεύδομαι *mentior, лагати*. Прилози: *πολλάκις* – *saepe, често*. Везници: *ἀλλά* – *sed, него*; *καί* – *et, -que, и*; *μηδέ* – *neque, ни*. Речце: *δέ* – *autem, vero, а, пак*; *οὐ* – *non, не*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Mendax homo non semel sed saepe mentitur.* **ii.** *Bonum bis terque, mālum ne semel quidem!* **iii.** *Bis quaterna sunt octo; quota sunt ter quina, quota autem quinquies septena?* **iv.** *Columbae anno decies pariunt, quaedam vero et undecies.* **v.** *In septimo decimo vitae anno juvĕnes Romāni togam praetextam abjiciunt.* (Juvĕnes Romāni septimum decimum annum agentes togam praetextam abjiciunt.)

П р е в о д : **1.** Лажљив човјек (лажов) не лаже једном него често. **2.** Добро два и три пута, зло ни једном! **3.** Два пута петори је осам; колико је три пута пет, колико пак пет пута седам? **4.** Голубови током године рађају и десет пута, неки и једанаест пута. **5.** У седамнаестој години живота римски младићу одбацју гримизну тогу.

ВЈЕЖБА XII. Μετάφραζε: **i.** *Discipulus legit: V, X, L, C, D, M, XXVIII, LXIX, MCM.* **ii.** *Lucrum unius saepe est damnum alterius.* **iii.** *Quota hora est? Octāva.* **iv.** *In singulis legionibus denae cohortes erant.* **v.** *Annus trecentos sexaginta quinque aut trecentos sexaginta sex dies habet.* **vi.** *Saeculum est spatium centum annorum.* **vii.** *In exercitu Alexandri Magni duodĕcim milia Macedonum erant.*

А н а л и з а : Именице: *Alexander* – Ἀλέξανδρος; *annus* – ἐνιαυτός; *cohors* – λόχος; *damnum* – βλάβη; *dies* – ἡμέρα; *discipulus* – μαθητής; *exercitus* – στρατιά; *hora* – ὥρα; *legio* – φάλαγξ; *lucrum* – κέρδος; *Macedones* – Μακεδόνες; *saeculum* – αἰών; *spatium* – χρόνος. Придјиви: *magnus* – μέγας; *quotus* – πόσος (τίς). Замјенице: *alter* – ἄλλος. Бројеви: *centum* – ἑκατόν; *deni* – δέκα; *duodĕcim* – δώδεκα; *mille* – χίλιοι; *octāvus* – ὄγδοος; *quinque* – πέντε; *sex* – ἕξ; *sexaginta* – ἐξήκοντά; *singuli* – ἕκαστος; *trecenti* – τριακοσιοί; *unus* – εἷς. Глаголи: *habeo* – ἔχω; *lego* – ἀναγιγνώσκω; *sum* – εἶμι. Прилози: *saepe* – πολλάκις. Предлози: *in* – ἐν. Везници: *aut* – ἢ

М е τ ᾶ φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Ὁ μαθητῆς ἀναγιγνώσκει· ε', ι', ν', ρ', φ', ,α, κη', ξθ', ,αλ'. **β'** Τὸ κέρδος τοῦ ἐνὸς πολλάκις ἐστὶ βλάβη τοῦ ἄλλου. (Π ο j а в е : *ορτομοναџија енклитике*, у πολλάκις ἐστίν.) **γ'** Τίς ὥρα ἐστίν (= παραφραза); Εἰσὶν ὀκτὼ ὥραι (= παραφραза). (Π ο j а в е : *ορτομοναџија енклитике*, у ὥρα ἐστίν и εἰσίν.) **δ'** Ἐν τῇ ἐκάστῃ φάλαγγι (= παραφραза) ἦσαν δέκα λόχοι. **ε'** Ὁ ἐνιαυτός ἔχει τριακοσίας ἐξήκοντά πέντε ἢ τριακοσίας ἐξήκοντά ἕξ ἡμέρας. **ς'** Ὁ αἰὼν ἐστὶ (sc. χρόνος) ἑκατόν ἐνιαυτῶν. (Π ο j а в е : *енклиза*, у αἰὼν ἐστίν.) **ζ'** Ἐν τῇ στρατιᾷ τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου μύριοι καὶ δισχίλιοι (= παραφραза) Μακεδόνες ἦσαν.

ВЈЕЖБА XIII. Μετάφραζε: **i.** *Apud Romānos primo mensis diēi nomen erat Kalendae.* **ii.** *Cohors decĭma pars legiōnis Romānae erat.* **iii.** *Quota sunt bis quina? Decem.* **iv.** *Ter terna sunt novem, quater quaterna sunt sedĕcim.*

А н а л и з а : Именице: *dies* – ημέρā; *cohors* – λόχος; *Kalendae* – Καλάνδαϊ; *legio* – φάλαγξ; *mensis* – μείς; *nomen* – ὄνομα; *Romānus* – Ῥωμαῖος; *pars* – μέρος. Придјеви: *quotus* – πόσος; *Romānus* – Ῥωμαϊκός. Бројеви: *bis* – δις; *decem* – δέκα; *decimus* – δέκατος; *novem* – ἐννέα; *quater* – τετράκις; *quaterni* – τέτταρες; *quini* – πέντε; *primus* – πρῶτος; *sedecim* – ἑκκαίδεκά; *ter* – τρίς; *terni* – τρεῖς. Глаголи: *sum* – εἰμί. Предлози: *apud* – παρὰ.

М е т а ф ρ α σ ῖ ς : α' Παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις τὸ ὄνομα τῆς πρώτης (= παραφραза) ἡμέρας τοῦ μηνός ἦν Καλάνδαϊ. β' Ὁ λόχος ἦν δέκατον μέρος τῆς Ῥωμαϊκῆς φάλαγγος. γ' Πόσα ἐστὶ τὰ δις πέντε; Δέκα. (Π ο ј а в е : *енклиза*, у πόσα ἐστίν; *конгруенција* ном нрл са 3sg глагола (τὰ ζῳᾶ τρέχει), у πόσα ἐστίν.) δ' Τὰ τρίς τρία ἐστὶν ἐννέα, τὰ δὲ τέτρακις τέτταρᾶ ἑκκαίδεκά. (Π ο ј а в е : *ортотонација енклитике*, у τρία ἐστίν; *конгруенција* ном нрл са 3sg глагола (τὰ ζῳᾶ τρέχει), у τὰ τρίς τρία ἐστίν.)

ВЈЕЖБА 16. Μετάφραζε: **1.** Више волим једног вјерног пријатеља него хиљаду ласкаваца. **2.** Мудрац Епикур казује: 'Ни из чега ништа (sc. не постаје). **3.** Кербер, чувар у Хаду, има једно тијело, а три главе. **4.** Колико је десет пута десет? Десет пута десет је сто. **5.** Дан је тридесети дио мјесеца, а мјесец дванаести дио године. **6.** Колико је сати? (Који је сат?) –Дванаест. **7.** Платеја је од Тебе удаљена седамдесет стадија. **8.** Дарије, четврти персијски краљ, краљеваше тридесет и шест година.

А н а л и з а : Именице: *глава* – κεφαλή; *година* – ἐνιαυτός, ἔτος; *дан* – ημέρā; *Дарије* – Δαρείος; *дио* – μέρος; *Епикур* – Ἐπίκουρος; *Κербер* – Κέρβερος; *краљ* – βασιλεὺς; *ласкавац* – κόλαξ; *мјесец* – μῆν; *мудрац* – σοφός; *Персијанац* – Πέρσης; *Платеја* – Πλάταιαϊ; *пријатељ* – φίλος; *стадиј* – στάδιον; *Теба* – Θῆβαϊ; *тијело* – σῶμα; *Хад* – Ἄϊδης; *чувар* – φύλαξ. Придјеви: *вјеран* – πιστός; *колик* – πόσος. Замјенице: *нико* (*ништа*) – οὐδεις, μηδεις. Бројеви: *дванаест* – δώδεκά; *дванаести* – δωδέκατος; *десет* – δέκα; *десет пута* – δεκάκις; *један* – εἷς; *седамдесет* – ἑβδομήκοντά; *сто* – ἑκατόν; *три* – τρεῖς; *тридесет* – τριάκοντά; *тридесети* – τριακοστός; *хиљаду* – χίλιοι; *четврти* – τέταρτος; *шест* – ἕξ. Глаголи: *бити* – εἰμί; *бити удаљен* – ἀπέχω; *вољети* (*више*) – μάλλον βούλομαι; *имати* – ἔχω; *казати* – λέγω; *краљевати* – βασιλεύω. Предлози: *из* – ἐκ; *од* – ἀπό; *у* – ἐν. Везници: *и* – καί; *него* – ἦ.

М е т а ф ρ α σ ῖ ς : α' Μάλλον βούλομαι ἓνα φίλον πιστὸν ἢ χίλιους κόλακας. β' Ἐπίκουρος ὁ σοφὸς λέγει: Ἐκ τοῦ μηδενὸς μηδέν. γ' Κέρβερος, ὁ ἐν Ἄϊδι φύλαξ, ἐν τῷ σῶμα, τρεῖς δὲ κεφαλὰς ἔχει. δ' Πόσα ἐστὶ τὰ δεκάκις δέκα; Τὰ δεκάκις δέκα ἐστὶ ἑκατόν. (Π ο ј а в е : *конгруенција* ном нрл са 3sg (τὰ ζῳᾶ τρέχει), у πόσα ἐστίν и τὰ δεκάκις δέκα ἐστίν; *ортотонација енклитике*, у πόσα ἐστίν и δέκα ἐστίν.) ε' Ἡ μὲν ἡμέρā ἐστὶ τριακοστὸν μέρος τοῦ μηνός, ὁ δὲ μῆν δωδεκατὸν μέρος τοῦ μηνός. (Π ο ј а в е : *ортотонација енклитике*, у ἡμέρā ἐστίν.) ς' Τίς ὥρā ἐστίν; δώδεκά (sc. ὥραι εἰσίν). (Π ο ј а в е : *ортотонација енклитике*, у ὥρā ἐστίν; *енклиза*, у ὥραι εἰσίν.) ζ' Αἱ Πλάταιαϊ ἀπέχουσι τῶν Θηβῶν στάδιā ἑβδομήκοντά. (Π ο ј а в е : *акузатив простора* (*accusativus spatii*), у στάδιā ἑβδομήκοντά.) η' Δαρείος, τέταρτος ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς, ἐβασίλευε ἔτη ἕξ καὶ τριάκοντά. (Π ο ј а в е : *акузатив времена* (*accusativus temporis*), у ἔτη ἕξ καὶ τριάκοντά.)

ВЈЕЖБА νζ'. Αναλιζирај и преведи: ΠΑΙΣ ΨΕΥΣΤΗΣ. Παῖς τῖς ἐν τῷ λειμῶνι ποιμνην νέμει. Παίζειν μὲν ἐθέλει, ἀλλ' οὐκ ἔχει ἑταίρους. Πῶς οὖν διατρίβει τὸν χρόνον; Κραυγάζει ἰσχυρῶς· Λύκος, λύκος. Προστρέχουσι μὲν οἱ γεωργοί, λύκον δὲ οὐχ εὐρίσκουσιν. Δις καὶ τρίς τῷ παιδι ἔθος ἦν παράγειν τοὺς γεωργούς. Τὸ δὲ τελευταῖον ἀληθῶς ἦκει λύκος. Πάλιν ὁ παῖς ἰσχυρῶς κραυγάζει· Λύκος, λύκος, οἱ δὲ γεωργοί οὐ πιστεῦουσιν. Νομίζουσι γάρ, ὅτι ὁ παῖς πάλιν παράγει αὐτούς. Καὶ ὁ λύκος πολλὰ πρόβατā εὐκόλως διαφθείρει.

Π ο ј а в е : *енклиза*, у παῖς τῖς; *негација оук*, која овако гласи испред аспирате, у οὐκ ἔχει; *негација оух*, која овако гласи испред аспирате, у οὐχ εὐρίσκουσιν; *присвојни датив* (*dativus possessivus*), у τῷ παιδι ἔθος ἦν, који се на латински такође преводи дативом присвојним (*mos erat puero*) а на српски обично помоћу гл. *имати* (*имао обичај*); *изрична реченица*, у ти ὁ παῖς пάλιν παράγει αὐτούς, која се на српски такође преводи изричном реченицом (*da ih djечак опет вара*) а на латински акузативом са инфинитивом (*puerum eos fallere*).

А н а л и з а : **Именице:** **γεωργοί** – nom mpl, γεωργός *rusticus*; **γεωργούς** – acc mpl, γεωργός *agricola, rusticus, земљорадник, ратар*; **ἔθος** – nom nsg, ἔθος *običaj, mos*; **ἑταίρους** – acc mpl, ἑταίρος *amicus, друг*; **λειμώνι** – dat mg, λειμών *pratun, λιβαда*; **λύκων** – acc msg, λύκος *lupus, вук*; **λύκος** – nom msg, λύκος *lupus*; **παιδί** – dat msg, παῖς *puer*; **παῖς** – nom msg, παῖς *puer, дјечак*; **ποιμνην** – acc fsg, ποιμνη *grex, стадо*; **πρόβατᾶ** – acc npl, πρόβατον *ovis, овца*; **χρόνον** – acc msg, χρόνος *tempus, вријеме*; **ψευστής** – nom msg, ψευστής *mendax, лажов*. **Придјеве:** **πολλά** – acc npl, πολὺς *multus, многе*; **τελευταῖον** – acc nsg, τελευταῖος *potrēmus, посљедњи*. **Замјенице:** **αὐτούς** – acc mpl, αὐτός *ipse, idem, is*; **τις** – nom msg, τις *quidam, неки*. **Бројеве:** **δῖς** – adv num, δῖς *bis, два пута*; **τρίς** – adv num, τρίς *ter, три пута*. **Члан:** **ὁ** – nom msg, ὁ; **οἱ** – nom mpl, οἱ; **τό** – acc nsg, τό; **τόν** – acc msg, ὁ; **τούς** – acc mpl, ὁ; **τῷ** – dat msg, ὁ. **Глаголи:** **διατρίβει** – 3pl ind praes act, διατρίβω *contēro, проводити*; **διαφθείρει** – 3sg ind praes act, διαφθείρω *perdo, neco, убијати*; **ἔθελει** – 3sg ind praes act, ἐθέλω *volo, жељети*; **εὐρίσκουσί(ν)** – 3pl ind praes act, εὐρίσκω *invenio, налазити*; **ἔχει** – 3sg ind praes act, ἔχω *habeo, имати*; **ἦκει** – 3sg ind praes act, ἦκω *adsum, долазити*; **ἦν** – 3sg ind ipf act, εἶμι *sum, бити*; **κραυγάζει** – 3sg ind praes act, κραυγάζω *clamo, викати*; **νέμει** – 3sg ind praes act, νέμω *pasco, пасти*; **νομίζουσί(ν)** – 3pl ind praes act, νομίζω *puto, мислити, сматрати*; **παίζει** – 3sg ind praes act, παίζω *ludo, jocor, играти се, шалити се*; **παράγει** – 3sg ind praes act, παράγω *tradūco, fallo*; **παράγειν** – inf praes act, παράγω *tradūco, fallo*; **πιστεύουσί(ν)** – 3pl ind praes act, πιστέω *credo*; **προστρέχουσί(ν)** – 3pl ind praes act, προστρέχω *accuro, venio, долазити трком*. **Прилози:** **ἀληθῶς** – *vere, re vera, заиста*; **εὐκόλως** – *expedite, facile*; **ἰσχυρῶς** – *vehementer, јако*; **πάλιν** – *denuo, rursum, опет*; **πῶς** – *quomodo, како*. **Предлози:** **ἐν** – + dat, *in, у, на*. **Везници:** **ἀλλά** – *sed, али*; **γάρ** – *enim, наима*; **καί** – *et, -que, и*; **ὅτι** – acc + inf, *da*; **οὖν** – *ergo, дакле*. **Речце:** **δέ** – *at, а*; **μὲν ... δέ** – *et ... autem, et ... а*; **οὐ** – *non, не*.

Tr a n s l a t i o : PUER MENDAX. Puer quidam gregem in prato pascit. Ludēre vult, sed amīcos non habet (amīcis caret). Quomōdo ergo tempus contērit? Vehementer clamat: Lupus, lupus! Rustīci autem accurrunt, sed lupum non inveniunt. (Rustīci autem accurrentes lupum non inveniunt.) Bis terque mos erat puero (solēbat puer) rustīcos fallēre. Postremo autem re vera adest lupus. Denuoque vehementer clamat puer: Lupus, lupus! Rustīci autem (sc. puero) non credunt. Putant enim puerum se fallēre (se a puero falli). Multasque oves lupus facile necat.

П р е в о д : ЛАЖЉИВИ ДЈЕЧАК. Неки дјечак пасе стадо на ливади. Жели се играти (да се игра), али нема другове. Како дакле проводи вријеме? Јако (гласно) виче: 'Вук, вук!' Земљорадници долазе трком, али вука не налазе. Дјечак је имао обичај варати (обичавао варати, обично варао) земљораднике (sc. по) два, три пута. Напољетку заиста долази вук. Дјечак опет снажно (гласно) виче: 'Вук, вук!' Земљорадници пак не вјерују (sc. дјечаку). Наима, мисле да их дјечак опет вара. А вук лако убија многе овце.

ВЈЕЖБА vζ'. Анализирај и преведи: **α'** Σοφὸς Σοφοκλῆς, σοφώτερος δ' Εὐρυπίδης, ἀνδρῶν δὲ πάντων Σωκράτης σοφώτατος. **β'** Μηδὲν τοῖς πολίταις ἐλευθερίᾳς τιμώτερον ἐστὶν. **γ'** Φίλος μὲν Πλάτων, ἀλλὰ φιλτέρα ἢ ἀλήθειᾳ. **δ'** Τῶν Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος παίδων πρεσβύτερος ἦν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος. **ε'** Οἱ κόρακες πάντων ὀρνίθων μελάντατοί εἰσιν. **ς'** Τῆ τῶν γεραιτέρων ἐμπειρία οἱ νεώτεροὶ παιδεύονταί. **ζ'** Χρῆ τὸν ἀμαθέστερον ὑπὸ τοῦ σωφρονεστέρου διδάσκεσθαι. **η'** Κῦρος αἰδημονέστερος τῶν ἡλικιωτῶν ἦν. **θ'** Ὁ ὑπὲρ τῆς πατρίδος θάνατος παρὰ πάσῃ ἀνθρώποις εὐκλεέστατος νομίζεται.

Г р а д и в о : компарација придјева (GGJ, §197-199).

П о ј а в е : **елипса**, тј. изиостанак гл. εἶμι, у σοφός (sc. ἐστὶ) Σοφοκλῆς и φίλος μὲν Πλάτων ἐστὶν; **генитив поређења** (*genitīvus comparatiōnis*), у ἐλευθερίᾳς τιμώτερον и αἰδημονέστερος τῶν ἡλικιωτῶν, који се на латински обично преводи аблативом (*libertate carius, suis aequalibus verecundior*) а на српски помоћу прилошког израза (*вредније од слободe, скромнији од својих вршњака*); **енкликса**, у τιμώτερον ἐστὶν и μελάντατοί εἰσιν; **датов начина** (*dativus modi*), у τῆ τῶν γεραιτέρων ἐμπειρία, који се на латински преводи аблативом (*seniorum experientia*) а на српски инструменталом (*искуством старијих*); **акузатив са инфинитивом** (*accusativus cum infinitivo*), у χρῆ τὸν ἀμαθέστερον ὑπὸ τοῦ σωφρονεστέρου διδάσκεσθαι, који се на латински преводи такође акузативом са инфинитивом (*oportet imperitiorem a sapientiore doceri*) а на српски изричном реченицом (*треба да се невичнији подучава од мудријег*).

А н а л и з а : Именице : **ἀλήθειά** – nom fsg, ἀλήθειά *veritas, istina*; **ἀνδρῶν** – gen mpl, ἀνὴρ *vir, човек, муж*; **ἀνθρώποις** – dat mpl, ἄνθρωπος *vir, homo, човек, pl људи*; **Ἄρταξέρξης** – nom msg, Ἄρταξέρξης *Artaxerxes, Артаксеркс*; **Δαρείου** – gen msg, Δαρείος *Dartius, Дарије*; **ἐλευθερίᾱς** – gen fsg, ἐλευθερίᾱ *libertas, слобода*; **ἐμπειρίᾱ** – dat fsg, ἐμπειρίᾱ *experientia, искуство*; **Εὐριπίδης** – nom msg, Εὐριπίδης *Euripides, Еурипид*; **ἡλικιωτῶν** – gen mpl, ἡλικιώτης *aequalis, вршњак*; **θάνατος** – nom msg, θάνατος *mors, смрт*; **κόρακες** – nom mpl, κόραξ *corvus, гавран*; **Κύρος** – nom msg, Κύρος *Cyrus, Κυρ*; **ὄρνιθων** – gen mpl, ὄρνις *avis, птица*; **παιδῶν** – gen mpl, παῖς *puer, filius, дјечак, син, pl дјеца*; **Παρυσατίδος** – gen fsg, Παρυσατίς *Parysatis, Парисатида*; **πατρίδος** – gen fsg, πατρίς *patria, отаџбина*; **Πλάτων** – nom msg, Πλάτων *Plato, Πлатон*; **πολίταις** – dat mpl, πολίτης *civis, грађанин*; **Σοφοκλῆς** – nom msg, Σοφοκλῆς *Sophocles, Софокле*; **Σωκράτης** – nom msg, Σωκράτης *Socrātes, Сократ*. Придјиви: **αἰδημονέστερος** – nom msg grad comp, αἰδήμων *verecundus, скроман*; **ἀμαθέστερον** – acc mpl grad comp, ἀμαθής *imperitius, неук, невичан*; **γεραιτέρων** – gen mpl grad comp, γεραιός *senex, стар*; **εὐκλεέστατος** – nom msg grad comp, εὐκλεής *celeber, славан*; **μελάντατοι** – nom mpl grad sup, μέλας *ater, niger, црн*; **νεώτεροί** – nom mpl grad comp, νέος *iuvenis, млад*; **πᾶντων** – gen mpl, πᾶς *omnis, св*; **πᾶσι** – dat mpl, πᾶς *omnis, св*; **πρεσβύτερος** – nom msg grad com, πρεσβύς *senex, стар*; **σοφός** – nom msg, σοφός *sapiens, мудар*; **σοφώτατος** – nom msg grad sup, σοφός *sapiens, мудар*; **σοφώτερος** – nom msg grad comp, σοφός *sapiens, мудар*; **σοφρονεστέρου** – gen msg grad comp, σόφρων *prudens, sapiens, разборит, мудар*; **τιμιώτερον** – nom msg grad comp, τιμίος *carus, врљедан, цијењен*; **φίλος** – nom msg, φίλος *amicus, мио, драг*; **φιλέρᾱ** – nom fsg grad comp, φίλος *amicus, мио, драг*. Замјенице: **μηδέν** – nom msg, μηδεις *nemo (nihil), нико (ништа)*. Члан: **ἦ** – nom fsg, ἦ; **ὄ** – nom msg, **οἱ** – nom mpl, **ὅ; τῆ** – dat fsg, **ἦ; τῆς** – gen fsg, **ἦ; τοῖς** – dat mpl, **ὄ; τὸν** – acc msg, **ὄ; τοῦ** – gen msg, **ὄ; τῶν** – gen mpl, **ὄ**. Глаголи: **διδάσκεσθαῖ** – inf praes mp, διδάσκω *docere, образовавати*; **εἰσὶ(ν)** – 3pl ind praes act, εἰμι *sum, бити*; **ἐστί(ν)** – 3sg ind praes act, εἰμι *sum, бити*; **ἦν** – 3sg ind ipf act, εἰμι *sum, бити*; **νομίζεται** – 3sg ind praes mp, νομιζῶ *existit, сматрати*; **παιδεύονται** – 3pl ind praes mp, παιδεύω *educare, erudio, образовавати*; **χρή** – 3sg ind praes act, χρή *oportet, треба*. Предлози: **παρά** – + dat, *apud, код*; **ὑπέρ** – + gen, *pro, за*. Везници: **ἀλλά** – *sed, али*; **καί** – *et, -que, и*. Речце: **δέ** – *autem, vero, а*.

T r a n s l a t i o : **i.** Sapiens (sc. est) Sophocles, sapientior Euripides, omnium vero hominum sapientissimus Socrātes. **ii.** Civibus nihil libertate carius est. **iii.** Amicus Plato sed magis amica veritas. **iv.** Inter Darti Parysatidisque liberos (= парафраза) major natu erat Artaxerxes, minor autem Cyrus. **v.** Omnibus ex avibus (= парафраза) nigerrimi sunt corvi. **vi.** Juniores seniorum experientia erudiuntur. **vii.** Oportet imperitiorum a sapientiore doceri. **viii.** Cyrus suis aequalibus veracundior erat. **ix.** Celeberrima apud omnes (homines) mors ducitur patriae salvandae dedita (= парафраза).

П р е в о д : **1.** Мудар (sc. је) Софокле, мудрији Еурипид, а од свих људи најмудрији Сократ. **2.** Грађанима ништа није вредније од слободе. **3.** Драг (sc. ми је) Платон, али (sc. ми је) дража истина. **4.** Од дјече Дарије и Парисатиде (Дарије и Парисатидине дјече) старији био је Артаксеркс, а млађи Κυρ. **5.** Гаврани су од свих птица најцрнији. **6.** Млађи се образују искуством старијих. **7.** Треба да се невичнији подучава од мудријег (да мудрији подучава невичнијег). **8.** Κυρ је био скромнији од својих вршњака. **9.** Код свих људи најславијом се сматра смрт за отаџбину.

ВЈЕЖБА **νη**. **Α**ναλιζирај и преведи: **α'** Ταχὺς ὁ ἔλαφος, θάπτων δ' ὁ ἄνεμος, τάχιστος δ' ὁ νοῦς. **β'** Οὐδὲν τῷ ἐλευθέρῳ ἀνθρώπῳ ἔχθιόν ἐστὶν ἢ ἡ δουλοσύνη. **γ'** Ὅμηρος Ἀχιλλεῖα καλλίω καὶ θάπτω οὐ μόνον Πατρόκλου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἠρώων ἀπάντων εἶναί λέγει. **δ'** Οἱ λαγῶ θάπτους εἰσὶ πολλῶν θηρίων. **ε'** Τὶ κάλλιον καὶ ἥδιον τῆς πατρίδος ἐστὶν; **ς'** Οἱ προδόται πολὺ ἐχθιόνες εἰσὶν ἢ οἱ πολέμοι. **ζ'** Ἡ μὲν σοφία πάντων κάλλιστόν ἐστὶν, ἡ δὲ ἀμαθία πάντων αἰσχιστόν.

Г р а д и в о : компарација придјева (GGJ, §200–201).

П о ј а в е : *ελπσα*, тј. изиостанак гл. εἰμι, у таχὺς (sc. ἐστὶν) ὁ ἔλαφος; *енклиза*, у ἔχθιόν ἐστὶν, οὐδὲν ἐστὶν ἔχθιόνες εἰσὶν и κάλλιστόν ἐστὶν; *акузатив са инфинитивом* (*accusativus cum infinitivo*), у Ἀχιλλεῖα καλλίω καὶ θάπτω οὐ μόνον Πατρόκλου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἠρώων ἀπάντων εἶναί λέγει, који се на латински преводи такође акузативом са инфинитивом (*Achillem pulchriorem celerioremq̄ esse non solum Patroclo sed omnibus quoque heroibus esse dicit*) а на српски изричној реченицом (*казује да је Ахилеј лепши и бржи не само од Патрокла него и од свих хероја скупа*); *ортотонација енклитике*, у θάπτους εἰσὶν; *генитив поређења* (*genitivus comparationis*), у κάλλιον καὶ ἥδιον Πατρόκλου / τῶν ἠρώων ἀπάντων, θάπτους πολλῶν θηρίων и κάλλιον καὶ ἥδιον τῆς πατρίδος, који се на латински обично преводи аблативом (*pulchriorem celerioremq̄ Patroclo / omnibus*

heroibus, multis animalibus celeriores, patria pulchrius dulciusque) а на српски помоћу прилошког израза (љепши и бржи од Патрокла / од свих хероја скупа, бржи од многих животиња, љепше и слађе од домовине).

А н а л и з а : Именице: **ἀμαθιᾶ** – nom fsg, ἀμαθιᾶ ignorantia, незнање; **ἄνεμος** – nom msg, ἄνεμος ventus, вјетар; **ἀνθρώπῳ** – dat msg, ἄνθρωπος homo, vir, човјек; **Ἀχιλλεῖᾱ** – acc msg, Ἀχιλλεὺς Achilles, Ахилеј; **δουλοσύνη** – nom fsg, δουλοσύνη servitūs, ропство; **ἔλαφος** – nom msg, ἔλαφος cervus, јелен; **ἥρώων** – gen mpl, ἥρως heros, херој, јунак; **θηρίων** – gen mpl, θηρίον animal, животиња; **λαγῷ** – nom mpl, λαγὼς lepus, зеј; **νοῦς** – nom msg, νοῦς mens, intellectus, ум, разум; **Ὀμηρος** – nom msg, Ὀμηρος Homērus, Хомер; **πατριδος** – gen fsg, πατρίς patria, отаџбина, домовина; **Πατρόκλου** – gen msg, Πάτροκλος Patroclus, Патрокло; **πολέμοι** – nom mpl, πολέμιος hostis, непријатељ; **προδόται** – nom mpl, προδότης proditor, издајница; **σοφία** – nom fsg, σοφία sapientia, мудрост. Придјиви: **αἰσχιστον** – nom nsg, αἰσχρὸς turpis, срамотан; **ἀπάντων** – gen mpl, ἀπᾶς omnis, св (скупа); **ἐλευθέρῳ** – dat msg, ἐλευθερος liber, слободан; **ἐχθιον** – nom nsg grad comp, ἐχθρὸς odiosus, мрзак; **ἐχθιονές** – nom mpl grad comp, ἐχθρὸς odiosus, мрзак; **ἥδιον** – nom nsg, ἥδὺς dulcis, слаоис, сладак, угодан; **θάπτους** – nom msg grad comp, ταχὺς celer, брз; **θάπτω** – acc msg grad comp, ταχὺς celer, брз; **θάπτων** – nom msg grad comp, ταχὺς celer, брз; **κάλλιον** – nom nsg grad comp, καλὸς pulcher, лијеп; **κάλλιστόν** – nom nsg grad sup, καλὸς pulcher, лијеп; **κάλλιω** – acc msg grad comp, καλὸς pulcher, лијеп; **πάντων** – gen npl, πᾶς omnis, св; **πολλῶν** – gen npl, πολλὸς multus, многе; **τάχιστος** – nom msg grad sup, ταχὺς celer, брз; **ταχύς** – nom msg, ταχὺς celer, брз. Замјенице: **οὐδέν** – nom nsg, οὐδεις nemo (nihil), нико (ништа); **τί** – nom nsg, τίς ко (шта). Члан: **ἦ** – nom fsg, ἦ; **ὁ** – nom msg, ὁ; **οἱ** – nom mpl, οἱ; **τῆς** – gen fsg, ἦ; **τῷ** – dat msg, ὁ; **τῶν** – gen mpl, ὁ. Глаголи: **εἶναι** – inf praes act, εἶμι sum, бити; **εἰσίν(ν)** – 3pl ind praes act, εἶμι sum, бити; **ἐστί(ν)** – 3sg ind praes act, εἶμι sum, бити; **λέγει** – 3sg ind praes act, λέγω казивати. Прилози: **πολύ** – multum, много. Везници: **ἦ** – quam, него; **καί** – et, -que, и; **οὐ μόνον ... ἀλλὰ καί** – non solum ... sed etiam, не само ... него и. Речце: **δέ** – vero, а; **μέν ... δέ** – ὅ ... vero, ὅ ... а.

Т r a n s l a t i o : **i.** Celer (sc. est) cervus, celerior ventus, celerrimus vero intellectus. **ii.** Homīni libēro nihil servitūte odiosius. **iii.** Homērus Achillem pulchriōrem celeriorēque esse non solum Patroclo sed omnibus quoque heroibus esse dicit. **iv.** Lepōres multis animalibus celeriores sunt. **v.** Quid est patria pulchrius dulciusque? **vi.** Proditōres odiosiores sunt quam hostes. **vii.** Omnium rerum sapientia pulcherrima est, turpissima autem omnium rerum ignorantia.

П р е в о д : **1.** Брз (sc. је) јелен, бржи вјетар, а најбржи ум. **2.** Слободном човјеку ништа није мрскије од ропства. **3.** Хомер казује да је Ахилеј љепши и бржи не само од Патрокла него и од свих хероја скупа. **4.** Зечеви су бржи од многих животиња. **5.** Шта је љепше и слађе од домовине? **6.** Издајце су много мрскији него непријатељи. **7.** Мудрост је најљепша од свих ствари, а неукост најсрамотнија од свих ствари.

ВЈЕЖБА 17. Μετάφραζε: **1.** Менандар каже: 'Најљепше је имање људима образовање'. **2.** Фаларис, акрагантски тиранин, био је врло окрутан. **3.** Свим добрим грађанима (код свих добрих грађана) отаџбина је најдража. **4.** Многи људи (многи) сматраху Креза најбогатијим и најсрећнијим од свих краљева. **5.** Најдубље ријеке су најспорије. **6.** Јелени су бржи него зечеви. **7.** Спартанци бијашу ратоборнији од Атињана. **8.** Краљу Кодру бијаше домовина милија од живота. **9.** Закони Миноса (Миносови закони) бијашу најстарији. **10.** Млађи треба да поштује старије. (pass.)

А н а л и з а : Именице: **Ακραγαντιῆναι** – Ἀκραγαντινοί; **Ατινηῆναι** – Ἀθηναίος; **грађанин** – πολιτής; **домовина** – πατρίς; **живот** – βίος; **закон** – νόμος; **зеј** – λαγὼς; **имање** – κτήμᾱ; **јелен** – ἔλαφος; **Κόδρο** – Κόδρος; **краљ** – βασιλεὺς; **Κрез** – Κροῖσος; **људи** – ἄνθρωποι; **Μенандар** – Μένανδρος; **Μинос** – Μίνως; **образовање** – παιδείᾱ; **отаџбина** – πατρίς; **ријека** – ποταμὸς; **Спартанци** – Σπαρτιάτης; **Фаларис** – Φάλαρις. Придјиви: **богат** – πλούσιος; **брз** – ταχὺς; **добар** – ἀγαθός; **драг** – φίλος; **дубок** – βαθύς; **лијеп** – καλός; **мио** – φίλος; **млад** – νέος; **мног** – πολύς; **окрутан** – ὀμός; **ратоборан** – μάχιμος; **св** – ἀπᾶς; **спор** – βραδύς; **срећан** – εὐδαίμων; **старији** – πρεσβύτερος. Глаголи: **бити** – εἶμι; **казати** – λέγω; **поштовати** – θεραπεύω; **сматрати** – νομίζω; **треба** – χρή. Везници: **и** – καί.

М е τ ᾱ φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Μένανδρος λέγει· τὸ κάλλιστον κτήμᾱ ἀνθρώποις ἐστὶ παιδείᾱ. (Π ο j α в e : ортотонација енклитике, у ἀνθρώποις ἐστίν.) **β'** Φάλαρις, ὁ τῶν Ἀκραγαντινῶν τύραννος, ὀμότατος ἦν. **γ'** Παρὰ πάσῃ ἀγαθῷ πολιταίς ἢ πατρίς ἐστὶ φίλτατη (μάλιστᾱ φίλη). (Π ο j α в e : енклиза, у πατρίς ἐστίν.) **δ'** Οἱ πολλοὶ πάντων βασιλέων Κροῖσον πλουσιώτατον καὶ εὐδαιμονέστατον ἐνόμιζον. (Π ο j α в e : два акузатива, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у Κροῖσον πλουσιώτατον καὶ εὐδαιμονέστατον ἐνόμιζον.) **ε'**

Βαθύτατοι οἱ ποταμοὶ βραδύτατοι εἰσίν. (Π ο j a v e : *ενκλιζα*, у βραδύτατοι εἰσίν.) **ζ'** Οἱ ἔλαφοι θάπτονές εἰσὶ (θάπτους εἰσὶ) τῶν λαγῶν. (Π ο j a v e : *ενκλιζα*, у θάπτονές εἰσίν; *γενитив поређења* (*genitivus comparationis*), у θάπτονές (θάπτους) τῶν λαγῶν.) **ζ'** Οἱ Σπαρτιάται μαχιμώτεροὶ ἦσαν τῶν Ἀθηναίων. (Π ο j a v e : *γενитив поређења* (*genitivus comparationis*), у μαχιμώτεροὶ τῶν Ἀθηναίων.) **η'** Κόδρω τῷ βασιλεὶ πατρίς ἦν φίλτερᾶ (μᾶλλον φίλη) ἢ ὁ βίος. **θ'** Οἱ τοῦ Μίνω νόμοι παλαιάτατοι (παλαιότατοι) ἦσαν. **ι'** Χρὴ τοὺς πρεσβυτέρους ὑπὸ τοῦ νεωτέρου θεραπεύεσθαι. (Π ο j a v e : *акузатив са инфинитивом* (*accusativus cum infinitivo*), у χρὴ τοὺς πρεσβυτέρους ὑπὸ τοῦ νεωτέρου θεραπεύεσθαι.)

ВЈЕЖБА vθ'. Αναλιζирај и преведи: **α'** Βέλτιόν ἐστὶν ἀποθνησκειν ἢ διὰ παντὸς βίου δουλεύειν. **β'** Οἱ Ἕλληνες ἐνομιζοντο ἀμείνους καὶ κρείττους εἶναί πάντων βαρβάρων. **γ'** Πενέστατοι ἦσαν οἱ βέλτιστοι τῶν Ἑλλήνων. **δ'** Συμβουλεύω μὴ τὰ ἥδιότᾶ, ἀλλὰ τὰ βέλτιστᾶ τοῖς πολίταις. **ε'** Χαλεπὸν ἄρχεσθαι ὑπὸ χείρονος. **ζ'** Ἡ Ἰνδικὴ πλείστους καὶ μεγίστους ἐλέφαντᾶς ἐκτρέφει.

Г р а д и в о : компарација придејва (GGJ, §202).

Π ο j a v e : *енκλιζа*, у βέλτιόν ἐστίν; *номинатив са инфинитивом* (*nominativus cum infinitivo*), у οἱ Ἕλληνες ἐνομιζοντο ἀμείνους καὶ κρείττους εἶναί πάντων βαρβάρων, који се на латински преводи такође номинативом са инфинитивом (), а на српски изрзичном речениом коју уводи безлични глагол (*цијени се да су Грци бољи и јачи од свих варвара*); *генитив поређења* (*genitivus comparationis*), у ἀμείνους καὶ κρείττους πάντων; *елитса*, тј. изиостанак гл. еими, у χαλεπὸν (*sc. ἐστίν*) ἄρχεσθαι.

А н а л и з а : Именице: **βαρβάρων** – gen mpl, бάρбарос *barbārus, варварин*; **βίου** – gen msg, βίος *vita, живот*; **ἐλέφαντᾶς** – acc mpl, ἐλέφᾶς *elēphans, слон*; **Ἕλληνες** – nom mpl, Ἕλλην *Graecus, Грк*; **Ἑλλήνων** – gen mpl, Ἕλλην *Graecus, Грк*; **Ἰνδική** – nom fsg, Ἰνδική *India, Индија*; **πολίταις** – dat mpl, πολίτης *civis, грђанин*. Придејви: **ἀμείνους** – nom mpl grad comp, ἀγαθός *bonus, добар* (*hydopredno добар*); **βέλτιόν** – nom nsg grad comp, ἀγαθός *bonus, добар*; **βέλτιστᾶ** – acc npl grad sup, ἀγαθός *bonus, добар*; **βέλτιστοι** – nom mpl grad sup, ἀγαθός *bonus, добар* (*јак*); **μεγίστους** – acc mpl grad sup, μέγας *magnus, велик*; **παντός** – gen msg, πᾶς *omnis, сав, читав*; **πάντων** – gen mpl, πᾶς *omnis, сав, читав*; **πενέστατοι** – nom mpl grad sup, пѣнѣс *pauper, сиромашин*; **πλείστους** – acc mpl grad su, πολὺς *multus, много*; **χαλεπὸν** – nom nsg, χαλεπός *molestus, тежак*; **χείρονος** – gen msg comp grad, κακός *mālus, лош*. Члан: **ἢ** – nom fsg, ἢ; **οἱ** – nom mpl, οἱ; **τᾶ** – acc npl, τᾶ; **τοῖς** – dat mpl, οἱ; **τῶν** – gen mpl, Ἕλλην *Graecus*. Глаголи: **ἀποθνησκειν** – inf praes act, ἀποθνήσκω *morior, мријети*; **ἀρχεσθαι** – inf praes mp, ἄρχομαι *sub imperio esse, regi, бити под влашћу*; **δουλεύειν** – inf praes act, δουλεύω *servio, робовати*; **ἐκτρέφει** – 3sg ind praes act, ἐκτρέφω *nutrio, отхрањивати, гајити*; **ἐνομιζοντο** – 3pl ind ipf mp, νομιζω *existimo, цијенити*; **εἶναί** – inf praes act, εἶμι *sum, бити*; **ἐστί(ν)** – 3sg ind praes act, εἶμι *sum, бити*; **ἦσαν** – 3pl ind ipf act, εἶμι *sum, бити*; **συμβουλεύω** – 1sg ind praes act, συμβουλεύω *suadeo, савјетовати*. Предлози: **διὰ** – + gen, *per, кроз*. Везници: **ἀλλὰ** – *sed, него*; **καὶ** – *et, -que, и*. Речце: **μὴ** – *ne, non, не*.

Т r a n s l a t i o : **i.** Melius est mori quam totam per vitam servire. **ii.** Graeci omnibus barbāris meliōres & viribuse praestantiōres (= парафраза) esse existimantur. **iii.** Graecōrum optīmi erant pauperrīmi. **iv.** Civibus suadeo non jucundissīma sed optīma. **v.** Molestum est a deteriore regi. **vi.** India plurīmos maximosque elephantē nutrit.

П р е в о д : **1.** Боље је мријети него читав живот робовати. **2.** Цијени се да су Грци бољи и јачи од свих варвара. **3.** Најбољи од Грка (најбољи Грци) били су (они) сиромашини. **4.** Грађанима савјетујем не оно најслабе него оно најбоље. **5.** Тешко је бити под влашћу лошијег. **6.** Индија гаји највише слонова, и то највећих (= парафраза).

ВЈЕЖБА ζ'. Αναλιζирај и преведи: **α'** Μείζον κακὸν τοῖς ἀνθρώποις οὐκ ἔστι τῆς ἀδικιᾶς. **β'** Οἱ πλείστοι τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων τὸν ἥλιον ἐσέβοντο. **γ'** Ἐλάττω κακὰ πάσχουσιν οἱ ἀνθρωποὶ ἐνίστε ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἢ ὑπὸ τῶν φίλων. **δ'** Οἱ Ἕλληνες ἐν τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ πολὺ μείονες ἦσαν τῶν Περσῶν· ἀλλὰ καὶ μεγίστη δύναμις τῇ ἀρετῇ εἴκει. **ε'** Χρὴ τοὺς παῖδᾶς σπεύδειν ἐπὶ τὰ βελτίω.

Г р а д и в о : компарација придејва (GGJ, §202).

Ποјава: *γενитив поређења* (*genitīvus comparatiōnis*), у меїζον τῆς ἀδικίᾳς и μειονες τῶν Περσῶν; *негаџија оуκ*, која овако гласи испред аспирате, у οὐκ ἔστιν; *ορτοτοναџија енκλιτικε*, у οὐκ ἔστιν; *αкузатив са инфинитивом* (*accusatīvus cum infinitivo*), у χρή τοὺς παίδᾳς σπεύδειν ἐπὶ τὰ βελτίω, који се на латински преводи такође акузативом са инфинитивом (*oportet pueros ad meliōra properāre*) а на српски изричном реченицом (*треба да дјечаџи пожуре ка бољим бољим стварима*).

Анализа: **Именице:** *ἀδικίᾳς* – gen fsg, ἀδικία *injustitia*, *неправда*; *ἄνθρωποι* – nom mpl, ἄνθρωπος *homo*, *vir*, *човјек*, рл *људи*; *ἄνθρώποις* – dat mpl, ἄνθρωπος *homo*, *vir*, *човјек*, рл *људи*; *ἄνθρώπων* – gen mpl, ἄνθρωπος *homo*, *vir*, *човјек*, рл *људи*; *ἀρετῇ* – dat fsg, ἀρετή *virtus*, *врлина*; *δύναμεις* – nom fsg, δύναμις *vis*, *сила*; *Ἕλληνες* – nom mpl, Ἕλλην *Graecus*, *Грк*; *ἐχθρῶν* – gen mpl, ἐχθρός *inimicus*, *непријатељ*; *ἥλιον* – acc msg, ἥλιος *sol*, *сунце*; *κακά* – acc npl, κακόν *mālum*, *зло*; *κακόν* – nom nsg, κακόν *mālum*, *зло*; *Μαραθῶνι* – dat msg, Μαραθῶν *Marathon*, *Μαραθων*; *μάχη* – dat fsg, μάχη *proelium*, *битка*; *παίδᾳς* – acc mpl, παῖς *puer*, *дјечак*; *Περσῶν* – gen mpl, Πέρσης *Persa*, *Персијанац*; *φίλων* – gen mpl, φίλος *amicus*, *пријатељ*. **Придјев:** *βελτίω* – acc npl grad comp, ἀγαθός *bonus*, *добар*; *ἐλάττω* – acc npl grad comp, ὀλιγός *paucus*, *мален*; *μεγίστη* – nom fsg grad sup, μέγας *magnus*, *велик*; *μείζον* – nom nsg grad sup, μέγας *magnus*, *велик*; *μειονες* – nom mpl graf comp, μικρός *parvus*, *мален* (*малобројан*); *παλαιῶν* – gen mpl, παλαιός *vetus*, *стар*, *древан*; *πλείστοι* – nom mpl grad sup, πολὺς *multus*, *plerisque*, *мног*. **Члан:** *οἱ* – nom mpl, *ὁ*; *τά* – acc npl, *τό*; *τῇ* – dat fsg, *ἡ*; *τῆς* – gen fsg, *ἡ*; *τοῖς* – dat mpl, *ὁ*; *τόν* – acc msg, *ὁ*; *τούς* – acc mpl, *ὁ*; *τόν* – gen mpl, *ὁ*. **Глаголи:** *εἶκει* – 3sg ind praes act, εἶκω *cedo*, *попуштати*; *ἐσέβοντο* – 3pl ind ipf mp, σέβομαι *adoro*, *поштовати*; *ἐστί(ν)* – 3sg ind praes act, εἰμι *sum*, *бити*; *ἦσαν* – 3pl ind ipf act, εἰμι *sum*, *бити*; *πάσχοουσιν* – 3pl ind praes act, πάσχω *patior*, *accidit mihi*, *трпјети*, *догађати се*; *σπεύδειν* – inf praes act, σπεύδω *propero*, *журити*, *пожурити*; *χρή* – verb impers, *χρή oportet*, *треба*. **Прилози:** *ἐνίστε* – *aliquando*, *каткад*; *πολύ* – *multum*. **Преџози:** *ἐν* – + dat, *in*, *у*, *код*; *ἐπι* – + acc, *ad*. **Везници:** *ἀλλά* – *sed*, *али*; *καί* – *et*, *-que*, *и*. **Речце:** *οὐ* – *non*, *не*.

Т r a n s l a t i o : **i.** *Malum injustitia majus hominibus non est.* **ii.** *Plerique veterum solem adorabant.* **iii.** *Pauciora per inimicos quam per amicos hominibus aliquando accidunt mala.* **iv.** *In proelio Marathonio Graeci multo pauciores erant quam Persae; sed cedit maxima quoque vis virtuti.* **v.** *Oportet pueros ad meliōra properāre.*

П р е в о д : **1.** За људе нема већег зла од неправде. **2.** Највећи број (= парафраза) древних људи поштовао је сунце. **3.** Каткад људи трпе мање зла (= парафраза) од непријатеља него од пријатеља. **4.** У бици код Маратона Грци су били много малобројнији од Персијанаца; али и највећа сила попушта врлини (пред врлином). **5.** Треба да дјечаџи пожуре ка бољим стварима.

ВЈЕЖБА XIV. Μετάφραζε: **i.** *Celer est ceteris, celerior sagitta, ventus celerrimus.* **ii.** *Exempla sunt utiliora quam praecepta.* **iii.** *Nestor sapientior est Agamemnone.* **iv.** *Huic proculo mors est carior servitute.* **v.** *Lacedaemonii fortissimi & audacissimi omnium Graecorum erant.* **vi.** *Nomen Spartaci celeberrimum est.* **vii.** *Facillimum est aliena vitia vituperare.* **viii.** *Regere rem publicam difficillima ars est.*

Анализа: **Именице:** *Agamemnon* – Ἀγαμέμνων; *ars* – τέχνη; *cervus* – ἔλαφος; *exemplum* – παράδειγμά; *Graecus* – Ἕλλην; *Lacedaemonius* – Σπαρτιάτης; *mors* – θάνατος; *Nestor* – Νέστωρ; *nomen* – ὄνομα; *proculus* – δημός; *praeceptum* – ἄκουσμά; *res publica* – κοινόν; *sagitta* – ἰός; *servitus* – δουλεία; *Spartacus* – Σπάρτακος; *ventus* – ἄνεμος; *vitium* – ἀμάρτημα. **Придјев:** *aliēnus* – ἀλλότριος; *audax* – θρασύς; *carus* – φίλος; *celeber* – εὐκλεής; *celer* – таχύς; *difficilis* – χαλεπός; *facilis* – ῥάδιος; *fortis* – ἀνδρείος; *omnis* – пās; *sapiens* – σοφός; *utilis* – χρήσιμος. **Замјенице:** *hic* – ὄδε. **Глаголи:** *sum* – εἰμι; *rego* – πολιτεύομαι; *vituperō* – ψέγω. **Прилози:** *quam* – ἢ. **Везници:** *et* – καί.

М е т а φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Таχύς ὁ ἔλαφος, θάπτων δ' ὁ ἰός, τάχιος δ' ὁ ἄνεμος. **β'** Τὰ παραδειγματὰ χρησιμώτερα ἔστιν ἢ τὰ ἀκουσμάτᾳ. (Ποјава: *енκлиза*, у χρησιμώτερα ἔστιν; *конгруенџија* nom npl са 3sg глагола (τὰ ζῶα трέχει), у τὰ παραδειγματᾳ ἔστιν.) **γ'** Ὁ Νέστωρ σοφώτερός ἐστί τοῦ Ἀγαμέμνονος. (Ποјава: *енκлиза*, у σοφώτερός ἔστιν; *γενитив поређења* (*genitīvus comparatiōnis*), у σοφώτερος τοῦ Ἀγαμέμνονος.) **δ'** Τῷδε τῷ δήμῳ ὁ θάνατος φίλτερος (μᾶλλον φίλος, φιλίων, φιλαίτερος, φιλώτερος) τῆς δουλείας ἔστιν. (Ποјава: *ορτοτοναџија енκλιτικε*, у δουλείας ἔστιν; *γενитив поређења* (*genitīvus comparatiōnis*), у φίλτερος (μᾶλλον φίλος, итд.) τῆς δουλείας.) **ε'** Οἱ Σπαρτιάται ἦσαν ἀνδρειότατοι καὶ θρασύτατοι πάντων τῶν Ἑλλήνων. **ς'** Τὸ τοῦ Σπάρτακου ὄνομα εὐκλεέστατον ἔστιν. (Ποјава: *елатив*, εὐκλεέστατον; *енκлиза*, у εὐκλεέστατον ἔστιν.) **ζ'** Ῥᾳστόν ἐστί τὰ

ἀλλότριᾶ ἀμαρτημάτων φέγειν. (Ποῖα εἶναι: *енκлиза*, у ῥάστον ἐστίν.) **η'** Τὸ πολιτεῦσθαι χαλεπωτάτη τέχνη ἐστίν. (Ποῖα εἶναι: *супстантивизација*, у τὸ πολιτεῦσθαι; *ортотонација енκлитике*, у τέχνη ἐστίν.)

ВЈЕЖБА 18. Μετάφραζε: **1.** *Живот робова у Риму бијаше гори него у Атини.* **2.** *Ахилеј бијаше најљепши, најбржи и најјачи од свих јунака код Троје.* **3.** *Персијанци сматраху Кира од свих у свему најбољим.* **4.** *Најбољи су они грађани који хоће радити.* **5.** *Нема већег зла од безвлаћа.* **6.** *Најгори и најодвратнији су издајице домовине.* **7.** *Лакше је заповиједати него слушати.* **8.** *Људи, најлакши и најбржи пут до врлине је храброст.*

А н а л и з а : Именице: *Атина* – Ἀθῆναι; *Ахилеј* – Ἀχιλλεύς; *безвлаће* – ἀναρχία; *грађанин* – πολίτης; *домовина* – πατρίς; *живот* – βίος; *зло* – κακόν; *издајаца* – προδότης; *јунак* – ἥρωας; *Кир* – Κύρος; *људи* – ἄνθρωποι; *Персијанац* – Πέρσης; *пут* – ὁδός; *Рим* – Ῥώμη; *роб* – δούλος; *Троја* – Τροίη; *храброст* – ἀνδρεία. Придјеви: *брз* – ταχύς; *велик* – μέγας; *добар* – ἀγαθός; *лак* – ῥάδιος; *љеп* – καλός; *лош* – κακός; *одвратан* – αἰσχροός; *сав* – πᾶς, ἅπας. Глаголи: *бити* – εἶμι; *заповиједати* – κελεύω; *радити* – πράττω; *слушати* – πείθομαι; *сматрати* – νομίζω; *хтјети* – θέλω. Прилози: *него* – ἢ. Предлози: *до* – εἰς; *код* – πρός; *у* – ἐν. Везници: *и* – καί. Речце: *не* – οὐ.

М е т а φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Ὁ τῶν δούλων βίος χειρῶν ἦν ἐν τῇ Ῥώμῃ ἢ ἐν ταῖς Ἀθήναις. **β'** Πάντων τῶν ἡρώων τῶν πρὸς τῇ Τροίᾳ Ἀχιλλεύς ἦν κάλλιστος, τάχιστος καὶ κράτιστος. **γ'** Οἱ Πέρσαι Κύρον πάντων πάντᾳ βέλτιστον ἐνόμιζον. (Ποῖα εἶναι: *два акузатива*, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у Κύρον βέλτιστον ἐνόμιζον; *акузатив обзира* (accusatīvus limitatōnis), у πάντᾳ βέλτιστον.) **δ'** Βέλτιστοῖ πολῖται εἰσὶν οἱ θέλοντες πράττειν. (Ποῖα εἶναι: *енклиза*, у πολῖται εἰσὶν.) **ε'** Μείζον κακόν οὐκ ἐστὶ τῆς ἀναρχίας. (Ποῖα εἶναι: *негација оук*, која овако гласи испред вокала, у οὐκ ἐστίν; *ортотонација енκлитике*, у οὐκ ἐστίν; *генитив поређења* (genitīvus comparatōnis), у μείζον τῆς ἀναρχίας.) **ς'** Χεῖριστοι καὶ αἰσχιστοὶ εἰσὶν οἱ τῆς πατρίδος προδοταί. (Ποῖα εἶναι: *енклиза*, у αἰσχιστοὶ εἰσὶν.) **ζ'** Ῥᾶόν ἐστὶ κελεύειν ἢ πείθεσθαι. (Ποῖα εἶναι: *енклиза*, у ῥᾶόν ἐστίν.) **η'** Ὡς ἄνθρωποι, ἢ ῥάστη καὶ ταχίστη ὁδός εἰς τὴν ἀρετὴν ἐστὶν ἀνδρεία. (Ποῖα εἶναι: *енклиза*, у ἀρετὴν ἐστίν.)

ВЈЕЖБА ξα'. Αναλίζирај и преведи: **α'** Ἄνδρειῶς μάχονταί οἱ πολῖται· περὶ γὰρ σωτηρίας ὁ ἀγὼν ἐστίν. **β'** Παροιμίᾳ ἐστίν· Σπεῦδε βραδέως. **γ'** Πρέπει τῷ μαθητῇ σαφῶς καὶ ἀκριβῶς λέγειν. **δ'** Οἱ δικασταί ἰσχυρῶς κολάζουσι τοὺς ἄδικᾶ πράττοντας. **ε'** Ῥᾶον εὐρίσκομεν τὰ εἰς τὸ σῶμα ἢ τὰ εἰς τὴν ψυχὴν χρήσιμα. **ς'** Οἱ ἔλαφοι θάπτον τρέχουσι τῶν λαγῶν, οἱ δὲ λέοντες τάχιστα. **ζ'** Μᾶλλον ἀπέχομεν τῶν κολάκων ἢ τῶν ἐχθρῶν.

Г р а д и в о : образовање и компарација прилога (GGJ, §204).

Ποῖα εἶναι: *енклиза*, у ἀγὼν ἐστίν; *ортотонација енκлитике*, у παροιμίᾳ ἐστίν; *генитив поређења* (genitīvus comparatōnis), у θάπτον τῶν λαγῶν.

А н а л и з а : Именице: *ἀγὼν* – nom msg, ἀγὼν certamen, δοῦδα; *δικασταί* – nom mpl, δικαστής *judex*, *судија*; *ἔλαφοι* – nom mpl, ἔλαφος *ceruus*, *јелен*; *ἐχθρῶν* – gen mpl, ἐχθρός *inimicus*, *непријатељ*; *κολάκων* – gen mpl, κολάξ *adulator*, *ласкавац*; *λαγῶν* – gen mpl, λαγὼς *lepus*, *зец*; *λέοντες* – nom mpl, λέων *leo*, *лав*; *μαθητῇ* – dat msg, μαθητής *discipulus*, *ученик*; *παροιμίᾳ* – nom fsg, παροιμίᾳ *sententia*, *пословица*; *πολίται* – nom mpl, πολίτης *ciuis*, *грађанин*; *σῶμα* – acc nsg, σῶμα *corpus*, *мијело*; *σωτηρίας* – gen fsg, σωτηρία *salus*, *спас*; *ψυχὴν* – acc fsg, ψυχὴ *anīma*, *душа*. Придјеви: *ἄδικᾶ* – acc npl, ἄδικος *injustus*, *неправедан*; *χρήσιμα* – acc npl, χρήσιμος *utilis*, *користан*. Члан: *ὁ* – nom msg, *ὁ*; *οἱ* – nom mpl, *ὁ*; *τά* – acc npl, *τὸ*; *τῇ* – acc fsg, *ἡ*; *τὸ* – acc nsg, *τὸ*; *τοὺς* – acc mpl, *ὁ*; *τῷ* – dat msg, *ὁ*; *τῶν* – gen mpl, *ὁ*. Глаголи: *ἀπέχομεν* – 1pl ind praes act, ἀπέχω *absūm*, *држати се даље*; *ἐστίν(ν)* – 3sg ind praes act, εἶμι *sum*, *бити*; *εὐρίσκομεν* – 1pl ind praes act, εὐρίσκω *invenio*, *налазити*; *κολάζουσι(ν)* – 3pl ind praes act, κολάζω *punio*, *кажњавати*; *λέγειν* – inf praes act, λέγω *loquor*, *говорити*; *μάχονταί* – 3pl ind praes mp, μάχομαι *ugno*, *борити се*; *πράττοντας* – acc mpl pt praes act, πράττω *facio*, *радити*, *чинити*; *πρέπει* – 3sg ind praes act, πρέπει *decet*, *пристоји се*, *должије*; *спеῦδε* – 2sg ipn praes act, спеῦδω *festino*, *пожурити*; *τρέχουσι(ν)* – 3pl ind praes act, τρέχω *curro*, *трчати*. Прилози: *ἀκριβῶς* – *accurate*, *тачно*; *ἀνδρειῶς* – *strenue*, *храбро*; *μᾶλλον* – *potius*, *радије*; *βραδέως* – *lente*, *полако*; *θάπτον* –

celerius, брже; *ισχυρώς* – *vehementer, severissime, ουμπρο, строго*; *ῥᾶον* – *facilius, лакше*; *σαφῶς* – *clare, јасно*; *τάχιστᾶ* – *celerrime, најбрже*. Предлози: *εἰς* – + acc, *ad, ка*; *περὶ* – + gen, *de, о*. Везници: *γάρ* – *enim, науме*; *ἢ* – *quam, него*; *καί* – *et, -que, и*. Речце: *δὲ* – *autem, а*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Cives strenue pugnant; est enim pro salute certamen.* **ii.** *Sententia est: Festina lente.* **iii.** *Decet discipulum clare & accurate loqui* (= парафраза). **iv.** *Judices maleficos* (= парафраза) *severissime puniunt.* **v.** *Facilius invenimus illa quae corpori quam illa quae animae prosunt* (= парафраза). **vi.** *Cervi currunt celerius quam lepores, leones autem celerrime.* **vii.** *Potius ab adulatoribus quam ab inimicis absimus.*

П р е в о д : **1.** Грађани се храбро боре; науме, води се борба за спас (= парафраза). **2.** Пословица је пожури полако. **3.** Ученику доликје да говори јасно и тачно. **4.** Судије строго кажњавају оне који чине неправду (злочинце). **5.** Лакше налазимо оно што користи тијелу него оно (што користи) души (= парафраза). **6.** Јелени трче брже од зечева, а лавови најбрже. **7.** Радије се држимо даље од ласкаваца него од непријатеља.

ВЈЕЖБА XV. Μετάφραζε: **i.** *Bonus medicus bene sanat.* **ii.** *Milites nostri strenue pugnant.* **iii.** *Lingua interdum severius vulnerat quam gladius.* **iv.** *Constanti labore multas difficultates facillime superamus.* **v.** *Lucretius poeta Epicuri philosophiam pulcherrime exponit.* **vi.** *Bone magister, verbis tuis libenter paremus.*

А н а л и з а : Именице: *difficultas* – χαλεπότης; *Epicurus* – Ἐπικούρος; *gladius* – μάχαϊρά; *labor* – πόνος; *lingua* – γλώττᾱ; *Lucretius* – Λουκρήτιος; *magister* – διδάσκαλος; *medicus* – ἰατρός; *miles* – στρατιώτης; *philosophia* – φιλοσοφία; *poeta* – ποιητής; *verbum* – ἔπος. Придјеви: *bonus* – ἀγαθός, καλός; *constans* – βέβαιος; *multus* – πολὺς. Замјенице: *noster* – ἡμέτερος, ἡμῶν; *tuis* – σός, σου. Глаголи: *expono* – διεξέρχομαι; *pareo* – πειθομαι; *pugno* – μάχομαι; *sano* – υγιάζω; *supero* – ὑπερέχω; *vulnero* – τιτρώσκω. Прилози: *bene* – ἀγαθῶς, καλῶς; *facile* – ῥαδίως; *interdum* – ἐνίοτε; *libenter* – ἐκῶν; *pulchre* – καλῶς; *quam* – ἢ; *severe* – σπουδαίως; *strenue* – ἀνδρείως.

Μ ε τ ᾶ φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Ὁ καλὸς ἰατρὸς καλῶς υγιάζει. **β'** Οἱ ἡμέτεροὶ στρατιῶται ἀνδρείως μάχονται. **γ'** Ἡ γλώττᾱ ἐνίοτε τιτρώσκει σπουδαιότερον ἢ ἡ μάχαϊρά. **δ'** Τῷ βεβαίῳ πόνῳ ῥᾶστᾶ τῶν πολλῶν χαλεποτήτων ὑπερέχομεν. (Π ο j а в е : *рекция* грч. гл. ὑπερέχω (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. *supero* (+acc).) **ε'** Λουκρήτιος ὁ ποιητὴς κάλλιστᾶ διεξέρχεται τὴν τοῦ Ἐπικούρου φιλοσοφίαν. **ς'** Ὡ ἀγαθὲ διδάσκαλε, ἐκόντες τοῖς λόγοις σου πειθόμεθα. (Π ο j а в е : *енклиза*, у λόγοις σου; *присвојни генитив* (*genitivus possessivus*) личне замјенице у предикатном положају, у τοῖς λόγοις σου.)

ВЈЕЖБА 19. Μετάφραζε: **1.** *Добра дјеца радо слушају родитеље.* **2.** *Зликовици не спавају нити мирно нити сигурно.* **3.** *Никад се Римљани не бораху храбрије него код Кане.* **4.** *У животу марљивост највише врџеди.* **5.** *Честити људи лакше подносе смрт него нечастан живот.* **6.** *Кажу да клевета трчи од свега најбрже.* **7.** *Људи спознају туђе погрешке лакше и боље него сопствене.*

А н а л и з а : Именице: *дijете* – παῖς; *живот* – βίος; *зликовац* – κακοῦργος; *Кана* – Κάνναϊ; *клевета* – διαβολή; *људи* – ἄνθρωποι; *марљивост* – φιλεργία; *погрешка* – ἀμαρτημᾶ; *Римљанин* – Ῥωμαῖος; *родитељ* – γονεὺς; *смрт* – θάνατος. Придјеви: *добар* – ἀγαθός; *нечастан* – ἄτιμος; *саβ* – πάς; *сопствен* – ἴδιος; *туђ* – ἀλλότριος; *честит* – ἐσθλός. Глаголи: *борити се* – μάχομαι; *врџедјети* – ἰσχύω; *казати* – λέγω; *подносити* – φέρω; *слушати* – πειθομαι; *спавати* – καθεύδω; *спознавати* – γινώσκω; *трчати* – τρέχω. Прилози: *боље* – βέλτιον; *лакше* – ῥᾶον; *радо* – ἐκῶν; *мирно* – ἡσυχον; *најбрже* – τάχιστᾶ; *највише* – μάλιστᾶ; *никад* – οὐδέποτε; *сигурно* – ἀσφαλῶς; *храбрије* – ἀνδρειότερον. Предлози: *код* – ἐν; *у* – ἐν. Везници: *и* – καί; *него* – ἢ; *нити ... нити* – οὔτε ... οὔτε.

Μ ε τ ᾶ φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Οἱ ἀγαθοὶ παῖδες ἐκόντες πειθονται τοῖς γονευσίν. (Π ο j а в е : *рекция* грч. гл. πειθομαι (+dat) која се разликује од рекције срп. гл. *слушати* (+acc).) **β'** Οἱ κακοῦργοι οὐ καθεύδουσι οὔτε ἡσυχον οὔτε ἀσφαλῶς. **γ'** Οἱ Ῥωμαῖοι οὐδέποτε ἀνδρειότερον ἐμάχοντο ἢ ἐν τῇ ἐν Κάνναις μάχῃ. **δ'** Ἐν τῷ βίῳ ἢ φιλεργία μάλιστᾶ ἰσχύει. **ε'** Οἱ ἐσθλοὶ ῥᾶον φέρουσι τὸν θάνατον ἢ τὸν βίον ἄτιμον. **ς'** Λέγουσι τὴν διαβολὴν πάντων τάχιστᾶ τρέχειν. (Π ο j а в е : *акузатив са инфинитивом* (*accusativus cum infinitivo*), у λέγουσι τὴν διαβολὴν τρέχειν.) **ζ'** Οἱ ἄνθρωποι ῥᾶον καὶ βέλτιον γινώσκουσιν τὰ ἀλλότρια ἀμαρτήματα ἢ τὰ ἴδια.

ВЈЕЖБА ξβ'. Αναλιζирај и преведи: α' Πάντες τούς σοφούς ἀνδράς τιμώσιν. β' Αἱ τῶν Σπαρτιατῶν μητέρες ἐκέλευον τούς παῖδάς ἢ νικάν ἢ τελευτάν. γ' Οἱ ἡμέτεροὶ στρατιώται μαχόμενοι πρὸς τούς πολεμίους οὐδὲν ἄλλο ἡρεῦνων πλὴν τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος. δ' Ὁ ἡγεμὼν μετὰ τὴν μάχην εἶα τούς στρατιώτας καθεῦδειν.

Г р а д и в о : промјена индикатива презента активног и имперфекта активног стегнутих тематских глагола на -άω (GGJ, §243-244); инфинитив и партицип презента активног стегнутих тематских глагола на -άω (GGJ, §243-244).

П о ј а в е : **објектни генитив**, у σωτηρίαν τῆς πατρίδος, који се на латински преводи такође објектним генитивом (*patriae salutem*) а на српски помоћу ријечи типа као за или према (*спас за отаџбину*); **акузатив са инфинитивом** (*accusatīvus cum infinitivo*), у εἶα τούς στρατιώτας καθεῦδειν, који се на латински преводи такође акузативом са инфинитивом (*milites dormire sinebat*) а на српски изричном реченицом (*пуштао је војнике да спавају*).

А н а л и з а : **Именице**: ἀνδράς – acc mpl, ἀνὴρ *vir, муж, човек*; ἡγεμῶν – nom msg, ἡγεμῶν *dux, војсковођа*; μάχην – acc fsg, μάχη *pugna, битка*; μητέρες – nom fpl, μητήρ *mater, мати, мајка*; παῖδάς – acc mpl, παῖς *puer, filius, дјечак, син*; πατρίδος – gen fsg, πατρίς *patria, отаџбина, домовина*; πολεμίους – acc mpl, πολέμιος *hostis, непријатељ*; Σπαρτιατῶν – gen mpl, Σπαρτιάτης *Lacedaemonius, Спартанац*; στρατιώται – nom mpl, στρατιώτης *miles, војник*; στρατιώτας – acc fpl, στρατιώτης *miles, војник*; σωτηρίαν – acc fsg, σωτηρία *salus, спас*. **Придјиви**: πάντες – nom mpl, πᾶς *omnis, св*; σοφούς – acc mpl, σοφός *sapiens, мудар*. **Замјенице**: ἄλλο – acc nsg, ἄλλος *alius, други*; ἡμέτεροὶ – nom mpl, ἡμέτερος *noster, наши*; οὐδὲν – acc nsg, οὐδεὶς *nemo (nihil), нико (ништа)*. **Члан**: αἱ – nom fpl, ἡ; ὁ – nom msg, ὁ; οἱ – nom mpl, οἱ; τὴν – acc fsg, ἡ; τῆς – gen fsg, ἡ; τοὺς – acc mpl, οἱ; τῶν – gen mpl, ὁ. **Глаголи**: εἶα – 3sg ind ipf act, εἶω *sino, пуштаати*; ἐκέλευον – 3pl ind ipf act, κελεύω *jubeo, запоуиједати*; ἡρεῦνων – 3pl inf ipf act, ἑρευνᾶω *quaero, тражити*; καθεῦδειν – inf praes act, καθεῦδω *dormio, спавати*; νικάν – inf praes act, νικάω *vinco, побјеђивати*; μαχόμενοι – nom mpl pt praes mp, μάχομαι *pugno, борити се*; τελευτάν – inf praes act, τελευτάω *morior, мријети*; τιμώσιν – 3pl ind praes act, τιμάω *honoro, поштовати*. **Предлози**: μετὰ – + acc, μετὰ *post, након*; πλὴν – + acc, *praeter, осим*; πρὸς – + acc, *contra, против*. **Везници**: ἢ – *aut, или*.

Т r a n s l a t i o : **i.** Omnes sapientes viros honōrant. **ii.** Lacedaemoniōrum matres filios aut vincēre aut mori jubebant. **iii.** Milites nostri contra hostes pugnantēs nihil aliud praeter patriae salutem quarebant. **iv.** Post pugnam dux milites dormire sinebat.

П р е в о д : **1.** Сви поштујемо мудре људе. **2.** Матере Спартанаца (спартанске матере) запоуиједале су да им синови или побјеђују или мрију. **3.** Наши војници који су се борили против непријатеља ништа друго нису тражили осим спаса за отаџбину. **4.** Након битке војсковођа је пуштао војнике да спавају.

ВЈЕЖБА ξγ'. Αναλιζирај и преведи: α' Οἱ Πέρσαι ἐν μάχῃ ἄρμασὶ δρεπανηφόροις ἐχρώντο. β' Ἄρης διαφερόντως ἐτιμάτο ὑπὸ τῶν Θρακῶν. γ' Ὁ ἐλέφας τῷ μυκτῆρὶ χρεῖται ὡς περ χειρὶ. δ' Ὀπόσ᾿ φάρμακᾶ οὐκ ἰάται, σίδηρος ἰάται, ὄσ᾿ σίδηρος οὐκ ἰάται, πῦρ ἰάται, ὄσ᾿ δὲ πῦρ οὐκ ἰάται, ταῦτ᾿ ἀχρη νομιζειν ἀνίατ᾿. ε' Ἄνδρειου ἐστὶ μὴ ἠττάσθαι.

Г р а д и в о : промјена индикатива презента медиопасивног и имперфекта медиопасивног стегнутих тематских глагола на -άω (GGJ, §243-244); инфинитив и партицип презента медиопасивног стегнутих глагола тематских на -άω (GGJ, §243-244).

П о ј а в е : **инструментални датив** (*datīvus instrumenti*), у ἄρμασὶ δρεпанηφόροις и τῷ μυκτῆρὶ, који се преводи на латински аблативом (*curribus fulcatis, proboscide*) а на српски инструменталом (*српоносним колима*); **негација оуκ**, која овако гласи испред вокала, у οὐκ ἰάται; **конгруенција** nom npl са 3sg глагола (τὰ ζῳᾶ τρέχει), у φάρμακᾶ οὐκ ἰάται; **ортотонација енклитике**, у ἀνδρείου ἐστίν.

А н а л и з а : **Именице** Ἄρης – nom msg, Ἄρης *Mars, Арес*; ἄρμασὶ – dat npl, ἄρμα *currus, кола*; ἐλέφας – nom msg, ἐλέφας *elephant, слон*; Θρακῶν – gen mpl, Θραξ *Thrax, Трачанин*; μάχῃ – dat fsg, μάχη *pugna, битка*; μυκτῆρὶ – dat msg, μυκτῆρ *proboscis, сура*; Πέρσαι – nom mpl, Πέρσης *Persa, Персијанац*; πῦρ – nom nsg,

pŭr ignis, *ватра*; **σίδηρος** – nom msg, σίδηρος *ferrum*, *гвожђе*; **φάρμακᾶ** – nom npl, φάρμακον *remedium*, *лијек*; **χειρὶ** – dat fsg, *χειρ manus*, *рука*. Придјиви: **ἀνδρείου** – gen msg, ἀνδρείος *fortis*, *храбар*; **ἀνίατᾶ** – acc npl, ἀνίατος *insanabilis*, *неузљечив*; **δρεпанηφόροις** – dat npl, δρεпанηφόρος *falcatus*, *српносан*. Замјенице: **ὀπόσᾶ** – acc npl, ὀπόσος *quantus*, *колик*; **ὄσᾶ** – acc npl, ὄσος *quantus*, *колик*; **ταῦτᾶ** – acc npl, οὗτος *iste*, *тај*. Члан: **ὁ** – nom msg, **οἱ** – nom mpl, **ὁ**; **τῷ** – dat msg, **ὁ**; **τῶν** – gen mpl, **ὁ**. Глаголи: **ἐστί(ν)** – 3sg ind praes act, *ејми сум*, *бити*; **ἐτιμάτο** – 3sg ind ipf mp, τιμάω *honoro*, *поштовати*; **ἐχρῶντο** – 3pl ind ipf mp, χρᾶομαι *utor*, *служити се*; **ἠττάοθαῖ** – inf praes mp, ἠττάομαι *vincor*, *бити поражен*; **ιάται** – 3sg ind praes mp, ἰάομαι *sano*, *сиро*, *лијечити*; **νομίζειν** – inf praes act, νομίζω *puto*, *сматрати*; **χρή** – verb impers, *χρή oportet*, *треба*; **χρήται** – 3sg ind praes mp, χρᾶομαι *utor*, *служити се*. Прилози: **διαφερόντως** – *maxime*, *особито*; **ὥσπερ** – *velut*, *као*, *попут*. Предлози: **ἐν** – + dat, *in*. Речце: **δὲ** – *autem*, *а*; **μὴ** – *ne*, *нон*, *не*; **οὐ** – *non*, *не*.

T r a n s l a t i o : i. Persae in pugna curribus falcatis utebantur. ii. Mars a Thracibus maxime honorabatur. iii. Elephans proboscide velut manu utitur. iv. Quae remediis non sanantur, ferro sanantur; quae ferro non sanantur, igni sanantur; quae autem igni non sanantur, insanabilia putanda sunt (= парафраза). v. Fortis est non vinci (nemini inferior esse).

П р е в о д : **1.** Персијанци су се у бици служили српносним колима. **2.** Арес се особито поштовао од Трачана. (Трачани су особито поштовали Ареса.) **3.** Слон се служи сурлом као руком (попут руке). **4.** Оно што лијекови не лијече, лијечи гвожђе; оно што гвожђе не лијечи, лијечи ватра; а оно што ватра не лијечи, то треба сматрати неизљечивим. **5.** Одлика храброг (човјека) је да се не да поразити.

ВЈЕЖБА 20. Μετάφραζε: **1.** Храбар војник и себи и домовини стиче бесмртну славу. **2.** Сви поштујемо храброг и одважног мужа. **3.** И ћутећи често грешимо. **4.** Природу побјеђујемо науком. **5.** Аристоник бијаше поштован од свих робова и сиромашних грађана. **6.** Многи стари народи пуштаху да мртваци буду несахрањени. **7.** Често је боље ћутати него говорити. **8.** Велика је част бити поштован од честитих (људи).

А н а л и з а : Именице: **Аристоник** – Ἀριστόνικος; **војник** – στρατιώτης; **грађанин** – πολίτης; **домовина** – πατρίς; **мртвац** – νεκρός; **муж** – ἀνὴρ; **наука** – ἐπιστήμη; **природа** – φύσις; **роб** – δοῦλος; **слава** – δόξα; **част** – τιμὴ; Придјиви: **бесмртан** – ἀθάνατος; **велик** – μέγας; **добар** – ἀγαθός; **мног** – πολὺς; **несахрањен** – ἄθαπτος; **одважан** – θρασύς; **сав** – πᾶς; **сиромашан** – πένης; **стар** – παλαιός; **храбар** – ἀνδρείος; **честит** – ἐσθλός. Замјенице: **себе** – ἑαυτοῦ. Глаголи: **бити** – εἶμι; **говорити** – λέγω; **грешити** – ἁμαρτάνω; **побјеђивати** – νικάω; **поштовати** – τιμάω; **пуштати** – ἕωω; **стицати** – κτάομαι; **ћутати** – σιγάω. Прилози: **често** – πολλάκις. Везници: **и** – καί; **него** – ἢ.

Μ ε τ ᾶ φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Ὁ ἀνδρείος στρατιώτης ἀθάνατον κτάται δόξαν καὶ ἑαυτῷ καὶ τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι. (Π ο ј а в е : **присвојни генитив** (*genitivus possessivus*) повратне замјенице у атрибутом положају, у тῇ ἑαυτοῦ πατρίδι.) **β'** Πάντες τιμῶμεν τὸν θρασὺν καὶ ἀνδρείον ἄνδρα. **γ'** Πολλάκις ἁμαρτάνομεν καὶ σιγῶντες. **δ'** Τὴν φύσιν τῇ ἐπιστήμῃ νικῶμεν. **ε'** Ἀριστόνικος ἐτιμάτο ὑπὸ πάντων δοῦλων καὶ πενήτων πολιτῶν. **ς'** Πολλὰ παλαιὰ ἔθνη εἶα τοὺς νεκροὺς ἀθάπτους εἶναι. **ζ'** Πολλάκις βέλτιόν ἐστί σιγᾶν ἢ λέγειν. (Π ο ј а в е : **енклиза**, у βέλτιόν ἐστί.) **η'** Μεγάλη τιμὴ ἐστί τιμάσθαι ὑπὸ τῶν ἐσθλῶν. (Π ο ј а в е : **енклиза**, у τιμὴ ἐστί.)

ВЈЕЖБА ζδ´. **Анализирај и преведи:** Διονυσοῦ κολᾶξ τίς βλέπων τὸν τύραννον μετὰ τινῶν φίλων γελῶντᾶ καὶ αὐτὸς ἐγέλᾶ. Ἐρωτῶντος δὲ τοῦ Διονυσοῦ, διὰ τί οὐκ ἀκούων τῶν λεγομένων γελᾶ, ἔλεγεν· Ὑμῖν πιστεύω τὰ λεγόμενᾶ γελοῖᾶ εἶναι.

Π ο ј а в е : **енклиза**, у κολᾶξ τίς и μετὰ τινῶν; **апсолутни генитив** (*genitivus absolutus*), у Ἐρωτῶντος δὲ τοῦ Διονυσοῦ, који се на латински преводи аблативом апсолутним или одговарајућом зависном реченицом (*cum autem rogasset Dionysius*) а на српски одговарајућом зависном реченицом (*када је пак Дионисије питао*); **акузатив са инфинитивом** (*accusativus cum infinitivo*), у πιστεύω τὰ λεγόμενᾶ γελοῖᾶ εἶναι, који се на латински преводи такође акузативом са инфинитивом (*credo dicta risu digna esse*) а на српски изричном реченицом (*Вјерујем да је оно о чему се прича смијешно*).

А н а л и з а : Именице: **Διονυσοῦ** – gen msg, Διονύσιος *Dionysius*, *Дионисије*; **κολᾶξ** – nom msg, κολᾶξ *adstantor*, *ласкавац*; **τύραννον** – acc msg, τύραννος *tyrannus*, *тиранин*; **φίλων** – gen mpl, φίλος *amicus*, *familiaris*, *пријатељ*. Придјиви: **γελοῖᾶ** – acc npl, γελοῖος *risu dignus*, *смијешан*. Замјенице: **αὐτός** – nom msg, αὐτός *ipse*, *сам*; **τί** – acc msg, τίς *quis* (*quid*), *ко* (*quidam*); **τινῶν** – gen mpl, τίς *quidam*, *неки*; **τίς** – nom msg, τίς

quidam, неки; ὑμῖν – dat, ὑμεῖς vos, ви. Члан: **τά** – acc npl, τό; **τόν** – acc msg, ό; **τοῦ** – gen msg, ό; **τῶν** – gen npl, τό. Глаголи: **ἀκούων** – nom msg pt praes act, ἀκούω *audio, чути*; **βλέπων** – nom msg pt praes act, βλέπω *video, гледати*; **γελᾷ** – 3sg ind praes act, γελᾶω *rideo, смияти се*; **γελῶντᾶ** – acc msg pt praes act, γελᾶω *rideo, смияти се*; **εἶναι** – ind praes act, εἶμι *sum, бити*; **ἐγέλᾶ** – 3sg ind ipf act, γελᾶω *rideo, смияти се*; **ἔλεγεν** – 3sg ind ipf act, λέγω *dico, говорити, казивати*; **ἐρωτῶντος** – gen msg pt praes act, ἐρωτᾶω *rogo, питати*; **λεγόμενᾶ** – acc npl pt praes mp, λέγω *dico, говорити, казивати*; **λεγομένων** – gen npl pt praes mp, λέγω *dico, говорити, казивати*; **πιστεύω** – 1sg ind praes act, πιστεύω *θεροβαти, credo*. Предлози: **διὰ** – + acc *gratia, causa, ради, због*; **μετά** – + gen, *cum, са*. Везници: **καί** – *et, -que, и*. Речце: **δέ** – *autem, а*; **οὐ** – *non, не*.

T r a n s l a t i o : Dionysii adsentator quidam tyrannum videns cum quibusdam familiaribus ridere ipse quoque ridet. Cum autem Dionysius (eum) rogasset, quare eorum sermōnem non audiens (eorum sermōnis expers) rideret, (adsentator) dixit: Vobis credo dicta risu digna esse.

П р е в о д : Неки ласкавац Дионисија (неки Дионисијев ласкавац) гледајући тиранина како се смије са неким пријатељима и сам се насмија. Када (за) је пак Дионисије питао, због чега се смије не чујући о чему се прича, (ласкавац) рече: 'Вјерујем вам да је оно о чему се прича смијешно'.

ВЈЕЖБА ξε´. Αναλίζирај и преведи: **α´** Μία χελιδὼν τὸ ἔαρ οὐ ποιεῖ. **β´** Εἰρήνη μὲν δοκεῖ μέγᾳ ἀγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις εἶναι, ὁ δὲ πόλεμος μέγᾳ κακόν. **γ´** Οἱ Ῥωμαῖοὶ τὰ μὲν μαθήματᾶ ἡμέλουν, τὰ δὲ πολεμικὰ μάλᾳ σπουδαίως ἔπραττον. **δ´** Ἀρχὴ τοῦ νικᾶν τὸ θαρρεῖν. **ε´** Ὁ ἀδικῶν ἑαυτὸν ἀδικεῖ κακὸν ἑαυτὸν ποιῶν. **ς´** Οἱ μεγαλόφρονες τύραννοι τλήμονᾶς ποιοῦσὶ τοὺς πολιτᾶς. **ζ´** Νοσοῦσῆς τῆς πόλεως νοσοῦσὶ καὶ οἱ πολιτᾶι.

Г р а д и в о : промјена индикатива презенте активног и имперфекта активног стегнутих тематских глагола на -έω (GGJ, §243-244); инфинитив и партицип презенте активног стегнутих тематских глагола на -έω (GGJ, §243-244).

П о ј а в е : *супстантивизација*, у грч. τοῦ νικᾶν и τὸ θαρρεῖν, тј. лат. *victoriae* и *audacia* и срп. *пobjеде* и *елица*, тј. изиостанак гл. εἶμι, у ἀρχὴ τοῦ νικᾶν (sc. ἐστὶ) τὸ θαρρεῖν; *два акузатива*, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, што се преводи на латински такође помоћу два акузатива (*se malum faciens*) а на срп. помоћу акузатива и инструментала (*чинећи себе злим*); *апсолутни генитив* (*genitivus absolutus*), у воосушс τῆς πόλεως, који се на латински преводи аблативом апсолутним (*civitate aegrotante*) или одговарајућом зависном реченицом а на српски одговарајућом зависном реченицом (*када је држава болесна*).

А н а л и з а : Именице: **ἀγαθόν** – nom nsg, ἀγαθόν *bonum, добро*; **ἀνθρώποις** – dat mpl, ἄνθρωπος *homo, vir, човјек, пл људи*; **ἀρχή** – nom fsg, ἀρχή *initium, почетак*; **ἔαρ** – acc nsg, ἔαρ *ver, прољеће*; **εἰρήνη** – nom fsg, εἰρήνη *pax, мир*; **κακόν** – nom nsg, κακόν *mālum, зло*; **μαθήματᾶ** – acc npl, μάθημα *studium, учење, наука*; **πολεμικά** – acc npl, πολεμικόν *ars militaria, војничко умјеће*; **πόλεμος** – nom msg, πόλεμος *bellum, рат*; **πόλεως** – gen fsg, πόλις *civitas, држава*; **πολιτᾶι** – nom mpl, πολίτης *civis, грађанин*; **πολιτᾶς** – acc mpl, πολίτης *civis, грађанин*; **Ῥωμαῖοὶ** – nom mpl, Ῥωμαῖος *Romanus, Римљанин*; **τύραννοι** – nom mpl, τύραννος *tyrannus, тиранин*; **χελιδὼν** – nom fsg, χελιδὼν *hirundo, ласта*. Пријеве: **κακόν** – acc msg, κακός *mālus, зао*; **μέγᾳ** – nom nsg, μέγᾳς *magnus, велик*; **μεγαλόφρονες** – nom mpl, μεγαλόφρων *superbus, охол*; **τλήμονᾶς** – acc mpl, τλήμων *patiens, miser, издржљив, јадан*. Замјенице: **ἑαυτὸν** – acc msg, ἑαυτοῦ *sui, себе*. Члан: **ὁ** – nom msg, ό; **οἱ** – nom mpl, ό; **τά** – acc npl, τό; **τῆς** – gen fsg, ἡ; **τό** – nom nsg, τό; **τό** – acc nsg, τό; **τοῖς** – dat mpl, ό; **τοῦ** – gen nsg, τό; **τοῦς** – acc mpl, ό. Бројеви: **μιά** – nom fsg, εἷς *unus, један*. Глаголи: **ἀδικεῖ** – 3sg ind praes act, ἀδικέω *injuriā facio, неправду чинити*; **ἀδικῶν** – nom msg pt praes act, ἀδικέω *injuriā facio, неправду чинити*; **δοκεῖ** – 3sg ind praes act, δοκέω *videor, чинити се*; **εἶναι** – ind praes act, εἶμι *sum, бити*; **ἔπραττον** – 3sg ind ipf act, πράττω *facio, чинити, радити*; **ἡμέλουν** – 3pl ind ipf act, ἀμελέω *negligo, curam non do, занемаривати*; **θαρρεῖν** – inf praes act, θαρρέω *audax sum, бити храбар*; **νικᾶν** – inf praes act, νικᾶω *vinco, побјеђивати*; **νοσοῦσῆς** – gen fsg pt praes act, νοσέω *aegrōto, бити болестан*; **νοσοῦσὶ(ν)** – 3pl ind praes act, νοσέω *aegrōto, бити болестан*; **ποιεῖ** – 3sg ind praes act, ποιέω *facio, чинити, радити*; **ποιοῦσὶ(ν)** – 3pl ind praes act, ποιέω *facio, чинити, радити*; **ποιῶν** – nom msg pt praes act, ποιέω *facio, чинити, радити*. Прилози: **μάλᾳ** – *valde, врло*; **σπουδαίως** – *diligenter, марљиво*. Везници: **καί** – *et, -que, и*. Речце: **οὐ** – *non, не*; **μὲν ... δέ** – *... autem, ... a*.

T r a n s l a t i o : **i.** Una hirundo ver non facit. **ii.** Pax hominibus magnum bonum esse videtur, bellum autem magnum mālum. **iii.** Romāni studia negligebant artibusque militariis diligentissime studēbant. **iv.** Initium victoriae audacia. **v.**

Homo injustus se malum faciens sibi injuriam facit. vi. Tyranni magnanīmi cives patientes faciunt. vii. Civitāte aegrotante aegrotant et cives.

П р е в о д : 1. Једна ласта не чини прољеће. 2. Чини се да је мир за људе велико добро, а рат велико зло. 3. Римљани су науку занемаривали, а врло су радо радили војничко умијеће (а врло су се радо бавили војничким умијећем). 4. Почетак побједи је храброст. 5. Онај који чини неправду неправду чини себи чинећи себе злим. 6. Охоли тирани чине грађане издржљивима. 7. *Kada je država bolesna i građani су болесни.*

ВЈЕЖБА ξζ'. Αναλίζαј и преведи: α' Ὅλη ἡ γῆ κοσμεῖται ταῖς ἀνθρωπίναις τέχναις. β' Αἱ τέχναί τὴν φύσιν μιμοῦνται. γ' Οἱ νόμοι τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ ἐπιμελοῦνται. δ' Καὶ δοῦλοὶ καὶ ἐλεύθεροὶ ἀγαθῶν δέονται. ε' Παρὰ τοῖς Ἑλλησὶν οἱ τῆς πατρίδος εὐεργεταὶ ἐν πρυτανείῳ δημοσίᾳ ἐσιτοῦντο.

Г р а д и в о : промјена индикатива презента медиопасивног и имперфекта медиопасивног стегнутих тематских глагола на -έω (GGJ, §243-244); инфинитив и партицип презента медиопасивног стегнутих тематских глагола на -έω (GGJ, §243-244).

П о ј а в е : *инструментални датив* (*dativus instrumenti*), у таῖς ἀνθρωπίναις τέχναις, који се преводи на латински аблативом (*artibus humanis*) а на српски инструменталом (*људским умијећима*); *реклација* грч. гл. ἐπιμελομαι (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. *appeto* (+acc) и срп. гл. *бринути се за* (+acc) и грч. гл. δέομαι (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. *peto* (+acc) и срп. гл. *тражити* (+acc).

А н а л и з а : Именице: γῆ – nom fsg, γῆ terra, orbis terrarum, земља; δοῦλοὶ – nom mpl, δοῦλος servus, роб; Ἑλλησὶν – dat mpl, Ἕλλην Graecus, Грк; εὐεργεταὶ – nom mpl, εὐεργέτης beneficus, добротинитељ; κοινοῦ – gen nsg, κοινὸν res publica, држава; νόμοι – nom mpl, νόμος lex, закон; πατρίδος – gen fsg, πατρίς patria, отаџбина, домовина; πρυτανείῳ – dat nsg, πρυτανεῖον prytaneion, пританеј; τέχναί – nom fpl, τέχνη ars, умијеће; τέχναις – dat fpl, τέχνη ars, умијеће; φύσιν – acc fsg, φύσις natura, природа. Придејви: ἀγαθοῦ – gen nsg, ἀγαθός bonus, добар; ἀγαθῶν – gen npl, ἀγαθός bonus, добар; ἀνθρωπίναις – dat fpl, ἀνθρώπινος humanus, људски; ἐλεύθεροὶ – nom mpl, ἐλεύθερος liber, слободан; ὅλη – nom fsg, ὅλος totus, универсус, цео. Члан: αἱ – nom fpl, ἡ; ἡ – nom fsg, ἡ; οἱ – nom mpl, ὁ; ταῖς – dat fpl, ἡ; τὴν – acc fsg, ἡ; τῆς – gen fsg, ἡ; τοῖς – dat mpl, ὁ; τοῦ – gen nsg, τό. Глаголи: δέονται – 3pl ind praes mp, δέομαι rogo, peto, тражити, жељети; ἐπιμελοῦνται – 3pl ind praes mp, ἐπιμελομαι curo, бринути се за; ἐσιτοῦντο – 3pl ind ipf mp, σιτέω edo, vescor, јести, хранити се; κοσμεῖται – 3sg ind praes mp, κοσμέω orno, китити; μιμοῦνται – 3pl ind praes mp, μιμέομαι imitor, опонашати. Прилози: δημοσίᾳ – publice, sumptu publico, о јавном трошку. Предлози: ἐν – + dat, in, у; παρά – + dat, apud, код. Везници: καὶ – et, -que, и.

T r a n s l a t i o : i. Totus terrarum orbis artibus humanis ornatur. ii. Artes naturam imitantur. iii. Leges rei publicae bonum curant. iv. Et servi & liberi bona petunt. v. Apud Graecos patriae benefici publico sumptu vescabantur in prytaneo.

П р е в о д : 1. Цијела земља кити се људским умијећима. 2. Умијећа опонашају природу. 3. Закони се брину за добро државе. 4. И робови и слободни (људи) желе добре ствари. 5. Код Грка добротинитељи отаџбине хранили су се о јавном трошку у пританеју.

ВЈЕЖБА ξζ'. Αναλίζαј и преведи: Διογένης, ὀδυρομένου τινὸς ἐπεὶ ἐπὶ ξένης ἔμελλε τελευτᾶν, ἔλεγεν· Τί ὀδύρει (ὀδύρη), ὦ μάταιε; Πανταχόθεν γὰρ ἡ ὀδὸς ἐστὶν ἢ αὐτὴ εἰς Ἄϊδου.

П о ј а в е : *ортотонација енклитике*, у ὀδυρομένου τινὸς; *апсолутни генитив* (*genitivus absolutus*), у ὀδυρομένου τινὸς, који се на латински преводи аблативом апсолутним или одговарајућом зависном реченицом (*cum aliquis lamentaretur*) а на српски одговарајућом зависном реченицом (*када је неко јадиковао*); *елитса*, тј. изиостанак им. γῆ и δόμος или οἶκος, у ἐπὶ ξένης (sc. γῆς) и εἰς Ἄϊδου (sc. δόμον / οἶκον); *енклиза*, у ὀδὸς ἐστὶν.

А н а л и з а : Именице: Ἄϊδου – gen msg, Ἄιδης infēri, Хад; Διογένης – nom msg, Διογένης Diogenes, Диоген; μάταιε – voc msg, μάταιος inanus, луд; ὀδὸς – nom fsg, ὀδὸς via, пут. Придејви: ξένης – gen fsg, ξένος aliēnus, peregrinus, туђ. Замјенице: αὐτὴ – nom fsg, αὐτός idem, исти; τί – acc nsg, τίς quis (quid), ко (uita); τινὸς – gen msg, τίς aliquis, неко. Члан: ἡ – nom fsg, ἡ. Глаголи: ἔλεγεν – 3sg ind ipf act, λέγω dico, рећи, казивати; ἔμελλε – 3sg ind ipf act, μέλλω futurus sum, хоћу; ἐστί(ν) – 3sg ind praes act, εἰμι sum, бити; ὀδύρει – 2sg ind

praes mp, ὀδύρομαι *lamentor*, *јадиковати*; **ὀδυρομένου** – gen msg pt praes mp, ὀδύρομαι *lamentor*, *јадиковати*; **τελευτᾶν** – inf praes act, τελευτᾶω *morior*, *мријети*. **Прилози**: πανταχόθεν – *undique*, *одасвуд*. **Предлози**: εἰς – + acc, in, ad, y, ка; ἐπι – + gen, supra, in, на, y. **Везници**: γάρ – *enim*, *наиме*; ἐπεὶ – *quia*, *јер*. **Узвици**: ὦ – o, o.

Tr a n s l a t i o : Diogenes, cum aliquis lamentaretur quia in (sc. terra) peregrina moriturus erat (esset), dixit: O insane, quid, insane, lamentaris? Eadem enim ad inferos undique est (ducit) via.

П р е в о д : Диоген, када је неко јадиковао јер ће мријети (је требало да умре) на туђој (sc. земљи), рече: 'Лудаче, шта јадикujeш? Одасвуд је, наиме, исти пут y Хад'.

ВЈЕЖБА 21. Μετάφραζε: 1. Људи y давнини становаху y пећинама. 2. Хелени су Персијанце мрзјели и презирали. 3. Кир опсједаше Милет и на копну и на мору. 4. Атињани особито љубљаху и поштоваху Перикла (act и pass). 5. Жеља за слободом чинила је Грке храбријума од Персијанаца. 6. И непријатељи презиру издајице домовине. 7. Зеџ се плаши своје сјене.

А н а л и з а : **Именице**: Атињанин – Ἀθηναῖος; **Грк** – Ἕλλην; **домовина** – πατρίς; **жеља** – ἐπιθυμία; **зеџ** – λαγώς; **издајица** – προδότης; **Кир** – Κύρος; **копно** – γῆ; **људи** – ἄνθρωποι; **Милет** – Μίλητος; **море** – θάλαττα; **непријатељ** – πολέμιος; **Перикле** – Περικλῆς; **Персијанац** – Πέρσης; **пећина** – ἄντρον; **сјена** – σκιά; **слобода** – ἐλευθερία; **Хелен** – Ἕλλην. **Пријеве**: **храбар** – ἀνδρείος. **Замјенице**: **свој** – ἑαυτοῦ. **Глаголи**: **љубдити** – φιλέω; **мрзјети** – μισέω; **опсједати** – πολιορκέω; **плашити се** – φοβέομαι; **поштовати** – τιμάω; **презирати** – καταφρονέω; **становати** – οἰκέω; **чинити** – ποιέω. **Прилози**: **особито** – διαφερόντως. **Предлози**: **на** – ἐν, κατά; **y** – ἐν. **Везници**: **и** – καί. **Изрази**: **y давнини** – τὸ πάλαι.

Μ ε τ ᾶ φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Οἱ ἄνθρωποι τὸ πάλαι ᾔκουον ἐν τοῖς ἄντροις. **β'** Οἱ Ἕλληνες ἐμίσουν καὶ καταφρόνουν τοὺς Πέρσας. **γ'** Ὁ Κύρος ἐπολιόρκει τὴν Μίλητον κατὰ τε γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. **δ'** Οἱ Ἀθηναῖοι διαφερόντως ἐφίλουν καὶ ἐτίμων τὸν Περικλέα. Ὁ Περικλῆς διαφερόντως ἐτίματο καὶ ἐφιλείτο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. **ε'** Ἡ τῆς ἐλευθερίας ἐπιθυμία ἐποίησε τοὺς Ἕλληνας ἀνδρειότερους τῶν Περσῶν. (Π ο ј а в е : **објектни генитив**, y ἣ τῆς ἐλευθερίας ἐπιθυμία; **два акузатива**, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, y ἐποίησε τοὺς Ἕλληνας ἀνδρειότερους; **генитив поређења** (*genitivus comparationis*), y ἀνδρειότερους τῶν Περσῶν.) **ζ'** Καὶ οἱ πολέμοι καταφρονοῦσι τοὺς τῆς πατρίδος προδότης. **η'** Ὁ λαγὼς φοβεῖται τὴν ἑαυτοῦ σκιάν. (Π ο ј а в е : **присвојни генитив** (*genitivus possessivus*) повратне замјенице y атрибутом положају, y τὴν ἑαυτοῦ σκιάν.)

ВЈЕЖБА ζη'. **Анализирај и преведи**: Οἱ ΕῤῤΑΙ. Οἱ Ἀθηναῖοι οὐ μόνον Ἀθηνᾶν, ἀλλὰ καὶ Ἐρμῆν ἐτίμων, πολλαχοῦ δὲ ἐν τῇ Ἀττικῇ εἰκόνας Ἐρμοῦ ἦσαν, ἃς οἱ Ἀθηναῖοι ἐκάλουν Ἐρμάς. Ἐν Ἀθήναις καὶ στοᾶ ἦν, ἣ τῶν Ἐρμῶν στοᾶ ἐκαλεῖτο. Ἐν ταύτῃ τῇ στοᾷ οἱ Ἀθηναῖοι τὰς ἑαυτῶν νικάς κατὰ βαρβάρων ἐν γῇ καὶ ἐν θαλάττῃ ἔγραφον.

Π ο ј а в е : **присвојни генитив** (*genitivus possessivus*) повратне замјенице y атрибутом положају, y τὰς ἑαυτῶν νικάς.

А н а л и з а : **Именице**: **Ἀθηναῖοι** – nom mpl, Ἀθηναῖος *Atheniensis*, *Атињанин*; **Ἀθηνᾶ** – dat fpl, Ἀθηνᾶ *Athenae*, *Атина*; **Ἀθηνᾶν** – acc fsg, Ἀθηνᾶ *Athena*, *Атина*; **Ἀττικῇ** – dat fsg, Ἀττικῇ *Attica*, *Атика*; **βαρβάρων** – gen fpl, βάρβαρος *barbarus*, *варварин*; **γῇ** – dat fsg, γῆ *terra*, *земља*, *копно*; **εἰκόνας** – nom fpl, εἰκὼν *imago*, *лик*, *кич*; **Ἐρμαῖ** – nom mpl, Ἐρμαῖ *herma*, *херма*; **Ἐρμάς** – acc mpl, Ἐρμαῖ *herma*, *херма*; **Ἐρμῆν** – acc msg, Ἐρμῆς *Mercurius*, *Ермес*; **Ἐρμοῦ** – gen msg, Ἐρμῆς *Mercurius*, *Хермес*; **Ἐρμῶν** – gen mpl, Ἐρμαῖ *herma*, *херма*; **θαλάττῃ** – dat fsg, θάλαττα *mare*, *море*; **νικάς** – acc fpl, νίκη *victoria*, *побједа*; **στοᾶ** – nom fsg, στοᾶ *porticus*, *тријем*; **στοᾷ** – dat fsg, στοᾶ *porticus*, *тријем*. **Замјенице**: **ἃς** – acc pl, ὅς *qui*, *који*; **ἑαυτῶν** – gen mpl, ἑαυτοῦ *sui*, *себе*; **ἣ** – nom fsg, ὅς *qui*, *који*; **ταύτῃ** – dat fsg, οὗτος *iste*, *тај*. **Члан**: **οἱ** – nom mpl, **ὁ**; **τάς** – acc fpl, **ἣ**; **τῇ** – dat fsg, **ἣ**; **τῶν** – gen fpl, **ἣ**. **Глаголи**: **ἔγραφον** – 3pl ind ipf act, γράφω *scribo*, *пишем*, **ἐκαλεῖτο** – 3sg ind ipf mp, καλέω *voco*, *appello*; **ἐκάλουν** – 3pl inf ipf act, καλέω *voco*, *appello*, **звати**, **називати**; **ἐτίμων** – 3pl ind ipf act, τιμάω *honoro*, *поштовати*; **ἦν** – 3sg ind ipf act, εἶμι *sum*, *бити*; **ἦσαν** – 3pl ind ipf act, εἶμι *sum*, *бити*. **Прилози**: **πολλαχοῦ** – *multis in locis*, *по много мјеста*. **Предлози**: **ἐν** – + dat, in, y; **κατὰ** – + gen, *contra*, *против*, *над*. **Везници**: **καί** – *et*, *-que*, *и*; **οὐ μόνον ... ἀλλὰ καί** – *non solum ... sed etiam*, *не само ... него и*.

Translatio: HERMAE. Athenienses non solum Athenam sed etiam Mercurium honorabant. Multis in locis in Attica (multis in Atticae locis) imagines Mercurii erant quas Athenienses hermas appellabant. Athenis et porticus erat quae hermarum porticus appellabatur. Ista in porticu Athenienses victorias suas contra barbaros terra marique pingebant.

Превод: ХЕРМЕ. Атињани су поштовали не само Атину него и Хермеса, а кипови Хермеса (Хермесови кипови) које су Атињани називали хермама налазили су се по многим мјестима у Атици. У Атини је постојао и тријем који се звао тријем херми. На том тријему Атињани су биљежили своје победе над барбарима на копну и на мору.

ВЈЕЖБА ξθ'. Αναλίζαј и преведи: α' Ὁμόνοιᾶ βεβαίοι τὰς πόλεις. β' Οἱ νόμοι ζημιούσι τοὺς ἀδικούντας. γ' Ὅμηρος ὠμοίου τοῖς φύλλοις τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος. δ' Οἱ Ἕλληνες δάφνη καὶ φοινικί τοὺς νικῶντας ἐστεφάνουν. ε' Ὁ χρυσὸς πολλῶν βροτῶν ψυχὰς δουλοῖ.

Градиво: промјена индикатива презенте активног и имперфекта активног стегнутих тематских глагола на -ὄω (GGJ, §243-244); инфинитив и партицип презенте активног стегнутих тематских глагола на -ὄω (GGJ, §243-244).

Појава: **рексија** грч. гл. ὁμοίω (+acc i dat) која се разликује од рексије лат. гл. confēro (+acc cum +abl) и срп. гл. поређивати (+acc ca +int).

Анализа: **Именице**: ἀνθρώπων – gen mpl, ἄνθρωπος homo, vir, човек; βροτῶν – gen mpl, βροτὸς mortālis, смртник; γένος – acc nsg, γένος genus, род; δάφνη – dat fsg, δάφνη laurus, лавор; Ἕλληνες – nom mpl, Ἕλλην Graecus, Грк; νόμοι – nom mpl, νόμος lex, закон; Ὅμηρος – nom msg, Ὅμηρος Homērus, Хомер; ὁμόνοιᾶ – nom fsg, ὁμόνοιᾶ concordia, слога; πόλεις – acc fpl, πόλις civitas, држава; φοινικί – dat fsg, φοινῖξ palma, палма; φύλλοις – dat npl, φύλλον folium, лист; χρυσὸς – nom msg, χρυσὸς aurum, злато; ψυχὰς – acc fpl, ψυχή anīma, душа. **Придјеви**: πολλῶν – gen mpl, πολὸς multus, мног. **Члан**: ὁ – nom msg, ὁ; οἱ – nom mpl, ὁ; τὰς – acc fpl, ἡ; τό – nom nsg, τὸ; τοῖς – dat npl, τὸ; τοὺς – acc mpl, ὁ; τῶν – gen mpl, ὁ. **Глаголи**: ἀδικούντας – acc mpl pt praes act, ἀδικέω injuriam facio, чинити неправду; βεβαίοι – 3sg ind praes act, βεβαιόω firmo, јачати; δουλοῖ – 3sg ind praes act, δουλόω servum reddo, facio; ἐστεφάνουν – 3pl ind ipf act, στεφανόω coronō, крунисати; ζημιούσι – 3pl ind praes act, ζημιόω multo, кажњавати; νικῶντας – acc mpl pt praes act, νικάω vinco, поређивати; ὠμοίου – 3sg ind ipf act, ὁμοίω confēro, поређивати. **Везници**: καὶ – et, -que, u.

Translatio: i. Concordia civitates firmat. ii. Leges puniunt illos qui injuriam faciunt (injurious puniunt). iii. Homērus cum foliis hominum genus (genus humanum) conferebat. iv. Graeci victores lauro et palma coronabant. v. Aurum animos multorum mortalium servos facit.

Превод: 1. Слога јача државе. 2. Закони кажњавају оне који чине неправду. 3. Хомер је поређивао род људи (људски род) са лишћем. 4. Грци су побједнике крунисали лавором и палмом. 5. Злато роби душе многих смртника.

ВЈЕЖБА ο'. Αναλίζαј и преведи: α' Ὑπὸ τῶν σοφῶν ὁ μὲν λόγος ὠμοιοῦτο τῷ ἀργύρῳ, ἡ δὲ σιγή τῷ χρυσῷ. β' Οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς κεφαλὰς στεφανούμενοι εἰς μάχην προσήρχοντο. γ' Οἱ δούλοῖ ὑπὸ τῶν δεσποτῶν ἐμαστιγοῦντο. δ' Κακὸν ἐστὶ τῶν ἀρίστων γνώμαις ἐναντιοῦσθαῖ. ε' Οἱ τῶν Σπαρτιατῶν παῖδες νομίμως περὶ Ἀρτέμιδος βωμὸν μαστιγοῦνται.

Градиво: промјена индикатива презенте медиопасивног и имперфекта медиопасивног стегнутих тематских глагола на -ὄω (GGJ, §243-244); инфинитив и партицип презенте медиопасивног стегнутих тематских глагола на -ὄω (GGJ, §243-244).

Појава: **акузатив обзира** (accusatīvus limitatiōnis), у τὰς κεφαλὰς στεφανούμενοι, који се на латински преводи аблативом (capitibus coronātis) а на српски помоћу израза с обзиром на (крунисани с обзиром на главе, крунисаних глава); **енклиза**, у κακὸν ἐστὶν.

Анализа: **Именице**: ἀργύρῳ – dat msg, ἄργυρος argentum, сребро; Ἀρτέμιδος – gen fsg, Ἀρτεμῖς Artēmis, Артемида; βωμὸν – acc msg, βωμός ara, жртвеник; γνώμαις – dat fpl, γνώμη sententia, consilium, мишљење; δεσποτῶν – gen mpl, δεσπότης domīnus, erus, господар; δούλοῖ – nom mpl, δούλος servus, роб; κεφαλὰς – acc fpl, κεφαλή caput, глава; Λακεδαιμόνιοι – nom mpl, Λακεδαιμόνιοι Lacedaemonii, Спартианци; λόγος – nom

msg, λόγος *verbum, sermo, govor*; **μάχην** – acc fsg, μάχη *pugna, proelium, борба, битка*; **παῖδες** – nom mpl, παῖς *puer, pl libĕri djечак, pl djеца*; **σιγή** – nom fsg, σιγή *silentium, ћутање*; **Σπαρτιατῶν** – gen mpl, Σπαρτιάτης *Spartānus, Lacedaemonius, Спартианац*; **χρυσῷ** – dat msg, χρυσός *aurum, злато*. **Придјеви**: **ἀρίστων** – gen mpl grad sup, ἀγαθός *bonus, добар*; **κακόν** – nom nsg, κακός *mālus, лош, зао*; **σοφῶν** – gen mpl, σοφός *sapiens, мудар*. **Члан**: **ἦ** – nom fsg, ἦ; **ὁ** – nom msg, ὁ; **οἱ** – nom mpl, οἱ; **τάς** – acc fpl, ἡ; **τῷ** – dat msg, ὁ; **τῶν** – gen mpl, ὁ. **Глаголи**: **ἐμαστιγούντο** – 3pl ind ipf mp, μαστιγῶω *verbĕro, бичевати*; **ἐναντιοῦσθαι** – inf praes mp, ἐναντιοομαι *resisto, противити се*; **ἔστι(ν)** – 3sg ind praes act, εἶμι *sum, бити*; **μαστιγούνται** – 3pl ind praes mp, μαστιγῶω *verbĕro, бичевати*; **προσῆρχοντο** – 3pl ind ipf mp, προσέρχομαι *adeo, eo ad, ићи у*; **στεφανούμενοι** – nom mpl pt praes mp, στεφανῶω *corōno, крунисани*; **ὁμοιούτο** – 3pl inf ipf mp, ὁμοιῶω *confĕro, поређивати*. **Прилози**: **νομίμως** – *legitĭme, законито*. **Предлози**: **εἰς** – + acc, *ad, in, у*; **περί** – + acc, *circum, circa, око*. **Речце**: **μὲν ... δὲ** – *ø ... autem, ø... a*.

T r a n s l a t i o : **i.** *A sapientĭbus sermo cum argento confertur, silentium autem cum auro.* **ii.** *Lacedaemonii capitĭbus coronātis in proelium ibant.* **iii.** *Servi ab eris verberabantur.* **iv.** *Mālum est optimōrum consiliis resistĕre.* **v.** *Lacedaemoniōrum libĕri legitĭme Dianae circum aram verberantur.*

П р е в о д : **1.** Мудри поређују говор са сребром, а ћутање са златом. **2.** Спартианци су ишли у битку крунисаних глава. **3.** Господари су бичеали робове. **4.** Лоше је противити се мишљењима најбољих. **5.** Дјеца Спартианаца (спартианска дјеца) законито су се бичевала око жртвенка Артемиде (око Артемидиног жртвеника).

ВЈЕЖБА XV. Μετάφραζε: **i.** *Miles Romānus in pugna gladio impĕtum faciēbat.* **ii.** *Nauta etiam in procellis navĭgat.* **iii.** *Insūlas Dalmatiae amāmus.* **iv.** *Hanc urbem pulcherrĭma monumenta ornant.* **v.** *Canis timĭdus vehementius latrat quam mordet.* **vi.** *Periclis temporĭbus Athenae pulcherrĭmis monumentis ornabantur.* **vii.** *Ipsi hostes proditōrem patriae contemnunt.* **viii.** *Concordia patriam firmat.* **ix.** *Labōres homĭnes firmat.* **x.** *Victor inclĭte, patriam libĕras & servas.*

А н а л и з а : **Именице**: *Athenae* – Ἀθηναῖ; *canis* – κῶν; *concordia* – ὁμόνοιᾱ; *Dalmatia* – Δαλματιᾱ; *gladius* – μάχαιρᾱ; *hostis* – πολέμιος; *impĕtus, v. facio*; *insūla* – νῆσος; *miles* – στρατιώτης; *monumentum* – μνημεῖον; *nauta* – ναύτης; *patria* – πατρίς; *Pericles* – Περικλῆς; *procella* – θύελλᾱ; *proditor* – προδότης; *pugna* – μάχη; *tempus* – χρόνος; *urbs* – πόλις; *victor* – νικητής. **Придјеви**: *inclĭtus* – ἐνδοξος; *pulcher* – καλός; *Romanus* – Ῥωμαϊκός; *timĭdus* – δειλός. **Замјенице**: *hic* – ὄδε; *ipse* – αὐτός. **Глаголи**: *amo* – φιλέω; *contemno* – καταφρονέω; *facio (impetum)* – ἐφορμάω; *firmiter* – βεβαιῶω; *latro* – ὑλακτέω; *libĕro* – ἐλευθερῶω; *mordeo* – δάκνω; *navĭgo* – πλέω; *orno* – κοσμέω; *servo* – φυλάττω. **Прилози**: *etiam* – καί; *vehementer* – σφοδρῶς. **Предлози**: *in* – ἐν.

Μ ε τ ᾱ φ ρ α σ ῖ ς : **α** Ὁ Ῥωμαϊκός στρατιώτης ἐν τῇ μάχῃ ἐφόρμα τῇ μαχαίρᾱ. (Π ο j a v e : *инструментални даџиџ (dativus instrumenti)*, у τῇ μαχαίρᾱ.) **β** Ὁ ναύτης καὶ ἐν ταῖς θύελλαις πλεῖ. **γ** Τὰς τῆς Δαλματιᾱς νήσους φιλοῦμεν. **δ** Τὴνδε τὴν πόλιν τὰ κάλλιστᾱ μνημεῖᾱ κοσμεῖ. (Π ο j a v e : *конгруениција* nom npl ca 3sg глагола (τὰ ζῶᾱ τρέχει), у τὰ μνημεῖᾱ κοσμεῖ.) **ε** Ὁ δειλός κῶν σφοδρότερον ὑλακτεῖ ἢ δάκνει. **ς** Ἐπὶ Περικλέους (sc. χρόνῳ) αἱ Ἀθηναῖ τοῖς καλλιστοῖς μνημείοις ἐκοσμοῦντο. **ζ** Αὐτοὶ οἱ πολέμοι τοῦ τῆς πατρίδος προδότου (ἠπι τὸν τῆς πατρίδος προδότην) καταφρονουοῖν. **η** Ἡ ὁμόνοιᾱ τὴν πατρίδα βεβαιῶ. **θ** Ὁ πόνοι τοὺς ἀνθρώπους βεβαιουοῖν. **ι** Ὡ κλυτὲ νικητᾱ, τὴν πατρίδα ἐλευθεροῖς καὶ φυλάττεις.

ВЈЕЖБА 22. Μετάφραζε: **1.** *Слога државу јача, а неслога упропаштава.* **2.** *Персијски краљ Кир многе је народе поробио.* **3.** *Код старих народа робови се врло окрутно кажњаваху.* **4.** *Рат пустиши поља, уништава градове и умножава патње.* **5.** *Дјечаке у Спарти бичеваху код Артемидина жртвеника.* **6.** *Храброст Атињана јачала је град.*

А н а л и з а : **Именице**: *Артемиде* – Ἄρτεμις; *Атињанин* – Ἀθηναῖος; *град* – πόλις; *дјечаке* – παῖς; *држава* – πόλις; *жртвеник* – βωμός; *Кир* – Κύρος; *краљ* – βασιλεὺς; *народ* – ἔθνος, δήμος; *неслога* – διαφορά; *патња* – πάθος; *Персијанац* – Πέρσης; *поље* – ἀγρός; *рат* – πόλεμος; *роб* – δοῦλος; *слога* – ὁμόνοιᾱ; *Спарта* – Σπάρτη; *храброст* – ἀνδρεία. **Придјеви**: *атињски* – Ἀθηναῖος; *мног* – πολὺς; *окрутан* – ὀμός;

стар – παλαιός. Глаголи: *бичевати* – μαστιγώω; *јачати* – βεβαίωω; *кажњавати* – ζημιώω; *поробити* – δουλώω; *пустошити* – έρεμώω; *умножавати* – πολλαπλασιώω; *уништавати* – διαφθείρω; *упронаштавати* – διαφθείρω. Предлози: *код* – παρά; *у* – έν. Везници: *а* – μέν ... δέ; *и* – και.

Μ ε τ ά φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Ἡ μὲν ὀμόνοιᾶ τὴν πόλιν βεβαίωι, ἡ δὲ διαφορὰ διαφθείρει. **β'** Κύρος, ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς, πολλὰ ἔθνη ἐδουλοῦτο. **γ'** Παρὰ τοῖς παλαιοῖς (sc. δήμοις) οἱ δοῦλοι ὠμότατᾶ ἐζημιούντο. **δ'** Ὁ πόλεμος τοὺς ἀγροὺς ἔρημοι, τὰς πόλεις διαφθείρει, καὶ τὰ πάθη πολλαπλασιοῖ. **ε'** Ἐν τῇ Σπάρτῃ ἔμαστιγουν τοὺς παῖδάς παρὰ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος βωμόν. **ς'** Ἡ τῶν Ἀθηναίων ἀνδρεῖᾶ τὴν πόλιν ἐβεβαίω.

ВЈЕЖБА оа'. Αναλιзирај и преведи: **α'** Πείθεσθε, ὦ παῖδες, τοῖς πατράσῃ καὶ ταῖς μητράσῃν. **β'** Ὡ νεανίαῖ, μὴ δουλεύετε τῇ γαστρί. **γ'** Ὡ θύγατερ, περιμένε τὴν τῆς μητρὸς ἐπιστολήν. **δ'** Τοῖς μάντεσῃ μὴ πιστεύετε. **ε'** Μὴ πιστεύετε, ὦ νεανίαι, τοῖς γλυκέσῃ λόγοις. **ς'** Ὡ δικασταῖ, μὴ πιστεύετε μάρτυσῃ ψευδέσῃν. **η'** Μὴ πάσῃ πίστευε πάντᾶ. **θ'** Συμβούλευε μὴ τὰ ἥδιστᾶ, ἀλλὰ τὰ βέλτιστᾶ τοῖς πολίταις.

Г р а д и в о : императив презента активног и медиопасивног тематских глагола (GGJ, §231-233).

П о ј а в е : *реклаја* грч. гл. πείθομαι (+dat) и лат. гл. *pareo* (+dat) која се разликује од *реклаје* срп. гл. слушати (+acc).

А н а л и з а : Именице: *γαστρί* – dat fsg, γαστήρ *venter, стомак*; *δικασταῖ* – voc mpl, δικαστής *judex, судија*; *ἐπιστολήν* – acc fsg, ἐπιστολή *epistōla, писмо*; *θύγατερ* – voc fsg, θυγάτηρ *filia, кћи*; *λόγοις* – dat mpl, λόγος *verbum, ријеч*; *μάντεσῃ* – dat mpl, μάντις *hariōlus, врач, пророк*; *μάρτυσῃ* – dat mpl, μάρτυς *testis, свједок*; *μητράσῃν* – dat fpl, μητήρ *mater, мајка*; *μητρός* – gen fsg, μητήρ *mater, мајка*; *νεανίαῖ* – nom mpl, νεανίας *juvēnis, младић*; *παῖδες* – nom mpl, παῖς *puer, pl libēri, дјечак, pl дјеца*; *патράсῃ* – dat mpl, πατήρ *pater, отац*; *πολίταις* – dat mpl, πολίτης *civis, грађанин*. Придјеви: *βέλτιστᾶ* – acc npl grac sup, ἀγαθός *bonus, добар*; *γλυκέσῃ* – dat mpl, γλυκός *suaavis, сладак*; *ἥδιστᾶ* – acc npl grad sup, ἡδύς *dulcis, jucundus, сладак, угодан*; *πάντᾶ* – acc npl, πᾶς *omnis, св, сваки*; *πάсῃ* – dat mpl, πᾶς *omnis, св, сваки*; *ψευδέсῃν* – dat mpl, ψευδής *medax, falsus, лажлив, лажан*. Члан: *τᾶ* – acc npl, τὸ; *ταῖς* – dat fpl, ἡ; *τῇ* – dat fsg, ἡ; *τῇν* – acc fsg, ἡ; *τῆς* – gen fsg, ἡ; *τοῖς* – dat mpl, ὁ. Глаголи: *δουλεύετε* – 2pl ipv praes act, δουλεῶ *servio, робовати*; *πειθεσθε* – 2pl ipv praes mp, πείθομαι *pareo, слушати*; *περιμένε* – 2sg ipv praes act, περιμένω *expecto, чекаати*; *πίστευε* – 2sg ipv praes act, πιστεύω *credo, вјеровати*; *πιστεύετε* – 3pl ipv praes act, πιστεύω *credo, вјеровати*; *συμβούλευε* – 2sg ipv praes act, συμβουλεύω *consūlo, suadeo, саветовати*. Везници: *ἀλλά* – *sed, него*; *καὶ* – *et, -que, и*. Речце: *μὴ* – *ne, не*. Узвици: *ὦ* – *о, о*.

Т r a n s l a t i o : **i.** Patrībūs & matrībūs, o libēri, parēte! **ii.** Ventri, o juvēnes, nolīte servīre! **iii.** Tuae epistolam matris, o filia, expecta! **iv.** Hariōdis nolīte credēre! **v.** Verbis suaōibus, o juvēnes, nolīte credēre! **vi.** O iudīces, testībūs falsis nolīte credēre! **vii.** Ne omnībūs omnia credas! **viii.** Civībūs optīma, non jucundissīma, suade!

П р е в о д : **1.** Дјецо, слушајте очеве и мајке! **2.** Младићу, не робујте стомаку (не будите робови стомака)! **3.** Кћери, чекај писмо мајке (мајчино писмо)! **4.** Не вјерујте пророцима! **5.** Младићу, не вјерујте слатким ријечима! **6.** Судије, не вјерујте лажним свједоцима! **7.** Не вјеруј свакому све (с обзиром на све)! **8.** Грађанима не саветуј (оно) најугодније него (оно) најбоље!

ВЈЕЖБА оβ'. Αναλιзирај и преведи: **α'** Ὡ παῖδες, τὴν Ἑλληνικὴν γραμματικὴν σπουδαίως μανθάνετε. **β'** Μνημονεύω σου, ὦ φίλε, πανταχοῦ καὶ μνημόνευέ μου ἀεὶ. **γ'** Μὴ εἴχετε ταῖς αἰσχροῖς ἡδοναῖς· αὐταῖ γὰρ τὴν ψυχὴν διαφθείρουσῃν. **δ'** Πείθεσθε, ὦ πολίταῖ, τοῖς νόμοις τῆς πατρίδος· ἄνευ γὰρ τούτων οὐκ ἔστιν ἡ πόλις. **ε'** Θαυμάζετε Σπάρτακον, οὗ ἡ ἀνδρεῖᾶ μεγίστη ἦν. **ς'** Ἔστε ἄξιοι τῆς ἐλευθεριᾶς, ἢν ἔχετε, ὦ πολίταῖ. **ζ'** Οἱ παῖδες ἀεὶ ἀληθευόντων.

П о ј а в е : *генитив сјећања* (*genitīvus memoriae*), у мνημονεύω σου и мνημόνευέ μου, који се на латински и српски преводи такође генитивом; *енклиза*, у мνημόνευέ μου; *ортотонација енклитике*, у οὐκ ἔστιν; *негаиција οὐκ*, која гласи управо овако испред вокала, у οὐκ ἔστιν; *реклаја* грч. гл. θαυμάζω (+acc) и лат. гл. *miror* (+acc) која се разликује од *реклаје* срп. гл. *дивити се* (+dat).

Α ν α λ ι ζ α : Именице: ἀνδρείᾱ – nom fsg, ἀνδρείᾱ *virtus, храброст*; γραμματικῆν – acc fsg, γραμματικῆ *grammatīca, граматика*; ἐλευθερίᾱς – gen fsg, ἐλευθερίᾱ *libertas, слобода*; ἡδοναῖς – dat fsg, ἡδονῆ *voluptas, наслада, ужитак*; νόμοις – dat mpl, νόμος *lex, закон*; παῖδες – nom mpl, παῖς *puer, джецак*, pl *libēri, дјеца*; παῖδες – voc mpl, *puer, джецак*, pl *libēri, дјеца*; πατριδος – gen fsg, πατρίς *patria, домовина, отаџбина*; πόλις – nom fsg, πόλις *civitas, држава*; πολιταῖ – nom mpl, πολίτης *civis, грађанин*; Σπάρτακον – acc msg, Σπάρτακος *Spartācus, Спартак*; φίλε – voc msg, φίλος *amicus, пријатељ*; ψυχῆν – acc fsg, ψυχῆ *anīma, душа*. Прилијеви: αἰσχροῖς – dat fpl, αἰσχρός *imprōbus, срамотан*; ἄξιοι – non mpl, ἄξιος *dignus, достојан*; μεγίστη – nom fsg grad sup, μέγας *magnus, велик*; Ἑλληνικῆν – acc fsg, Ἑλληνικός *Graecus, грчки*. Замјенице: αὐταῖ – nom fpl, οὗτος *iste, тај*; ἦν – acc fsg, ὅς *quī, коју*; μου – gen, ἐγώ *ego, ја*; οὖ – gen msg, ὅς *quī, коју*; σου – gen, σὺ *tu, ти*; τούτων – gen mpl, οὗτος *iste, тај*. Члан: ἡ – nom fsg, ἡ; οἱ – nom mpl, ὁ; ταῖς – dat fpl, ἡ; τῆν – acc fsg, ἡ; τῆς – gen fsg, ἡ; τοῖς – dat mpl, ὁ. Глаголи: ἀληθεύοντων – 3pl ipv praes act, ἀληθεύω *vera dico, казивати истину*; διαφθεῖρουσίν – 3pl ind praes act, διαφθεῖρω *perdo, уништавати*; εἴκετε – 2pl ipv praes act, εἴκω, εἴκων, *cedo, узмицати, попуштати*; ἔστε – 2pl ipv praes act, εἰμί *sum, бити*; ἔστι(v) – 3sg ind praes act, εἰμί *sum, бити*; ἔχετε – 2pl ind praes act, ἔχω *habeo, имати*; ἦν – 3sg ind ipf act, εἰμί *sum, бити*; θαυμάζετε – 2pl ipv praes act, θαυμάζω *miror, дивити се*; μανθάνετε – 2pl ipv praes act, μανθάνω *disco, учити*; μνημόνευε – 2sg ipv praes act, μνημονεύω *memor sum, сјећати се*; μνημονεύω – 1sg ind praes act, μνημονεύω *memor sum, сјећати се*; πείθεσθε – 2pl ipv praes act, πείθομαι *pareo, покоравати се*. Прилози: ἀεὶ – *semper, увијек*; πανταχοῦ – *omni in re, посвуда*; σπουδαίως – *sedūlo, марљиво*. Предлози: ἄνευ – *sine, без*. Везници: γάρ – *enim, наима*; καὶ – *et, -que, и*. Речце: μὴ – *ne, не*; οὐ – *non, не*. Узвици: ὦ – *o*.

T r a n s l a t i o : **i.** O puēri, grammatīcam Graecam sedūlo discīte! **ii.** Omni in re, amīce, memor sum tui & tu quoque semper memor esto mei! **iii.** Nolīte cedēre imprōbis voluptatibus; istae enim anīmam perdunt. **iv.** Parēte, o cives, patriae legibus; civitas enim sine illis non est. **v.** Miramīni Spartācum cujus fortitūdo maxīma erat. **vi.** O cives, digni este libertātis, quam habētis (quae vobis est). **vii.** Puēri semper vera dicuntō.

Π ρ ε в о д : **1.** Дјецо, марљиво учите грчки граматикџ! **2.** Посвуда те се сјећам, пријатељу, и ти се мене увијек сјећаш! **3.** Не попуштајте срамотним ужицима; они наима уништавају душу. **4.** Грађани, покоравате се законима своје отаџбине; без њих наима нема државе. **5.** Дивите се Спартаку, кога је (чија је) храброст била највећа. **6.** Грађани, будите достојни слободџ коју имате (уживате)! **7.** Нека дјеца вазда казују истину.

ВЈЕЖБА 07. Анализирај и преведи: **ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΠΤΑ ΣΟΦΩΝ.** Κλεόβουλος· Τὰ δίκαια κρίνε. Κακολογίας ἀπέχου. – Σόλων· Ἡδονὴν φεύγε, ἥτις λύπην τίκτει. Μὴ ψεύδου, ἀλλ' ἀλήθευε. Συμβούλευε μὴ τὰ ἥδιστα, ἀλλὰ τὰ βέλτιστὰ τοῖς πολιταῖς. Ἀλήθειαν ἀνέχου. – Χίλων· Πρεσβύτερον σέβου. Νόμοις πείθου. Αἰσchrά φεύγε. – Πιττακός· Μὴ μεθύσκου. – Θαλῆς· Δίδασκε καὶ μάνθανε τὸ ἄμεινον. Μὴ πάσῃ πίστευε. – Βιάς· Ἄκουε πολλά. – Περίανδρος· Πράττε δίκαια. Κακίας ἀπέχου. Ὀμόνοιαν δίωκε. Θνήσκε ὑπὲρ πατριδος.

Α ν α λ ι ζ α : Именице: ἀλήθειαν – acc fsg, ἀλήθειᾱ *veritas, истина*; ἀποφθέγματα – nom npl, ἀπόφθεγμα *dictum, изрека*; Βιάς – nom msg, Βιάς *Bias, Бујант*; Θαλῆς – nom msg, Θαλῆς *Thales, Талес*; ἡδονὴν – acc fsg, ἡδονῆ *voluptas, ужитак, наслада*; κακίας – gen fsg, κακία *malitia, dedēcus, злоба, поквареност*; κακολογίας – gen fsg, κακολογία *obtrectatio, клевета*; Κλεόβουλος – nom msg, Cleobūlus, Клеобул; λύπην – acc fsg, λύπη *dolor, жалост, бол*; νόμοις – dat mpl, νόμος *lex, закон*; ὁμόνοιαν – acc fsg, ὁμόνοια *concordia, слога*; πατριδος – gen fsg, πατρίς *patria, домовина, отаџбина*; Περίανδρος – nom msg, Περίανδρος *Periander, Перујандар*; Πιττακός – nom msg, Πιττακός *Pittācus, Питак*; πολιταῖς – dat mpl, πολίτης *civis, грађанин*; Σόλων – nom msg, Σόλων *Solo(n), Солон*; σοφῶν – gen mpl, σοφός *sapiens, мудрац*; Χίλων – nom msg, Χίλων *Chilo, Хилон*. Прилијеви: αἰσchrά – acc npl, αἰσchrός *imprōbus, сирамотан*; ἄμεινον – acc nsg grad comp, ἀγαθός *bonus, добар*; βέλτιστᾱ – acc npl grad sup, ἀγαθός *bonus, добар*; δίκαια – acc npl, δίκαιος *justus, праведан*; ἥδιστα – acc npl grad sup, ἡδὺς *dulcis, jucundus, сладак, угодан*; πάσῃ – dat mpl, πᾶς *omnis, сав, сваки*; πολλά – acc npl, πολὺς *multus, многе*; πρεσβύτερον – acc msg grad comp, πρεσβύτερος *senior, старији*. Бројеви: ἑπτὰ – num card, *septem, седам*. Замјенице: ἥτις – nom fsg, ὅστις *quīvis, коју (год)*. Члан τὰ – acc npl, τὸ; τὸ – acc nsg, τὸ; τῶν – gen mpl, ὁ. Глаголи: ἄκουε – 2sg ipv praes act, ἀκούω *audio, слушати*; ἀλήθευε – 2sg ipv praes act, ἀληθεύω *vera dico, казивати истину*; ἀνέχου – 2sg ipv praes mp, ἀνέχω *extollo*; ἀπέχου – 2sg ipv praes mp, ἀπέχω *absum, бити даклеко, држати се даље*; δίδασκε – 2sg ipv praes act, διδάσκω *doseo, подучавати*; δίωκε – 2sg ipv praes act, διώκω *persequor, studeo, гонити, тежити за*; θνήσκε – 2sg ipv praes act, θνήσκω *morior, мријети, гинити*; κρίνε

– 2sg ipv praes act, κρίνω *cerno, просυμβαμι*; **μάνθανε** – 2sg ipv praes act, μανθάνω *disco, γιμιτι*; **μεθύσκου** – 2sg ipv praes mp, μεθύσκω *inebrio, οπιυαμι σε*; **πειθου** – 2sg ipv praes mp, πείθομαι *pareo, ποκοραβαμι σε*; **πίστευε** – 2sg ipv praes act, πιστεύω *credo, βηροβαμι*; **πράττε** – 2sg ipv praes act, πράττω *facio, ραδιμι, чиниμι*; **σέβου** – 2sg ipv praes mp, σέβομαι *colo, veneror, ποιιτοβαμι*; **συμβούλευε** – 2sg ipv praes act, συμβουλεύω *consūlo, suadeo, cavjetoβαμι*; **τίκτει** – 3sg ind praes act, τίκτω *pario, efficio, ραβαμι*; **φεύγε** – 2sg ipv praes act, φεύγω *fugio, βηжати*; **ψεύδου** – 2sg ipv praes mp, ψεύδομαι *mentior, λαγαμι*. Προπιοσι: **ὑπέρ** – *pro, за*. Везници: **ἀλλά** – *sed, него*; **καί** – *et, -que, u*. Речце: **μή** – *ne, не*.

T r a n s l a t i o : SEPTEM SAPIENTUM DICTA. Cleobulus: Justa cernito! Obtrectationem fugito! – Solo(n): Fugito voluptatem quae dolorem parit. Nolito mentiri, sed vera dicito! Civibus optima, non jucundissima, suadeto! Veritatem sustineto! – Chilo: seniorem venerator! Legibus pareto! Improbata fugito! – Pittacus: Nolito inebriari (ebrius ne sis)! – Thales: Doceto & discito meliōra! Nolito omnibus credere! – Bias: Multa audito! – Periander: Justitiam facito! Dedecus fugito! Concordiae studeto! Pro patria morete!

Π ρ ε в о д : ИЗРЕКЕ СЕДАМ (СЕДМОРИЦЕ) МУДРАЦА. Клеобул: 'Просυμβαμι (оно што је) право! Држи се даље од клевете!' – Солон: 'Бјежи од којег год ужитка који рађа жалост (дoвoди до жалости)! Не лажи него кази истину! Грађанима не савјетуј (оно) најугодније него (оно) најбоље! Држи се истине!' – Хилон: 'Поиутиј старије! Покоравај се закону! Бјежи од срамотних ствари!' – Питак: 'Не опијай се!' – Талес: 'Подучавај и учи оно што је боље! Не вјеруј свакому (свему)!' – Бијант: 'Слушај многе ствари!' – Перијандар: 'Чини оно што је праведно! Држи се даље од покварености! Тежи за слогом! Гини за отаџбини!'

ВЈЕЖБА οδ'. Αναλίζαј и преведи: **α'** Σιγώντων οί νεώτεροί παρά τοίς πρεσβυτέροις. **β'** Μή σε νικάτω κέρδος. **γ'** Φίλους μή ταχὺ κτώ. **δ'** Μή νικάσθε ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νικάτε τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν. **ε'** Εὐλαβείσθε τοὺς πονηροὺς καὶ μιμοίσθε τοὺς ἀγαθοὺς. **ς'** Ζημιούτε, ὦ ἄνδρες δικασταί, τοὺς προδοτάς. **ζ'** Ζήλου, ὦ παί, τοὺς ἐσθλοὺς καὶ σόφρονας ἄνδρας.

Г р а д и в о : императив презентата активног и медиопасивног стегнутих тематских глагола (GGJ, §243-244).

Π ο ј а в е : *енклиза*, у мј се.

А н а л и з а : Имени: **ἀγαθῷ** – dat nsg, ἀγαθόν *bonus, добро*; **ἄνδρας** – acc mpl, ἀνὴρ *vir, муж, чoвјек*; **ἄνδρες** – voc mpl, ἀνὴρ *vir, муж, чoвјек*; **δικασταί** – voc mpl, δικαστής *judex, судија*; **κακόν** – acc nsg, κακόν *mālum, зло*; **κακοῦ** – gen nsg, κακόν *mālum*; **κέρδος** – nom nsg, κέρδος *lucri cupiditas, користoљубље*; **παί** – voc msg, παῖς *puer, дјечак*; **προδοτάς** – acc mpl, προδοτής *proditor, издајица*; **φίλους** – acc mpl, φίλος *amicus, пријатељ*. Придеви: **ἀγαθοὺς** – acc mpl, ἀγαθός *bonus, добар*; **ἐσθλοὺς** – acc mpl, ἐσθλός *bonus, probus, добар, честит*; **νεώτεροί** – nom mpl grad comp, νέος *junēnis, млад*; **πονηροὺς** – acc mpl, πονηρός *mālus, лош, зло*; **πρεσβυτέροις** – dat mpl grad comp, πρεσβύτερος *senior, старији*; **σόφρονας** – acc mpl, σόφρων *prudens, разборит*. Замјенице: **σε** – acc, οὐ *tu*. Члан: **οί** – nom mpl, **ὁ**; **τοίς** – dat mpl, **ὁ**; **τοὺς** – acc mpl, **ὁ**; **τῷ** – dat nsg, **τὸ**. Глаголи: **εὐλαβοίσθε** – 2pl ipv praes mp, εὐλαβέομαι *caveo*; **ζήλου** – 2sg ipv praes mp, ζηλόω *aemulor, поводи ми се*; **ζημιούτε** – 2pl ipv praes act, ζημιόω *ruinō, кажњава ми*; **κτώ** – 2sg ipv praes mp, κτάομαι *stipulam, acquirō*; **μιμοίσθε** – 2pl ipv praes mp, μιμέομαι *imitor, опонаша ми*; **νικάσθε** – 2pl ipv praes mp, νικάω *vincō, побјеђу ми*; **νικάτε** – 2pl ipv praes act, νικάω *vincō*; **νικάτω** – 3sg ipv praes act, νικάω *vincō, побјеђу ми*; **σιγώντων** – 3pl ipv praes act, σιγάω *taceo, ћути ми*. Прилози: **ταχὺ** – cito, брзо. Предлози: **παρά** – *prae, испред*. Везници: **ἀλλά** – *sed, али*; **καί** – *et, -que, u*. Речце: **μή** – *ne, не*. Узвизи: **ὦ** – *o, o*.

T r a n s l a t i o : **i.** Juniores prae senioribus tacento! **ii.** Nolito lucri cupiditate vinci! **iii.** Nolito tibi amicos cito acquirere! **iv.** Nolite mālo vinci, sed mālum bono vincite! **v.** Mālos cavete, bonos imitamini! **vi.** Proditores, o judices, punite! **vii.** O puer, probos & prudentes viros aemulare!

Π ρ ε в о д : **1.** Нека млађи ћути испред старијих! **2.** Нека те не побјеђује користoљубље! **3.** Не стичи пријатеље брзо! **4.** Не дајте се поразити од зла, него побјеђујте зло оним што је добро! **5.** Чувајте се злих и опонашајте добре! **6.** Судије, кажњавајте издајице! **7.** Дјечаче, поводи се за часним и мудрим мужевима!

ВЈЕЖБА XVI. Μετάφραζε: **i.** Festina lente! **ii.** Discipuli, linguam Graecam diligenter discite! **iii.** Memoriam exerceto! **iv.** Cives patriam servanto! **v.** Divide & impēra!

А н а л и з а : Именице: *civis* – поλιτης; *discipulus* – μαθητης; *lingua* – γλώττᾱ; *memoria* – μνήμη; *patria* – πατρις. Придјеви: *Graecus* – Ἑλληνικός; Глаголи: *disco* – μαθηθῶ; *divido* – διατρέω; *exerceo* – ἀσκεύω; *festino* – σπεύδω; *impéro* – βασιλεύω; *servo* – φυλάττω. Прилози: *diligenter* – σπουδαίως; *lente* – βραδέως.

Με τ ᾱ φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Σπεύδε βραδέως. **β'** Ὡ μαθηταί, τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν σπουδαίως μαθηθάνετε. **γ'** Τὴν μνήμην ἀσκεῖτω. **δ'** Φυλαττόντων οἱ πολῖται τὴν πατρίδα. **ε'** Διαίρει καὶ βασιλεύε.

ВЈЕЖБА 23. Μετάφραζε: **1.** Човјече, нерад сматрај оцем мана! **2.** Слушајте савјете разборитих пријатеља! **3.** Најприје просуђуј себе, а затим друге! **4.** Не вјерујте другима више него сами себи! **5.** Савјетуј пријатељу убијек (оно) што (које) сматраш најбољим и најљепшим! **6.** Дјеца нека убијек указују родитељима дужне части! **7.** Млађи нека се одгајају искусством старијих! **8.** Грађани нека љубе домовину!

А н а л и з а : Именице: *дијете* – παῖς; *домовина* – πατρις; *грађанин* – поλιτης; *искусство* – ἐμπειρία; *мана* – ἀμαρτημᾱ; *нерад* – ἀργία; *отац* – πατήρ; *пријатељ* – φίλος; *родитељ* – γονεύς; *савјет* – βουλή; *част* – τιμή; *човјек* – ἄνθρωπος. Придјеви: *добар* – ἀγαθός; *дужан* – ἄξιος; *љеп* – καλός; *млад* – νέος; *разборит* – σόφρων; *старији* – πρεσβύτερος. Замјенице: *други* – ἄλλος; *који* – ὅς. Глаголи: *вјеровати* – πιστεῦω; *указивати* – παρέχω; *љубити* – στέργω; *одгајати* – παιδεύω; *просуђивати* – κρίνω; *савјетовати* – συμβουλεύω; *слушати* – ἀκούω; *сматрати* – νομίζω. Прилози: *више* – μάλλον; *затим* – ἔπειτᾱ; *најприје* – πρῶτον; *убијек* – ἀεὶ. Везници: *и* – καί; *него* – ἢ. Речце: *не* – μή.

Με τ ᾱ φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Ὡ ἄνθρωπε, ἀργίαν ἀμαρτημάτων πατέρᾱ νόμιζε. (Ποјаве: *два акузатива*, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у ἀργίαν πατέρᾱ νόμιζε.) **β'** Ἀκούετε τῶν βουλῶν τῶν σοφρόνων φίλων. (Ποјаве: *реκција* грч. гл. ἀκούω (+gen) која се разликује од рекоције срп. гл. *слушати* (+acc).) **γ'** Πρῶτον μὲν κρίνε σεαυτὸν, ἔπειτᾱ δὲ τοὺς ἄλλους. **δ'** Μὴ πιστεύετε ἄλλοις μάλλον ἢ ὑμῖν αὐτοῖς. **ε'** Τῷ φίλῳ ἀεὶ συμβούλευε ὃ ἄριστον καὶ κάλλιστον νομίζεις. (Ποјаве: *два акузатива*, тј. акузатив предиката са акузативом објекта, у ὃ ἄριστον καὶ κάλλιστον νομίζεις.) **ς'** Οἱ παῖδες ἀεὶ ἀπονεμόντων τοῖς γονεῦσιν τὰς ἀξίας τιμᾱς. **ζ'** Οἱ νεώτεροι παιδεύεσθων τῇ τῶν πρεσβυτέρων ἐμπειρίᾱ. **η'** Οἱ πολῖται στεργόντων τὴν πατρίδα.

ВЈЕЖБА 24. Μετάφραζε: **1.** Настојте живјети према природи! **2.** Судије, издајница домовине нека се строго кажњава! **3.** Учениче одупири се погрешкама! **4.** Вођа казује војницима: 'Борити се храбро и ослобађајте домовину!'

А н а л и з а : Именице: *вођа* – ἡγεμών; *војник* – στρατιώτης; *домовина* – πατρις; *издајница* – προδότης; *погрешка* – ἀμαρτημᾱ; *природа* – φύσις; *судија* – δικαστής; *ученик* – μαθητης. Глаголи: *борити се* – μάχομαι; *живјети* – ζῶω; *кажњавати* – ζημιόω; *казивати* – λέγω; *настојати* – πειράομαι; *одуπирати се* – ἐναντιόομαι; *ослобађати* – ἐλευθερόω. Прилози: *строго* – ἰσχυρῶς; *храбро* – ἀνδρείως. Предлози: *према* – κατὰ.

Με τ ᾱ φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Πειράσθε ζῆν κατὰ τὴν φύσιν. **β'** Ὡ δικασταί, ὁ τῆς πατρίδος προδότης ἰσχυρῶς ζημιούσθω. **γ'** Ὡ μαθητά, τοῖς ἀμαρτημασῖν ἐναντιοῦ. **δ'** Ὁ ἡγεμών λέγει τοῖς στρατιώταις· Ἀνδρείως μάχεσθε καὶ τὴν πατρίδα ἐλευθεροῦσθε.

ВЈЕЖБА оε'. Αναλιζирај и преведи: **α'** Περὶ παίδων θνήσκωμεν. **β'** Ἐὰν δικαῖᾱ λέγωμεν, πιστεύετε ἡμῖν. **γ'** Πράττωμεν, μὴ λέγωμεν. **δ'** Τοὺς νεανίᾱς οἱ παιδοτριβαῖ γυμνάζουσῖν, ἵνα ῥᾶον τοὺς πόνους φέρωσῖν. **ε'** Οἱ ἄνθρωποι ὀφθαλμοὺς ἔχουσῖν, ἵνα βλέπωσῖν. **ς'** Ὅτᾱν ἀγορευῆς, τὴν ἀλήθειᾱν ἀεὶ λέγε.

Г р а д и в о : конјунктив активни тематских глагола (GGJ, §231-233) и атематског глагола εἰμί (GGJ, §315); употреба конјунктива (GGJ, §463).

Ποјаве: *адхортативни коњунктив* (*conjunctivus adhortativus*), у θνήσκωμεν, πράττωμεν, μὴ λέγωμεν, који се на латински преводи такође коњунктивом (*moriamur, faciamus, ne loquamur*) а српски императивом (*гинимо, радимо, не говоримо*); *финална зависна реченица*, у ἵνα ῥᾶον τοὺς πόνους φέρωσῖν и ἵνα βλέπωσῖν, која се на латински преводи такође намјерном реченицом (*ut facilius labores ferant, ut spectent*) а на српски

такође намјерном реченицом (да би лакше подносила невоље, да би гледали); *хипотетичка зависна реченица* (евентуални тип, итеративни подтип), у ἔὰν δίκαιά λέγωμεν, која се на латински преводи такође хипотетичком реченицом (реални тип) (*si nos justa dicimus*) а на српски такође хипотетичком реченицом (ако казујемо истину); *временска (хипотетичка, евентуална) зависна реченица*, у ὅτ᾿αν ἀγορεύης, која се на латински хипотетичком или временском реченицом (*cum iterativum*) (*cum loqueris*) а на српски помоћу хипотетичке или временске реченице (када год казујеш).

А н а л и з а : **Именице:** ἀλήθειᾶν – acc fsg, ἀλήθειᾶ verum, истина; ἀνθρώποι – nom mpl, ἄνθρωπος homo, vir, човек, pl људи; νεανίας – acc mpl, νεανίας juvenis, младић; ὀφθαλμούς – acc mpl, ὀφθαλμός oculus, око; παιδοτριβαῖ – nom mpl, παιδοτριβῆς magister, учитељ гимнастике; παιδῶν – gen mpl, παῖς дјечак, pl дјеца, puer, pl libēri; πόνοус – acc mpl, πόνος labor, невоља. **Замјенице:** ἡμῖν – dat, ἡμεῖς nos, ми. **Прицијиви:** δίκαιά – acc npl, δίκαιος justus, праведан. **Члан:** οἱ – nom mpl, ὁ; τῆν – acc fsg, ἡ; τοῦс – acc mpl. **Глаголи:** ἀγορεύης – 2sg subj praes act, ἀγορεύω dico, казивати; βλέπωσ(ν) – 3pl subj praes act, βλέπω specto, гледати; γυμνάζουσι(ν) – 3pl ind praes act, γυμνάζω exerceo, вјежбати; ἔχουσι(ν) – 3pl ind praes act, ἔχω habeo, имати; θνήσκωμεν – 1pl subj praes act, θνήσκω morior, гиннути; λέγε – 2sg ipv praes act, λέγω dico, говорити, казивати; λέγωμεν – 1pl subj praes act, λέγω dico, говорити, казивати; πιστεύετε – 2pl ind (ipv) praes act, πιστεύω credo, fido, вјеровати; πράττωμεν – 1pl subj praes act, πράττω facio, радити, чинити; φέρωσι(ν) – 3pl subj praes act, φέρω fero, носити, подносити. **Предлози:** περὶ – + gen de, о. **Прилози:** αἰεῖ – semper, увијек; ὅσων – comp, facilius, лакше. **Везници:** ἔὰν – si, ако; ἴνα – ut, да; ὅτ᾿αν – cum (si), кад (год). **Речце:** μή – ne, не.

T r a n s l a t i o : **i.** Ob liberos moriamur! **ii.** Si nos justa dicimus, vos nobis fiditis. **iii.** Faciamus, ne loquamur quidem. **iv.** Magistri juvenes exercent ut facilius labores ferant. **v.** Homines oculos habent ut spectent. **vi.** Cum loqueris, semper dic verum.

Превод: **1.** Гинимо због дјеце! **2.** Ако казујемо истину, вјежђете нам. **3.** Радимо, не говоримо! **4.** Учители гимнастике вјежбају дјецу да би лакше подносила невоље. **5.** Људи имају очи да би гледали. **6.** Кад год казујеш, увијек казуј истину.

ВЈЕЖБА 05´. **Α** Πειθώμεθ᾿ τῷ ἄρχοντι. **Β** Διδασκάλοις ἐγὼ ὅτ᾿αν πειθωμαι, οὐδέ ποτέ μοι μεταμέλει. **Γ** Παύομεθ᾿ τοῦ θορύβου, ἵνα ὁ διδάσκαλος ἡμᾶς μὴ ψέγῃ. **Δ** Μὴ ὀργίζου, ἐὰν παραχρήμ᾿ τῆς εὐεργεσιᾶς ἢ ἀντιδοοῖς μὴ φαίνεται.

Г р а д и в о : конјунктив медиопасивни тематских глагола (GGJ, §231–233).

П о ј а в е : *адхортативни конјунктив (conjunctivus adhortativus)*, у πειθώμεθ᾿ и παύομεθ᾿, који се на латински преводи такође конјунктивом (*pareāmus, desistāmus*) а српски императивом (покоравājмо се, заустављајмо бучу); *временска (хипотетичка, евентуална) зависна реченица*, у διδασκάλοις ἐγὼ ὅτ᾿αν πειθωμαι, која се на латински хипотетичком или временском реченицом (*cum iterativum*) (*cum magistris pareo*) а на српски помоћу хипотетичке или временске реченице (кад год слушам учитеље); *финална зависна реченица*, у ἵνα ὁ διδάσκαλος ἡμᾶς μὴ ψέγῃ, која се на латински преводи такође намјерном реченицом (*ne nos magister vituperet*) а на српски такође намјерном реченицом (да нас учитељ не би коруо); *хипотетичка зависна реченица* (евентуални тип, итеративни подтип), у ἐὰν παραχρήμ᾿ τῆς εὐεργεσιᾶς ἢ ἀντιδοοῖς μὴ φαίνεται, која се на латински преводи такође хипотетичком реченицом (реални тип) (*si non statim beneficentiae retributio ostenditur*) а на српски такође хипотетичком реченицом (ако се накнада за добротинство не показује одмаху); *рекција* грч. гл. μεταμέλει μοι која се разликује од рексije лат. гл. *paenitet me* и срп. гл. *кајем се* и рекција грч. гл. παύω (+gen) и срп. гл. *остављати се* (+gen) која се разликује од рексije лат. гл. *desisto* (+abl).

А н а л и з а : **Именице:** ἀντιδοοῖς – nom fsg, ἀντιδοοῖς retributio, накнада; ἄρχοντι – dat msg, ἄρχων princeps, владар; διδασκάλοις – dat mpl, διδάσκαλος magister, учитељ; διδάσκαλος – nom msg, διδάσκαλος magister, учитељ; εὐεργεσιᾶς – gen fsg, εὐεργεσιᾶ beneficentia, добротинство; θορύβου – gen msg, θόρυβος tumultus, буча. **Замјенице:** ἐγὼ – nom, ἐγὼ ego, ја; ἡμᾶς – acc, ἡμεῖς nos, ми; μοι – dat, ἐγὼ ego, ја. **Члан:** ἡ – nom fsg, ἡ; ὁ – nom msg, ὁ; τῆς – gen fsg, ἡ; τοῦ – gen msg, ὁ; τῷ – dat msg, ὁ. **Глаголи:** μεταμέλει – 3sg ind praes act, μεταμέλει μοι *paenitet me, кајем се*; ὀργίζου – 2sg ipv praes mp, ὀργίζομαι irascor, срдити се; παύομεθ᾿ – 1pl subj praes mp, παύω desisto, заустављати; πειθωμαι – 1sg subj praes mp, πειθομαι pareo, покоравам се; πειθώμεθ᾿ – 1pl subj praes mp, πειθομαι pareo, покоравати се; φαίνεται – 3sg subj praes mp, φαίνω ostendo, показујати; ψέγῃ – 3sg subj praes act, ψέγω vituperō, корити. **Прилози:** οὐδέ ποτέ – nunquam, никад; παραχρήμ᾿ – statim, одмах. **Везници:** ἔὰν – si, ако; ἵνα – ut (ne), да не; ὅτ᾿αν – cum (si), кад. **Речце:** μή – ne, не.

T r a n s l a t i o : **i.** *Principi pareāmus.* **ii.** *Cum magistris pareo, numquam me paenitet.* **iii.** *Desistāmus tumultu ne nos magister vituperet.* **iv.** *Noli irasci, si non statim beneficentiae retributio ostenditur.*

П р е в о д : **1.** *Покоравājмо се владару!* **2.** *Кад год слушаам учитеље, никада се не кајем.* **3.** *Остављајмо се буке, да нас учитељ не би коруио.* **4.** *Не срди се, ако се накнада добротинства (за добротинство) не показује одмаху.*

ВЈЕЖБА οζ´. Αναλίζαј и преведи: **α´** Πάντᾱ δεῖ πράττειν, ὅπως νικῶντες σφζώμεθᾱ. **β´** Μάχου ἀνδρείως, ὦ στρατιῶτᾱ, ἵνᾱ τοὺς πολεμίους νικᾶς. **γ´** Οὐ ζῆς, ἵνᾱ ἐσθίης, ἀλλ´ ἐσθίεις, ἵνᾱ ζῆς. **δ´** Καλῶς παιδεύετε, ὦ διδάσκαλοι, τοὺς παῖδᾱς, ἵνᾱ ὑπ´ αὐτῶν τιμᾶσθε. **ε´** Κἂν εὐτυχῆτε, μὴ μέγᾱ φρονεῖτε. **ζ´** Μᾶλλον εὐλαβώμεθᾱ τοὺς ψόγους ἢ τοὺς κινδύνους. **ζ´** Οὐκ ἄδουοῖν οἱ ὄρνιας, ὅτᾱν ῥιγῶοῖν.

Г р а д и в о : конјунктив активни и медиопасивни стегнутих тематских глагола (GGJ, §243–244).

П о ј а в е : **финална зависна реченица**, у ὅπως νικῶντες σφζώμεθᾱ, ἵνᾱ τοὺς πολεμίους νικᾶς, ἵνᾱ ἐσθίης, ἵνᾱ ζῆς и ἵνᾱ ὑπ´ αὐτῶν τιμᾶσθε, која се на латински преводи такође намјерном реченицом (*ut vincāmus servermurque, ut hostes vincas, ut edas, ut vivas, ut ab iis colamini*) а на српски такође намјерном реченицом (*да бисмо побуједили и спасили се, да би побуједио непријатеље, да би јео, да би живио, да би вас она поштовала*); **концесивна зависна реченица**, у κἂν εὐτυχῆτε, која се на латински преводи такође концесивном реченицом (*etiamsi secunda utimini fortāna*) а на српски такође концесивном реченицом (*иако сте срећни*); **адхортативни коњунктив** (*conjunctivus adhortativus*), у εὐλαβώμεθᾱ, који се на латински преводи такође конјунктивом (*saveāmus*) а српски императивом (*чувајмо се*); **временска** (*хипотетичка, евентуална*) **зависна реченица**, у ὅτᾱν ῥιγῶοῖν, која се на латински хипотетичком или временском реченицом (*cum iterativum*) (*cum frigore rigent*) а на српски помоћу хипотетичке или временске реченице (*када год зебу*).

А н а л и з а : **Именице**: **διδάσκαλοι** – nom mpl, διδάσκαλος *magister, учитељ*; **κινδύνους** – acc mpl, κίνδυνος *pericūlum, погубао*; **ὄρνιας** – nom mpl, ὄρνις *avis, птица*; **παῖδᾱς** – acc mpl παῖς *puer, pl libēri, дјечак, pl дјеца*; **πολεμίους** – acc mpl, πολέμιος *hostis, непријатељ*; **στρατιῶτᾱ** – voc msg, στρατιῶτης *miles, војник*; **ψόγους** – acc mpl, ψόγος *vituperatio, прекор*. **Придејви**: **πάντᾱ** – acc npl, πᾶς *omnis, св*. **Замјенице**: **αὐτῶν** – gen mpl, αὐτός *is, он*. **Члан**: **οἱ** – nom mpl, ὁ; **τοὺς** – acc mpl, ὁ. **Глаголи**: **ἄδουοῖ(ν)** – 3pl ind praes act, ἄδω *cano, нјевати*; **δει** – 3sg ind praes act, δεῖ *oportet, треба*; **ἐσθίεις** – 2sg ind praes act, ἐσθίω *edo, јести*; **ἐσθίης** – 2sg subj praes act, ἐσθίω *edo, јести*; **εὐλαβώμεθᾱ** – 1pl subj praes act, εὐλαβεομαι *saveo, чувати се*; **εὐτυχῆτε** – 2pl subj praes act, εὐτυχέω *secunda fortāna utor, срећан сам*; **ζῆς** – 2sg subj praes act, ζάω *vivo, живјети*; **μάχου** – 2sg ipv praes mp, μάχομαι *ugno, борити се*; **νικᾶς** – 2sg subj praes act, νικάω *vinco, побјеђивати*; **νικῶντες** – nom mpl pt praes act, νικάω *vinco, побјеђивати*; **παιδεύετε** – 2 pl ipv praes act, παιδεύω *edūco, васпитавати*; **πράττειν** – inf praes act, πράττω *facio, радити, чинити*; **ῥιγῶοῖ(ν)** – 3pl subj praes act, ῥιγῶω *frigore rigeo, зепти*; **σφζώμεθᾱ** – 1pl subj praes act, σφζω *servo, спасавати*; **τιμᾶσθε** – 2pl subj praes act, τιμάω *colo, поштовати*; **μέγᾱ φρονεῖτε** – 2pl ipv praes act, μέγᾱ φρονέω *agnos spiritus gero, охолити се*. **Прилози**: **ἀνδρείως** – *fortiter, храбро*; **ἢ** – *quam, него*; **καλῶς** – *bene, добро*; **μᾶλλον** – *potius, више*; **Везници**: **ἀλλά** – *quam, него*; **ἵνᾱ** – *ut, да*; **κἂν** – *etiamsi, иако*; **ὅπως** – *ut, да*; **ὅτᾱν** – *cum (si), ако*. **Узвици**: **ὦ** – *o, o*. **Речце**: **μὴ** – *ne, не*; **οὐ** – *non, не*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Omnia facere oportet, ut vincentes servēmur (ut vincāmus servermurque).* **ii.** *Fortiter pugna, o miles, ut hostes vincas.* **iii.** *Non, ut edas, vivis; sed, ut vivas, edis.* **iv.** *Magistri, pueros, ut ab iis colamini, bene educāte.* **v.** *Etiamsi secunda utimini fortāna, spiritus nolite gerere magnos.* **vi.** *Potius vituperationes quam pericula caveāmus.* **vii.** *Aves, cum frigore rigent, non capiunt.*

П р е в о д : **1.** *Треба радити (предузимати) све да бисмо побуједили и спасили се.* **2.** *Војниче, храбро се бори да би побуједио непријатеље.* **3.** *Не живиш да би јео него једеш да би живио.* **4.** *Учитељи, добро васпитавајте дјецу да би вас она поштовала.* **5.** *Иако сте срећни, не охолите се.* **6.** *Радије се чувајмо прекора него погуби.* **7.** *Птице не нјевају када год зебу (када год им је зима).*

ВЈЕЖБА οη´. Αναλίζαј и преведи: **α´** Τῆς οὐκ ἂν θαυμάζοι τὴν τῶν Σπαρτιατῶν ἀνδρείαν; **β´** Εἶθε αἰετὴν ἀλήθειαν λέγοις, ὦ παῖ. **γ´** Εἰ οἱ πολέμοι πλησιάζοιεν, πάντες ἂν τὰ ὄπλα λαμβάνομεν καὶ ἐπὶ τοὺς ὄρους τρέχομεν. **δ´** Παύοιο, ὦ μαθητᾱ, τῆς ἀργίας.

Г р а д и в о : оптатив активни и медиопасивни тематских глагола (GGJ, §231-233) и атематског глагола εἶμι (GGJ, §315); употреба оптатива (GGJ, §464-465).

П о ј а в е : **потенцијал садашњи** (= оптатив презента са pcl ἄν), у θαυμάζοι, λαμβάνοιμεν, τρέχοιμεν, који се на латински преводи конјунктивом презента (*mirētur, capiāmus, festinēmus*) а на српским кондиционалом садашњим (*дивιο би се, зграбили бисмо, пожурили бисмо*); **рекција** грч. гл. θαυμάζω (+acc) и лат. гл. miror (+acc) која се разликује од рекције срп. гл. дивити се (+dat) и рекција грч. гл. παύω (+gen) и срп. гл. *остављати се* (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. desisto (+abl); **оптатив испуњиве жеље** (= оптатив презента без pcl ἄν), у εἶθε λέγοις и παύοιο, који се на латински преводи конјунктивом презента (*utīnam dicas, desistas*) а на српски глаголским придјевом трпним (*дабогда говорιο, оставио се*); **хипотетичка зависна реченица** (потенцијални тип), у εἰ οἱ πολέμοιοι πλησιάζοιμεν, која се на латински преводи такође хипотетичком реченицом (потенцијални тип) (*si hostes appropinquant*) а на српски такође хипотетичком реченицом (*ако би се непријатељи приближили*).

А н а л и з а : **Именице**: **ἀλήθειᾶν** – acc fsg, ἀλήθειᾶ *verum, истина*; **ἀνδρείᾶν** – acc fsg, ἀνδρείᾶ *virtus, храброст*; **ἀργιᾶς** – gen fsg, ἀργιᾶ *socordia, лењост*; **μαθητᾶ** – voc msg, μαθητῆς *discipulus, ученик*; **ὄπλᾶ** – acc npl, ὄπλον *arma, оружје*; **παῖ** – voc msg, παῖς *puer, pl libēri, дјечак, pl дјеца*; **πολέμοιοι** – nom mpl, πολέμιος *hostis, непријатељ*. **Σпартиάτων** – gen mpl, Σпарτιάτης *Lacedaemonius, Спартанац*. **Придјеви**: **πάντες** – nom mpl, πᾶς *omnis, св*. **Замјенице**: **τις** – nom msg, τις *quis, ко*. **Члан**: **οἱ** – nom mpl, ὁ; **τά** – acc npl, τό; **τήν** – acc fsg, ἡ; **τής** – gen fsg, ἡ; **τοῦς** – acc mpl, ὁ; **τῶν** – gen mpl, ὁ. **Глаголи**: **θαυμάζοι** – 3sg opt praes act, θαυμάζω *miror, дивити се*; **λαμβάνοιμεν** – 1pl opt praes act, λαμβάνω *capiō, зграђити*; **λέγοις** – 2sg opt praes act, λέγω *dico, говорити, казивати*; **παύοιο** – 2sg opt praes mp, παύω *desisto, оставити се*; **πλησιάζοιεν** – 3pl opt praes act, πλησιάζω *appropinquo, приближити се*; **τρέχοιμεν** – 1pl opt praes act, τρέχω *festino, пожурити*. **Прилози**: **ἀεὶ** – *semper, увијек*. **Предлози**: **εἰπὶ** – +acc, *ad, на*. **Везници**: **εἰ** – *si, ако*; **καὶ** – *и, -que, et*. **Узвици**: **ὦ** – *о, о*. **Речце**: **εἶθε** – *utīnam, дабогда*; **οὐ** – *non, не*.

Т r a n s l a t i o : **i.** Quis non mirētur Lacedaemoniōrum virtūtem? **ii.** O puer (mi fili), utīnam verum dicas! **iii.** Si hostes appropinquant, omnes arma capiāmus & ad limites festinēmus. **iv.** Socordia desistas, o discipule.

П р е в о д : **1.** Ко се не би дивιο храбрости Спартанаца (спартанској храбрости)? **2.** Синко, вазда говорιο истину! **3.** Ако би се непријатељи приближили, ми бисмо сви зграбили оружје и пожурили на границе. **4.** Учинице, оставио се лењости!

ВЈЕЖБА 08'. **Анализирај и преведи:** **α'** Θεμιστοκλῆς ἔλεγεν, ὅτι αὐτὸν οὐκ ἐφ' (ἐφῆ) καθεῦδεν τὸ τοῦ Μιλτιάδου τρόπαιον. **β'** Εἶθε πάντες οἱ διδάσκαλοι ὑπὸ τῶν μαθητῶν κατ' ἀξίαν τιμῶντο. **γ'** Τίς οὐκ ἂν φιλοῖ (φιλοῖη) τοὺς ἑαυτοῦ γονεᾶς; **δ'** Οἱ Σпартиᾶται φοβούμενοι, μὴ οἱ πολῖται ὑπὸ τῶν ξένων διαφθείροντο, ξηηλασιᾶς ἐποιοῦντο. **ε'** Εἶθε πάντες τὴν τῶν προγόνων ἀρετὴν ζηλοῖεν. **ς'** Ἡ τῶν ἀνθρώπων φύσις μάλλον ἂν ἐκ τῶν ἔργων ἢ ἐκ τῶν λόγων δηλοῖτο. **ζ'** Ὁ Ξέρξης ἐξεστράτευεν, ἵνα τὴν Ἑλλάδα ὅλην δουλοῖτο.

Г р а д и в о : оптатив активни и медиопасивни стегнутих тематских глагола (GGJ, §243-244).

П о ј а в е : **оптатив испуњиве жеље** (= оптатив презента без pcl ἄν), у εἶθε τιμῶντο и εἶθε ζηλοῖεν, који се на латински преводи конјунктивом презента (*utīnam colantur, utīnam aemulentur*) а на српски глаголским придјевом трпним (*дабогда се поштовали, дабогда се поводили*); **потенцијал садашњи** (= оптатив презента са pcl ἄν), у ἂν φιλοῖ (φιλοῖη) и οὐκ ἂν δηλοῖτο, који се на латински преводи конјунктивом презента (*non amet, manifestētur*) а на српским кондиционалом садашњим (*не би волио, читовао би се*); **финална зависна реченица бојазни**, у μὴ οἱ πολῖται ὑπὸ τῶν ξένων διαφθείροντο, која се на латински преводи реченицом уз *verba timendi* (*ne cives ab his necarentur*) а на српски намјерном реченицом (*да ће сви убити грабане*); **финална зависна реченица**, у ἵνα τὴν Ἑλλάδα ὅλην δουλοῖτο, која се на латински преводи такође намјерном реченицом (*ut totam Graeciam in servitutem redigēret*) а на српски такође намјерном реченицом (*да би поробио читаву Грчку*).

А н а л и з а : **Именице**: **ἀνθρώπων** – gen mpl, ἄνθρωπος *homo, vir, човек, pl људи*; **ἀξίᾶν** – acc fsg, ἀξία *meritum, заслуга*; **ἀρετῆν** – acc fsg, ἀρετή *virtus, врлина*; **γονεᾶς** – acc mpl, γονεὺς *parens, родитељ*; **Ἑλλάδα** – acc fsg, Ἑλλάς *Graecia, Грчка*; **διδάσκαλοι** – nom mpl, διδάσκαλος *magister, учитељ*; **Θεμιστοκλῆς** – nom msg, Θεμιστοκλῆς *Themistocles, Темистокле*; **λόγων** – gen mpl, λόγος *verbum, ријеч*; **μαθητῶν** – gen mpl, μαθητῆς *discipulus, ученик*; **Μιλτιάδου** – gen msg, Μιλτιάδης *Miltiades, Милитијад*; **ξηηλασιᾶς** – acc fpl, ξηηλασιᾶ

hospitum expulsio, прогон странаца; ξένων – gen mpl, ξένος *hospes, странац; Ξέρξης* – nom msg, Ξέρξης *Xerxes, Ксерксо; πολῖται* – nom mpl, πολίτης *civis, грађанин; προγόνων* – gen mpl, πρόγονοι *maiores, преци; Σπαρτιάται* – nom mpl, Σπαρτιάτης *Lacedaemonius, Спартаканац; τρόπαιον* – nom nsg, τρόπαιον *tropaem, споменик; φύοις* – nom fsg, φύοις *natūra, нараб. Придјевни: ὅλην* – acc fsg, ὅλος *totus, читав; πάντες* – nom mpl, πᾶς *сав, читав. Замјенице: αὐτόν* – acc msg, αὐτοῦ *sui, себе; ἑαυτοῦ* – gen msg, ἑαυτοῦ *sui, себе; τις* – nom msg, τις *quis, ко. Члан: ἡ* – nom fsg, ἡ; *ὁ* – nom msg, ὁ; *οἱ* – nom mpl, οἱ; *τήν* – acc fsg, ἡ; *τό* – nom nsg, τό; *τοῦ* – gen msg, ὁ; *τούς* – acc mpl, ὁ; *τῶν* – gen mpl, ὁ. Глаголи: δηλοῖτο – 3sg opt praes mp, δηλόω *очитовати се, манифесто; διαφθεῖροντο* – 3pl opt praes mp, διαφθείρω *несо, убити; δουλοῖτο* – 3sg opt praes mp, δουλόω *in servitatem redigo, робити; ἔλεγεν* – 3sg ind ipf act, λέγω *dico, говорити, казивати; ἐξεστράτευσεν* – 3sg ind ipf act, ἐκστρατεύω *infesto agmīne exeo, ићи, кренути на војску; ἐποιούντο* – 3pl ind ipf mp, ποιέω *facio, чинити, радити; ἐφ’ (ἐφή)* – 3sg opt praes act, ἐάω *sino, допуштати; ζηλοῖεν* – 3pl opt praes act, ζηλόω *aemūlor, поводити се; καθεῦδεν* – inf praes act, καθεῦδω *dormio, спавати; τιμῶντο* – 3pl opt praes act, τιμάω *colo, поштовати; φίλοι (φιλοῖ)* – 3sg opt praes act, φιλέω *ато, вољети, љубити; φοβοῦμενοι* – nom mpl pt praes act, φοβέω *timeo, metuo, плашити се. Прилози: μᾶλλον* – *potius, више. Предлози: ἐκ* – + gen, *e, из; κατά* – + acc *secundum, по. Везници: ἰνᾶ* – *ut, да; ὅτι* – acc+inf, *да. Речце: εἶθε* – *utinam, дабода; μή* – *не, не; οὐ* – *non, не.*

T r a n s l a t i o : i. Themistocles dixit Militiādis tropaeum se dormire non sinēre. ii. (Utīnam) omnes magistri a discipulis merito colantur! iii. Quis suos parentes non amet? iv. Lacedaemonii hospites expellentes metuēbant, ne cives ab his necarentur. v. (Utīnam) omnes maiōrum virtutem aemulentur! vi. Homīnum natūra potius ex rebus quam ex verbis manifestētur. vii. Xerxes infesto agmīne exiit (exiit) ut totam Graeciam in servitūtem redigēret.

П р е в о д : **1.** Темистокло је рекао да га Милитијадов споменик не пушта да спава. **2.** Дабогда ученици све учитеље поштовали по заслуги! **3.** Ко не би волио своје родитеље? **4.** Спартаканац су прогнали странце плашећи се да ће они убити грађане. **5.** Дабогда се сви поводили за врлином предака! **6.** Нарав људи (људска нараб) више би се очитовала из дјела него из ријечи. **7.** Ксерксо је кренуо на војску да би (за се) поробио читаву Грчку.

ВЈЕЖБА XVIII. Μετάφραζε: i. Nihil faciāmus irāti! ii. Vivat frater meus! iii. Utīnam pōrūlus Romānus unam cervicem habēret! iv. Demosthēnem perfectum oratōrem facile dixēris. v. Utīnam Vercingetōrix omnes Gallos contra Romānos ducēret. vi. Secernantur probi homīnes ab imprōbis! vii. Nimia misericordia commōtus ne sis!

А н а л и з а : **Именице:** *cervix* – аχχίν; *Demosthēnes* – Δημοσθένης; *frater* – ἀδελφός; *Gallus* – Γαλάτης; *homo* – ἄνθρωπος; *imprōbus* – κακός; *orātor* – ῥήτωρ; *miseriordia* – οἶκτος; *pōrūlus* – δήμος; *Romānus* – Ῥωμαῖος; *Vercingetōrix* – Οὐεργεντόριξ. **Придјевни:** *irātus* – ὀργιζόμενος; *nimius* – ὑπερβάλλων; *omnis* – πᾶς; *perfectus* – τέλειος; *probus* – ἀγαθός; *Romānus* – Ῥωμαῖκός. **Замјенице:** *meus* – ἐμός, μου; *nihil* – οὐδέν; *unus* – εἷς. **Глаголи:** *commoveo* – кинέω; *dico* – λέγω; *duco* – ἄγω; *facio* – πράττω; *habēo* – ἔχω; *secerno* – χωρίζω; *sum* – εἰμί; *vivo* – ζάω. **Прилози:** *facile* – ῥαδίως; *utīnam* – εἶθε. **Предлози:** *ab* – ἀπό; *contra* – πρὸς. **Речце:** *ne* – μή.

Μ ε τ ᾶ φ ρ α σ ῖ ς : **α’** Οὐδέν ὀργιζόμενοι πράττωμεν. (Π ο j α β ε : *адхоратативни конјунктив (conjunctivus adhortativus)*, у πράττωμεν.) **β’** Εἶθε ὁ ἀδελφός μου ζῷ (ζῶν). (Π ο j α β ε : *конјунктив испуњибе жеље*, у εἶθε ζῷ (ζῶν); *енклиза*, у ἀδελφός μου.) **γ’** Εἶθε ὁ Ῥωμαῖκός δήμος (ὁ τῶν Ῥωμαίων δήμος) ἕνα αὐχένα εἶχεν. (Εἶθε τῷ τῶν Ῥωμαίων δήμῳ εἷς αὐχὴν ἦν.) (Π ο j α β ε : *претерит неиспуњибе жеље*, у εἶθε εἶχεν.) **δ’** Ῥαδίως ἂν τὸν Δημοσθένη(ν) τέλειον ῥήτορᾶ λέγοις. (Π ο j α β ε : *потенцијал*, у ἂν λέγοις; *два акузатива*, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, тј. τὸν Δημοσθένη(ν) τέλειον ῥήτορᾶ λέγοις.) **ε’** Εἶθε ὁ Οὐεργεντόριξ παντὰς τοὺς Γαλάτας πρὸς τοὺς Ῥωμαῖους ἦγεν. (Π ο j α β ε : *претерит неиспуњибе жеље*, тј. εἶθε ἦγεν.) **ς’** Χωρίζοιεν οἱ ἀγαθοὶ ἀπὸ τῶν κακῶν. (Π ο j α β ε : *оптатив испуњибе жеље*, у χωρίζοιεν.) **ζ’** Μὴ κινοῖς (κινοίης) τῷ ὑπερβάλλοντι οἶκτῳ. (Π ο j α β ε : *оптатив испуњибе жеље*, у μὴ κινοῖς (κινοίης).)

ВЈЕЖБА 25. Μετάφραζε: 1. Љубимо домовину, покоравајмо се законима! 2. У рату се и жене наоружавају да одбију непријатеље. 3. Сви поштујмо храброг и одважног мужа! 4. Ако ко од војника кад пустиши поља, кажњава се од вође. 5. Дабогда увијек слушали истину! 6. Дабогда увијек поштовали учитеље и родитеље!

А н а л и з а : Именице: *вођа* – στρατηγός; *војник* – στρατιώτης; *домовина* – πατρίς; *жена* – γυνή; *закон* – νόμος; *истина* – ἀλήθειά; *муж* – άνήρ; *непријатељ* – πολέμιος; *поље* – άγρός; *рат* – πόλεμος; *родитељ* – γονεύς; *учитељ* – διδάσκαλος. Придјеви: *одважан* – θρασύς; *сав* – πάς; *храбар* – άνδρείος. Замјенице: *ко* – τίς. Глаголи: *кажњавати* – κολάζω; *љубити* – φιλέω; *наоружавати* – όπλιζω; *одбити* – άμύνομαι; *покоравати се* – πείθομαι; *поштовати* – τιμάω; *пυстоиштити* – διαφθείρω; *слушати* – άκούω. Прилози: *убијек* – άεί. Предлози: *у* – έν. Везници: *ако* – έάν; *и* – και. Узвници: *дабогда* – έίθε.

М е т ά φ ρ α σ ί ς : **α'** Φιλώμεν τήν πατρίδα, πειθόμεθα τοίς νόμοις. (Π ο j а в е : *адхортативни конјунктив* (*conjunctivus adhortativus*), у филώμεν, πειθόμεθα.) **β'** Έν τώ πολέμω αί γυναίκες όπλιζονται ίνά τούς πολεμίους άμύνονται. (Π ο j а в е : *намјерна реченица*, у ίνά τούς πολεμίους άμύνονται.) **γ'** Πάντες τιμώμεν τόν άνδρείον και θρασον άνδρά. (Π ο j а в е : *адхортативни конјунктив* (*conjunctivus adhortativus*), у τιμώμεν.) **δ'** Έάν τίς τών στρατιωτών διαφθείρη τούς άγρούς, κολάζεται ύπό τοу στρατηγού. (Π ο j а в е : *хипотетичка зависна реченица* (итеративни тип) у, έάν τίς τών στρατιωτών διαφθείρη τούς άγρούς; *енклиза*, у έάν τίς.) **ε'** Είθε άεί τήν άλήθειάν (τάληθή) άκούω. (Π ο j а в е : *оптатив испуњибе жеље*, у είθε άκούω.) **ς'** Είθε άεί τούς διδασκάλους και τούς γονέας τιμώτε. (Π ο j а в е : *оптатив испуњибе жеље*, у είθε τιμώτε.)

ВЈЕЖБА п'. Αναλιзирај и преведи: ΟΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΘΕΟΙ. Ό Κρόνος υίείς είχε τόν Διά και τόν Ποσειδώνά και τόν Πλούτωνά. Ζεύς μέν έπ' ούρανώ ναίων παντός τοу κόσμου έβασίλευεν. Ποσειδών δέ τής θαλάττης ήρχε και Πλούτων τοу Άιδου. Απόλλων δέ, ό τοу Διός και τής Λητούς, τών τεχνών και τής ποιήσεώς είχεν έπιμέλειαν και τόν τών Μουσών χορόν ήγεν. Έρμής δέ τών θεών άγγελος ήν και τούς έμπορους και τούς όήτοράς και τούς γυμναστάς έθεράπευεν. Άρης δέ τοу πολέμου και τών μαχών έπιμέλειαν είχεν. Ήφαιστος δέ, θεός τοу πυρός, χωλός τού πόδάς, τοу Διός κεραυνόν έν Λήμνω τή νήσω κατεσκεύαζε μετά τών Κυκλώπων. Διόνυσον δέ, τόν τής άμπέλου πατέρά και τοу οίνου εύρετήν, οί Άθηναίοι ιδίως έσέβοντο.

Π ο j а в е : *αποзиција*, у грч. Όμηρον υίείς είχε τόν Διά και τόν Ποσειδώνά και τόν Πλούτωνά, која се на латински преводи такође апозицијом (*Jovem, Neptūnum & Plutōnem filios habebat*) а на српски помоћу ријечи као или за (*имао је Јупитера, Ποσειδона и Πлутона за синове*); *рекција* грч. гл. βασιλεύω (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. *rego* (+acc) и срп. гл. *κράљевати* (+int) и рекција грч. гл. άρχω (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. *domīnor* (+acc) и срп. гл. *владати* (+int); *елипса*, тј. изиостанак им. υίός, у ό τοу Διός και τής Λητούς (υίός); *акузатив одзира* (*accusativus limitatiōnis*), у χωλός τούς πόδάς, који се на латински преводи аблативом (*pedibus claudus*) а на српски помоћу израза *с одзиром на*, односно генитивом (*χром с одзиром на ноге, громих ногу*).

А н а л и з а : Именице: *άγγελος* – nom msg, άγγελος *angēlos, гласник*; *Άθηναίοι* – nom mpl, Άθηναίοι *Athenienses, Атињани*; *Άιδου* – gen msg, Άιδης *infēri, доњи свијет*; *άμπέλου* – gen fsg, άμπелος *vitis, винова лоза*; *Απόλλων* – nom msg, Απόλλων *Apollo, Аполон*; *Άρης* – nom msg, Άρης *Mars, Арес*; *γυμναστάς* – acc mpl, γυμναστής *lanista, учитељ гимнастике*; *Διά* – acc msg, Ζεύς *Juppiter, Зевс*; *Διόνυσον* – acc msg, Διόνυσος *Bacchus, Дионис*; *Διός* – gen msg, Ζεύς *Juppiter, Зевс*; *Ελλήνων* – gen mpl, Έλλην *Graecus, Грк*; *έμπορους* – acc mpl, έμπορος *mercātor, трговца*; *έπιμέλειαν* – acc msg, έπιμέλειά *cura, брига*; *Έρμής* – nom msg, Έρμής *Mercurius, Хермес*; *εύρετήν* – acc msg, εύρετής *inventor, изумитељ*; *Ζεύς* – nom msg, Ζεύς *Juppiter, Зевс*; *Ήφαιστος* – nom msg, Ήφαιστος *Vulcānus, Хефест*; *θαλάττης* – gen fsg, θάλαττά *mare, море*; *θεοί* – nom mpl, θεός *deus, бог*; *θεός* – nom msg, θεός *deus, бог*; *θεών* – gen mpl, θεός *deus, бог*; *κεραυνόν* – acc msg, κεραυνός *fulmen, мунџа*; *κόσμου* – gen msg, κόσμος *mundus, свијет*; *Κρόνος* – nom msg, Κρόνος *Saturnus, Крон*; *Κυκλώπων* – gen mpl, Κύκλωψ *Cyclops, киклоп*; *Λήμνω* – dat fsg, Λήμνος *Lemnos, Лемнос*; *Λητούς* – gen fsg, Λητώ *Latōna, Лето*; *μαχών* – gen fpl, μάχη *ruigna, битка*; *Μουσών* – gen fpl, Μούσα, *Musa, musa*; *νήσω* – dat fsg, νήσος *insūla, острво*; *οίνου* – gen msg, οίνος *vinum, вино*; *ούρανώ* – dat msg, ούρανός *caelum, небо*; *πατέρά* – acc msg, πατήρ *pater, отац*; *Πλούτων* – nom msg, Πλούτων *Pluto, Плутон*; *Πλούτωνά* – acc msg, Πλούτων *Pluto, Плутон*; *πόδάς* – acc mpl, πούς *pes, нога*; *ποιήσεώς* – gen fsg, ποιήσις *poēsis, нјесништво*; *πολέμου* – gen msg, πόλεμος *bellum, рат*; *Ποσειδών* – nom msg, Ποσειδών *Neptūnus, Ποσειдон*; *Ποσειδώνά* – acc msg, Ποσειδών *Neptūnus, Ποσειдон*; *пυρός* – gen nsg, πύρ *ignis, ватра*; *τεχνών* – gen mpl, τέχνη *ars, умјетње*; *υίείς* – acc mpl, υίός *filius, син*; *χορόν* – acc msg, χορός *chorus, коло*. Придјеви: *панτός* – gen msg, πάς *omnis, сав*; *χωλός* – nom msg, χωλός *claudus, хром*. Члан: *ό* – nom msg, *ό*; *οί* – nom mpl, *ό*; *τή* – dat fsg, *ή*; *тής* – gen fsg, *ή*; *τόν* – acc msg, *ό*;

τοῦ – gen msg, ὁ; τοῦ – gen nsg, τὸ; τοὺς – acc mpl, ὁ; τῶν – gen mpl, ὁ; τῶν – gen npl, τὸ. Γлагоλι: **ἐβασίλευε(ν)** – 3sg ind ipf act, βασιλεύω *rego, краљеваџи*; **ἐθεράπευε(ν)** – 3sg ind ipf act, θεραπεύω *curo, бринути се за*; **εἶχε(ν)** – 3sg ind ipf act, ἔχω *habeo, имаџи*; **ἐσέβοντο** – 3sg ind ipf act, σέβομαι *colo, поштовати*; **ἦγεν** – 3sg ind ipf act, ἄγω *ago, водити*; **ἦν** – 3sg ind ipf mp, εἰμι *sum, бити*; **ἦρχε(ν)** – 3sg ind ipf act, ἄρχω *dominor, владати*; **κατεσκεύαζε(ν)** – 3sg ind ipf act, κατασκευάζω *fabrico, правити*; **ναίων** – nom msg pt praes act, ναίω *habito, становаџи*. Прилози: **ιδίως** – *maxīte, нарочито*. Предлози: **ἐν** – +dat *in, у*; **ἐπί** – +dat *in, на*; **μετά** – +gen *cum, са*. Везници: **καί** – *et, -que, и*. Речце: **μὲν ... δέ** – *et ... autem, et ... a*.

T r a n s l a t i o : GRAECORUM DEI. Saturno filii erant Iuppiter, Neptunus & Pluto. Juppiter in caelo habitabat & omnem mundum regebat. Neptunus mare, Pluto inferos dominabatur. Apollo, Jovis & Latonae ille (sc. filius), artes et poesim (poesin) curabat et Musarum chorum agebat (ducebat). Mercurius deorum nuntius erat; mercatores, oratores et lanistas curabat. Mars bellum et pugnas curabat. Vulcanus, ignis ille deus, pedibus claudus, Jovis fulmen in insula Lemni (una) cum cyclopius fabricabat. Bacchum, illum vitis patrem & vini inventorem, Athenienses maxime colebant.

П р е в о д : БОГОВИ ГРКА. (ГРЧКИ БОГОВИ.) Крон је за синове имао Зевса, Посејдона и Плутона. Зевс је становао на небу и краљевао читавим свијетом. Посејдон је владао морем а Плутон доњим свијетом. Аполон, (син) Зевса и Лете, старао се за умијећа и нјесништво и водио коло муза. Хермес је био гласник богова и бринуо се се трговце, бесједнике и учитеље гимнастике. Арес се старао за рат и битке. Хефест, бог ватре, хромих ногу, са Киклопима је правлио Зевсову муњу на острву Лемну. Диониза, оца винове лозе и изумитеља вина, Аџињани су нарочито поштовали.

ВЈЕЖБА па´. **Анализирај и преведи:** ΠΕΡΙ ΣΠΑΡΤΙΑΤΩΝ. Οἱ Σπαρτιάται τὴν μὲν ἀνδρείαν πρώτην πασῶν ἀρετῶν ἐνόμιζον, οἱ δὲ νόμοι μᾶλλον ἴσχυον παρ’ αὐτοῖς ἢ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι τῆς Ἑλλάδος καὶ σφόδρα ἐπειθοντο αὐτοῖς. Τοὺς γέροντας οὐχ ἦττον ἐθεράπευον ἢ αὐτοὺς τοὺς γονεῆς. Τοὺς μὲν ἀγροὺς εἰργάζοντο αὐτοῖς οἱ εἰλωτες, δούλοι ὄντες τοῦ κοινού, τὰς δὲ τέχνας ἐπετήδευον οἱ ὑπήκοοι, περίοικοι ὀνομαζόμενοι. Αἰσχροὺς γὰρ ἐνόμιζον Σπαρτιάται ἄλλ᾽ μανθάνειν τέχνας ἢ τὰς πρὸς πόλεμον. Σπάρτη οὐκ εἶχεν οὔτε τείχη οὔτε τάφρους· ἔλεγον γάρ, ὅτι Σπάρτη τῇ πόλει ἀσφάλειαν παρέχοι οὐ τείχη, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνδρῶν σώματα. Ἐμακαρίζετο παρὰ Σπαρτιάταις μᾶλλον εὐκλεῆς θάνατος ἢ βίος εὐτυχῆς. Οἱ Σπαρτιάται τοὺς παῖδας ἐγύμναζον, ὅπως ὕστερον ῥᾶον φέροιεν τοὺς ἐν πολέμῳ πόνους.

Π ο ј а в е : **два акузатива**, тј. акузатив објекта са акизативом предиката, у τὴν ἀνδρείαν πρώτην πασῶν ἀρετῶν ἐνόμιζον, што се преводи на латински такође помоћу два акузатива (*fortitudinem primam inter virtutes discabant*) а на срп. помоћу акузатива и инструментала (*сматрали су храброст сматрали првом од свих врлина*); **конгруенција** ном npl са 3sg (τὰ ζῶα τρέχει), у τὰ δις τείχη οὐ παρέχοι и σώματα οὐ παρέχοι; **финална зависна реченица**, у ὅπως ὕστερον ῥᾶον φέροιεν τοὺς ἐν πολέμῳ πόνους, која се на латински преводи такође намјерном реченицом (*ut labores postea facilius ferant*) а на српски такође намјерном реченицом (*да би касније лакше подносили невоље у рату*).

А н а л и з а : Именице: **ἀγροὺς** – acc mpl, ἀγρός *ager, поле*; **ἀνδρείαν** – acc fsg, ἀνδρεία *virtus, храброст*; **ἀνδρῶν** – gen mpl, ἀνὴρ *vir, човјек, муж*; **ἀρετῶν** – gen fpl, ἀρετή *virtus, врлина*; **ἀσφάλειαν** – acc fsg, ἀσφάλεια *securitas, сигурност*; **βίος** – nom msg, βίος *живот, вџита*; **γέροντας** – acc mpl, γέρων *senex, старац*; **γονεῆς** – acc mpl, γονεὺς *parens, родитељ*; **δούλοι** – nom mpl, δούλος *servus, роб*; **εἰλωτες** – nom mpl, εἰλωτες *Helotae, Хелоти*; **Ἑλλάδος** – gen fsg, Ἑλλάς *Graecia, Грчка*; **θάνατος** – nom msg, θάνατος *mors, смрт*; **κοινού** – gen nsg, κοινόν *res publica, држава*; **νόμοι** – nom mpl, νόμος *lex, закон*; **παῖδας** – acc mpl, παῖς *puer, pl libēri, дјечак, pl дјеца*; **περίοικοι** – nom mpl, περίοικος *perioecus, перџејек*; **πόλει** – dat fsg, πόλις *ciuitas, град, држава*; **πόλεμον** – acc msg, πόλεμος *bellum, рат*; **πολέμῳ** – dat mpl, πόλεμος *bellum, рат*; **πόλεσι** – dat fpl, πόλις *ciuitas, град, држава*; **πόνους** – acc mpl, πόνος *labor, мука, напор*; **Σπάρτη** – nom fsg, Σπάρτη *Sparta, Спарта*; **Σπάρτη** – dat fsg, Σпартη *Sparta, Спарта*; **Σπαρτιάται** – nom mpl, Σπαρτιάτης *Lacedaemonius, Спартаџац*; **Σπαρτιάταις** – dat mpl, Σπαρτιάτης *Lacedaemonius, Спартаџац*; **σώματα** – nom npl, σῶμα *corpus, тијело*; **τάφρους** – acc fpl, τάφρος *agger, јарак*; **τείχη** – acc npl, τεῖχος *murus, бедем*; **τέχνας** – acc fpl, τέχνη *ars, умијеће*; **ὑπήκοοι** – nom mpl, ὑπήκοος *morigerius, слуга*. Придјев: **αἰσχροὺς** – acc nsg, αἰσχρός *turpis, срамотан*; **ἄλλαις** – dat fpl, ἄλλος *alius, други*; **ἄλλ᾽** – acc mpl, ἄλλος *alius, други*; **εὐκλεῆς** – nom msg, εὐκλής *gloriosus, славан*;

εὐτουχής – nom msg, εὐτουχής *felix, срећан*. **Замјенице:** **αὐτοῖς** – dat mpl, αὐτός *is, он*; **αὐτοῦς** – acc mpl, αὐτός *is, он*. **Бројеви:** **πρώτην** – acc fsg, πρῶτος *primus, први*. **Члан:** **οἱ** – nom mpl, **ὁ**; **τά** – nom npl, **τὸ**; **ταῖς** – dat fpl, **ἡ**; **τάς** – acc fpl, **ἡ**; **τῆ** – dat fsg, **ἡ**; **τήν** – acc fsg, **ἡ**; **τῆς** – gen fsg, **ἡ**; **τοῦ** – gen msg, **τὸ**; **τούς** – acc mpl, **ὁ**; **τών** – gen mpl, **ὁ**. **Глаголи:** **ἐγύμναζον** – 3pl ind ipf act, γυμνάζω *exerceo, вјежбати*; **ἐθεράπευον** – 3pl ind ipf act, θεραπεύω *colo, поштовати*; **εἰργάζοντο** – 3pl inf ipf act, ἔργαζομαι *colo, обрађивати*; **εἶχε(ν)** – 3pl ind ipf act, ἔχω *habeo, имати*; **ἔλεγον** – 3pl ind ipf act, λέγω *dico, говорити, казивати*; **ἔμακαρίζετο** – 3pl ind ipf mp, μακαρίζομαι *beatus ducor, сматрати се срећнијим*; **ἐνόμιζον** – 3pl ind ipf act, νομίζω *puto, сматрати*; **ἐπειθοντο** – 3pl ind ipf mp, πείθομαι *pareo, покоравати се*; **ἐπετίθευον** – 3pl ind ipf act, επιτηδεύω *colo, обрађивати*; **ἰσχυον** – 3pl ind ipf act, ἰσχύω *robustus sum, јак сам*; **μανθάνειν** – inf praes act, μανθάνω *disco, учити*; **ὀνομαζόμενοι** – nom mpl pt praes mp, ὀνομάζω *voco, називати*; **ὄντες** – nom mpl pt praes act, εἶμι *sum, бити*; **παρέχοι** – 3sg opt praes act, παρέχω *praebeo, пружати*; **φέροισιν** – 3pl ind praes act, φέρω *fero, носити, подносити*. **Прилози:** **μᾶλλον** – *magis, више*; **ἤ** – *quam, него*; **ἥττον** – *inferius, слабије*; **ὀψιον** – *facilius, лакше*; **σφόδρα** – *valde, веома*; **ὑστερον** – *postea, касније*. **Преилози:** **ἐν** – + dat, in, y; **παρά** – +acc, apud, код; **πρός** – +acc, ad, за, ка. **Везници:** **ἀλλά** – *sed, него*; **γάρ** – *enim, наима*; **καί** – *et, -que, и*; **ὅπως** – *ut, да*; **ὅτι** – acc+inf, да; **οὔτε** – *nec, neque, нити*. **Речце:** **μὲν ... δὲ** – *... autem, ... a*; **οὐ** – *non, не*.

T r a n s l a t i o : DE LACEDAEMONIIS. Lacedaemonii fortitudinem primam inter virtutes ducēbant; leges apud eos robustiores erant quam in aliis Graeciae civitatibus & (sc. Lacedaemonii) eis valde parēbant. Senes curābant non minus quam ipsos parentes. Helōtae, qui rei publicae servi erant, agros eis colebant et morigēri, quibus perioeci (perioecōrum) nomen erat, artes (eis) curābant. Lacedaemonii enim putabant turpe esse alias discere artes quam illas quae ad bellum pertinent (= παραφραза). Spartaе nec muri neque aggēres erant, sed (tantum) virōrum corpōra. Beatior apud Lacedaemonis ducebātur mors gloriōsa quam vita beāta. Lacedaemonii libēros exercēbant ut labōres postea facilius ferant.

П р е в о д : О СПАРТАНЦИМА. Спарτανци су храброст сматрали првом од свих врлина, а закони су код њих били суровији него у другим градовима Грчке и (Спарτανци) су им се веома покоравали. За старце се нису ништа мање бринули него за саме родитеље. Поља су им обрађивали Хелоти који су били робови државе (државни робови), а умијећима су се бавили поданици звани перијеци. Наима, Спарτανци су сматрали да је срамотно изучавати вјештине које нису корисне (= парафраза) за рат(овање). Спарта није имала нити бедеме нити јарке; наима, казивали су да граду Спарти сигурност не пружају бедеме него тијела (sc. спартанских) мужева. Код Спартанаца се славна смрт сматрала срећнијом од срећног живота. Спарτανци су вјежбали своју дјецу да би касније лакше подносили невоље у рату.

Грчка лексика прољећног семестра

Именице

ἀγαθόν	ἀποικίᾱ	γέρον
ἄγαλμᾶ	Ἄπολλων	γεωργός
ἄγγελος	ἀπόφθεγμᾶ	γῆ
ἀγέλη	ἀργιᾶ	γῆρᾶς
Ἄγκος	ἄργυρος	γλώττᾱ
ἀγρός	ἀρετή	γνώμη
ἀγών	Ἄρης	γονεύς
ἀδελφός	Ἀριστείδης	γράμματᾶ
ἀδικιᾶ	Ἀριστοτέλης	γραμματική
ἀετός	ἄρμᾶ	γραῦς
Ἀθηνᾶ	Ἄρταξέρξης	γυμναστής
Ἀθηναῖ	Ἄρτεμις	γυνή
Ἀθηναῖος	ἀρχή	Δαρειός
ἀθλητής	ἄρχων	δάφνη
ἀηδών	Ἀσιᾶ	δένδρον
Ἄιθης	ἀσπίς	δεσπότης
αἰδώς	ἄστυ	δήμος
αἶξ	ἀσφάλειᾱ	Δημοσθένης
αἰτιᾶ	Ἄττική	διδάκσαλος
ἀκμή	ἀτυχιᾶ	δικαστής
ἀκτις	Ἄχιλ(λ)εύς	Διογένης
ἀκρόπολις	Βαβυλών	Διονύσιος
Ἀλέξανδρος	βάλανος	Διόνυσος
ἀλήθειᾱ	βάρβαρος	Διόσκουροῖ
ἄλλος	βασιλεύς	δμῶς
ἀμαθιᾶ	βάτραχος	δόξᾱ
ἀμάρτημᾶ	βέλος	δόρυ
ἄμπελος	Βιᾶς	δούλος
Ἀναξαγόρᾱς	βιβλίον	δουλοσύνη
ἀνδρειᾶ	βίος	δράμᾶ
ἀνδριάς	βότρυς	δραχμή
ἄνεμος	βούς	δύναμις
ἄνθρωπος	βροτός	δυσγένειᾱ
ἀνήρ	βρώσις	ἔαρ
ἀντιδοοῖς	βωμός	ἐγκράτειᾱ
ἀξια	γαστήρ	ἐθελοντή
	γένος	ἔθος

εἰκῶν
Εἴλωσ
εἰρήνη
ἔλαφος
ἐλευθεριᾶ
ἐλέφᾱς
Ἑλλάς
Ἑλλην
ἐμβατήριον
ἐμπειριᾶ
ἔμπορος
Ἑπαμεινῶνδᾱς
ἐπιθυμιᾶ
ἐπιμέλειᾶ
ἐπιστήμη
ἐπιστολή
ἔπος
ἔργον
Ἑρμαῖ
Ἑρμῆς
ἐρμηνεὺς
ἐστῆς
ἐταῖρος
ἔτος
Ἑφεσος
ἔχθρὸς
Εὐβοιᾶ
εὐεργεσιᾶ
εὐεργέτης
Εὐκλείδης
εὐρετής
Εὐριπίδης
Εὐφράτης
ἔχθρᾱ
ἐχθρὸς
Ζεὺς
ζῶον
ἡγεμῶν
ἡδονή
ἡλικιώτης

ἥλιος
ἡμέρᾱ
ἦρως
Ἥφαιστος
ἦχώ
θάλατᾶ
Θαλής
θάνατος
Θεμιστοκλῆς
θεὸς
θέρος
Θέτις
θηριον
θόρυβος
Θρᾶξ
θυγάτηρ
Ἴλλυριοὶ
Ἴνδικ
ἰός
Ἴππιᾱς
ἵππος
ἰχθύς
κακιᾶ
κακολογιᾶ
κακὸν
Καλυψὼ
Καρχηδόνιος
κέρας
κεραυνός
κέρδος
κεφαλή
κῆπος
κῆρῦξ
κίνδυνος
Κλεόβουλος
κοινόν
κόλαξ
κόραξ
κόσμος
κράτος
κρέας

Κροῖσος
Κρόνος
κτῆμᾶ
Κύκλωψ
Κῦρος
κῶν
κῶμη
λαγῶς
Λακεδαιμόνιος
λειμών
λέων
Λήμνος
Λητώ
Λιβύη
λόγος
λογχή
λόγος
λύκος
λύπη
μάθημᾶ
μαθητής
Μακεδόνες
μάντις
Μαραθῶν
Μάρκιος
μάρτυς
μάχη
μέγεθος
μελέτη
Μέμφις
μέρος
μέσον
μῆκος
μῆν
μήτηρ
μήτρως
μνά
Μοῖρᾶ
Μοῦσᾶ
μουσική
μῦθος

μυκτήρ
μῦς
ναῦλον
ναῦς
νεανιάς
Νείλος
νέος
νήσος
νίκη
Νίκη
νόμος
Νουμάς
νοῦς
ξενηλασιᾶ
Ξενοφών
ξένος
Ξέρξης
ὀβολός
ὀδός
Ὀδυσσεύς
οἴκησις
οἰκιᾶ
οἰκιστής
οἶκος
οἶνος
οἶς
Ὀλυμπιᾶ
Ὀλυμπιάς
Ὅμηρος
ὀμόνοιᾶ
ὄνομα
ὄνος
ὄπλον
ὄρνις
ὄρος
οὐρανός
οὔς
ὀφθαλμός
ὄφις
παιδοτριβης

παῖς
πάππος
παράσιτος
παροιμιᾶ
Παρύσατις
πατήρ
πατρίς
Πάτροκλος
πάτρως
πεδιον
πειθῶ
Περίανδρος
περιοικος
περιστερᾶ
Πέρσης
Πηλεὺς
πήχυς
Πιττακός
Πλάτων
Πλούτων
Πνύξ
ποιησις
ποιητής
ποιμνη
πολεμικόν
πολέμιος
πόλεμος
πόλις
πολίτης
Πομπίλιος
πόνος
Ποσειδῶν
πόσις
ποταμός
πούς
πράγμα
πρέσβυς
Πρίσκος
πρόβατον
πρόγονοι
προδότης

πρόσωπον
πρυτανεῖον
Πρωταγόρας
πῦρ
πυραμῖς
ρήτωρ
Ῥωμαῖος
Ῥωμύλος
ῥώμη
Σαλαμῖς
Σαπφῶ
Σάρδεις
σατράπης
σελήνη
Σέρβιος
σιγή
σίδηρος
Σόλων
σοφία
σοφός
Σοφοκλῆς
Σπάρτακος
Σπάρτη
Σπαρτιάτης
σπήλαιον
σπουδή
στάδιον
στάσις
στοά
στόμα
στράτευμα
στρατηγός
στρατιώτης
στρατόπεδον
συνεργός
σύνθημα
σῦς
σχῆμα
Σωκράτης
σῶμα
σωτήρ

σωτηριᾶ
σωφροσύνη
τάλαντον
Ταρκύνιος
ταῦρος
τάφος
τείχος
τέχνη
τιμή
τριήρης
Τροιά
τρόπαιον
τρόπος
τροφή
Τύλλιος
Τύλλος
τύραννος

Τυρταῖος
ὔβρις
ὔδωρ
υἱός
Ἵπερήφανοςζ
ὑπήκοος
φάρμακον
φθινόπωρον
φιλιᾶ
φίλος
φοινῖξ
Φοινῖξ
φύλαξ
φύλλον
φύσις
φωνή
χαλινός

Χάρις
Χάρων
χειμών
χείρ
χελιδών
Χίλων
χορός
χρήματᾶ
χρόνος
χρυσός
χώρᾶ
ψεύδος
ψόγος
ψυχή
ῥδή
ῥρᾶ
Ῥστίλιος

Π ρ ι δ j ε β ι

ἀγαθός
ἄγριος
ἄδικος
ἀθάνατος
αἰδήμων
αἰσχρός
ἀληθής
ἄλλος
ἀμαθής
ἀνδρείος
ἀνθρώπινος
ἀνίατος
ἄξιος
ἄπᾶς
ἀπλοῦς
ἀρχαῖος
ἀσφαλής
ἀφανής
βραδύς
βραχύς

γεραῖος
γελοῖος
γεωμετρικός
γλυκός
δικαῖος
δρεπανηφόρος
ἐκών
ἐλεύθερος
Ἑλληνικός
ἐπίσημος
ἐπιστήμων
εὐγενής
εὐδαιμων
εὐδαιμων
εὐκλεής
εὐτοχής
ἐχθρός
ἠδύς
ἠμισυς
θαυμαστός

θρασύς
ἴσος
κακός
καλός
κοινός
μακρός
μάταιος
μεγαλόφρων
μέγᾶς
μέλᾶς
μικρός
μόνος
νέος
ξένος
ὀλίγος
ὄλος
ὅμοιος
ὄνειδος
ὄνομαστός
παλαιός

παντοῖος
πάς
πένης
περιπόρφυρος
πιστός
πολέμιος
πολιτικός
πολύς
πονηρός

πρεσβύτερος
ῥάθυμος
σαφής
σκληρός
σοφός
συχνός
σώφρων
ταχύς
τελευταῖος

τίμιος
τλήμων
τραχύς
ύγιής
φίλος
χαλεπός
χαρίεις
χρήσιμος
χωλός
ψευδής

З а м ђ е н и ц е

ἀλλήλων
ἄλλος
αὐτός
αὐτοῦ
ἑαυτοῦ
ἐγώ
ἔγωγε
ἕκαστος
ἕκατερος
ἐκεῖνος
ἑμαυτοῦ

ἡμεῖς
ἡμέτερος
μηδεῖς
ὄδε
οἶος
ὀπόσος
ὄς
ὄσος
ὄστις
οὐδεῖς
οὗτος

πόσος
σεαυτοῦ
σός
σύ
τίς
τις
τοιούτος
τοσοῦτος
ὕμεις
ὕμέτερος

Б ρ ο ѓ е в и

ἅπαξ
δεκάκις
δέκατος
δεύτερος
διακόσιοι
δῖς
δύο
δώδεκά
ἑβδομος
εἴκοσιν
εἷς
ἑκατόν

ἕκτος
ένδεκάκις
έννεᾶ
ἕξ
ἕξήκοντᾶ
ἑπτά
ὀγδοηκοστός
ὀγδοος
ὀκτώ
πέμπτος
πεντάκις
πέντε

πεντεκαίδεκά
πεντήκοντᾶ
πρῶτος
τέταρτος
τετταράκοντᾶ
τετταρακοστός
τέτταρες
τρεις
τριάκοντᾶ
τριάκοσιοι
τρῖς
τρίτος

χιλιοῖ

Глаголи

ἀγορεύω
ἄγω
ἀδικέω
ἄδω
ἀκούω
ἀληθεύω
ἀμελέω
ἀνακαίω
ἀνέχω
ἀνέχομαι
ἀπέχω
ἀποβάλλω
ἀποθνήσκω
ἀπονέμω
ἄρδω
ἀρέσκω
ἄρχομαι
αὐλίζομαι
αὐξάνω
βαδίζω
βασιλεύω
βεβαιώω
βλέπω
βουλεύω
βούλομαι
γελᾶω
γίγομαι
γράφω
γυμνάζω
δεῖ
δειδω
δέομαι
δηλόω
διαλύω
διαμένω
διατρίβω

διαφέρω
διαφθείρω
διδάσκω
διείργω
διώκω
δοκέω
δουλεύω
δουλόω
ἐάω
ἐθέλω
ἐθίζω
εἰκάζομαι
εἶκω
εἶμι
ἐκλέγω
ἐκπέμπω
ἐκστρατεύω
ἐκτρέφω
ἐμβάλλω
ἐμπίπτω
ἐναντιόομαι
ἔξεσθιν
ἐξετάζω
ἐπιβουλεύω
ἐπιμέλομαι
επιτηδεύω
ἐρευνᾶω
ἐργάζομαι
ἐρωτάω
ἐσθίω
εὐλαβέομαι
εὐρίσκω
εὐτοχέω
εὐφραίνω
ἔχω
ἦκω

ἠττάομαι
ζάω
ζηλόω
ζημιόω
θάλλω
θαρρέω
θαυμάζω
θεραπεύω
θηρεύω
θνήσκω
θύω
ἦκω
ιάομαι
ἴομαι
ἰσχύω
καθεύδω
καλέω
καλλύνω
κατασκευάζω
καταφεύγω
κελεύω
κερατίζω
κολάζω
κοσμέω
κραυγάζω
κρίνω
λαμβάνω
λέγω
μακαρίζομαι
μανθάνω
μαραίνω
μαστιγόω
μάχομαι
μέγᾳ φρονέω
μεθύσκω
μέλλω

μένω
μεταβάλλω
μετάγω
μεταμέλει μο
μεταπέμπομαι
μετέχω
μιμέομαι
μνημονεύω
ναίω
νέμω
νήχω
νικάω
νίπτω
νομίζω
νοσέω
όδύρομαι
ὄζω
ὀμοιόω
ὀνομάζω
ὀρέγομαι
ὀργίζομαι
παιδεύω
παίζω
παράγω
παρέχω
πάσχω

παύω
πειθομαι
πέμπο
περιγιγνομαι
περιμένω
πίνω
πιστεύω
πληαιάζω
ποιέω
πορίζω
πράττω
πρέπει
προβαίνω
προσέρχομαι
προστρέχω
πονθάνομαι
ῥιγώω
ῥίπτω
σέβομαι
σιγάω
σιτέω
σκώπτω
σπεύδω
σπουδάζω
στέργω
στεφανόω

συλλέγω
συμβουλεύω
σουστρατεύω
σφάλλομαι
σώζω
τελευταίω
τέρπω
τίκτω
τιμάω
τρέφω
τρέχω
τύπτω
ὕβριζω
ὕπερέχω
φαίνω
φέρω
φεύγω
φιλέω
φοβέω
φυλάττω
χράομαι
χρή
χρίω
ψέγω
ψεύδομαι
ψεύδω

Π ρ ι λ ο ζ ι

ἀεί
ἀκριβώς
ἀληθώς
ἀνδρείως
βραδέως
δημοσίᾳ
διαφερόντως
ἐνίστε
ἐνταῦθα
ἔπειτᾶ
εὐκόλως

ἦ
ἦττον
θάττον
ιδίως
ισχυρῶς
καλῶς
μάλ᾽
μάλιστα
μᾶλλον
νομίμως
νύκτωρ

ὅπου
οὔποτε
οὔτω
πάλιν
πανταχόθεν
πανταχοῦ
παραχρήμ᾽
πόθεν
ποι
πολλάκις
πολλαχοῦ

πολύ
ποτέ
ποῦ
πρώτον
πῶς

ῥαδίως
ῥᾶον
σαφῶς
σπουδαίως
σφόδρα

τάχιστα
ταχύ
ὑστερον
ὡς
ὡσπερ

Предлози

ἀμφί — + acc
ἄνευ — + gen
ἀπό — a
διά — + gen
διά — + acc
εἰς — + acc
ἐκ — + gen

έν — + dat
ἐξ — + gen
ἐπί — + gen, dat
ἐπί — + acc
κατά — + gen
μετά — + gen, acc
παρά — + dat

περί — + gen, acc,
πλήν — + acc
πρό — + gen
πρός — + acc
ὑπέρ — + gen
ὑπό — + gen

Везници

ἀλλά
γάρ
διό
ἐάν
ἐπει
ἢ
ἢ²

ἵνα
καί
κἄν
μηδέ
μήτε
ὅπως
ὅτιᾶν

ὅτε
ὅτι
οὐ μόνον ... ἀλλά καί
οὐδέ
οὔτε
οὖν

Партикуле

δέ
εἴθε

μέν ... δέ
μή

οὐ

Узвници

ὦ

Латинска лексика прољећног семестра

Именице

<i>adulātor</i>	<i>gladius</i>	<i>Nestor</i>
<i>aerarium</i>	<i>Gallus</i>	<i>nomen</i>
<i>aedīlis</i>	<i>Graecus</i>	<i>orātor</i>
<i>Aesōpus</i>	<i>Hamīlcar</i>	<i>pars</i>
<i>Agamemnon</i>	<i>Hannībal</i>	<i>patria</i>
<i>ager</i>	<i>Helēna</i>	<i>Pericles</i>
<i>Alexander</i>	<i>homo</i>	<i>philosophia</i>
<i>annōna</i>	<i>hora</i>	<i>poēta</i>
<i>annus</i>	<i>hostis</i>	<i>Pontus Euxīnus</i>
<i>ars</i>	<i>imprōbus</i>	<i>pōpūlus</i>
<i>Athenae</i>	<i>insūla</i>	<i>praecēptum</i>
<i>bellum</i>	<i>jus</i>	<i>praetor</i>
<i>canis</i>	<i>labor</i>	<i>procella</i>
<i>ensor</i>	<i>Lacedaemonius</i>	<i>prodītor</i>
<i>cervix</i>	<i>legio</i>	<i>puer</i>
<i>cervus</i>	<i>lex</i>	<i>pugna</i>
<i>Cicēro</i>	<i>lignum</i>	<i>quaestor</i>
<i>civis</i>	<i>lingua</i>	<i>res publicā</i>
<i>cohors</i>	<i>Lucretius</i>	<i>rex</i>
<i>colonia</i>	<i>lucrum</i>	<i>Romānus</i>
<i>concordia</i>	<i>ludus</i>	<i>saecūlum</i>
<i>consul</i>	<i>Kalendae</i>	<i>sagitta</i>
<i>Dalmatia</i>	<i>Macedones</i>	<i>serōitus</i>
<i>damnum</i>	<i>magister</i>	<i>Sparta</i>
<i>Demosthēnes</i>	<i>magistrātus</i>	<i>Spartācus</i>
<i>dies</i>	<i>medīcus</i>	<i>spatium</i>
<i>difficultas</i>	<i>memoria</i>	<i>tempus</i>
<i>discipūlus</i>	<i>Menelāus</i>	<i>urbs</i>
<i>Epicūrus</i>	<i>mensis</i>	<i>uxor</i>
<i>exemplum</i>	<i>miles</i>	<i>ventus</i>
<i>exercītus</i>	<i>miserīcordia</i>	<i>verbum</i>
<i>fabūla</i>	<i>monumentum</i>	<i>Vercingetōrix</i>
<i>filius</i>	<i>mors</i>	<i>victor</i>
<i>frater</i>	<i>mos</i>	<i>vitium</i>
<i>fructus</i>	<i>nauta</i>	

Придјеви

<i>aeternus</i>	<i>aliēnus</i>	<i>annuus</i>
-----------------	----------------	---------------

audax
bonus
carus
celēber
celer
clarus
commōtus
constans
contentus sorte sua
difficilis

facilis
fallax
fortis
inclitus
irātus
laudabilis
magnus
mālus
mortuus
multus

nimius
omnis
perfectus
probus
pulcher
quotus
Romānus
sapiens
timidus
utilis

З а м ј е н и ц е

alter
hic
idem
ipse
is

meus
nihil
noster
qui
quis

sui
suus
tu
tuus

Б р о ј е в и

bis
centum
decem
decimus
deni
duo
duodēcim
mille

novem
octāvus
primus
quater
quaterni
quini
quinque
sedēcim

sex
sexaginta
singuli
ter
terni
trecenti
unus

Г л а г о л и

abundo
administro
amo
contemno
credo
cremo
curo
custodio
dico

duco
expōno
facio
facio impetum
firmo
habeo
ignosco
latro

lego
libēro
mordeo
navīgo
noceo
observo
orno
parceo

pareo
pugno
rego
sano

secerno
sepelio
servo
sum

supĕro
vitupĕro
vivo
vulnĕro

Прилози

bene
etiam
facĭle
interdum
libenter

pulchre
quam
raro
saepe
semper

sevĕre
strenue
utĭnam
vehementer

Предлози

ab
apud

contra
de

in

Везници

aut

et

Речце

non
ne

Српска лексика прољећног семестра

Именице

Азија	дан	Кербер
Акрагантињани	Дарије	Кир
акропољ	дијете	клевета
Алкибијад	дио	Кодро
Арапин	Диоген	колонија
Арес	дечак	коњ
архонат	дело	конзул
Аристоник	домовина	копно
Артемида	друг	коријен
Атена	држава	Коринт
Атина	дубина	краљ
Атињанин	еп	Крез
Ахилеј	Епикур	крило
бакља	Еринија	Критија
бара	жеља	Ксерксо
безвлађе	жена	кућа
Бијант	живот	лађа
битка	животиња	лаж
благо	жртвеник	ласкавац
бог	закон	Леонида
богатство	заповједник	лука
богиња	захвалност	лутање
борба	Зевс	људи
брод	зец	мач
ватра	зид	мана
вођа	зликовац	марљивост
војник	зло	Менандар
војска	имање	месо
врлина	име	Милет
вуна	издајица	Минос
глава	истина	мишљење
година	Јадран	мјесец
господар	Јека	мноштво
говедо	јелен	море
говорник	јунак	морнар
град	кацига	мртвац
грађанин	Кана	мудрац
Грк	Каријац	муж

народ
наука
неправда
непријатељ
нерад
неслога
несрећа
образовање
овца
одгој
Одисеј
Одисеја
оснивач
отац
отаџбина
палестра
пас
пастир
патња
Пеоњани
Перикле
Персијанац
пећина
пјесма
Платеја
плод
побједа
погрешка
поље
пораз
пословица
предак
прича
пријатељ

примјер
природа
Прометеј
пут
разборит
разборитост
разум
рат
ред
Рем
риба
ријеч
ријека
Рим
Римљанин
роб
родитељ
Ромул
рука
Саламина
Сапфо
сваћа
син
сјекира
сјена
слава
слобода
слога
смрт
Сократ
Софокле
Спарта
Спартак
Спартанац

спас
стадиј
стадо
судија
Теба
Темистокле
Термопиле
тијело
трагедија
тријем
Троја
тровесларка
увјеравање
узрок
умјетник
устанак
ученик
учитељ
Фаларис
филозоф
Хад
хаљина
Хелен
Хераклит
херој
Хомер
хоплит
храброст
храм
част
човјек
чувар

Придјеви

атински
бесмртан
богат
брз

ваљан
велик
вјеран
властит

гласовит
десни
добар
драг

други
дубок
дуг до пете
дуготрајан
дужан
зао
колик
красан
кратак
лажан
лак
лијеп
лош
луд
мио
млад
мног
мртав

највећи
напоран
непокопан
несрећан
несталан
нечастан
одважан
одвратан
окрутан
племенит
подложен
посвећен
потребан
познат
пун
рад
радишан
разборит

ратоборан
сав
сваки
сиромашан
слаб
славан
сладак
спор
срамотан
срећан
стар
старији
тежак
туђ
храбар
црн
честит
читава

Замјенице

ваш
ви
ја
какав
ко
који
који год

ми
мој
наш
неки
нико (ништа)
овај
сам

свој
себе
тај
твој
ти
шта

Бројеви

десет
десет пута
девет
два
дванаест

дванаести
један
седамдесет
сто
три

тридесет
тридесети
хиљаду
четврти
шест

Глаголи

бацати
бичевати
бирати
бити
бити удаљен
борити се
бранити
бунити се
вјеровати
вјежбати
вољети више
давати
дизати устанке
дивити се
држати¹
држати²
горак
говорити
говорити истину
грешити
жељети
живјети
жртвовати
заповиједати
ићи за ким
имати

јачати
кажњавати
казати
краљевати
љубити
мрзјети
надвисивати
називати
наоружавати
напуштати
настојати
носити
одбити
одгајати
одупирати се
опсједати
ослобађати
оснивати
плашити се
побјеђивати
подносити
познавати
покоравати се
поробити
поштовати
презирати

просуђивати
пустошити
пуштати
радити
рећи
ругати се
савјетовати
слушати
сматрати
спавати
стало ми је
становати
стицати
трчати
треба
ћутати
уништавати
упознавати
умножавати
уништавати
упознавати
упропаштавати
хранити
хтјети
чинити

Прилози

боље
више
данас
затим
још
лакше
мирно
најбрже

најприје
највише
никад
особито
праведно
радо
сад
сигурно

спремно
строго
сутра
тако
увијек
храбрије
храбро
често

Предлози

*без
до
из
код*

*на
о
од
према*

*против
у*

Везници

*а
ако
али*

*да
зато
и*

*или
него
нити*

Узвици

камо среће

Партикуле

*зар
не*

Рјечник грчко-латинско-српски

- ἀγαθόν, -οῦ, τό — *bonum* — добро
 ἀγαθός 3 — *bonus, praestans, probus* — добар, ваљан
 ἀγάλλομαι, ἠγαλλόμεν — *superbus sum* — дичим се
 ἄγαλμα, -τος, τό — *monumentum* — споменик
 ἄγγελος — *nuntius* — гласник
 ἀγέλη, -ης, ἡ — *armentum* — стадо
 ἄγκος, -ου, ὁ — *Ancus* — Анко
 ἀγορεύω, ἠγόρευον — *dico* — казивати
 ἄγριος 3 — *ferus, agrestis* — дивљи
 ἀγρός, -οῦ, ὁ — *ager, campus* — поље, њива
 ἄγω, ἤγον — *ago, disco* — водим
 ἀγών, -ῶνος, ὁ — *certamen, pugna* — такмичење, борба
 ἀδελφός, -οῦ, ὁ — *frater, germānus* — (рођени) брат
 ἀδικέω (ἀδικῶ), ἠδίκηον (ἠδίκουν) — *injuriam facio* — неправду чинити
 ἀδικία, -ας, ἡ — *injustitia* — неправда
 ἄδικος 2 — *injustus* — неправедан
 ἄδω, ἤδον — *cano* — нјевати
 ἀει — *semper, perpetuo* — увијек, заувјек, вазда
 ἀετός, -οῦ, ὁ — *aquila* — орло
 ἀηδών, -όνος, ὁ / ἡ — *luscinia* — славуј
 αἴρ, αἶρος ὁ — *aer* — ваздух
 ἀθάνατος 2 — *immortalis* — бесмртан
 Ἀθηνᾶ, -ᾶς, ἡ — *Athena* — Атена
 Ἀθηναῖ, -ῶν, αἰ — *Athēnae* — Атина
 Ἀθηναῖος, -ου, ὁ — *Atheniensis* — Атињанин
 ἀθλητής, -οῦ, ὁ — *athleta* — атлета
 αἰδήμων 2 — *verecundus* — стидљив, скроман
 Αἴγυπτος, -ου, ἡ — *Aegyptus* — Египат
 Ἄιδης, -ου, ὁ — *Pluto, inferi* — Хаџ
 αἰδώς, -οῦς, ἡ — *rudor* — стид
 αἰθήρ, -ἔρος, ὁ — *aether* — етар
 αἶξ, αἰγός, ἡ — *capra* — коза
 αἰσχρός 3 — *imprudus, inhonestus, turpis* — срамотан, ружан
 αἰτία, -ᾶς, ἡ — *causa* — узрок
 Ἀκαδηмеῖα, -ᾶς, ἡ — *Academia* — Академија
 ἀκμή, -ης, ἡ — *flos aetatis* — цвијет доба
 ἀκόντιον, -ου, τό — *pilum* — копље, мулит
 ἀκούω, ἤκουον — *audio* — слушају
 ἀκριβώς — *accurate* — тачно
 ἄκρος 3 — *summus* — највиши
 ἀκτίς, -ίνος, ἡ — *radius* — зрак
 ἀκρόπολις, -εῶς, ἡ — *arx* — акрополь
 ἄκων, ἄκουσα, ἄκων — *volens* — нерад
 Ἀλέξανδρος, -ου, ὁ — *Alexander* — Александар
 ἀλήθεια, -ας, ἡ — *veritas, verum* — истина
 ἀληθεύω, ἠλήθευον — *vera dico* — говорити истину
 ἀληθής 2 — *verus* — истинит
 ἀληθώς — *vere, re vera* — заиста
 ἀλλά — *sed, at* — али, него
 ἀλλάττω, ἠλλαττον — *muto* — мијењати
 ἀλλήλων — *inter se, alius alium* — један другог, међу собом
 ἄλλος, -η, -ο — *alius* — други
 ἀλλότριος 3 — *alienus* — туђ
 ἄλς, ἄλός, ὁ — *sal* — со
 ἄλσος, -ους, τό — *lucus* — гај

ἀμαθής 2 – *imperītus, ingārus* – неук, невичан, неваспитан
ἀμαθιᾶ, -ᾶς, ἡ – *ignorantia* – неукост, неваспитање
ἀμαρτάνω, ἡμάρτανον – *erro* – грешишти
ἀμάρτημᾶ, -τος, τὸ – *error* – погрешка
ἀμελέω (ἀμελώ), ἡμέλεον (ἡμέλουν) – *neglīgo, curam non do* – занемаривати
Ἄμοργός, -οῦ, ὁ – *Amorgus* – Аморг
ἄμπελος, -ου, ἡ – *vitis, vinea* – лоза, виноград
ἀμφί – +acc, *circa* – +acc, око, около
ἀναβαίνω (sc. ἐπὶ ἵππον) – (sc. *equum*) *conscendo* – (sc. коња), зајашити, узјашити
ἀναγιγνώσκω, ἀνεγίγνωσκον – *lego* – читати
ἀναγκαῖος 3 – *necessarius* – потребан
ἀνακαίω, ἀνέκαιον – *incendo* – палити
Ἄνακρέων, -οντος, ὁ – *Anacreon* – Анакреонт
Ἄναξαγόρας, -ου, ὁ – *Anaxagoras* – Анаксагора
ἀνδρειᾶ, -ᾶς, ἡ – *virtus* – мужевност, храброст
ἀνδρείος 3 – *virilis, fortis* – мужеван, храбар
ἀνδρείως – *viriliter, fortiter* – мужевно, храбро
ἀνδριάς, -άντος, ὁ – *monumentum* – споменик, кип
ἀνεξέταστος 2 – *inexamīnātus* – неистражен
ἄνεμος, -ου, ὁ – *ventus* – вјетар
ἀνέχομαι, ἡνειχόμεν – *obdūro* – држати се, трпјети
ἀνέχω, ἀνείχων – *extollo* – дизати

ἄνευ – +gen, *sine* – +gen, без
ἀνὴρ, ἀνδρός, ὁ – *vir* – муж, човјек
ἄνθος, -ους, τὸ – *flos* – цвијет
ἄνθραξ, -κος, ὁ – *carbo* – угља
ἀνθρώπινος 3 – *humanus* – људски
ἄνθρωπος, -ου, ὁ – *homo, vir* – човјек, pl људи
ἀνίατος 2 – *insanabilis* – неизљечив
ἀντι – +gen, *pro* – +gen, мјесто, за, испред
ἀντιδοοῖς, -εως, ἡ – *retributio* – накнада
ἄντρον, -ου, τὸ – *specus* – пећина
ἀξиᾶ, -ᾶς, ἡ – *meritum* – заслуга
ἄξιος 3 – *dignus, aequus* – бриједан, достојан, дужан
ἄπαξ – *semel* – једном, један пут
ἅπᾶς, ἅπασᾶ, ἅπᾶν – *omnis* – св, сваки
Ἄπελλης, -οῦ, ὁ – *Apelles* – Апел
ἀπέχω, ἀπέιχον – *absum* – бити далеко, удаљен, држати се даље
ἀπλοῦς 3 – *simplex* – једнострук, једноставан
ἀπό – +gen, *a* – +gen, од, из
ἀποβάλλω, ἀπέβαλλον – *abjicio* – одбацити
ἀποθνήσκω, ἀπέθνησκον – *morior* – умирати, мријети
ἀποικιᾶ, -ᾶς, ἡ – *colonia* – колонија
Ἄπόλλων, -ωνος, ὁ – *Apollo* – Аполон
ἀπονέμω, ἀπένεμον – *dispertio, assigno* – дијелити, указивати
ἀποτρέπω, ἀπέτρεπον – *averto* – одврати
ἀπόφθεγμα, -τος, τὸ – *dictum* – изрека
Ἄραψ, -βος, ὁ – *Arabs* – Арапин
ἀργιᾶ, -ᾶς, ἡ – *socordia* – лењост
ἄργυρος, -ου, ὁ – *argentum* – сребро

ἄρδω, ἦρδον — *irrigo* — *напанами*
ἄρέσκω, ἤρεσκον — *placeo* — *свићаму*
се
ἀρετή, -ῆς, ἡ — *virtus* — *вртина*,
храброст
Ἄρης, -εὼς / -εος, ὁ — *Mars* — *Арес*
Ἀριστείδης, -ου, ὁ — *Aristides* —
Аристид
Ἀριστοτέλης, -ους, ὁ — *Aristoteles* —
Аристотел
ἄρμα, -τος, τὸ — *carrus* — *кола*
Ἄρταξέρξης, -ου, ὁ — *Artaxerxes* —
Артаксеркс
Ἄρτεμις, -ιδος, ἡ — *Artēmis* —
Артемид
ἀρχαῖος 3 — *antiquus* — *стар*
ἀρχή, -ῆς, ἡ — *initium, principium,*
imperium, provincia — *почетак*,
почело, власт, област
ἄρχομαι, ἦρχόμεν — *sub imperio esse,*
regi — *бити под влашћу*
ἄρχω, ἦρχον — *dominor* — *владаму*
ἄρχων, -οντος, ὁ — *praefectus, princeps*
— *владар*
Ἀσιᾶ, -ᾶς, ἡ — *Asia* — *Азија*
ἀσπίς, -ιδος, ἡ — *scutum, clipeus* —
штит
ἀστήρ, -ἔρος, ὁ — *stella* — *звезде*
ἄστρον, -ου, τὸ — *sidus, astrum* —
звезде, звезде
ἄστυ, -εὼς, τὸ — *oppidum* — *град*
ἀσφάλειᾶ, -ᾶς, ἡ — *securitas* —
сигурност
ἀσφαλής 2 — *tutus* — *сигуран*,
безбедан
Ἀττικὴ -ῆς, ἡ — *Attica* — *Атика*
ἀτυχίᾶ, -ᾶς, ἡ — *res adversae,*
infortunium, calamitas — *несрећа*,
невоља

ἀυλιζομαι, ηυλιζόμεν — *pernocto* —
ноћути
αὖξάνω, ηὔξανον — *augeo* —
повећавати
αὐτός, -ή, -ὸ — *idem, ipse, is* — *сам*,
исти, он
ἀφανής 2 — *latens, ignotus, ignobilis* —
скривен, непознат, неугледан
ἄφθονος 2 — *copiosus* — *обилан*
ἄφρων 2 — *imprudens* — *неразуман*
ἄχαρις 2 — *ingratus* — *незахвалан*
ἀχαριστιᾶ, -ᾶς, ἡ — *animus ingratus* —
незахвалност
Ἀχιλλεύς, -έως, ὁ — *Achilles* — *Ахилеј*
ἄχρηστος 2 — *inutilis* — *некористан*
Βαβυλών, -ῶνος, ἡ — *Babylon* —
Вавилон
βαδίζω, ἐβάδιζον — *eo, vado, ambulo* —
ићи, ходати
βάλανος, -ου, ὁ — *glans* — *жир*
βάρβαρος, -ου, ὁ — *barbarus* —
варварин
βασανίζω, ἐβασάνιζον — *probo* —
кушати
βάσανος, -ου, ἡ — *coticula* — *камен*
кушће
βασίλειᾶ, -ων, τὰ — *domus regia* — *двор*
βασιλεύς, -έως, ὁ — *rex* — *краљ*
βασιλεύω, ἐβασίλευον — *regno* —
крављевати, владаму
βάτραχος, -ου, ὁ — *rana* — *жаба*
βεβαίω (βεβαίω), ἐβεβαίωον
(ἐβεβαίουν) — *firmiter* — *јачати*
βέλος, -ους, τὸ — *telum* — *стријела*
βία, -ᾶς, ἡ — *vis, robur* — *сила, снага*
Βίᾶς, -αντος, ὁ — *Bias* — *Бијант*
βιβλίον, -ου, τὸ — *libellus* — *књижица*,
књига
βιβλος, -ου, ἡ — *liber* — *књига*

βίος, -ου, ὁ — *vita* — *живот*
βιωτός 3 — *vivendus* — *вредан живљења*
βλάβη, -ης, ἡ — *noxā* — *штета*
βλάπτω, ἔβλαπτον — *noceo* — *шкодити*
βλέπω, ἔβλεπον — *video, specto, intueor*
— *гледати, видјети, погледати*
βόειος 3 — *bubūlus* — *говећи*
Βοιωτιά, -ᾱς, ἡ — *Boeotia* — *Беотија*
βορέας, -ου, ὁ — *boreas* — *бура, сјеверни*
вјетар
βότρϋς, -υος, ὁ — *uva* — *грозд*
βουλευώ, ἐβούλευον — *consilia agito,*
capio, delib ę ro — *вијећати,*
размишљати
βούλομαι, ἐβουλόμην / ἠβουλόμην —
volo — *хтјети, жељети*
βοῦς, βοός ὁ / ἡ — *bos, vacca* — *говедо,*
во, крава
βραδέως — *lente* — *споро, полако*
βραδύς 3 — *tardus* — *спор, полагаан*
βραχύς 3 — *brevis* — *кратак*
βροτός, -οῦ, ὁ — *mortalis* — *смртник*
βρώσις, -εῶς, ἡ — *esus* — *храна, јело*
βωμός, -οῦ, ὁ — *ara* — *жртвеник*
γάρ — *enim* — *јер*
γαστήρ, γαστρός, ἡ — *venter* — *трбух,*
желудац, стомак
γελάω (γελῶ), ἐγέλαον (ἐγέλων) — *rideo*
— *смјјати се*
γελοῖος 3 — *risu dignus* — *смјјешан*
γένος, -ους, τό — *genus* — *род, племе,*
врста
γεραῖός 3 — *senex* — *стар*
γέρων, -οντος, ὁ — *senex* — *старац*
γεωμετρικός 3 — *geometricus* —
геометријски, географски
γεωργός, -οῦ, ὁ — *agricola, rusticus* —
земљорадник, ратар

γῆ, γῆς, ἡ — *terra, orbis terrarum* —
земља, копно
γῆρᾱς, -ως, τό — *senectus* — *старост*
γίγνομαι, ἐγίγνομην — *fiō, nascor* —
бивати, постајати, раћати се
γινώσκω, ἐγινώσκον — *cognosco* —
познајем, увиђати
γλαῦξ / γλαύξ, γλαυκός, ἡ — *ulūla* —
сова
γλυκός 3 — *dulcis, suavis* — *сладак, мио*
γλώττᾱ, -ης, ἡ — *lingua, sermo* — *језик*
γνώμη, -ης, ἡ — *sententia, consilium,*
mens, anīmus — *мисао, мишљење, суд,*
памет, ћуд
γονεύς, -έως, ὁ — *parens* — *родитељ*
γράμματᾱ, -ων, τᾱ — *litt ę rae* —
књижевност
γραμματική, -ῆς, ἡ — *grammatica* —
граматика
γραῦς, γραός, ἡ — *anus* — *старица*
γραφική, -ῆς, ἡ — *ars pingendi* —
сликање, сликарство
γράφω, ἔγραφον — *scribo, pingo* —
писати, сликати, биљежити
γυμνάζω, ἐγύμναζον — *exerceo* —
вјежђати
γυμναστής, -ου, ὁ — *lanista* — *учитељ*
гимнастике
γυμνήτης, -ου, ὁ — *gymnēta* — *гимнет*
γυνή, γυναικός, ἡ — *femīna, mulier* —
жена
Δαρείος, -ου, ὁ — *Dartius* — *Дарије*
δάφνη, -ης, ἡ — *laurus* — *лобор*
δέ — *at, autem, vero* — (a)
δεῖ, ἔδει — *oportet* — *потребно је, треба*
δεῖδω — *timeo* — *плашити се*
δειλιᾱ, -ᾱς, ἡ — *timiditas* —
плашљивост
δεκάκῖς — *decies* — *deset пута*

δέκατος 3 — *decimus* — *decemi*
 δελφίς, -ίνος, ὁ — *delphīnus* — δελφιν
 δένδρον, -ου, τό — *arbor* — ἄρβο
 δέομαῖ, ἐδέομην — *rogo, peto* —
тражити, жељети
 δέρμα, -τος, τό — *corium* — кожа
 δεσπότης, -ου, ὁ — *domīnus, erus* —
господар
 δευτέρος 3 — *secundus* —
 δηλώω (δηλώ), ἐδέλοον (ἐδέλουν) —
очитовати се — manifesto
 Δημήτηρ, Δήμητρος, ἡ — *Ceres* —
 δημοκρατία, -ᾶς, ἡ — *democratia,*
imperium p̄cipulāre — демократија
 δήμος, -ου, ὁ — *p̄pulus* — народ
 Δημοσθένης, -ους, ὁ — *Demosthenes* —
Демостен
 δημοσία — *publice, sumptu publico* — о
јавном трошку
 διά — +gen, per, +acc, *gratiā, causā* —
 +gen, кроз, по, +acc, ради, због
 διαγιγνώσκω, διεγίγνωσκον — *cerno* —
распознавати, препознавати
 διακόσιοι 3 — *ducenti* — двјеста
 διαλύω, διέλυον — *dissolvo* —
разрјешавати
 διαμένω, διέμενον — *permaneo* —
остајати
 διατρίβω, διέτριβον — *cont̄ero* —
сатиравати, провадивати
 διαφέρω, διέφερον — *diff̄ero* —
разликовавати се
 διαφερόντως — *maxime* — особито
 διαφθείρω, διέφθειρον — *deleo, perdo,*
perco — уништавати, убијати
 διδάσκαλος, -ου, ὁ — *magister* —
учитељ
 διδάσκω, ἐδίδασκον — *doceo* —
подучавам

δίδυμος 3 — *gemīnus, gemellus* —
близанац
 διείργω, διείργον — *scindo* — дијелити
 δίκαιος 3 — *aequus, justus* — праведан
 δικαστής, -οῦ, ὁ — *judex* — судија
 διό — *quia de causa, quāobrem* — зато,
стог
 Διογένης, -ους, ὁ — *Diogēnes* — Диоген
 Διονύσιος, -ου, ὁ — *Dionysius* —
Дионисије
 Διόνυσος, -ου, ὁ — *Bacchus* — Дионис
 Διόσκουροι, -ων, οἱ — *Dioscāri* —
Диоскури
 δις — *bis* — два пута
 διώκω, ἐδίωκον — *in cursum pello,*
persequor, studeo — гонити, тежити
за
 δμῶς, δμῶς, ὁ — *servus* — роб, слуга
 δοκέω (δοκῶ), ἐδόκεον (ἐδόκουν) —
videor — чинити се
 δόξα, -ης, ἡ — *fama, gloria, laus* — глас,
чубење, слава
 δόρυ, δόρατος, τό — *hasta* — копље
 δουλεύω, ἐδούλευον — *servio* —
робовавати, служити
 δούλος, -ου, ὁ — *servus* — роб
 δουλοσύνη, -ης, ἡ — *servitus* — ропство
 δουλόω (δουλώ), ἐδолоон (ἐδούлουν)
 — *servum reddo, facio* — робити
 δράμα, -τος, τό — *fabūla* — чин, драма
 δραχμή, -ης, ἡ — *drachma* — драхма
 δρεпанηφόρος 2 — *falcatus* —
српносан
 δύναμις, -εῶς, ἡ — *vis* — снага, моћ,
сила
 δύο — *duo* — два
 δυσγένειᾶ, -ᾶς, ἡ — *locus humilis* —
неславно порекло
 δώδεκᾶ — *duodēcim* — дванаест

δώρον, -ου, τό — *donum* — дар, поклон
ἐάν — *si* — ако
ἔαρ, ἔαρος, τό — *ver* — пролеће
ἔαρος — *vere* — у пролеће
ἐαυτοῦ, -ῆς — *sui* — себе
ἐάω (ἐώ), εἶαον (εἶων) — *sino* —
допуштати, пуштати
ἔβδομος 3 — *septimus* — седми
ἐγκαλύπτω, ἐνεκάλυπτον — *velo* —
прекривати
ἐγκράτειᾶ, -ᾶς, ἡ — *temperantia* —
судржљивост, судржавање,
умјереност
ἐγώ — *ego* — ја
ἔγωγε — *egōmet* — (баи) ја
ἐθελοντής, -οῦ, ὁ — *miles voluntarius* —
добровољац
ἐθέλω, ἠθελον / ἔθελον — *volo* —
хтјети
ἐθίζω, εἶθιζον — *soleo* — *привикавати,*
имати обичај
ἔθος, -ους, τό — *mos* — обичај
εἰ — *si* — ако
εἶδωλον, -ου, τό — *simulacrum* — лук,
сјенка, авет
εἶθε — *utinam* — дабогда
εἰκάζομαι, ἠκαζόμεν / εἰκαζόμεν — *ad*
similitudinem fingor — *поређивати се*
εἴκοσιν — *viginti* — двадесет
εἰκότως — *jure, merito* — право, с
правом
εἴκω, εἶκον — *cedo* — *узмицати,*
попуштати
εἰκών, -όνος, ἡ — *imāgo* — лук, кин,
слика
Εἶλος, -ωτος, ὁ — *Helos, Helōta* — *хелот*
εἰμί, ἦ(ν) — *sum* — *бити, постојати,*
налазити се
εἰρήνη, -ης, ἡ — *paax* — мир

εἰς — +acc, *ad, in* — +acc, *ка, на, до, за, у*
εἷς, μιᾶ, ἓν — *unus* — *један*
ἐκ — +gen, *ab, e* — +gen, *из, од, између*
ἕκαστος 3 — *quisque* — *сваки (поједини,*
напосе)
ἐκάτερος 3 — *uterque, utervis* — *сваки*
(од двојице), и један и други
ἐκατόν — *centum* — *сто*
ἐκεῖνος, -η, -ο — *ille* — *онај*
ἐκλέγω, ἐξέλεγон — *creo, eligo* —
изабирати, чинити
ἐκπέμπω, ἐξέπεμπον — *emitto* —
одашиљати
ἐκστρατεύω, ἐξεστράτευον — *infesto*
agmīne exeo — *ићи, кренути на војску*
ἕκτος 3 — *sextus* — *шести*
ἐκτρέφω, ἐξέτρεφον — *enutrio, nutrio* —
отхрањивати, гајити
ἐκών, -οὔσα, -όν — *volens* — *рад*
ἔλαιον, -ου, τό — *oleum* — *уље*
ἔλαφος, -ου, ὁ — *ceruus* — *јелен*
ἐλαφρός 3 — *celer* — *брз*
ἐλευθερίᾶ, -ᾶς, ἡ — *libertas* — *слобода*
ἐλεύθερος 2 / 3 — *liber* — *слободан*
Ἐλευσίνιος, -ων, οἱ — *Eleusinii* —
Елеусињани
ἐλεφάντινος 3 — *eburneus* — *од*
слоноваче
ἐλέφας, -αντος, ὁ — *elēphans* — *слон*
Ἑλλάς, ἄδος, ἡ — *Graecia* — *Грчка*
Ἕλλην, -ηνος, ὁ — *Graecus, Achīvus* —
Грк
Ἕλληνικός — *Graecus* — *грчки*
ἐλπῖς, -ίδος, ἡ — *spes, exspectatio* — *нада*
ἐμαυτοῦ, -ῆς — *mei* — *себе (ја)*
ἐμβάλλω, ἐνέβαλλον — *insēro* —
убацивати
ἐμβατήριον, -ου, τό — *modus* — *марш*
ἐμός 3 — *meus* — *мој*

ἐμπειρία, -ᾶς, ἡ — *experientia* —
искуство
ἐπιπτώω, ἐπέπιπτον — *incido* — *υπαδαμι*
ἔμπορος, -ου, ὁ — *mercator* — *τρογοβαц*
ἔμπροσθεν — *a fronte* — *спрједна*
ἐμφανίζω, ἐνεφάνιζον — *ostendo* —
показивати
ἐν — +dat, in — +dat у, на, међу, код
ἐναντιόμαϊ (ἐναντιούμαϊ), ἠναντιόμην
(ἠναντιούμην) — *resisto* — *противити се*
ἐνδεκάκις — *undecies* — *једанаест*
ἔνδοξος 2 — *inclitus* — *гласовит, славан*
ἐνιαυτός — *annus* — *година*
ἐνίοτε — *interdum, aliquando* — *каткад*
ἐννέα — *novem* — *девет*
ἐνταῦθα — *illuc* — *ондје, обдје*
ἕξ — *sex* — *шест*
ἔξεσθιν, ἐξήν — *licet* — *слободно,*
дозвољено је
ἐξετάζω, ἐξήταζον — *militem recenset*
instituo — *истраживати, преглеати*
ἐξέχω, ἐξείχον — *exsto* — *стпуити*
ἐξήκοντᾶ — *sexaginta* — *шездесет*
Ἐπαμεινώνδᾶς, -ου, ὁ — *Epaeminondas*
— *Епаминонда*
ἐπεὶ — *quia* — *јер*
ἐπειτᾶ — *postea* — *затим, онда*
ἐπί — +gen, *supra, in*, +dat, *de, propter,*
in, ob, causā, gratiā +acc, *ad, in, contra*
— +gen, *на, у, за, код*, +dat, *на, код,*
ради, поради +acc, *на, према, против*
ἐπιβουλεύω, ἐπεβούλευον — *insidias*
paro — *спремати засједу*
ἐπιγιγνώσκω, ἐπεγίγνωσκον —
cognosco — *распознавати*
ἐπιθυμία, -ᾶς, ἡ — *libido, desiderium* —
жеља, пожуда
ἐπιληψία, -ᾶς, ἡ — *morbus comitialis* —
епилепсија, падавица

ἐπιμέλειᾶ, -ᾶς, ἡ — *cura* — *брига*
ἐπιμέλομαι, ἐπεμελόμην — *curo, studeo*
— *брунути се за, бавити се*
ἐπίσημος 2 — *insignis* — *знаменит*
ἐπιστήμη, -ης, ἡ — *scientia* — *знање,*
наука
ἐπιστήμων 2 — *peritus, studiosus,*
scientia praeditus, intelligens — *бжеит,*
учен, паметан
ἐπιστολή, -ης, ἡ — *epistola* — *писмо*
ἐπιτηδεύω, ἐπετήδευον — *colo* —
обрађивати
ἔπομαι, εἰπόμην — *sequor* — *ићи за ким,*
слиједити, пратити
ἔπος, -ους, τό — *verbum* — *ријеч*
ἐπτά — *septem* — *седам*
ἐπωνυμία, -ᾶς, ἡ — *nomen* — *име*
ἐργάζομαι (τὴν γῆν), εἰργαζόμην —
opus facio, labōro, colo — *радити,*
обрађивати
ἐργασίᾶ, -ᾶς, ἡ — *industria* — *рад, посао*
ἐργάται, -ῶν, οἱ — *operae* — *радници*
ἔργον, -ου, τό — *opus* — *дјело, посао, рад*
ἐρευνᾶω (ἐρευνῶ), ἠρευνᾶον (ἠρευνῶν)
— *quaero* — *тражити*
ἔρις, -ιδος, ἡ — *contentio* — *свађа*
Ἔρμαι, -ῶν, αἱ — *herma* — *херма*
Ἑρμῆς, -οῦ, ὁ — *Mercurius* — *Хермес*
ἐρμηνεύς, -έως, ὁ — *interpretes* — *тумач*
ἐρχομαι, ἠρχόμην — *proficiscor* — *ићи,*
полазити
ἐρωτάω (ἐρωτῶ), ἠρώταον (ἠρώτων) —
rogo — *питати*
ἔσθιω, ἤσθιον — *edo* — *јесту*
ἔσθλος 3 — *bonus, probus* — *добар,*
честит
ἔσθης, -ῆτος, ἡ — *vestis, toga* — *одијело,*
одјећа, тога
ἑταῖρος, -ου, ὁ — *amicus* — *друг*

ἔτος, -ους, τό — *annus* — година
Εὐβοιά, -ᾶς, ἡ — *Euboea* — Ευβοεία
εὐγενής 2 — *nobilis, nobili genere ortus*
— племенит
εὐδαιμονία, -ᾶς, ἡ — *felicitas, beatitudo*
— срећа, благодостање
εὐδαιμών 2 — *beatus, felix* — срећан
εὐελπίς 2 — *bona spe fretus* — пун наде
εὐεξία, -ᾶς, ἡ — *bona habitudo* — добро
држање, стаменост
εὐεργεσία, -ᾶς, ἡ — *beneficentia* —
доброчинство
εὐεργέτης, -ου, ὁ — *beneficus* —
доброчинитељ
εὐκαρπία, -ᾶς, ἡ — *fertilitas* — плодност
εὐκαρπος 2 — *fecundus* — плодан
εὐκλής 2 — *celeber, praeclarus* — славан
Εὐκλείδης, -ου, ὁ — *Euclides* — Еуклид
εὐκόλως — *expeditē, facile* — лако
εὐλαβεόμαϊ (εὐλαβεόμαϊ),
ηὐλαβεόμην / εὐλαβεόμην
(ηὐλαβοῦμην / εὐλαβοῦμην) — *caueo*
— чувати се
εὐνους 2 — *benevolus* — склон,
доброхотан
εὐρετής, -οῦ, ὁ — *inventor* — проналазач
Εὐριπίδης, -ου, ὁ — *Euripides* —
Еврипид
εὐρίσκω, ηὔρισκον / εὔρισκον —
reperio, invenio — налазити,
откривати
εὐτυχέω (εὐτυχῶ), ηὐτύχεον (ηὐτύχουν)
— *secunda fortuna utor* — срећан сам
εὐτυχής 2 — *felix* — срећан
εὐφραίνω, ηὔφραινον / εὔφραινον —
delecto — веселити
Εὐφράτης, -ου, ὁ — *Euphrates* —
Еуфрат
Ἐφεσος, -ου, ἡ — *Ephesus* — Ефес

ἔχθρᾶ, -ᾶς, ἡ — *inimicitia* — мржња,
непријатељство
ἐχθρός 3 — *inimicus, odiosus* —
непријатељски, мрзак
ἐχθρός, -οῦ, ὁ — *hostis, inimicus* —
непријатељ
ἔχω, εἶχον — *habeo, dat +est, sunt* —
имати, држати
ἔως¹ ἔω, ἡ — *aurora* — зора
ἔως² — *dum, donec* — док, док не
ζᾶω (ζῶ), ἔζαον (ἔζων) — *vivo* —
живјети
Ζεὺς, Διός, ὁ — *Jupiter* — Зевс
ζηλόω (ζηλῶ), ἐζηλοοῦν (ἐζηλοῦν) —
aemulor — поводити се за
ζημιῶ (ζημιῶ), ἐζημιοῦν (ἐζημιῶν) —
(*exilio, pecunia*) *multo, punio* —
кажњавати
ζῷον, -ου, τό — *animal* — живο биће,
животиња
ἢ¹ — *aut, vel* — или
ἢ² — *quam* — него
ἡγεμών, -όνος, ὁ — *dux* — вођа,
војсковођа
ἦδη — *jam* — већ
ἡδονή, -ῆς, ἡ — *voluptas, delectatio,*
delectus — наслада, ужитак, радост
ἡδύς 3 — *dulcis, jucundus, suavis* —
сладак, угодан
ἦκω, ἦκον — *adsum, veni* — долазити,
бити обдје
ἡλικιώτης, -ου, ὁ — *aequalis* — вршњак
ἡλιξ, -κος, ὁ — *aequalis* — вршњак
ἡλιος, -ου, ὁ — *sol* — сунце
ἡμεῖς — *nos* — ми
ἡμέρᾶ, -ᾶς, ἡ — *dies* — дан
ἡμέρᾶς — *de die* — по дану, дању
ἡμέτερος 3 — *noster* — наш
ἡμισυς, -ειᾶ, -ῦ — *dimidius* — половичан

Ἡρόδοτος , -ου, ὁ — <i>Herodōtus</i> — <i>Херодот</i>	Θησεῖον , -ου, τὸ — <i>Thesēum</i> — <i>Тезеј</i>
ἥρως , -ως, ὁ — <i>heros</i> — <i>херој, јунак</i>	θνήσκω , ἔθνησκον — <i>morior</i> — <i>мријети, гинути, умирати</i>
ἡττᾶ , -ης, ἡ — <i>clades</i> — <i>пораз</i>	θόρυβος , -ου, ὁ — <i>tumultus</i> — <i>бука</i>
ἡττάομαι (ἡττώμαι), ἡτταόμην (ἡττώμην) — <i>inferior esse, vinci</i> — <i>бити поражен, свладан, побидећен</i>	Θρᾶξ , -κός, ὁ — <i>Thrax</i> — <i>Трачанин</i>
ἡττον — <i>inferius</i> — <i>слабије</i>	θρασύς 3 — <i>audax</i> — <i>храбар, одважан</i>
Ἥφαιστος , -ου, ὁ — <i>Vulcānus</i> — <i>Хефест</i>	θριξ , τριχός, ἡ — <i>pilus</i> — <i>длака</i>
ἤχώ — <i>echo</i> — <i>ехо, јека</i>	θυγάτηρ , θυγατρός, ἡ — <i>filia</i> — <i>кћи</i>
θάλαττα , -ης, ἡ — <i>mare</i> — <i>море</i>	θυμός — <i>anīmus</i> — <i>срце, душа</i>
Θαλής , -οῦ, ὁ — <i>Thales</i> — <i>Талес</i>	θύρα , -ᾶς, ἡ — <i>porta, janua, foris</i> — <i>врата</i>
θάλλω , ἔθαλλον — <i>floreo, vireo</i> — <i>цвјетати</i>	θύω , ἔθυον — <i>immōlo</i> (sc. <i>sacrificia</i>), <i>sacra facio</i> — <i>пронисти жртве,</i> <i>жртвобати</i>
θάνατος , -ου, ὁ — <i>mors</i> — <i>смрт</i>	θώραξ , -κος, ὁ — <i>thorax</i> — <i>оклоп</i>
θαρρέω — <i>audax sum</i> — <i>бити храбар</i>	ἰάομαι (ἰώμαι), ἰαόμην [ca ῥ-] (ἰώμην) [ca ῥ-] — <i>sano, curo</i> — <i>лијечити</i>
θάπτον — <i>celerius</i> — <i>брже</i>	ἰατρός , -οῦ, ὁ — <i>medīcus</i> — <i>лекар</i>
θαυμάζω , ἐθαύμαζον — <i>miror</i> — <i>дивити се</i>	ἴδιος 3 — <i>suus, ipsius</i> — <i>свој, властити,</i> <i>сопствени</i>
θαυμαστός 3 — <i>admirandus, mirabilis</i> — <i>чудесан, диван, дивљења вредан</i>	ἰδίως — <i>maxīme</i> — <i>нарочито</i>
θεά , -ᾶς, ἡ — <i>dea</i> — <i>богиња</i>	ἱερόν , -οῦ, τὸ — <i>aedes</i> — <i>светилиште,</i> <i>храм</i>
Θемистокλῆς , -έους, ὁ — <i>Themistocles</i> , <i>Темистокле</i>	ἱερός 3 — <i>sacer</i> — <i>посвећен, свет</i>
θεός , -οῦ, ὁ — <i>deus</i> — <i>бог</i>	Ἴλισσός , -οῦ, ὁ — <i>Ilissus</i> — <i>Илис</i>
θεραπεύω , ἐθεράπευον — <i>curo, medeor</i> , <i>sano, colo</i> — <i>неговати, лијечити,</i> <i>поштовати, бринути се за</i>	Ἴλλυριοί , -ῶν, οἱ — <i>Illyrii</i> — <i>Илири</i>
Θερμοπύλαι , -ῶν, αἱ — <i>Thermopylae</i> — <i>Термопиле</i>	ἴνα — <i>ut</i> — <i>да</i>
θέρως , -ους, τὸ — <i>aestas</i> — <i>љето</i>	Ἰνδική , -ῆς, ἡ — <i>India</i> — <i>Индија</i>
Θέτις , -ιδος, ἡ — <i>Thetis</i> — <i>Тетίδα</i>	ἴος , -οῦ, ὁ — <i>virus</i> — <i>отров</i>
Θήβαι , -ῶν, αἱ — <i>Thebae</i> — <i>Теба</i>	Ἴππιάς , -ου, ὁ — <i>Hippias</i> — <i>Хипија</i>
θήρ , θηρός, ὁ — <i>belua</i> — <i>животиња</i>	ἵππος , -ου, ὁ / ἡ — <i>equus, equina</i> — <i>коњ,</i> <i>кобила</i>
θηρεύω , ἐθήρευον — <i>capto</i> — <i>ловити</i>	ἴσος 3 — <i>par, aequālis</i> — <i>једнак, раван</i>
θηρίον , -ου, τὸ — <i>anīmal</i> — <i>звјер,</i> <i>животиња</i>	ἱστορίᾱ , -ᾶς, ἡ — <i>historia</i> — <i>историја</i>
θησαυρός , -οῦ, ὁ — <i>thesaurus</i> — <i>благо</i>	ἰσχυρός 3 — <i>severus</i> — <i>јак, чврст, строγ</i> ἰσχυρῶς — <i>valde, vehementer, severissime</i> — <i>јакo, оштро, строγo</i>
	ἰσχύω , ἴσχυον — <i>robustus sum</i> — <i>јак сам</i>
	ἰχθύς / ἰχθύς , -ῦος, ὁ — <i>piscis</i> — <i>риба</i>

Ἴωνικός 3 – *Jonicus* – *јонски*
καθεύδω, ἐκάθευδον / καθηῦδον –
dormio – *спаваати*
καί – *et, -que* – *и*
κακιᾶ, -ᾶς, ἡ – *malitia, dedecus* – *злоба,*
поквареност
κακολογίᾳ, -ᾶς, ἡ – *obtrectatio* – *зао*
говор, клевета
κακόν, -οῦ, τό – *mālum* – *зло, невоља*
κακός 3 – *mālus, nequam, deformis* –
зао, лош, онак
κάλαμος, -ου, ὁ – *harundo* – *трска*
καλέω (καλώ), ἐκάλεον (ἐκάλουν) –
voco, appello – *звати, називати*
καλλύνω, ἐκάλλυνον – *adorno* –
улепушавати
καλός 3 – *pulcher, bonus, decōrus,*
faustus – *лијеп, добар, честит*
Καλυψώ, -οῦς, ἡ – *Calypso* – *Καλυπσο*
καλῶς – *bene* – *добро*
κάματος, -ου, ὁ – *labor, fatigatio* –
умор, мука, труд
κᾶν – *etiāmsi* – *иако*
Κάνναι, -ῶν, αἱ – *Cannae* – *Κана*
κανοῦν, -οῦ, τό – *canistrum* – *корпа*
καρπός, -οῦ, ὁ – *fructus* – *плод*
καρτεριᾶ, -ᾶς, ἡ – *patientia* –
устрајност, издржљивост
Καρχηδόνιος, -ου, ὁ – *Carthaginiensis*
– *Καρταжинин*
κατά – +gen, *contra*, +acc *per, secundum*
– +gen, *против, над* +acc *по*
κατακλύζω, κατέκλυζον – *aquis obruo*
– *поплављивати*
κατακλυσμός, -οῦ, ὁ – *diluvium* –
поплава, попоп
καταλείπω, κατέλειπον – *relinquo, lego*
– *остављати*

καταλύω, κατέλυον – *dissolvo* –
одржешавати
καταπίπτω, κατέπιπτον – *decido* –
падаати
κατασκευάζω, κατεσκεύαζον –
exaedifico, fabrico – *правити, градити*
καταφεύγω – *confugio* – *бјежати*
κελεύω, ἐκέλευον – *jubeo* –
заповиједати
Κέλτης, -ου, ὁ – *Gallus, Celta* – *Гал,*
Келт
κερατιζω, ἐκεράτιζον – *cornibus tundo*
– *роговима набадати*
κεραυνός, -οῦ, ὁ – *fulmen* – *муња*
κέρᾶς, -ρωσ / -ρατος, τό – *cornu* – *рог*
κέρδος, -ους, τό – *lucri cupiditas* –
пробитак, корист, користолоубље
κεφαλή, -ῆς, ἡ – *caput* – *глава*
κῆπος, -ου, ὁ – *hortus* – *врт*
κῆρῦς, -κος, ὁ – *praeco* – *гласник*
κίνδυνος, -ου, ὁ – *pericūlum* – *погибаво*
κλείω, ἐκλείον – *obsēro, claudio* –
закључавати, затварати
Κλεόβουλος, -ου, ὁ – *Cleobūlus* –
Κλεобул
κνημῖς, -ῖδος, ὁ – *tibiale* – *назувак*
Κνωσός, -οῦ, ἡ – *Gnos(s)us* – *Κносос*
κοινόν, -οῦ, τό – *res publica* – *држава*
κοινός 3 – *commūnis* – *заједнички*
κολάζω, ἐκόλαζον – *castigo, punio* –
корити, кажњавати
κόλαξ, -κος, ὁ – *adsentātor, adulātor* –
ласкавац
κόραξ, -κος, ὁ – *corvus* – *гавран*
κόρυς, -θος, ἡ – *galea* – *кацига*
κοσμέω (κοσμῶ), ἐκόσμεον (ἐκόσμουν)
– *orno* – *уређивати, китити*
κόσμος, -ου, ὁ – *ornamentum, mundus*
– *урес, космос, свијет*

κράτος, -ου, ὁ — *vis, potentia* — *снага, сила*
κραυγάζω, ἐκραυγάζων — *clamo* — *викаати*
κρέας, κρέως, τό — *caro* — *месо*
κρίνω, ἔκρινον — *cerno* — *просуђивати, судити*
Κροῖσος, -ου, ὁ — *Croesus* — *Крез*
κροκόδειλος, -ου, ὁ — *crocodilus* — *крокодил*
Κρόνος, -ου, ὁ — *Saturnus* — *Κρον*
κτῆμᾶ, -τος, τό — *bonum* — *имовина, благо*
κυβερνήτης, -ου, ὁ — *gubernātor* — *корманош, кормилар*
Κύκλωψ, -ωπος, ὁ — *Cyclops* — *Κικλον*
Κῦρος, -ου, ὁ — *Cyrus* — *Κур*
κύων, κυνός, ὁ — *canis* — *пас*
κώμη, -ης, ἡ — *vicus* — *село*
κωμωδιᾶ, -ᾶς, ἡ — *comodia* — *комедија*
λαγώς, -ῶ, ὁ — *lepus* — *зец*
Λακεδαιμόνιος, -ου, ὁ — *Lacedaemonius, Spartānis* — *Лакедемонјанин*
Λακωνική, -ῆς, ἡ — *Laconica* — *Лаконија*
λαμβάνω, ἐλάμβανον — *sumo, capio* — *узимати, хватати, освајати*
λάμπω, ἔλαμπον — *niteo* — *свијетлити, сијати*
λέγω, ἔλεγον — *dico, loquor, ajo, appello, inquam, narro, profiteor* — *казати, казивати, говорити, звати, називати, причати*
λειμών, -ῶνος, ὁ — *pratium* — *ливада*
λέων, -οντος, ὁ — *leo* — *лав*
Λεωνίδας, -ου, ὁ — *Leonidas* — *Леонида*
λεώς, -ῶ, ὁ — *populus* — *народ*

Λήμνος, -ου, ἡ — *Lemnos* — *Лемнос*
Λητώ, -ούς, ἡ — *Latōna* — *Лето*
Λιβύη, -ης, ἡ — *Africa* — *Либија, (Африка)*
λιμὴν, -ένος, ὁ — *portus* — *лука*
λινούς 3 — *de lino textus* — *ланен*
λόγος, -ου, ὁ — *verbum, dictum, sermo, sententia* — *рјеч, глас, говор, пословица*
λόγχη, -ης, ἡ — *hasta, lancea* — *копље*
λόφος, -ου, ὁ — *collis* — *брежуљак*
Λύκειον, -ου, τό — *Lycēum* — *Лицеј*
λύκος, -ου, ὁ — *lupus* — *вук*
λύπη, -ης, ἡ — *dolor* — *бол, жалост*
λυπηρός 3 — *molestiam affērens* — *који задаје тугу*
μάθημᾶ, -τος, τό — *studium* — *научено, учење, наука*
μαθητής, -ου, ὁ — *discipulus* — *ученик*
Μακεδόνες, -ων, οἱ — *Macedōnes* — *Македонци*
μακαρίζομαῖ, ἐμακαρίζομην — *beātus discor* — *смапрати се срећнијум*
μακρός 3 — *longus, magnus* — *дуг, дугачак, велик*
μάλᾶ — *valde* — *врло, веома*
μάλιστᾶ — *maxime, potissimum* — *највише, особито, прије свега, нарадије*
μᾶλλον — *magis, potius* — *више, радије, прије*
μανθάνω, ἐμάνθανον — *disco* — *учити*
μάντις, -εῶς, ὁ — *hariōlus* — *врач, пророк*
Μαραθῶν, -ῶνος, ὁ — *Marāthon* — *Μαραθон*
μαραίνω, ἐμάραινον — *macero* — *уништавати*
Μάρκιος, -ου, ὁ — *Marcus* — *Марције*
μάρτυς, μάρτυρος, ὁ — *testis* — *свједок*

μαστιγώω (μαστιγῶ), ἔμαστιγῶον
(ἔμαστιγῶον) – *verbero* – *бичевати*
μάταιος, -ου, ὁ – *inasānus* – *лудаκ*
μάχαιρᾶ, -ᾶς, ἡ – *gladius* – *μαχ*
μάχη, -ης, ἡ – *pugna, proelium* –
битка, бой
μάχομαῖ, ἔμαχόμην – *pugno* – *борити*
се
μεγαλόφρων 2 – *magnanīmus, superbus*
– *храбар, поносан, охол*
μέγας, μεγάλη, μέγᾶ – *magnus* – *велик*
μέγᾶ φρονέω (φρονῶ), ἐφρόνεον
(ἐφρόνεον) – *magnos spirītus gero* –
охолити се
μέγεθος, -ους, τό – *magnitūdo* –
величина
μεθύσκω, ἐμέθυσκον – *inebrio* –
опијати се
μέλᾶς, μέλαινᾶ, μέλᾶν – *ater, niger* –
црн
μελέτη, -ης, ἡ – *cura, industria,*
exercitatio – *вјежба, вјежбање,*
старање
μέλλω, ἔμελλον / ἤμελλον – *futūrus*
sum – *хоћу, морам, треба*
Μέμφις, -ιδος, ἡ – *Memphis* – *Мемфис*
μέν ... δέ – *o ... autem, vero* – *o...(a)*
μένω, ἔμενον – *maneo* – *остајати*
μέρος, -ους, τό – *pars* – *дио*
μέσον, -ου, τό – *medium* – *средина*
μεστός 3 – *plenus* – *пун*
μετά – +gen, cum, +acc, μετά post –
+gen, ca, yz, +acc, *послије, након*
μεταβάλλω, μετέβαλλον – *muto* –
мијењати
μετάγω, μετήγον – *ago* – *водити*
μεταμέλει μοι, μετέμελέ μοι – *raenītet*
me – *кајем се*

μεταπέμπομαῖ, μετεπεμπόμην – *arcesso*
– *слати по, позивати*
μετέχω, μετείχον – *particeps sum* –
учествовати
μέτωπον, -ου, τό – *frons* – *чело*
μή – *ne, non* – *не*
μηδέ – *neque* – *и не, ни(ти)*
μηδεις, μηδεμιᾶ, μηδέν – *nemo (nihil)*
– *нико (ништа)*
μήκος, -ους, τό – *longitūdo* – *дужина*
μήν, μηνός, ὁ – *mensis* – *мјесец*
μήτε – *neque* – *ни(ти)*
μήτηρ, μητρός, ἡ – *mater* – *мати,*
мајка
μήτρως, -ωος, ὁ – *avuncūlus (sc.*
maternus) – *ујак*
μικρός 3 – *parvus, curtus* – *мален,*
кратак
Μιλτιάδης, -ου, ὁ – *Miltiādes* –
Милитијад
μιμέομαῖ (μιμοῦμαῖ), ἐμιμεόμην
(ἐμιμοῦμην) – *imitor* – *опонашаати*
Μίνως, -ωος / -ω, ὁ – *Minos* – *Μινος*
μῖνᾶ, -ᾶς, ἡ – *mina* – *мина*
μνημεῖον, -ου, τό – *monumentum* –
споменик
μνημονεύω, ἐμνημόνευον – *memor*
sum – *сјећати се*
Μνημοσύνη, -ης, ἡ – *Mnemosyne* –
Мнемосина
Μοῖρᾶ, -ᾶς, ἡ – *Parca* – *Суђаја*
μόνον – *tantum* – *само*
μόνος 3 – *solus* – *сам, једини*
Μοῦσᾶ, -ης, ἡ – *Musa* – *муза*
μουσική, -ῆς, ἡ – *musica* – *музика*
μῦθος, -ου, ὁ – *fabūla* – *ријеч, прича*
μυκτήρ, -ήρος, ὁ – *proboscis* – *пило*
μῦς, μυός, ὁ – *mus* – *миш*
ναίω, ἔναιον – *habito* – *становати*

ναύλον, -ου, τό — *naulum* — бродарина
ναύς, νεώς, ἡ — *navis* — лађа
ναύτης, -ου, ὁ — *nauta* — морнар
νεανιᾶς, -ου, ὁ — *juvĕnis* — младић
νεβρός, -οὔ, ὁ — *damna* — јеленче, лане
Νεῖλος, -ου, ὁ — *Nilus* — Нил
νεκρός, -οὔ, ὁ — *mortuus, cadāver* — мртвак, леи
νέμω, ἔνεμον — *pasco* — дијелити, пасти
νέος, -ου, ὁ — *juvĕnis* — младић
νέος 3 / 2 — *novus, juvĕnis* — нов, млад
νεῦρον, -ου, τό — *nervus* — тетива, жила
νεώς, -ῶ, ὁ — *templum, fanum* — храм
νῆσος, -ου, ἡ — *insŭla* — острво
νήχω, ἔνηχον — *n(at)o* — пливати
νικάω (νικῶ), ἐνίκαον (ἐνίκων) — *vinco* — пођеђивати
νίκη, -ης, ἡ — *victoria* — побједа
Νίκη, -ης, ἡ — *Victoria* — Ника
νίπτω, ἐνίπτον — *lavo* — прати, мити
νομίζω — *puto, existĭmo, duco* — мислити, сматрати, цијенити
νομίμως — *legitĭme* — законито
νόμος, -ου, ὁ — *jus, lex* — закон
νοσέω (νοσῶ), ἐνόσεων (ἐνόσουν) — *aegrĕto* — боловати, бити болестан
νόσος, -ου, ἡ — *morbus* — болест
Νουμάς, -ᾶ, ὁ — *Numa* — Нума
νοῦς, νοῦ, ὁ — *mens, intellectus* — ум, разум, памет
νυκτός — *noctu* — по ноћи, ноћу
νύκτωρ — *noctu* — по ноћи, ноћу
νύξ, νυκτός, ἡ — *nox* — ноћ
ξενηλασιᾶ, -ᾶς, ἡ — *hospĭtum expulsio* — прогон странаца
ξενιᾶ, -ᾶς, ἡ — *hospitium* — гостољубивост

ξένος, -ου, ὁ — *hospes* — странац
ξένος 3 — *aliĕnus, peregrĭnus* — туђ
Ξενοφών, -ῶντος, ὁ — *Xenophon* — Ксенофонт
Ξέρξης, -ου, ὁ — *Xerxes* — Ксерксо
ὄβολός, -οὔ, ὁ — *obolus* — обол
ὀγδοηκοστός 3 — *octogesĭmus* — осамдесети
ὀγδοος 3 — *octāvus* — осми
ὄδε, ἦδε, τόδε — *hic* — овај
ὀδηγός, -οὔ, ὁ — *dux* — вођа
ὀδός, -οὔ, ἡ — *iter, via* — пут
ὀδύρομαι, ὠδύρόμην — *lamentor* — јадикувати
Ὀδυσσεύς, -έως, ὁ — *Ulixes* — Одисеј
ὄζω, ὠζον — *oleo* — мирисати, смрђети
οἴκησις, -εῶς, ἡ — *habitacŭlum* — насеље
οἰκία, -ᾶς, ἡ — *domus, familia* — кућа
οἰκιστής, -οὔ, ὁ — *condĭtor* — оснивач
οἶκος, -ου, ὁ — *domus, domicilium, familia* — кућа, дом, породица
οἶνος, -ου, ὁ — *vinum* — вино
οἶομαι, ᾠόμην — *credo* — мислити
οἶος 3 — *qualis* — какав
οἶς, οἶός, ὁ / ἡ — *aries, ovĭs* — ован, овца
ὀκτώ — *octo* — осам
ὄλεθρος, -ου, ὁ — *perniciēs* — пропаст
ὀλίγος 3 — *paucus* — мален, кратак, незнатан
ὄλος 3 — *totus, unĭversus* — цио, читав
Ὀλυμπία, -ᾶς, ἡ — *Olympia* — Олимпија
Ὀλυμπιάς, -άδος, ἡ — *Olympias* — олимпијада
Ὅμηρος, -ου, ὁ — *Homĕrus* — Хомер
ὄμοιος / ὀμοῖος 3 — *simĭlis* — сличан
ὀμοιώω (ὀμοιῶ), ὠμοίοον (ὠμοίοουν) — *confĕro* — поређивати

ὁμοίως – *similiter* – *слично*
ὁμόνοιᾶ, -ᾶς, ἡ – *concordia* – *слога*
ὄνειδος, -ους, τὸ – *dedĕcus* – *срамота*
ὄνομα, -τος, τὸ – *nomen* – *име*
ὀνομάζω, ὀνόμαζον – *appello* –
звати, називати
ὀνομαστός 3 – *clarus* – *гласовит*
ὄνος, -ου, ὁ – *asinus* – *магаре, магараци*
ὄπισθεν – *a tergo* – *сπραга*
ὄπλᾶ, -ων, τὰ – *arma, tela* – *оружје*
ὀπλίτης, -ου, ὁ – *hoplĭta* – *хоплит*
ὄπλον, -ου, τὸ – *arma* – *оружје*
ὀπόσος 3 – *quantus* – *колик*
ὄπου – *ubi* – *гдје*
ὄπως – *ut* – *да*
ὄργη, -ῆς, ἡ – *iracundia* – *срѣба, гњев*
ὀργίζομαι, ὀργιζόμεν – *irascor* –
срдити се
ὄρνις, -ιθος, ὁ – *avis* – *птица*
ὀρέγομαι, ὀρεγόμεν – *appĕto* –
тежити за
Ὀρέστης, -ου, ὁ – *Orestes* – *Орест*
ὄρνις, -ιθος, ὁ / ἡ – *avis* – *птица*
ὄρος, -ους, τὸ – *mons* – *гора*
ὀρύττω, ὀρύττον – *fodio* – *копати*
ὄς, ἢ, ὅ – *qui* – *који*
ὄσος 3 – *quantus, quot* – *колик*
ὄστις, ἢ τίς, ὅ τί – *quisquis, quicumque* –
који (год)
ὄστοῦν, -οῦ, τὸ – *os* – *кост*
ὄτᾶν – *cum (si)* – *кад*
ὄτε – *cum* – *кад*
ὄτι – *acc +inf, quia* – *да, јер*
οὐ – *non* – *не*
οὐδέ – *neque* – *ни(ми)*
οὐδέποτε – *numquam* – *никада*
οὐδεις – *neque (nihil), nullus* – *нико,*
ниједан (ништа)

οὐ μόνον ... ἀλλὰ καὶ – *non solum ...*
sed etiam – *не само ... него и*
οὖν – *ergo, igitur, ideo* – *дакле, стога*
οὔποτε – *numquam* – *никада*
οὐρανός, -οῦ, ὁ – *caelum* – *небо*
οὖς, ὠτός, τὸ – *auris* – *уво*
οὔτε – *neque, neque* – *ни(ми)*
οὗτος, αὕτη, τοῦτο – *iste* – *тај*
οὔτω – *adeo, tam* – *мако, толико*
ὀφείλω, ὄφειλον – *debeo* – *дужовати*
ὀφθαλμός, -οῦ, ὁ – *oculus* – *око*
ὄφις, -εῶς, ὁ – *virĕra* – *змија*
παιδείᾶ, -ᾶς, ἡ – *institutio, eruditio* –
васпитање
παιδεύω, ἐπαιδεύον – *edūco, instituo,*
erudio – *васпитати, образовавати*
παιδοτρίβης, -ου, ὁ – *magister* –
учитељ гуманстике
παίζω – *ludo, joco* – *играти се,*
шалити се
παῖς, παιδός, ὁ / ἡ – *puer, puella pl*
libĕri, filius, filia, servus – *дјечак,*
дјевојчица, pl дјеца, син, кћи, слуга
παλαιός 3 – *antiquus, vetus* – *стар,*
древан
παλαιστρᾶ, -ᾶς, ἡ – *palaestra* –
палестра
πάλιν – *denuo, itĕrum, rursum* – *оном*
πανταχόθεν – *undĭque* – *одасвуд*
πανταχοῦ – *omni in re* – *посвуда*
παντοδαπός 3 – *varius, multiplex* –
разноврстан, различит
παντοίος 3 – *varius* – *свакојак,*
различит
πάνυ – *omnĭno* – *сасвим*
πάππος, -ου, ὁ – *avis* – *дјед*
παρά – *+dat, apud* – *+dat, код*
παραβάλλω, παρέβαλλον – *objicio* –
метати пред

παράγω , παρήγον – <i>tradūco, fallo</i> – <i>заבודити, барати</i>	πένης , -ητος – <i>pauper</i> – <i>сиромашан</i>
παραπλήσιος 3 – <i>similis</i> – <i>сличан</i>	πεντάκις – <i>quingies</i> – <i>пет пунта</i>
παράσιτος , -ου, ὁ – <i>parasitus</i> – <i>паразит</i>	πέντε – <i>quinque</i> – <i>пет</i>
παραχρήμᾶ – <i>statim</i> – <i>одмах</i>	πεντεκαίδεκά – <i>quind ē cim</i> – <i>петнаест</i>
παρέχω , παρέιχον – <i>praeebo</i> – <i>давати,</i> <i>пружати</i>	πεντήκοντᾶ – <i>quinguaaginta</i> – <i>pedecem</i>
παρθένος , -ου, ἡ – <i>puella</i> – <i>djevojka</i>	Πεπάρηθος , -ου, ὁ – <i>Peperēthus</i> – <i>Пепапет</i>
παροιμιᾶ , -ᾶς, ἡ – <i>setentia</i> – <i>пословица</i>	περί – +gen, <i>de</i> , +acc, <i>circum, circa, prope</i> – +gen, <i>o, oko</i> , +acc, <i>oko</i>
Παρύσατις , -ιδος, ἡ – <i>Parysātis</i> – <i>Парисатида</i>	Περιανδρος , -ου, ὁ – <i>Periander</i> – <i>Перијандар</i>
πάς , πάσᾶ, πάν – <i>omnis</i> – <i>сав, цио,</i> <i>читаџ, сваки</i>	περιγίγνομαῖ , περιεγινόμεν – <i>sup̄ero,</i> <i>vinco</i> – <i>надвладавати, побјеђивати</i>
πάσχω , ἔπασχον – <i>patior, accidit mihi</i> – <i>тpијети, догађати се</i>	περιμένω , περιέμενον – <i>expecto</i> – <i>чекати, очекивати</i>
πατήρ , πατρός, ὁ – <i>pater</i> – <i>отац</i>	περίοικος , -ου, ὁ – <i>perioecus</i> – <i>перујек</i>
πατρις , -ιδος, ἡ – <i>patria</i> – <i>отаџбина,</i> <i>домовина</i>	περιπέτομαῖ , περιεπετόμην – <i>circumtolo</i> – <i>облијетати</i>
Πάτροκλος , -ου, ὁ – <i>Patroclus</i> – <i>Патрокло</i>	περιπόρφυρος 2 – <i>praetext(āt)us</i> – <i>пурпуран, гримизан</i>
πάτριω , -ως, ὁ – <i>patruus</i> – <i>стриц</i>	περιστερά , -ᾶς, ἡ – <i>columba</i> – <i>голуџ</i>
παύω , ἔπαυον – <i>desisto</i> – <i>заустаџвати</i>	Περσεφόνη , -ης, ἡ – <i>Proserpina</i> – <i>Персефона</i>
πεδῖον , -ου, τό – <i>campus</i> – <i>равница,</i> <i>долина</i>	Πέρσης , -ου, ὁ – <i>Persa</i> – <i>Персијанац</i>
πεζός , -οῦ, ὁ – <i>pedes</i> – <i>нјешак</i>	πέτρα , -ᾶς, ἡ – <i>rupes, saxum</i> – <i>пеђина,</i> <i>хрид, стијена</i>
πειθαρχία , -ᾶς, ἡ – <i>oboedientia</i> – <i>послушност</i>	πηγή , -ῆς, ἡ – <i>fons</i> – <i>извор, врело</i>
πειθομαῖ , ἐπειθόμεν – <i>pareo</i> – <i>дати се</i> <i>наговорити, покоравати се, слушати</i>	Πηλεὺς , -έως, ὁ – <i>Peleus</i> – <i>Пелеј</i>
πειθῶ , -οῦς, ἡ – <i>suadēla</i> – <i>убјеравање</i>	πήρᾶ , -ᾶς, ἡ – <i>saccus</i> – <i>торџа</i>
πεῖρᾶ , -ᾶς, ἡ – <i>peritia</i> – <i>искуство</i>	πήχϋς , -εῶς, ὁ – <i>subitum</i> – <i>лакат</i>
Πελοπίδᾶς , -ου, ὁ – <i>Pelopidas</i> – <i>Πελοпида</i>	πίνω , ἔπινον – <i>bibo</i> – <i>пити</i>
πελτάστης , -ου, ὁ – <i>peltasta</i> – <i>пелтаст</i>	πιστεύω , ἐπίστευον – <i>credo, fido</i> – <i>вјеровати, уздати се у</i>
πέλτη , -ης, ἡ – <i>pelta</i> – <i>штит</i>	πιστός 3 – <i>fidēlis</i> – <i>вјеран, поуздан</i>
πέμπτος 3 – <i>quintus</i> – <i>пети</i>	Πιττακός , -οῦ, ὁ – <i>Pittacus</i> – <i>Питак</i>
πέμπω , ἔπεμπον – <i>mitto</i> – <i>слати</i>	Πλάτων , -ωνος, ὁ – <i>Plato</i> – <i>Платон</i>
	πλέως 3 – <i>plenus</i> – <i>пун</i>
	πλήν – +acc, <i>praeter</i> – +acc, <i>осим</i>

πλησιάζω , ἐπλασίαζον — <i>appropinquo</i> — <i>приближити се</i>	πολύς , πολλή, πολύ — <i>multus, plerisque</i> — <i>мног, велик, силан</i>
πλοῦς , πλοῦ, ὁ — <i>navigatio</i> — <i>πλοβιδба</i>	Πομπήλιος , -ου, ὁ — <i>Pompilius</i> — <i>Помпилије</i>
πλουτίζω , ἐπλούτιζον — <i>locupletō</i> , <i>divitem reddo</i> — <i>богатити</i>	πονηρός 3 — <i>mālus, pravus, improbus</i> — <i>зао, opak</i>
πλούτος , -ου, ὁ — <i>opulentia</i> — <i>богатство</i>	πόνος , -ου, ὁ — <i>labor, calamitas</i> — <i>труд,</i> <i>мука, невоља</i>
Πλούτων , -ωνος, ὁ — <i>Pluto</i> — <i>Плутон</i>	πόντος , -ου, ὁ — <i>mare</i> — <i>more</i>
Πνύξ , Πνκνός, ὁ — <i>Pnyx</i> — <i>Пникс</i>	πορίζω , ἐπόριζον — <i>suppedito</i> — <i>пружати, давати</i>
πόθεν — <i>unde</i> — <i>одакле</i>	Ποσειδών , -ῶνος, ὁ — <i>Neptūnus</i> — <i>Посейдон</i>
ποι — <i>quo</i> — <i>камо, куда</i>	πόσις , -εῶς, ἡ — <i>potus</i> — <i>пиће</i>
ποιέω (ποιῶ), ἐποίηον (ἐποίουν) — <i>facio, efficio</i> — <i>чинити, радити</i>	πόσος 3 — <i>quotus, aliquantus</i> — <i>колик</i>
ποίησις , -εως, ἡ — <i>poesis</i> — <i>нјесништво</i>	ποταμός , -οῦ, ὁ — <i>flumen</i> — <i>ријека</i>
ποιητής , -οῦ, ὁ — <i>poeta</i> — <i>нјесник</i>	ποτέ — <i>olim, aliquando</i> — <i>некада, једном</i>
ποικίλος 3 — <i>varius</i> — <i>шарен</i>	ποῦ — <i>ubi</i> — <i>гдје</i>
ποιμήν , -ένος, ὁ — <i>pastor</i> — <i>пастир</i>	πούς , ποδός, ὁ — <i>pes</i> — <i>нога</i>
ποίμνη , -ης, ἡ — <i>grex</i> — <i>стадо</i>	πράγμα , -τος, τό — <i>res, actum, negotium</i> — <i>дјело, посао</i>
πολεμικόν , -οῦ, τό — <i>ars militaria</i> — <i>војничко умијеће</i>	πράττω , ἔπραττον — <i>facio, actito</i> — <i>радити, чинити</i>
πολέμιος , -ου, ὁ — <i>hostis, inimicus</i> — <i>непријатељ</i>	πρέπει , ἔπρεπε — <i>decet</i> — <i>пристоји се,</i> <i>доликује</i>
πολέμιος 3 — <i>inimicus</i> — <i>непријатељски</i>	πρέσβυς , -εῶς, ὁ — <i>senex</i> — <i>старац</i>
πόλεμος , -ου, ὁ — <i>bellum</i> — <i>рат</i>	πρεσβύτερος 3 — <i>senior</i> — <i>старији</i>
πόλις , -εῶς, ἡ — <i>urbs, civitas</i> — <i>град,</i> <i>држава</i>	Πρίσκος , -ου, ὁ — <i>Priscus</i> — <i>Приско</i>
πολιτεύομαι , ἐπολιτευόμην — <i>in civitate</i> <i>vivo, rem publicam gero</i> — <i>бити</i> <i>грађанин, државом управљати,</i> <i>владати</i>	πρό — +gen, ante, prae — +gen, pred, <i>испред, прије, yочи</i>
πολίτης , -ου, ὁ — <i>civis</i> — <i>грађанин</i>	προβαίνω , προέβαινον / προύβαινον — <i>progredior</i> — <i>ићи (напријед)</i>
πολιτικός 3 — <i>civicus, civilis, politicus</i> — <i>грађански, јавни, државни,</i> <i>политички</i>	πρόβατον , -ου, τό — <i>ovis</i> — <i>овца</i>
πολλάκις — <i>saepe</i> — <i>често</i>	πρόγονοι , -ων, οἱ — <i>maiores</i> — <i>преци</i>
πλλαχοῦ — <i>multis in locis</i> — <i>по много</i> <i>мјеста</i>	προδότης , -ου, ὁ — <i>proditor</i> — <i>издајица</i>
πολύ — <i>multum</i> — <i>много</i>	πρός — +dat, praeter, +acc, ad, in, contra — +dat, осим, +acc, ка, на, за, према, <i>против</i>

προσέρχομαι, προσηρχόμενην — *adeo, eo ad* — *присутыпати, ићи у*
προστρέχω, προσέτρεχον — *accuro, venio* — *долазити тврком*
πρόσωπον, -ου, τό — *facies* — *лице*
πρυτανεῖον, -ου, τό — *prytaneum* — *пританеј*
Πρωταγόρας, -ου, ὁ — *Protagoras* — *Протагора*
πρῶτον — *primum* — *прво, најпрво*
πρῶτος 3 — *primus* — *први*
Πυθαγορικός, -ου, ὁ — *Pythagoricus* — *пυθαγοрејци*
Πυλάδης, -ου, ὁ — *Pylades* — *Пилад*
пунθάνομαι, ἐπунθανόμενην — *(inter)rogo* — *питати (за), испитивати*
πῦρ, πυρός, τό — *ignis* — *вапра*
पुरामίς, -ίδος, ἡ — *pyramis* — *пυрамида*
πῶς — *quomodo* — *како*
ῥαδίως — *facile* — *лако*
ῥᾶρον — *facilius* — *лакше*
ῥάθυμος 2 — *socors* — *лакомислен*
ῥήτωρ, -ορος, ὁ — *orator* — *бесједник*
ῥιγῶ (ριγῶ), ἐρρίγοον (ἐρρίγουν) — *frigore rigeo* — *зепсти*
ῥίζα, -ης, ἡ — *radix* — *коријен*
ῥίπτω, ῥριπτον (ἔρῥιπτον) — *jacto* — *бацати*
Ῥωμαῖος, -ου, ὁ — *Romanus* — *Римљанин*
Ῥωμύλος, -ου, ὁ — *Romulus* — *Ромул*
ῥώμη, -ης, ἡ — *vis, robur, fortitudo* — *снага*
Σαλαμίς, -ίνας, ἡ — *Salamis (Salamina)* — *Саламина*
Σαπφώ, -ους, ἡ — *Sappho* — *Сапфо*
Σάρδεις, -εων, αἱ — *Sardis* — *Сардис*

σατράπης, -ου, ὁ — *satrapa (satrapes), provinciae praefectus* — *сампан*
σαφής 2 — *manifestus* — *очит*
σαφῶς — *clare* — *јасно*
σεαυτοῦ, -ῆς, -οῦ — *tui* — *себе самог (ми)*
σέβομαι, ἐσεβόμενην — *adoro, colo, veneror* — *поштовами*
σελήνη, -ης, ἡ — *luna* — *мјесец*
Σέρβιος, -ου, ὁ — *Servius* — *Сервије*
σιγάω (σιγῶ), ἐσίγαον (ἐσίγουν) — *taceo* — *ћытати*
σιγή, -ῆς, ἡ — *silentium* — *ћытање*
σιδηρός, -ου, ὁ — *ferrum* — *гвожђе*
σιτέω (σιτῶ), ἐσίτεον (ἐσίτουν) — *edo, vescor* — *јести, хранити се*
σίτος, -ου, ὁ — *frumentum, triticum* — *пшеница, жито*
σκληρός 3 — *durus, severus* — *тврдо, стро*
σκῶπτω, ἔσκωπτον — *illūdo* — *пугати се, шалити се*
Σκύθης, -ου, ὁ — *Scytha* — *Скуит*
σκῶτινος 3 — *de corio* — *кожнат*
Σόλων, -ωνος, ὁ — *Solo(n)* — *Солон*
σός 3 — *tuus* — *твој*
σοφία, -ας, ἡ — *sapientia* — *мудрост*
σοφός 3 — *sapiens* — *мудар*
Соφοκλής, -έους, ὁ — *Sophocles* — *Софокле*
Σπάρτακος, -ου, ὁ — *Spartacus* — *Спартак*
Σπάρτη, -ης, ἡ — *Sparta* — *Спарта*
Σпартиάτης, -ου, ὁ — *Lacedaemonius, Spartānus* — *Спартанац*
σπεύδω, ἔσπευδον — *festino, propero* — *журити, пожурити*
σπήλαιον, -ου, τό — *specus* — *нећина*
σπουδάζω — *studeo* — *бацити се*

σπουδαιώς — *diligenter, sedūlo* —
марљиво
σπουδή, -ῆς, ἥ — *sedulitas* — *марљивост*
στάδιον, -ου, τό — *stadium* — *стадиј*
στάσις, -εως, ἥ — *seditio* — *устанак*
στέργω, ἔστεργον — *amo* — *љубити,*
вољети
στεφανῶ (στεφανῶ), ἔστεφάνουον
(ἔστεφάνουον) — *corōno, corōna cingo*
— *крунисати*
στοά, -ᾶς, ἥ — *porticus* — *тријем*
στόμα, -τος, τό — *os* — *уста*
στράτευμα, -τος, τό — *exercitus* — *војска*
στρατεύω, ἔστράτευον — *milīto* — *ићи у*
војску
στρατηγός, -οῦ, ὁ — *dux, imperator* —
војсковођа, заповједник
στρατιά, -ᾶς, ἥ — *exercitus* — *војска*
στρατιώτης, -ου, ὁ — *miles* — *војник*
στρατόπεδον, -ου, τό — *castra* — *логор*
σύ — *tu* — *ти*
συλλέγω, συνέλεγον — *convenio* —
скупљати
σύμβολον, -ου, τό — *signum* — *знак*
συμβουλεύω, συνεβούλευον — *consūlo,*
suadeo — *саветовати*
σύν +dat— *cum* — *заједно, са*
συνεργός, -οῦ, ὁ — *adjutor* — *помоћник*
σύνθημα, -τος, τό — *signum* — *лозинка*
σὺς, συός, ὁ / ἥ — *sus* — *свиња*
συστρατεύω, συνεστράτευον — *in*
bellum proficiscor (una) cum —
ратовати (заједно) са
συχνός 3 — *copiosus, multus, plus* —
густ, мног
σφάλω, ἔσφαλλον — *fallo* — *варати*
σφενδόνη, -ης, ἥ — *funda* — *праћка*
σφόδρα — *vehementer* — *valde, веома*
σχήμα, -τος, τό — *figura* — *држање, лик*

σῶζω, ἔσωζον — *servo* — *спасаваати*
Σωκράτης, -ους, ὁ — *Socrātes* — *Сократ*
σῶμα, -τος, τό — *corpus* — *мијело*
σωτήρ, -ῆρος, ὁ — *(con)servator, salvator*
— *спасилац, спаситељ*
σωτηριᾶ, -ᾶς, ἥ — *salus* — *спас*
σωφροσύνη, -ης, ἥ — *prudentia* —
разборитост
σώφρων 2 — *prudens, sapiens* —
разборит, мудар
τάλαντον, -ου, τό — *talentum* —
таленат
τάλας, τάλαινα, τάλαν — *miser* —
биджан
Ταρκύνιος, -ου, ὁ — *Tarquinius* —
Тарквиније
ταῦρος, -ου, ὁ — *taurus* — *бик*
τάφος, -ου, ὁ — *agger* — *јарак*
τάχιστα — *celerrime* — *најбрже*
ταχύ — *cito* — *брзо*
ταχύς 3 — *celer, velox* — *брз*
τείχος, -ους, τό — *murus* — *бедем*
τέκνον, -ου, τό — *filius, natus* — *дијете*
τελευταίος 3 — *postrēmus* — *задњи,*
последњи
τελευτάω (τελευτώ), ἐτελεύταον
(ἐτελεύτων) — *morior* — *мијети,*
умираати
τελευταίη, -ῆς, ἥ — *finis, mors* —
свршетак, смрт
τέρπω, ἔτερπον — *delecto* — *радовати,*
веселити
τέταρτος 3 — *quartus* — *четврти*
τετταράκοντά — *quadraginta* —
четрдесет
τετταρακοστός — *quadagesimus* —
четрдесети
τέτταρες, -ᾶ — *quattuor* — *четири*
τέττιξ, -γος, ὁ — *cicāda* — *цврчак*

τέχνη, -ης, ἡ — *ars* — умијеће, занат
τεχνίτης, -ου, ὁ — *artifex* — умијетник,
 занатлија
τίκτω, ἔτικτον — *pario, efficio* — рађати
τίλλω, ἔτιλλον — *vello* — чупати,
 черупати
τιμάω (τιμῶ), ἐτίμαον (ἐτίμων) —
honōro, colo — частити, поштовати
τιμή, -ῆς, ἡ — *honor* — част
τίμιος 3 / 2 — *honorabilis, carus* —
 поштован, бривједан, цијењен
τίς, τί — *quis, qui* — ко, који
τίς, τί — *aliqui(s), quidam* — неко, неки
τλήμων 2 — *patiens, miser* — издржљив,
 јадан
τοιούτος 3 — *talis, istiusmodi* — такав
τόξον, -ου, τό — *arcus* — луκ
тоσοῦτος 3 — *tantus, tot* — толик
τότε — *tum* — тада, онда
τὸ τελευταῖον — *postrēmo* — најзад
τραχὺς 3 — *ferox* — жесток, љут
τρεῖς, τριᾶ — *tres* — три
τρέφω, ἔτρεφον — *nutrio, alo, vescor,*
pasco — хранити, гајити, његовати,
 пасити
τρέχω, ἔτρεχον — *curro, festino* —
 трчати, пожурити
τριακοντᾶ — *triginta* — тридесет
τριακόσιοι 3 — *trecenti* — триста
τριήρης, -ους, ἡ — *trirēmis* — трирема
τρίς — *ter* — три пута
τρίτος 3 — *tertius* — трећи
Τροιά, -ᾶς, ἡ — *Troja* — Троја
τρόπαιον, -ου, τό — *tropaem* —
 споменик
τρόπος, -ου, ὁ — *mos* — начин, обичај
τροφή, -ῆς, ἡ — *cibus, praeulum* — јело,
 храна
Τύλλιος, -ου, ὁ — *Tullius* — Тулије

Τύλλος, -ου, ὁ — *Tullus* — Туло
τόπτω, ἔτοπτον — *ferio* — удавати,
 повређивати
τύραννος, -ου, ὁ — *tyrannus* —
 тиранин
Τυρταῖος, -ου, ὁ — *Tyrtaeus* — Туртеј
τύχη, -ης, ἡ — *fortuna* — случај, срећа
ὕβριζω, ὕβριζον [ca ὕ-] — *injuria afficio*
 — злостављати
ὑβρίς, -εῶς, ἡ — *superbia* — обижест
ὕγεια, -ᾶς, ἡ — *valetudo, remedium* —
 здравље, лијек
ὕγιης 2 — *sanus* — здрав
ὔδωρ, ὕδατος, τό — *aqua* — вода
υἱός, -οῦ, ὁ — *filius* — син
ὔλη, -ης, ἡ — *silva* — шума
ὕμεις — *vos* — ви
ὕμετερος 3 — *vester* — ваши
ὕπερ — +gen, *pro* — +gen, над, за
ὕπερέχω, ὑπερείχον — *superō, vincō* —
 надвасивати
Ἵπερήφανος, -ου, ὁ — *Superbus* —
 Охоли
ὕπήκοος, -ου, ὁ — *morigerus* — слуга
ὑπνος, -ου, ὁ — *somnus* — сан
ὕπό — +gen, *sub* — +gen, под, испод
ὑστερον — *postea* — доцније, касније
φαίνω, ἔφαινον — *ostendo* —
 показивати
φάρμακον, -ου, τό — *remedium,*
medicamentum, venenum — лијек,
 отров
Φειδιάς, -ου, ὁ — *Pheidias* — Фидија
φέρω, ἔφερον — *fero, duco* — носити,
 доносити, подносити, водити
φεύγω, ἔφευγον — *fugio* — бјежати
φθαρτός 3 — *corruptibilis* — уништив,
 пропадљив

φθινόπωρον , -ου, τό — <i>autumnus</i> — <i>jesen</i>	χαλκοῦς 3 — <i>aënis</i> — <i>бронан, бакаран</i>
φιλόανθρωπος 2 — <i>humānus</i> — <i>човјекољубив</i>	χαρίεις , <i>χαρίεσσα, χαρίεν</i> — <i>lepīdus</i> — <i>γγοдан, љубак, мио</i>
φιλεργιᾶ , -ᾶς, ἡ — <i>sedulitas</i> — <i>марљивост</i>	χάρις , -τος, ἡ — <i>amor, gratia</i> — <i>љубав,</i> <i>дражест, милина</i>
φιλιᾶ , -ᾶς, ἡ — <i>amor, amicitia</i> — <i>љубав,</i> <i>пrijатељство</i>	Χάρις , -τος, ἡ — <i>Gratia</i> — <i>Харита</i>
φίλος , -ου, ὁ — <i>amīcus, familiāris</i> — <i>пrijатељ</i>	Χάρων , -ωνος, ὁ — <i>Charon</i> — <i>Харон</i>
φίλος 3 — <i>amīcus, carus</i> — <i>мио, драг</i>	χειμών , -ῶνος, ὁ — <i>hiems</i> — <i>зима</i>
φιλόσοφος , -ου, ὁ — <i>philosophus</i> — <i>φιλοзоф</i>	χειρ , <i>χειρός</i> , ἡ — <i>manus</i> — <i>рука</i>
φοβέω (<i>φοβῶ</i>), <i>ἐφόβεον</i> (<i>ἐφόβουν</i>) — <i>timeo, metuo</i> — <i>плашити се</i>	χελιδών , -όνος, ἡ — <i>hirundo</i> — <i>ласта</i>
φόβος , -ου, ὁ — <i>timor</i> — <i>страх</i>	χήνειος 3 — <i>anserinus</i> — <i>гушчију</i>
φοῖνιξ , -κος, ὁ / ἡ — <i>palma</i> — <i>палма</i>	χιλιοῖ 3 — <i>mille</i> — <i>хиљаду</i>
Φοῖνιξ , -κος, ὁ — <i>Poenus</i> — <i>Феничанин</i>	Χίλων , -ωνος, ὁ — <i>Chilo</i> — <i>Хилон</i>
φόρμιγξ , -γγος, ἡ — <i>testudo</i> — <i>форминга</i>	χιτών , -ῶνος, ὁ — <i>lorica</i> — <i>хиџон</i>
φροντίζω , <i>ἐφρόντιζον</i> — <i>curo</i> — <i>мислити на, бринуту се за</i>	χορειᾶ , -ᾶς, ἡ — <i>chorēa</i> — <i>игра, коло</i>
φροντις , -ίδος, ἡ — <i>cura</i> — <i>брига</i>	χορός , -οῦ, ὁ — <i>chorus</i> — <i>коло</i>
φυγή , -ῆς, ἡ — <i>fuga</i> — <i>бидеж, бјекство</i>	χόρτος , -ου, ὁ — <i>faenum</i> — <i>сијено</i>
φύλαξ , -κος, ὁ — <i>custos</i> — <i>чувар,</i> <i>стражар</i>	χράομαῖ (<i>χρῶμαῖ</i>), <i>ἐχραόμην</i> (<i>ἐχρῶμην</i>) — <i>utor</i> — <i>служити се</i>
φυλάττω , <i>ἐφύλαττον</i> — <i>custodio, servo</i> — <i>чувати</i>	χρή — <i>oportet</i> — <i>треба</i>
φύλλον , -ου, τό — <i>folium</i> — <i>лист</i>	χρήματα , -ων, τὰ — <i>commoda, pecunia,</i> <i>opes, suum</i> — <i>новац, својина, имовина,</i> <i>богатство</i>
φύσις , -εῶς, ἡ — <i>natūra</i> — <i>природа,</i> <i>нарав</i>	χρήσιμος 3 / 2 — <i>utilis, frugālis</i> — <i>користан, честит</i>
φυτόν , -οῦ, τό — <i>planta</i> — <i>биљка</i>	χρηστός 3 — <i>probus</i> — <i>честит, поштен</i>
φωνή , -ῆς, ἡ — <i>vox</i> — <i>глас</i>	χρίω , <i>ἔχριον</i> — <i>ung(u)o</i> — <i>мазати,</i> <i>помазивати</i>
φῶρ , <i>φωρός</i> , ὁ — <i>fur</i> — <i>лопов</i>	χρόνος , -ου, ὁ — <i>tempus</i> — <i>вријеме, рок</i>
χαίρω , <i>ἔχαιρον</i> — <i>gaudeo, laetor</i> — <i>радовати се</i>	χρυσός , -ου, ὁ — <i>aurum</i> — <i>злато</i>
χαλεπός 3 — <i>durus, molestus,</i> <i>aerumnosus</i> — <i>тежак, мучан</i>	χωλός 3 — <i>claudus</i> — <i>хром</i>
χαλινός , -οῦ, ὁ — <i>frenum, habēna</i> — <i>изда</i>	χώρᾶ , -ᾶς, ἡ — <i>terra, provincia</i> — <i>земља,</i> <i>крај</i>
	χωρισμός , -οῦ, ὁ — <i>separatio</i> — <i>одвајање</i>
	ψέγω , <i>ἔψεγον</i> — <i>vituperō</i> — <i>корити</i>
	ψευδής 2 — <i>falsus, mendax</i> — <i>лажан,</i> <i>лажљив</i>
	ψεύδομαῖ , <i>ἐψευδόμην</i> — <i>mentior</i> — <i>лагати</i>

ψεύδος, -ους, τό — *mendacium* — лаж
ψεύδω, ἔψευδον — *fallo* — βαρᾶτι
ψεύστης, -ου, ὁ — *mendax* — лажов
ψόγος, -ου, ὁ — *vituperatio* — прекор
ψυχή, -ῆς, ἡ — *vita, anīma, mens* —
живот, душа, дyx
ὦ — ο — (o!)
ὠδή, -ῆς, ἡ — *carmen, cantus* — нјесма,
нјεбанье
ὦν, -οῦ, τό — *ovum* — јаје

ὥρᾱ, -ᾶς, ἡ — *tempus, hora* — брyјеме,
(годишње) доба, час
ὥς — (*vel*)*ut, quasi* — као, попут
ὥσπερ — (*vel*)*ut* — (упробо) као, попут
Ἔστίλιος, -ου, ὁ — *Hostilius* —
Хостилије
ὠφέλειᾶ — *emolumentum* — корист,
добитак
ὠφέλιμος 3 / 2 — *utilis* — користан

Рјечник латинско-грчки

<i>ab</i> – από	<i>carus</i> – φίλος 3
<i>abundo</i> – περισσεύω, ἐπερίσσευον	<i>celeber</i> – εὐκλεής, -ές
<i>administratio</i> – πολιτεύομαί, ἐπολιτευόμην	<i>celer</i> – ταχύς, -εῖα, -ύ
<i>adulātor</i> – κολᾶξ, -κος, ὁ	<i>ensor</i> – τιμητής, -οῦ, ὁ
<i>aedilis</i> – ἀγορανόμος, -ου, ὁ	<i>centum</i> – ἑκατόν
<i>aeger</i> – ἄρρωστος 2	<i>cervix</i> – αὐχὴν, -ένος, ὁ
<i>aegrōtus</i> – ἄρρωστος 3	<i>cervus</i> – ἔλαφος, -ου, ὁ
<i>aerarium</i> – ταμειόν, -ου, ὁ	<i>Cicero</i> – Κικέρων, -ωνος, ὁ
<i>Aesōpus</i> – Αἴσωπος, -ου, ὁ	<i>civis</i> – πολίτης, -ου, ὁ
<i>aeternus</i> – αἰώνιος 2 / 3	<i>clarus</i> – ἔνδοξος 2
<i>Agamemnon</i> – Ἀγαμέμνων, -ονος, ὁ	<i>cohors</i> – λόχος, -ου, ὁ
<i>ager</i> – ἀγρός, -οῦ, ὁ	<i>colonia</i> – ἀποικία, -ᾶς, ἡ
<i>Alexander</i> – Ἀλέξανδρος, -ου, ὁ	<i>committo</i> – ἐπιτρέπω, ἐπέτρεπον
<i>aliēnus</i> – ἀλλότριος 3	<i>commoveo</i> – κινέω (κινῶ), ἐκίνεον (ἐκίνουν)
<i>alter</i> – ἄλλος 3	<i>commūnis</i> – κοινός 3
<i>amicitia</i> – φιλιᾶ, -ᾶς, ἡ	<i>concordia</i> – ὁμόνοια, -ᾶς, ἡ
<i>amicus</i> – φίλος, -ου, ὁ	<i>consilium</i> – βουλή, -ῆς, ἡ
<i>amo</i> – στέργω, ἔστεργον, φιλέω (φιλῶ), ἐφίλεον (ἐφίλουν)	<i>consul</i> – ὑπάτος, -ου, ὁ
<i>animā</i> – ζῶον, -ου, τό	<i>constans</i> – βέβαιος 2
<i>annōna</i> – σίτος, -ου, ὁ	<i>contemno</i> – καταφρονέω (καταφρονῶ), κατεφόνεον (κατεφρόνουν)
<i>annus</i> – ἐνιαυτός, -ου, ὁ	<i>contentus</i> (<i>sorte sua</i> ~) – αὐτάρκης, -ες
<i>annuus</i> – ἐνιαύσιος 3	<i>contra</i> – πρὸς +acc
<i>apud</i> – παρά +dat	<i>cor</i> – καρδία, -ᾶς, ἡ, θυμός, -οῦ, ὁ
<i>ars</i> – τέχνη, -ης, ἡ	<i>corpus</i> – σῶμα, -τος, τό
<i>Athenae</i> – Ἀθῆναί, -ῶν, αἱ	<i>credo</i> – πιστεύω, ἐπίστευον
<i>audacia</i> – τόλμα, -ης, ἡ	<i>cremo</i> – κατακαίω, κατέκαιον
<i>audax</i> – θρασύς, -εῖα, -ύ	<i>cum</i> – σὺν +dat
<i>augeo</i> – αὐξάνω, ἠύξανον	<i>curo</i> – ἐπιμελεῖσθαι ἔχω, εἶχον
<i>aut</i> – ἢ	<i>custodio</i> – φυλάττω, ἐφύλαττον
<i>autem</i> – μὲν ... δέ	<i>Dalmātae</i> – Δαλμάτης, -ου, ὁ
<i>bellum</i> – πόλεμος, -ου, ὁ	<i>Dalmatia</i> – Δαλματία, -ᾶς, ἡ
<i>bene</i> – ἀγαθῶς, καλῶς	<i>damnum</i> – βλάβη, -ης, ἡ
<i>bestia</i> – ζῶον, -ου, τό	<i>de</i> – περί – +gen
<i>bis</i> – δις	<i>decem</i> – δέκα
<i>bonus</i> – ἀγαθός 3, καλός 3	<i>decimus</i> – δέκατος 3
<i>canis</i> – κύων, κυνός, ὁ / ἡ	<i>delecto</i> – τέρπω, ἔτερπον

deleo – ἐξαιλείφω, ἐξήλειφον
Demosthēnes – Δημοσθένης, -ους, ὁ
deni – δέκα
dico – λέγω, ἔλεγον
dico (jus ~) – τὰ δίκαια ὀρίζω, ὠρίζον
dies – ἡμέρα, -ας, ἡ
difficilis – χαλεπός 3
difficultas – χαλεπότης, -ητος, ἡ
diligens – σπουδαίος 3
diligenter – σπουδαίως
discipulus – μαθητής, -οῦ, ὁ
disco – μανθάνω, ἐμάνθανον
discordia – διαφορά, -άς, ἡ
dissēro – διαλέγομαι, διελεγόμην
dives – πλούσιος 3
divido – διαιρέω (διαιρῶ), διήροεν
 (διήρουν)
dominus – κύριος, -ου, ὁ
dono – παρέχω, παρείχον
dormio – καθεύδω, ἐκάθευδον /
 καθηύδον
duco – ἄγω, ἤγον
duo – δύο
duodēcim – δώδεκα
dux – στρατηγός, -οῦ, ὁ
edūco – παίδευω, ἐπαίδευον
elementum – στοιχεῖον, -ου, τό
Epicūrus – Ἐπικούρος, -ου, ὁ
et – καί
etiam – καί
exemplar – παράδειγμα, -τος, τό
exemplum – παράδειγμα, -ατος, τό
exerceo – ἀσκέω (ἀσκῶ), ἤσκειον
 (ἤσκουν)
exercitus – στρατιά, -άς, ἡ
fabūla – μῦθος, -ου, ὁ
facile – ῥαδίως
facio – πράττω, ἔπραττον

facio impetum – ἐφορμάω (ἐφορμῶ),
 ἐφόρμαον (ἐφόρμων)
facilis – ῥάδιος 3
fallax – δολερός 3
fel – χολή, -ῆς, ἡ
festino – σπεύδω, ἔσπευδον
filius – υἱός, -οῦ, ὁ
firmo – βεβαιῶ (βεβαιῶ) ἐβέβαιον
 (ἐβέβαιον)
fortis – ἀνδρείος 3
frigus – κρυμός, -οῦ, ὁ
frater – ἀδελφός, -οῦ, ὁ
fructus – καρπός, -οῦ, ὁ
Gallus – Γαλάτης, -ου, ὁ
gladius – μάχαιρα, -ας, ἡ
Graecia – Ἑλλάς, ἄδος, ἡ
Graecus – Ἕλληνας, -ηνος, ὁ
Graecus – Ἑλληνικός 3
habeo – ἔχω, εἶχον
Hamilcar – Ἀμίλκας, -ου, ὁ
Hannibal – Ἀννίβας, -ου, ὁ
Helēna – Ἥλένη, -ης, ἡ
hic – ὅδε
historia – ἱστορία, -ας, ἡ
homo – ἄνθρωπος, -ου, ὁ
hora – ὥρα, -ας, ἡ
hostis – πολέμιος, -ου, ὁ
idem – αὐτός
ignosco – συγγιγνώσκω,
 συνεγίγνωσκον
impēro – βασιλεύω, ἐβασίλευον
imprōbus – κακός 3
in – ἐν
inclītus – ἐνδοξός 2
indīco – ἐμφαίνω, ἐνέφαινον
inhumānus – ἀπάνθρωπος 2
inimicus – πολέμιος, -ου, ὁ
insūla – νῆσος, -ου, ἡ
interdum – ἐνίστε
ipse – αὐτός

<i>irātus</i> – όργιζόμενος 3	<i>mel</i> – μέλι, -ιτος, τό
<i>is</i> – αυτός	<i>memoria</i> – μνήμη, -ης, ή
<i>Issa</i> – Ίσοᾶ, -ης, ή	<i>Menelāus</i> – Μενέλεως, -εω, ό
<i>juventus</i> – νεότης, -ητοςμ ή	<i>mensis</i> – μεις, μηνός, ό
<i>Kalendae</i> – Καλάνδαϊ, -ών, αϊ	<i>merito</i> – εικότως
<i>labor</i> – πόνος, -ου, ό	<i>meus</i> – έμός, μου
<i>Lacedaemonius</i> – Σπαρτιάτης, -ου, ό	<i>miles</i> – στρατιώτης, -ου, ό
<i>Latīnus</i> – Ρωμαϊκός 3	<i>mille</i> – χίλιοϊ
<i>latro</i> – ύλακτέω (ύλακτώ), ύλακτεον (ύλακτουv)	<i>miser</i> – τάλᾶς, τάλαινᾶ, τάλᾶν
<i>laudabilis</i> – έπαινετός 3	<i>miser cordia</i> – οϊκτος, -ου, ό
<i>laudo</i> – έγκωμιάζω, ένεκωμιάζον	<i>monumentum</i> – μνημείον, -ου, τό
<i>legio</i> – φάλᾶγξ, -αγγος, ή	<i>mordeo</i> – δάκνω, έδακνον
<i>lego</i> – άναγιγνώσκω, άνεγιγνώσκον	<i>mors</i> – θάνατος, -ου, ό
<i>lente</i> – βραδέως	<i>mortuus</i> – νεκρός 3
<i>lex</i> – νόμος, -ου, ό	<i>mos</i> – τρόπος, -ου, ό
<i>libenter</i> – έκών, -οῦσᾶ, -όν	<i>multus</i> – πολός πολλή, πολύ
<i>liber</i> (sb.) – βιβλος, -ου, ή	<i>narro</i> – λέγω, έλεγον
<i>liber</i> (adj.) – έλεύθερος 2 / 3	<i>nauta</i> – ναύτης, -ου, ό
<i>liběro</i> – άπαλλάττω, άπήλλαττον, λύω, έλυον, έλευθερώω (έλευθερώ), ήλευθέροον (ήλευθέροον)	<i>navigo</i> – πλέω, έπλεον
<i>libertas</i> – έλευθερίᾶ, -ᾶς, ή	<i>ne</i> – μή
<i>lignum</i> – ξύλον, -ου, τό	<i>necessarius</i> – άναγκαίος 3
<i>lingua</i> – γλώττᾶ, -ης, ή	<i>Nestor</i> – Νέστωρ, -ορος, ό
<i>litus</i> – άκτή, -ής, ή	<i>nihil</i> – οῦδέν
<i>Lucretius</i> – Λουκρήτιος, -ου, ό	<i>nimius</i> – ύπερβάλλον
<i>lucrum</i> – κέρδος, -ους, τό	<i>noceo</i> – βλάπτω, έβλαπτον
<i>ludus</i> – άγών, -ώνος, ό	<i>noctu</i> – νύκτωρ, νυκτός
<i>lux</i> – φώς, φωτός	<i>nomen</i> – όνομα, -ατος, τό
<i>Macedones</i> – Μακεδόνες, -ονων, οϊ	<i>noster</i> – ήμέτερος 3, ήμών
<i>magister</i> – διδάσκαλος, -ου, ή	<i>non</i> – οῦ
<i>magistra</i> – διδάσκαλος, -ου, ό	<i>novem</i> – έννέᾶ
<i>magistrātus</i> – πολιτευόμενος, -ου, ό	<i>o b s e r v o</i> – παραφυλάττω, παραφύλαττον
<i>magnus</i> – μέγᾶς, μεγάλη, μέγᾶ	<i>octāvus</i> – όγδοος 3
<i>mālus</i> – κακός 3	<i>odiōsus</i> – έχθρός 3
<i>mare</i> – θάλαττᾶ, -ης, ή	<i>olim</i> – πᾶς, πᾶσᾶ, πᾶν
<i>mater</i> – μήτηρ, μητρός, ή	<i>omnis</i> – πᾶς
<i>medīcus</i> – ιατρός, -οῦ, ό	<i>orātor</i> – όήτωρ, -ορος, ό
	<i>Orestes</i> – Όρέστης
	<i>orno</i> – κοσμέω (κοσμώ), έκόσμεον (έκόσμουv)

ōs – στόμα, -τος, τό
parceo – φείδομαι, ἐφειδόμενην
pareo – πείθομαι, ἐπειθόμενην
pars – μέρος, -ους, τό
patria – πατρίς, -ίδος, ἡ
pauper – πένης, -ητος
Pericles – Περικλῆς, -έους, ὁ
pericūlum – κίνδυνος, -ου, ὁ
perītus – ἔμπειρος 2
perfectus – τέλειος 3
philosophia – φιλοσοφία, -ᾱς, ἡ
Phoenix – Φοῖνιξ, -κος, ὁ
poēta – ποιητής, -οῦ, ὁ
Pontus Euxīnus – Εὐξείνιος πόντος, -ου, ὁ
prōpūlus – δῆμος, -ου, ὁ
potestas – ἐξουσία, -ᾱς, ἡ
praeceptum – ἄκουσμά, -ατος, τό
praetor – ἀστυνόμος, -ου, ὁ
primus – πρῶτος 3
probus – ἀγαθός 3
procella – θύελλά, -ης, ἡ
proditor – προδότης, -ου, ὁ
prudens – σόφρων 2
puella – κόρη, -ης, ἡ, παῖς, παιδός, ἡ
puer – κόρος, -ου, ὁ, παῖς
pugna – μάχη, -ης, ἡ
pugno (cum) – μάχομαι (πρός), ἐμαχόμενην (πρός)
pulcher – καλός 3
pulchre – καλῶς
punio – κολάζω, ἐκόλαζον
Pylādes – Πυλάδης, -ου, ὁ
quaestor – ταμίᾱς, -ου, ὁ
quam – ἡ
quater – τετράκις
quaterni – τέτταρες
-que – καὶ
qui – ὅς

quini – πέντε
quinque – πέντε
quis – τίς
quotus – πόσος 3
raro – ὀλιγάκις
rarus – σπάνιος 3
rego – πολιτεύομαι, ἐπολιτευόμενην
res publica – κοινόν, -οῦ, τό
rex – βασιλεύς, -εως, ὁ
Roma – Ῥώμη, -ης, ἡ
Romānus (sb.) – Ῥωμαῖος, -ου, ὁ
Romānus (adj.) – Ῥωμαϊκός 3
saecūlum – αἰών, -ώνος, ὁ
saepe – πολλάκις
sagitta – ἰός, -οῦ, ὁ
sano – ὑγιάζω, ὑγιάζον
sapiens – σοφός 3
scientia – ἐπιστήμη, -ης, ἡ
secerno – χωρίζω, ἐχώριζον
sedēcim – ἑκκαίδεκά
semper – ἀεὶ
sepelio – καταθάπτω, κατέθαπτον
servitus – δουλεία, -ᾱς, ἡ
servo – φυλάττω, ἐφύλαττον
servus – δούλος, -ου, ὁ
severe – σπουδαίως
sex – ἕξ
sexaginta – ἐξήκοντά
similis – ὅμοιος (ὁμοίος) 3
singūli – ἕκαστος 3
societas – εταιρεία, -ᾱς, ἡ
Sparta – Σπάρτη, -ης, ἡ
Spartacus – Σάρτακος, -ου, ὁ
spatium – χρόνος, -ου, ὁ
stella – ἄστρον, -ου, τό
strenue – ἀνδρείως
sui – ἑαυτοῦ
sum – εἰμί, ἦ(ν)
supero – ὑπερέχω, ὑπερείχον
superstitio – δεισιδαιμονία, -ᾱς, ἡ

tempus – χρόνος
ter – τρεις
terni – τρείς
terra – γῆ, γῆς, ἡ
terreo – ταραττώ, ἐτάραττον
timīdus – δειλός 3
trecenti – τριακόσιοι
tu – σὺ
tuus – σός 3, σου
unus – εἷς, μιά, ἓν
utīnam – εἴθε
urbs – πόλις, -εως, ἓς
utilis – χρήσιμος 3
uxor – γυνή, γυναικός, ἡ
vanus – μάταιος 3
vehementer – σφοδρῶς

ventus – ἄνεμος, -ου, ὁ
ver – ἔαρ, -ος, τὸ
verbum – λόγος, -ου, ὁ, ἔπος, -ους, τὸ
Vercingetōrix – Οὐεργεντόριξ, -ιγος, ὁ
veritas – ἀλήθειά, -ᾶς, ἡ
verus – ἀληθινός 3
via – ὁδός, -οῦ, ἡ
victor – νικητής, -οῦ, ὁ
vicus – κώμη, -ης, ἡ
vir – ἄνθρωπος, -ου, ὁ
vita – βίος, -ου, ὁ
vitium – ἀμάρτημα, -ατος, τὸ
vitupĕro – ψέγω, ἔψεγον
vivo – βίον διάγω, διήγον, ζάω (ζῶ),
ἔζαον (ἔζων)
vulnĕro – τιτρώσκω, ἐτίτρωσκον

Рјечник српско-грчки

<i>a</i> – μέν ... δέ	<i>бог</i> – θεός, -ου, ό
<i>Азија</i> – Ἀσιᾶ, -ᾶς, ή	<i>богат</i> – πλούσιος 3
<i>Ајант</i> – Αἴας, -αντος, ό	<i>богатство</i> – πλοῦτος, -ου, ό
<i>ако</i> – ἐάν	<i>богиња</i> – θεά, -ᾶς, ή
<i>Акрагантинјани</i> – Ἀκραγαντινοῖ, -ων, οἱ	<i>болест</i> – νόσος, -ου, ή
<i>акрополь</i> – ἀκρόπολις, -εῶς, ή	<i>болье</i> – βέλτιον
<i>али</i> – ἄλλά	<i>борба</i> – μάχη, -ης, ή
<i>Алкибијад</i> – Ἀλκιβιάδης, -ου, ό	<i>борити се</i> – μάχομαῖ, ἐμαχόμεν
<i>Арапин</i> – Ἄραψ, -βος, ό	<i>бранити</i> – ἀμύνω, ἤμυνον
<i>Арес</i> – Ἄρης, -εῶς / -εος, ό	<i>брз</i> – ταχύς 3
<i>Аристоник</i> – Ἀριστόνικος, -ου, ό	<i>брод</i> – ναῦς, νεώς, ή
<i>Архонат</i> – ἄρχων, -οντος, ό	<i>бунити се</i> – στασιάζω, ἐστασίαζον
<i>Артемида</i> – Ἄρτεμις, -ιδος, ή	<i>ваљан</i> – χρηστός 3
<i>Атена</i> – Ἀθηνᾶ, -ᾶς, ή	<i>васпитати</i> – παιδεύω, ἐπαιδεύον
<i>Атина</i> – Ἀθηναῖ, -ῶν, αἱ	<i>ватра</i> – πῦρ, πυρός, τό
<i>атински</i> – Ἀθηναῖος 3	<i>ваш</i> – ὑμέτερος 3, ὑμῶν αὐτῶν
<i>Атињанин</i> – Ἀθηναῖος, -ου, ό	<i>велик</i> – μέγας, μεγάλη, μέγα
<i>Африка</i> – Λιβύη, -ης, ή	<i>ви</i> – ὑμεῖς
<i>Ахилеј</i> – Ἀχιλλεύς, -εως, ό	<i>вијенац</i> – στέφανος, -ου, ό
<i>бакља</i> – δός, δαδός, ή	<i>вино</i> – οἶνος, -ου, ό
<i>бара</i> – λίμνη, -ης, ή	<i>више</i> – μάλλον
<i>бацати</i> – βάλλω, ἔβαλλον	<i>вјежбати</i> – γυμνάζω, ἐγύμναζον
<i>без</i> – ἄνευ +gen	<i>вјеран</i> – πιστός 3
<i>безвлаће</i> – ἀναρχиᾶ, -ᾶς, ή	<i>вјеровати</i> – πιστεύω, ἐπίστευον
<i>бесмртан</i> – ἀθάνατος 2	<i>властит</i> – ἴδιος 3
<i>Бијант</i> – Βίᾶς, -αντος, ό	<i>вођа</i> – ἡγεμών, -όνος, ό, στρατηγός, -ου, ό
<i>бијег</i> – φυγή, -ής, ή	<i>војник</i> – στρατιώτης, -ου, ό
<i>бирати</i> – ἐκλέγω, ἐξέλεγον	<i>војска</i> – στρατιά, -ᾶς, ή
<i>бити</i> – εἰμί, ἦ(v)	<i>војсковођа</i> – ἡγεμών, -όνος, ό
<i>бити удаљен</i> – ἀπέχω, ἐπείχον	<i>вољети више</i> – μάλλον βούλομαῖ, μάλλον ἐβουλόμην / ἠβουλόμην
<i>битка</i> – μάχη, -ης, ή	<i>вредјети</i> – ἰσχύω, ἰσχυον [ca t-]
<i>бичевати</i> – μαστιγῶω (μαστιγῶ), ἐμαστιγῶω (ἐμαστιγῶω)	<i>врлина</i> – ἀρετή, -ής, ή
<i>благо</i> – κτήμα, -τος, τό	<i>вук</i> – λύκος, -ου, ό
<i>благостање</i> – εὐδαιμονиᾶ, -ᾶς, ή	<i>вуна</i> – ἔριον, -ου, τό

гигант — γίγας, -αντος, ό
глава — κεφαλή, -ής, ή
гласовит — όνομαστός 3
гледати — βλέπω, έβλεπον
говедо — βοϋς, βοός ό / ή
говор — λόγος, -ου, ό
говорити — λέγω, έλεγον
говорити истину — άληθεύω, ήλήθευον
говорник — ρήτωρ, -ορος, ό
година — ένιαυτός, -οϋ, ό; έτος, -ους, τό
горак — πικρός 3
господар — δεσπότης, -ου, ό
град — πόλις, -εϋς, ή
грађанин — πολίτης, -ου, ό
грешити — άμαρτάνω, ήμάρτανον
Грк — Έλλην, -ηνος, ό
гроб — τάφος, -ου, ό
дабогда — εΐθε
давати — παρέχω, παρείχον
дан — ήμέρᾱ, -ᾱς, ή
данас — τήμερον
Дарије — Δαρείος, -ου, ό
два — δύο
дванаест — δώδεκᾱ
дванаести — δωδέκατος 3
девет — έννᾱ
десет — δέκᾱ
десет пута — δεκάκις
десни — δεξιός 3
дивити се — θαυμάζω, έθαύμαζον
дизати устанке — στασιάζω, έστασιζαον
дијете — παΐς, παιδός, ό / ή
дио — μέρος, -ους, τό
Диоген — Διογένης, -ους, ό
дјело — έργον, -ου, τό
дјеца — παΐδες, παιδων, οί / αΐ
дјечак — παΐς, παιδός, ό / ή
добар — άγαθός 3

добивати — λαμβάνω, έλάμβανον
добро — εϋ
доброчинитељ — ευεργέτης, -ου, ό
доликовати — πρέπει, έπρεπε
домовина — πατρις, -ιδός, ή
драг — φίλος 3
драма — δράμα, -τος, τό
дрво — δένδρον, -ου, τό
држава — πόλις, -εϋς, ή
*држати*¹ — έχω, είχον
*држати*² — νομιζω, ένόμιζον
друг — φίλος, -ου, ό
други — άλλος, -η, -ο
дубина — βάθος, -ους, τό
дубок — βαθύς 3
дуг до неге — ποδήρης 2
дуготрајан — μακρός 3
дужан — άναγκαΐος 3
еп — έπος, -ους, τό
Епикур — Έπίκουρος, -ου, ό
Еринија — Έρινύς, -ύος, ή
Етиопљанин — Αιθίοψ, -οπος, ό
жеља — έπιθυμίᾱ, -ᾱς, ή
жељети — βουλομαΐ, έβουλόμην / ήβουλόμην
жена — γυνή, γυναικός, ή
живјети (живот) — άγω (sc. βιον)
живот — βίος, -ου, ό
животиња — ζῳον, -ου, τό
жртвеник — βωμός, -οϋ, ό
жртвовати — θύω, έθυον
за — υπέρ + gen
зао — κακός 3
заповиједати — κελεύω, έκέλευον
зар — άρ' οϋ
затим — έπειτᾱ
зато — διότΐ
захвалност — χάρις, -τος, ή

закон — νόμος, -ου, ό
заповједник — στρατηγός, -ου, ό
звати — όνομάζω, όνόμαζον
Зевс — Ζεύς, Διός, ό
земља — γή, γής, ή
зец — λαγός, -ώ, ό
зид — τείχος, -ους, τό
златан — χρυσούς 3
зликовац — κακούργος, -ου, ό
зло — κακόν, -ου, τό
знање — έπιστήμη, -ης, ή
и — και
и ... и — τέ ... και
из — εκ / έξ +gen
избијати — άνατέλλω, άνέτελλον
извор — πηγή, -ής, ή
издајница — προδότης, -ου, ό
или — ή
имање — κτήμǎ, -τος, τό
имати — έχω, είχον
име — όνομǎ, -τος, τό
Индија — Ίνδική, -ής, ή
исказивати — άπονέμω, άπένεμον
искуство — πείρǎ, -ǎς, ή
истина — άλήθειǎ, -ǎς, ή
ићи за ким — έπομαί, είπόμην
ја — έγώ
Јадран — Άδριǎς, -ου, ό
јачати — βεβαιόω (βεβαιώ), έβεβαιοон
(έβεβαιоун)
један — είς, миǎ, έν
Јека — ήχώ
јелен — έλαφος, -ου, ό
још — έтї
јунак — ήρως, -ωος, ό
казати — λέγω, έλεγон

кажњавати — ζημιόω (ζημιώ),
έζημιоон (έζημιоун), κολάζω,
έκόλαζон
какав — ποίος 3, οίος 3, όποιος 3
Кана — Кάνναǎ, -ων, αι
Каријац — Кάρ, Καρός, ό
кацига — κράνος, -ους, τό
Кербер — Кέρβερος, -ου, ό
Кир — Кύρος, -ου, ό
клевета — διαβολή, -ής, ή
књига — βίβλος, -ου, ή
ко — тис
код — έν +dat, παρά +dat, прός +dat
Кодро — Кόδρος, -ου, ό
коза — αίξ, αιγός, ή
који — ός, ή, ό
који год — όστις, ήτις, ό тї
колик — πόσος 3, όσος 3, όπόσος 3
колонија — άποικία, -ǎς, ή
конзул — ύπατος, -ου, ό
коњ — ήππος, -ου, ό
копно — γή, γής, ή
коријен — ρίζǎ, -ης, ή
Коринт — Кόρινθος, -ου, ή
кост — όστούν, -ου, τό
краль — βασιλεύς, -έως, ό
кравевати — βασιλεύω, έβасίλευон
красан — καλός 3
кратак — βραχύς 3
Крез — Кроίσιος, -ου, ό
крило — кέρǎς, кέρατος / кέρως, τό
Критија — Κριτιάς, -ου, ό
Ксерксо — Ξέρξης, -ου, ό
кћерка — θυγάτηρ, θυγατρός, ή
кућа — οίκος, -ου, ό; οίκία, -ǎς, ή
лав — λέων, -онτος, ό
лаћа — ναύς, νεώς, ή
лаж — ψεύδος, -ους, τό

<i>лажан</i> – ψευδής 2	<i>мног</i> – πoλύς, πολλή, πoλύ
<i>лак</i> – ῥάδιος 3	<i>мнoиmтo</i> (sc. <i>veliko</i>) – ἀφθoνιά, -ās, ή
<i>лакше</i> – ῥῶον	<i>moj</i> – ἐμός 3, μου
<i>ласкавац</i> – κόλᾱξ, -κος, ὁ	<i>more</i> – θάλατᾱ, -ης, ή
<i>Леонида</i> – Λεωνίδᾱς, -ου, ὁ	<i>морнар</i> – ναύτης, -ου, ὁ
<i>Либија</i> – Λιβύη, -ης, ή	<i>мрзјети</i> – μισέω (μισῶ), ἐμίσειον (ἐμίσειον)
<i>лијеп</i> – καλός 3	<i>мртав</i> – νεκρός 3
<i>лијечити</i> – θεραπεύω, ἐθεράπειον	<i>мртвак</i> – νεκρός, -οῦ, ὁ
<i>ловити</i> – θηρεύω, ἐθήρευον	<i>мудрац</i> – σοφός, -οῦ, ὁ
<i>лоза</i> – ἄμπελος, -ου, ή	<i>муж</i> – ἀνήρ, ἀνδρός, ὁ
<i>лош</i> – κακός 3	<i>на</i> – ἐπί +gen, ἐν +dat
<i>луд</i> – μῶρος 3	<i>награда</i> – ἄθλον, -ου, τό
<i>лука</i> – λιμήν, -ένος, ὁ	<i>нада</i> – ἐλπίς, -ίδος
<i>лутање</i> – πλάνη, -ης, ή	<i>надвисивати</i> – ὑπερέχω, ὑπερείχον
<i>лекар</i> – ἰατρός, -οῦ, ὁ	<i>називати</i> – ὀνομάζω, ὀνόμαζον
<i>љубити</i> – στέργω, ἔστεργον, φιλέω (φιλῶ), ἐφίλειον (ἐφίλουv)	<i>најбрже</i> – τάχιστᾱ
<i>људи</i> – ἄνθρωποι, -ων, οἱ	<i>највећи</i> – μέγιστος 3
<i>мајка</i> – μήτηρ, μητρός, ή	<i>највише</i> – μάλιστᾱ
<i>мана</i> – ἀμάρτημᾱ, -τος, τό	<i>најприје</i> – πρῶτον
<i>марљив</i> – σπουδαίος 3	<i>наоружавати</i> – ὀπλιζω, ὀπλιζον
<i>марљиво</i> – σπουδαίως	<i>напоран</i> – ἐπίπονος 2
<i>марљивост</i> – φιλεργία, -ās, ή	<i>напуштати</i> – λείπω, ἔλειπον
<i>мач</i> – ξίφος, -ους, τό	<i>народ</i> – δῆμος, -ου, ὁ; ἔθνος, -ους, τό
<i>Менандар</i> – Μένανδρος, -ου, ὁ	<i>нарочито</i> – διαφερόντως
<i>месо</i> – κρέᾱς, κρέως, τό	<i>настојати</i> – πειράομαι (πειρώμαι), ἐπειραίμην (ἐπειρώμην)
<i>ми</i> – ἡμεῖς	<i>наука</i> – ἐπιστήμη, -ης, ή; μάθησις, -εῶς, ή
<i>Милет</i> – Μίλητος, -ου, ή	<i>наш</i> – ἡμέτερος 3
<i>Μинос</i> – Μίνως, Μίνω, ὁ	<i>не</i> – οὐ +ind, μή +ipv
<i>мио</i> – φίλος 3	<i>невоља</i> – ἀτυχία, -ās, ή
<i>мирно</i> – πράως	<i>него</i> – ἄλλᾱ; ή
<i>мисао</i> – γνώμη, -ης, ή	<i>неки</i> – τίς, τί
<i>мишљење</i> – γνώμη, -ης, ή	<i>неправда</i> – ἀδικία, -ās, ή
<i>мјесец¹</i> – μήν, μηνός ὁ	<i>непријатељ</i> – πολεμῖος, -ου, ὁ
<i>мјесец²</i> – σελήνη, -ης, ή	<i>нерад</i> – ἀργία, -ās, ή
<i>млад</i> – νέος 3	<i>несахрањен</i> – ἄθαπτος 2
<i>младић</i> – νανίας, -ου, ὁ	<i>неслога</i> – διαφορά, -ās, ή
<i>млијеко</i> – γᾱλᾱ, γᾱλακτος, τό	<i>несрећа</i> – συμφορά, -ās, ή

несрећан – δυστοχής 2
несталан – ἀβέβαιος 2
нечастан – ἄτιμος 2
никад – οὐδλεποτε
νικο (ништа) – οὐδεις, οὐδεμιᾶ,
οὐδέν; μηδεις, μηδεμία, μεδέν
ништи ... ништи – οὔτε ... οὔτε
нов – νέος 3, καινός 3
носити – φέρω, ἔφερον
ноћу – νυκτός
о – περί
образовање – παιδείᾱ, -ᾱς, ἡ
овај – ὅδε
овца – οἴς, οἴος ἡ; πρόβατον, -ου, τό
од – ἀπό +gen
одбити – ἀμύνομαῖ, ἡμυνόμην
одважан – θρασύς 3
одвратан – αἰσχρός 3
одгајати – παιδεύω, ἐπαιδεύον
одгој – παιδείᾱ, -ᾱς, ἡ
Одисеј – Ὀδυσσεύς, -έως, ὁ
Одисеја – Ὀδύσσειᾶ, -ᾱς, ἡ
одуширати се – ἐναντιόομαῖ, ἡναντιούμην
окрутан – ὤμος 3
опсједати – πολιорκέω (πολιορκῶ),
ἐπολιόρκεον (ἐπολιόρκειον)
орао – ἀετός, -οῦ, ὁ
освјетљавати – καταλάμπω, κατέλαμπον
ослобађати – ἐλευθερόω (ἐλευθερώ),
ἡλευθέροον (ἡλευθέρουον)
оснивати (колоније) – ἐκπέμπω
оснивач – οἰκιστής, -οῦ, ὁ
особито – διαφερόντως, σφόδρα
отац – πατήρ, πατρός, ὁ
отаџбина – πατρίς, -ίδος, ἡ
палестра – παλαιστρᾶ, -ᾱς, ἡ
пас – κῶν, κυνός, ὁ / ἡ
пастир – ποιμήν, -ένος, ὁ

патња – πάθος, -ους, τό
пећина – ἄντρον, -ου, τό
Пеоњани – Παῖονες, -ων, οἱ
Перикле – Περικλῆς, -έους, ὁ
Перијанац – Πέρσης, -ου, ὁ
пјесма – ᾠδή, -ῆς, ἡ
пјесник – ποιητής, -οῦ, ὁ
Платеја – Πλάταιαῖ, -ῶν, αἱ
плашити се – φοβέομαῖ (φοβοῦμαῖ),
ἐφοβεόμην (ἐφοβοῦμην)
племенит – εὐγενής 3
плод – καρπός, -οῦ, ὁ
плодност – εὐφοριᾶ, -ᾱς, ἡ
побједа – νίκη, -ης, ἡ
побјеђивати – νικάω (νικῶ), ἐνικάον
(ἐνίκων)
повећавати – αὐξάνω, ἡύξανον
погрешка – ἀμάρτημᾶ, -τος, τό
подложен – ὑπήκοος 2 (+gen / dat)
подносити – φέρω, ἔφερον
познавати – γινώσκω, ἐγίνωσκον
познат – γνώριμος 2 / 3
позориште – θέατρον, -ου, τό
покоравати се – πείθομαῖ, ἐπειθόμην
полазити – τρέπομαῖ, ἐτρεπόμην
поље – ἀγρός, -οῦ, ὁ
понајвише – μάλιστα
пораз – ἥττᾶ, -ης, ἡ
поробити – δουλόω (δολῶ), ἐδούλοον
(ἐδούλουον)
посвећен – ἱερός 3 +gen
пословица – παροιμίᾱ, -ᾱς, ἡ
почетак – ἀρχή, -ῆς, ἡ
потребан – ἀναγκαῖος 3
поштовати – θεραπεύω, ἐθεράπευον
τιμάω (τιμῶ), ἐτίμαον (ἐτίμων)
правда – διακοσύνη, -ης, ἡ
праведно – δικαίως

предак – πρόγονος, -ου, ό
презирати – καταφρονέω (καταφρονώ),
κατεφρόνεον (κατεφρόνουσιν)
према – κατά +acc
пријатељ – φίλος, -ου, ό
пријатељство – φιλιᾶ, -ᾶς, ή
примјер – παράδειγμα, -τος, τό
природа – φύσις, -εῶς, ή
прича – μῦθος, -ου, ό
Прометеј – Προμηθεύς, -έως, ό
просуђивати – κρίνω, ἔκρινον
против – πρὸς +acc
пун – μεστός 3, πλέως 3
пустошити – ἐρημόω (ἐρημῶ),
ήρημοοοон (ήρημουон), διαφθείρω,
διέφθειρον
пут – όδός, -ου, ό
пуштати – ἑάω (ἑῶ), εἶαон (εἶωон)
рад – ἔκων, -ουσα, -όν
рад – ἐργασιᾶ, -ᾶς, ή; πόνος, -ου, ό;
ἔργον, -ου, τό
радишан – σπουδαίος 3
радити – πράττω, ἔπραττον
радник – ἐργάτης, -ου, ό
радо – ἔκων, -ουσα, -όν
разборит – σῶφρων 2
разборитост – φρόνησις, -εῶς, ή
разум – φρόνησις, -εῶς, ή
рат – πόλεμος, -ου, ό
ратоборан – μάχιμος 3 / 2
ред – τάξις, -εῶς, ή
Рем – Ῥήμος, -ου, ό
рећи – λέγω, ἔλεγον
риба – ἰχθύς, -ύος, ό
ријека – ποταμός, -ου, ό
ријеч – ἔπος, -ους, τό; λόγος, -ου, ό
Рим – Ῥώμη, -ης, ή
Римљанин – Ῥωμαίος, -ου, ό

роб – δούλος, -ου, ό
робовати – δουλεύω, ἐδούλευон
родитељ – γονεύς, -έως, ό
Ромул – Ῥωμύλος, -ου, ό
ругати се – σκώπτω, ἔσκωπτον +dat
ружан – αἰσχρός 3
рука – χεῖρ, χειρός, ή
сав – ἅπᾶς, ἅπασᾶ, ἅπᾶν; πᾶς, πᾶσα, πᾶν
савјетовати – συμβουλεύω, συνεβούλευон
сад – νῦν
Саламина – Σαλαμίς, -ίνος, ή
сам – αὐτός, -η, -ο
сан – ὕπνος, -ου, ό
Сапфо – Σαπφῶ, -ούς, ή
сваки – ἕκαστος 3
свјетилка – λάμπας, -άδος, ή
свој (он) – ἑαυτοῦ, -ήс, -οῦ
себе (он) – ἑαυτοῦ, -ήс, -οῦ
седамдесет – ἐβδομήκοντᾶ
селяк – γεωργός, -οῦ, ό
сигурно – ἀσφαλῶς
син – υἱός, -οῦ, ό
сиромашан – πένης, -ητος
сјекира – πέλεκυς, -εῶς, ή
сјена – σκιά, -ᾶς, ή
сјећати се – μνήμων εἰμι, ἦ(ν)
слаб – ἀσθενής 2
слава – δόξα, -ης, ή
славан – ἔνδοξος 2, εὐκλεής 2
сладак – γλυκός 3
слика – κάτοπτρον, -ου, τό
сличан – ὅμοιος 3
слобода – ἐλευθερίᾶ, -ᾶς, ή
слога – ὁμόνοιᾶ, -ᾶς, ή
слон – ἐλέφᾶς, -αντος, ό
слушати – ἀκούω, ἤκουон, πείθομαῖ,
ἐπειθόμεν +dat
сматрати – νομίζω, ἐνόμιζон

смрт – θάνατος, -ου, ό
снага – ρώμη, -ης, ή
Сократ – Σωκράτης, -ους, ό
Софокле – Σοφοκλής, -έους, ό
спава̀ти – καθεύδω, ἐκάθειδον / καθηύδον
Спарта – Σπάρτη, -ης, ό
Спартак – Σπάρτακος, -ου, ό
Спарта̀нац – Σπαρτιάτης, -ου, ό
спас – σωτηριά, -ās, ή
спаса̀вати – σφάζω, ἔσφζον
спаси́тель – σωτήρ, -ήρος, ό
спор – βραδύς 3
спремно – προθύμως
срамотан – αἰσχρός 3
срећан – εὐδαίμων 2
стадиј – στάδιον, -ου, τό
стадо – ἀγέλη, -ης, ή
стало ми је – μέλει μοι, ἔμελε μοι
становати – οἰκέω (οἰκῶ), ὄκειον (ὄκειον)
стар – παλαιός
старији – πρεσβύτερος 3
стицати – κτάομαι (κτώμαι), ἐκταόμην
 (ἐκτώμην)
сто – ἑκατόν
стомак – γατήρ, γαστρός, ή
строγο – ἰσχυρώς
судија – δικαστής, -οῦ, ό
сунце – ἥλιος, -ου, ό
сутра – αὔριον
сваћа – ἕρις, -ιδος, ή
тај – οὗτος, αὕτη, τοῦτο
твој – σός 3, σου
Теба – Θήβαϊ, -ῶν, αἰ
тежак – χαλεπός 3
Темистокле – Θεμιστοκλής, -έους, ό
Термопиле – Θερμοπύλαι, -ῶν, αἰ
ти – σύ
тијело – σῶμα, -τος, τό

трагедија – τραγωδιᾶ, -ās, ή
треба – δεῖ, χρή
трем – στοά, -ās, ή
три – τρεῖς, τριά
тридесет – τριάκοντᾶ
тридесети – τριακοστός 3
трирема – τριήρης, -ους, ή
Троја – Τροιά, -ās, ή
трчати – τρέχω, ἔτρεχον
туђ – ἀλλότριος 3
ћу̀тати – σιγάω (σιγῶ), εἰσῖγαον (εἰσῖγων)
у – ἐν (гдје) +dat, εἰς (куда) +acc
убијек – ἀεὶ
ум – νοῦς, νοῦ, ό
умијеће – τέχνη, -ης, ή
умјетност – τέχνη, -ης, ή
убијек – ἀεὶ
убјеравање – πειθῶ, -οῦς, ή
узрок – αἰτιᾶ, -ās, ή
умјетник – τεχνίτης, -ου, ό
умножава̀ти – πολλαπλασιόω
уништа̀вати – διαφθείρω, διέφθειρον
у̀позна̀вати – γινώσκω, ἐγίνωσκον
у̀порећивати – εἰκάζω, ἤκαζον / εἴκαζον
у̀пропаишта̀вати – διαφθείρω, διέφθειρον
устанак – στάσις, -εῶς, ή
ученик – μαθητής, -οῦ, ό
учи́тель – διδάσκαλος, -ου, ό
учити – μανθάνω, ἐμάνθανον
Фаларис – Φάλαρις, -ιδος, ό
φιλοзоф – φιλόσοφος, -ου, ό
Хад – Ἄιδης, -ου, ό
хальина – ἐσθής, -ήτος, ή
Хелен – Ἑλλην, -ηνος, ό
Хераклит – Ἡράκλειτος, -ου, ό
херој – ἥρως, -ωος, ό
хильаду – χίλιοι 3
Хомер – Ὅμηρος, -ου, ό

χοπλιτ — όπλίτης, -ου, ό
храбар — άνδρείος 3
храбрије — άνδρειότερον
храбро — άνδρείως
храброст — άνδρειά, -ās, ή
храм — νεώς, -ώ, ό
хранити — τρέφω, έτρεφον
хтјети — (έ)θέλω, ήθελον / έθελον
цбасти — άκμάζω, ήκμαζον
црн — μέλας, μέλαινα, μέλαν
част — τιμή, -ής, ή

честит — έσθλός 3
често — πολλάκις
четврти — τέταρτος 3
чинити — ποιέω (ποιώ), έποίηον (έποίουν)
читав — πάς, πάσα, πάν
читати — άναγιγνώσκω, άνεγίγνωσκον
човјек — άνθρωπος, -ου, ό
цубар — φύλαξ, -κος, ό
цубати — φυλάττω, έφύλαττον
шест — έξ
шкочити — βλάπτω, έβλαπτον
шта — τί